

Rabindranath R. Maharaj

SMRT JEDNOG
GURUA

EURO LIBER

Death of a Guru

by Rabindranath R. Maharaj

Copyright © 1977, 1984

Originally Published by Harvest House Publishers, Oregon, USA

Copyright za hrvatsko izdanje: © 2000, 2014 Euroliber d.o.o.,

Trg M. Pavlinovića 1, 21 000 Split, Republika Hrvatska

www.euroliber.hr; mail@euroliber.com

Drugo izdanje 2014.

Sva prava pridržana. Nijedan se dio ove knjige ne smije umnožavati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronički, mehanički itd.) bez prethodnoga pisanog dopuštenja hrvatskoga nakladnika.

Navodi biblijskih tekstova, ako nije drugačije navedeno, preuzeti su iz Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti, prijevod dr. Ljudevita Rupčića, Silvija Grubišića i Filiberta Gassa, izdanje 1994.

Urednik: **Uwe Müller**
Prijevod: **Tomislav Kojundžić i Anton Žagar**
Lektura: **Anton Žagar**
Dizajn naslovnice: **Christian Schumacher**
Prijelom teksta: **Marijana Pekas**
Tisak: **GGP Media GmbH, Pößneck, Njemačka**
Tiskano **2014. godine**
Naklada: **10000 primjeraka**

Kako bi se sačuvala privatnost i dobrobit osoba spomenutih u knjizi, imena nekih pojedinaca i mjesta su promijenjena.

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 882905

ISBN 978-953-6423-11-8

ISBN za njemačko izdanje 978-3-86699-159-0

Ovu knjigu posvećujem tebi, čitaoče.

Sadržaj

Predgovor.....	7
1. Korijeni <i>brahmina</i>	11
2. Smrt <i>avatara</i>	25
3. Pepeo na Gangesu.....	33
4. <i>Karma</i> i sudbina.....	47
5. <i>Pundit Ji</i>	59
6. Mladi guru	71
7. Šiva i ja	77
8. Sveta kravo!	87
9. Bogataš, siromah.....	93
10. Nepoznati bog.....	103
11. “A to si ti!”.....	107
12. Guru <i>puja</i>	113
13. <i>Karma</i> i milost	123
14. Prosvjetljenje!.....	129
15. Smrt jednog gurua.....	133
16. Nov početak	149
17. Ponovan susret i oproštaj	163
18. Susret Istoka i Zapada.....	171
19. Živimo umirući	183
20. “Nov život”.....	195
Pogovor.....	213
Rječnik	221

Predgovor

Ne bih mogao tvrditi da je moje uhićenje, onog olujnog jutra u studenom 1975. godine, dok sam pokušavao prijeći pakistansku granicu prema Indiji, bilo iznenađenje. Bio sam svjestan te opasnosti, ali moj zadatak bio je tako važan da odgoda nije dolazila u obzir. Osim toga, ne bi bilo dobro brinuti zbog obične male odgode... ili neizbježnosti koje sam se ionako pomalo pribojavao.

Rekli su mi da sačekam vani dok ne pregledaju moje isprave. Dok sam deset minuta šetao pred neuglednom zgradom, pod paskom hladnih očiju stražara, počeo sam slutiti što slijedi. Što sam dulje čekao, bio sam sve sigurniji.

Utonuvši u misli, jedva sam primijetio službenika koji mi se približio. “Vi ste Rabindranath Maharaj?” pitao je, uspoređujući sliku s fotografije s mojim bradatim licem. Izgledao je kao da se pita: *Čemu brada?* ili još bolje: *Pa naravno, brada!*

“Da, to sam ja!” ljubazno sam mu se nasmiješio. Bila je to prirodna reakcija, kakvu bi očekivali i često komentirali moji prijatelji. Da, Rabi je uvijek bio tako drag momak. *Čak i u ovakvom trenutku*, mislio sam! Ipak, nije mi bilo do smijanja.

“Slijedite me!” Brzo se okrenuo i dao mi znak da ga slijedim.

Odveli su me u stražnju sobu neke niske zgrade gdje me dočekalo nekoliko namrgođenih službenika. Tamo sam, sakriven od očiju turista, koji su tek uz kratko zadržavanje prelazili granicu u oba smjera, čuo te hladne, ali dijelom očekivane riječi: “Uhićeni ste!” Tada sam prvi put postao svjestan kako su okrutni i hladni pištolji koje su svi oni nosili.

“Zašto uhodite za indijsku vladu?” pitao me najviši od prisutnih službenika, sjedeći za stolom.

“Ali ja ne uhodim!” pobunio sam se.

“Sigurno mislite da ćemo vam povjerovati, zar ne?” dodao je on sa sarkastičnim smijehom. “Jeste li doista mislili da ćemo vam dopustiti da napustite zemlju?”

Ja sam, naravno, bio Indijac, a Indijci obično ne putuju Pakistanom. Milijuni su ih pobjegli iz te neprijateljske zemlje nakon što je ona, poslije podjele Indijske unije, potpala pod muslimansku vlast. Tisuće ljudi zvjerski je ubijeno dok su pokušavali pobjeći. S druge strane granice, hinduisti su poklali tisuće muslimana, dok su ovi iz Indije bježali u tu slobodnu zemlju, koju su im iskrojili Britanci, kao svoje posljednje djelo prije predaje vlasti nad tim velikim dijelom svog nestajućeg kraljevstva. Nakon podjele bilo je nekoliko pograničnih sukoba između pakistanske i indijske vojske. Pakistan nikada neće oprostiti ni zaboraviti Indiji posljednje miješanje u građanski rat između istočnog i zapadnog Pakistana koji je doveo do neovisnosti Bangladeša. Nijedan Indijac zdravog razuma ne bi došao na takvo neprijateljsko tlo, osim po nekom posebnom zadatku. To su mislili moji ispitivači – i zapravo su bili u pravu.

Dokazi protiv mene bili su optužujući, što su mi neizravno pokazali. Bila su to pravila igre, a ja sam predobro znao da me mogu optužiti za sve i da se neću moći obraniti. Moje prezime pokazivalo im je da pripadam najvišoj hinduističkoj kasti, a uz tako veliko neprijateljstvo između Indije i Pakistana, već je i ta činjenica bila dovoljna da se optužba potvrdi. Što bi bilo koji Indijac, osobito *brahmin*, radio u Pakistanu, ako ne uhodi?

Poznavao sam dovoljno priča da bih znao da se ne trebam nadati niti saslušanju niti pravom sudskom postupku. Naravno da nisam bio uhoda, iako bi oni moj uspješno obavljen zadatak u Pakistanu ocijenili jednako neprijateljskim kao i uhodjenje. Promatrao sam jedno namrgođeno lice za drugim. Primijetivši da su odbacili sva moja uvjera-

vanja o nevinosti, odjednom me preplavio osjećaj beznađa. Ovo je sigurno moj posljednji dan... a još ima toliko posla.

Moje smaknuće ne bi popratila nikakva novinska bilješka ili službena objava. Jednostavno bih nestao bez traga, a moja majka, koju već godinama nisam vidio, čekala bi me blizu Bombaja i nikada ne bi saznala što mi se dogodilo i zašto. Nakon nekoliko službenih pitanja moje vlade, Pakistanci bi jednako tako službeno zanijekali da bilo što znaju o meni. Uskoro bih bio zaboravljen kao još jedna žrtva tog tajnog rata o kojem mediji nikada ne izvješćuju.

Dok sam tako sjedio pod strogim nadzorom, čekajući da iz Lahorea dođe čovjek kojeg su zvali šefom i koji me osobno htio saslušati, na um mi je pala jedna zamisao. Možda je to bila još jedna mogućnost za moje oslobođenje! Da bih u tome uspio, morao bih ove stroge policajce uvjeriti u nešto potpuno nemoguće. Morao sam bar pokušati. Možda ću upravo jedinstvenošću svoje priče steći naklonost. Možda će šef uvidjeti da je ona previše nevjerojatna da bi bila izmišljena.

Da bi me razumjeli, morao sam tu nevjerojatnu priču ispričati sasvim od početka, počevši sa svojim djetinjstvom na Trinidadu.

1 Korijeni *brahmina*

Koliko god da nam je život ispunjen, za nečim ćemo uvijek žaliti, kad god se toga sjetimo. Za mene je najveći gubitak bila smrt mog oca, Chandrabhana Ragbira Sharma Mahabira Maharaja. Kako bih želio da je još uvijek živ! Rana i tajanstvena smrt tog izvanrednog čovjeka sama po sebi ne objašnjava moju tugu. Od tada su se dogodile i značajnije stvari. Često se pitam kako bi bilo ispričati mu sve to i kako bi on reagirao.

Ispričati to njemu! Pa mi nikada nismo razgovarali. Zbog zavjeta koji je dao prije mog rođenja, on sa mnom nije progovorio niti jednu riječ niti mi je pokazao i najmanji znak pozornosti. Čak bi me i samo dvije riječi iz njegovih usta učinile neizmjereno sretnim. Više od bilo čega drugog na ovome svijetu, želio sam ga čuti kako mi govori: “Rabi, sine!” Samo jednom. Ali on to nikada nije učinio.

Osam dugih godina preko njegovih usana nije prešla niti jedna jedina riječ, čak ni šapat nježnosti mojoj majci. Stanje transa koje je postigao pomoću joge obično se smatra izuzetno čudnim ili čak oblikom ludila onima koji nisu navikli na istočnjački misticizam. “Promijenjena stanja svijesti” nanovo se prihvaćaju na Zapadu. Sve je krenulo od pokusa s drogama u znanstvenim laboratorijima da bi potom došlo do izlaska droge u društvo, pri čemu su milijuni iskusili tu “drugu stvarnost”. A milijuni drugih ušli su u tzv. “viša stanja svijesti” kroz hipnoterapiju, autosugestiju, *guided imagery* i razne oblike joge, poznate na zapadu kao TM (transcendentalna meditacija), *centering* i vizualizacija. Osim toga, među znanstvenicima sve se više prihvaća vrijednost parapsiholoških pojava, što je prijašnji skepticizam materijalistički usmjerenog Zapada pretvorilo u novu otvorenost za okultno.

Mi Indijci već tisućljećima znamo da se u jogi nalazi stvarna snaga. Moj otac je to dokazao. On je bio pravi primjer onoga što naučavaju gurui i jogiji koji su postali poznati u Europi i Americi. On je, uz nekolicinu ljudi do danas, proživio ono o čemu oni govore.

“Zašto je otac takav?” pitao sam majku dok sam još bio premalen da bih to razumio.

“On je netko poseban; većeg čovjeka ne bi mogao imati za oca”, uvijek je strpljivo odgovarala na moja stalna pitanja i zbunjene izjave. “On traži svoje pravo Ja koje leži u svima nama, ono Jedno, osim kojeg ništa ne postoji. A to si i ti, Rabi.”

Naravno da to najprije nisam razumio, ali nije trebalo dugo da shvatim da je on odabrao najplemenitije što čovjek može odabrati. Majka, ali i mnogi drugi, uvijek su me uvjerali u to. Govorili su da se Budino Veliko odricanje jedva može usporediti s očevim. Kada sam bio dovoljno star za proučavanje svetih spisa, i ja sam se složio s njima. Odricanje mog oca bilo je potpuno, a došlo je odjednom, samo nekoliko dana nakon vjenčanja. Da se ono zbilo samo malo prije, ja se nikada ne bih bio rodio.

Iako sam prihvaćao da važniji izbor mome ocu nije dopuštao da razgovara sa mnom, svojim jedinim djetetom, nikako nisam mogao zaniijekati tu izjedajuću prazninu, tu veliku čežnju i tu čudnu, neugodnu glad s kojom sam naučio živjeti, čak je i potisnuti, ali je nikada nisam nadvladao. Ipak, bilo kakva gorčina bila je nezamisliva. Za hinduista, Bhagavad Gita je knjiga nad knjigama, a moj otac hrabro je odabrao živjeti po njoj. Kako bih nakon sve vjerske pouke od svoje majke mogao osjećati imalo gnjeva prema njemu? Usprkos svemu, čeznuo sam za zajedništvom s njim.

Nitko, pa čak ni moja majka, nije znao kakve je točno zavjete dao moj otac. O tome se moglo samo nagađati iz čudnog načina života kojeg je odjednom prihvatio. Sjedeći u lotos položaju, nožnih prstiju okrenutih prema vrhovi-

ma koljena, na dasci koja mu je istovremeno bila i krevet, provodio je dane u meditaciji i čitanju svetih spisa. Ništa drugo nije radio. Bez *mantri* se ne može meditirati; vibracije koje one stvaraju privlače božanstva, a bez pomoći tih duhovnih bića, onaj koji meditira od svojih vježbi neće imati nikakve koristi. Moj otac nadišao je *mantr*e. Svi smo smatrali da se nalazi u izravnoj vezi s Brahmanom. Tako se potpuno okrenuo u sebe da bi spoznao svoje pravo Ja, da uopće nije zapažao ničiju prisutnost, iako su mu poklonici dolazili izdaleka da bi mu se klanjali i pred njim, kao žrtvu, položili voće, cvijeće, pamuk i novac. Nitko od njega nije uspio dobiti odgovor. Izgledao je kao da se nalazi u nekom drugom svijetu. Godinama kasnije, i ja sam dostigao stupanj meditacije dovoljno dubok da bih mogao putovati tajnim svemirom drugih planeta i Uzvišenih učitelja, mjestima gdje se, navodno, zadržavao moj otac. Na svoje veliko razočaranje, tamo ga nisam sreo.

Ali nastavimo priču. Do takvih se postignuća ne dolazi lako, niti ih je lako objasniti onima koji su svemir doživjeli samo kroz ograničavajući filter svojih pet osjetila. To se putovanje mora započeti polako. Najprije moramo ostaviti svoje dugogodišnje predrasude, posebno naše iracionalno ustrajanje u shvaćanju da ništa što se ne može shvatiti ili otkriti grubim instrumentima današnje tehnologije, ne može biti stvarno. Čak i stvari za koje mislimo da ih poznajemo, leže izvan te granice. Tko od nas razumije što su život ili energija ili čak svjetlost? Koji bi instrument bio sposoban izmjeriti ljubav?

Još dok sam bio mali dječak, u meni se budio neukrotiv ponos kada su u mojoj prisutnosti hvalili mog oca, što se nije događalo rijetko. Pobožni hinduisti sa strahopoštovanjem govorili su o tom čovjeku koji je imao dovoljno hrabrosti i uvjerenja da krene višim i tajanstvenijim putovima. Mnogi, pa čak i najveći *pundit* kojeg sam ikada poznao, smatrali su da je otac *avatar*. Tu sam riječ čuo mnogo go-

dina prije nego što sam je razumio. Zvučala je dobro i tako posebno. Znao sam da sam i *ja* nešto posebno jer je on bio *moj* otac. Jednog ću dana i ja biti veliki jogi. U početku je to bila samo tiha, jedva razumljiva slutnja koja je s godinama prerasla u uvjerenje.

Čak ni u najčudnijim snovima nisam mogao zamisliti kakva me iznenađenja očekuju; toliko je toga što bih htio ispričati svome ocu, ali on više nije živ.

Koliko li sam samo često stajao pred tim izvanrednim čovjekom i buljio u njegove oči, sve dok se ne bih izgubio u njihovoj neistraživoj dubini. Osjećao sam se kao da padam kroz prostor, pokušavajući se uhvatiti za nešto ili zazivajući nekog, ali ne nailazeći ni na što, osim praznine i šutnje. Znao sam da je on dosegnuo Blaženstvo koje je Gospodin Krišna ponudio Arjuni. Izgledao je mirno dok je tako nepomično sjedio, ritmički udišući i izdišući. Kosu i bradu svih tih godina nije rezao, tako da su mu dosezale do bokova. Uvijek sam se osjećao kao da sam u prisutnosti boga.

Običavali smo pažljivo uzimati bogove s obiteljskog oltara, skidali smo im meku odjeću da bismo ih zatim svježe odjenuli. Kupali smo ih i oblačili s velikom pažnjom i predanošću. Slično je bilo i s mojim ocem. Kao ni bogovi u molitvenoj sobi, ni on se uopće nije brinuo za svoje tijelo. On je bio bog kojeg je trebalo njegovati, prati, hraniti i odijevati – punih osam godina. Moj je otac slijedio upute Gospodina Krišne odrekavši se svega povezanog s položajem, požudama i materijom. Nije ni čudo da su ljudi puni divljenja dolazili sa svih strana da bi mu se poklonili. Često se svečanim, pobožnim tonom šaputalo da je već sigurno postigao *mokšu* i tako pobjegao kotaču reinkarnacije. Pred njim više nije bilo rađanja u ovaj smrtni svijet, već samo vječno blaženstvo *nirvane*. On je krenuo tim Uzvišenim putem pa sam, još i prije nego što nas je zatekla njegova tajanstvena smrt, znao da se više nikada nećemo vidjeti.

“Vishnu kaže da će ga hitna odvesti u sanatorij!”

Stajao sam vani i jeo svježi mango, kada je tihi jutarnji povjetarac donio te riječi kroz otvoren prozor. Bio je to glas Phoowe Mohanee, tatine starije sestre i istovremeno nje-gove najrevnije učenice. Bila je unutra i pomagala mojoj majci oprati oca, kojeg je voljela i strastveno obožavala. Vishnu je bio njen bliski rođak, uspješan poslovan čovjek koji nije imao vremena za religiju, a za mog oca imao je samo riječi pokude. Mango mi je pao iz ruke. Privio sam se bliže prozoru, zaustavljajući dah da bih mogao bolje čuti.

Tada je razgovor postao prigušen jer ga je nadglasavalo prskanje vode. Čulo se kako Vishnu kaže kako bi otac “... brzo ostavio tu glupost kada se ljudi prema njemu više ne bi ponašali kao prema bogu”. Bilo je tu riječi nerazumljivih mom dječjem razumu. Kroz prozor čule su se riječi poput “šok-terapija” i “psihijatar”, a onda opet nešto o liječnicima i medicini. Obuzeli su me zbunjenost i strah, posebno kada sam čuo da je i majčin glas postao histeričan kao i glas Mohanee. Ona je uvijek bila vrlo mirna. Samo ju je nešto vrlo ozbiljno moglo tako uznemiriti.

Otrčao sam dobro poznatim puteljkom između rijetkih stabala kokosovih palmi prema dvosobnoj kolibici izgrađenoj od blata, s podom od nabijene zemlje i kravljeg izmeta, pokrivenoj valovitim limom. Majčin otac, Lutchman Singh, tamo je, nedaleko od kuće koju je poklonio mojim roditeljima za vjenčanje, na svom prostranom zemljištu dopustio starom obiteljskom prijatelju Gosineu da izgradi tu kolibu. Taj se mršavi, žilavi starac, smeđeg, naboranog lica, koje je izgledalo poput starog pergamenta, nalazio u svom uobičajenom položaju. Sjedio je, čučajući na petama, u oskudnoj sjeni stabla indijskog oraščića pred svojom niskom kolibom, *dhoti* mu je bio stisnut među noge, ruke na koljenima, a brada položena u ruke.

“Zašto izgledaš tužno, sine Velikog jogija?” pitao je Gosine, pogledavši me takvim mudrim izrazom lica, koji me lako naveo na to da povjerujem da je on neki mudrac iz davnih vremena koji se reinkarnirao i opet ostario. Znao sam da zato tako dobro govori hindi, a engleski, pa čak i naš trinidadski dijalekt, tako loše.

“Zašto misliš da sam tužan?” branio sam se na seoskom, trinidadskom engleskom kojim se služio Gosine. Bio mi je to drugi materinji jezik, usprkos naporima moje majke da me nauči ispravnoj gramatici. Bilo je beznadno pokušati očistiti me od govornog jezika svih mojih prijatelja u ovom provincijskom gradiću. “Pa ni ti ne izgledaš baš sretno”, odvratio sam mu.

“Loše sam spavao prošlu noć. Osjećam se k’o stara, isušena krpa”, rekao je Gosine ozbiljno dok je njegov gusti, sivi brk poskakivao. Ne znam što me više zabavljalo: taj drhtavi brk ili gusti čuperci dlaka koji su mu rasli iz ušiju.

Tiho sam čučao pored njega. Bili smo dobri prijatelji, čak toliko dobri da nismo ni morali razgovarati jedan s drugim. Bio sam utješten kad sam samo mogao biti kod njega. Prošlo je nekoliko trenutaka prije nego što sam smogao hrabrosti da se rasteretim. “Znaš što je ‘sihijatar ili šok-terapija?’”

Starac je protrljao bradu, dok se njegovo čelo naboralo, prije nego što je odgovorio. “Gradske priče! Nama ovdje to ništa ne znači. Gdje si to čuo? Na radiju?”

“Bio je to Vishnu. Nisam čuo baš *njega*...”

“Vishnu nije loš, samo je nepromišljen. Mohanee nije bila dovoljno stroga. Tvoj je otac dobro postupao prema njemu, da, da. Bila su to vremena...”

Opet sam, razočaran, tiho sjeo. Gosine je uvijek bio tako nepogrešivo mudar. Možda su to zaista *bile* “gradske priče”, ali i to je moralo nešto značiti.

“Neću nikad zaboravit to vjenčanje”, rekao je odjednom, kao da će mi ispričati nešto novo, iako sam od njega tu istu priču čuo bar dvadeset puta, od riječi do riječi.

“Tvoj je otac pravi mudrac, dečko, a ti si njegov pravi pravcati sin. Trebao si vidjeti krunu koju je nosio na vjenčanju... ‘lektrične lampice su po njoj žmirkale i blještale, prikopčane na bateriju u njegovom džepu. Sam je to izumio. Trebao si čuti ljude kada je izašao iz kola, baš ispred Naninog dućana!”

“I ti si bio tamo?” pitao sam nevino, kao da nisam znao.

“Dečko, kažem ti, vidio sam vlastitim očima. Nije to iz druge ruke. Bilo je to najveće i najskuplje vjenčanje koje sam ikad vidio. Bio tamo? Naravno da sam bio tamo! Misliš da sam to mogao propustiti? Bubnjevi, ples, hrpa jela i pića, dovoljno za tebe za mjesec dana. A miraz? *To* si tek trebao vidjeti! Ako budeš kao tvoj otac... hmm!”

Tu je zastao, kao i uvijek, a onda je nastavio s naletom strahopoštovanja u glasu: “Svega toga on se odrekao! Svega! Znaš što? Da, on je *avatar!*”

Gosine je zašutio, ne bi li dopustio da ono što je rekao djeluje. Ustao sam i htio otići. Obično bih ostao i nastavio ga slušati. On bi se ostavio vjenčanja i počeo mi pričati neku priču iz Mahabharate ili Ramajane o pustolovinama bogova. Poznavao je hinduizam i njegove poznate i manje poznate mitove pa sam od njega mnogo naučio. Ali sada više nisam htio slušati ništa o svom ocu, a posebno ne o tome kako je bio divan. Slutio sam da će se dogoditi nešto strašno, a slušati Gosinea kako hvali mog oca činilo me samo još zabrinutijim.

Prošlo je nekoliko dana bez posebnih događaja pa sam već počeo zaboravljati Vishnuove prijetnje. Ipak, sve to nije mi baš bilo jasno, ali bojao sam se pitati majku o tome. Život je bio pun tajni od kojih su neke toliko veličanstvene da se o njima najradije nije razgovaralo.

Moja majka bila je lijepa žena, nježnih crta lica, vrlo inteligentna i neobične unutarnje snage. Njen brak s mojim ocem su, prema indijskim običajima, dogovorili njezini roditelji. Imala je petnaest godina, bila je najbolja učenica u

razredu i željela je nastaviti obrazovanje, kada ju je zatekla odluka njenog oca da je uda. San o studiju u Engleskoj je propao. Razboljela se od šoka, ali pokorila se volji svojega oca. Dva najuglednija *pundita* u tom kraju čitala su iz dlanova mladoga para, savjetovali su se sa zvijezdama i mudrim knjigama te zaključili da je blagoslov bogova nad ovom vezom osiguran. Možda je moja majka mislila drugačije, ali tko bi se usudio dovesti u pitanje vodstvo zvijezda i zaključak *pundita*? Također nije smjela razočarati svoje roditelje bilo kakvim znakom tuge. Hinduistima su obaveze prema kasti i obitelji svetinja.

Njena poslušnost ubrzo nakon toga bila je nagrađena jednim još većim šokom, kada se njen muž, neočekivano i bez najave, povukao u svijet tihe meditacije. Čak su i njegove oči izbjegavale svaki kontakt s okolinom. Teško si mogu zamisliti očajanje svoje majke. Imala je petnaest godina, bila je upravo udana i još k tome trudna, kada se morala suočiti sa svojim odgovornostima; to je značilo i brinuti se za čovjeka kojeg je trebalo njegovati kao dijete koje je rođeno gluho, nijemo i slijepo. Ona se ipak nikada nije žalila. Kada sam bio stariji, uvidio sam da je ona u nježnoj brizi bila predana mome ocu. Izgleda da je bila blagoslovljena suosjećajnim razumijevanjem puta kojeg je on odabrao.

Mirna, promišljena i duboko pobožna, ona mi nije bila samo majka i otac, nego i moja prva učiteljica hinduizma. Kako se dobro sjećam prvih pouka koje sam kao malo dijete naučio od nje, sjedeći priljubljen uz nju u našoj obiteljskoj molitvenoj sobi, pred oltarom s mnogobrojnim bogovima. Težak miris kreme od sandalovine, kojom su se premazivali bogovi, treperavo svjetlo *deye*, koje je moje oči privlačilo poput magneta, i svečano mrmljanje *mantri*, stvarali su sveto, tajanstveno ozračje koje me primoravalo na duboku šutnju. Od mnogo milijuna hinduističkih bogova, moja je obitelj odabrala svoje omiljene. Još kao

malo dijete, prije nego što sam mogao razumjeti koga oni predstavljaju, osjećao sam i bojao se moći tih malih likova na oltaru i slika na zidu, oko kojih smo vješali posvećene brojanice. Ukočene oči od gline, drveta, mjedi, kamena i obojenog papira izgledale su kao da me promatraju čak i onda kada ih nisam gledao. Nekako sam stekao dojam da su ti mirni likovi bili življi od mene. Oni su posjedovali čudotvorne, neobjašnjive moći koje su sve nas ispunjavale strahopoštovanjem. Svojim žrtvama i štovanjem odavali smo priznanje njihovoj zastrašujućoj nadmoći.

Nakon jutarnje i večernje *puje*, majka i ja ostajali smo tamo dok su se svi ostali članovi obitelji već bavili svojim svjetovnim brigama i obvezama. Ona me marljivo učila kako da, prije svega, budem hinduist, nepokolebljiv i predan bogovima i kako da vjerno ispunjavam svoje vjerske obveze. Sve drugo bilo je sporedno. Iz njezinih usta čuo sam da sam zbog svoje prethodne *karme* rođen u najvišoj kasti. Bio sam *brahmin*, zemaljski zastupnik Brahmana, Najviše stvarnosti. Zapravo, ja *jesam* Brahman, samo sam još morao spoznati svoje pravo Ja.

Kao da je tih nekoliko desetljeća, koliko je od tada proteklo, bilo tek nekoliko dana; kao da još uvijek mogu čuti njen blag, jasan glas kako citira Gospodina Krišnu iz omiljenih dijelova Bhagavad Gite:

“Neka se jogi stalno zaokuplja jogom, neka sam ostane na tajnom mjestu, potpuno predan, oslobođen svake nade i požude. Neka podčini svoje osjećaje i misli, miran na svom mjestu, i neka vježba jogu da bi očistio svoje Ja. Uspravnog tijela, glave i vrata, nepokretan, miran, gledajući u vrh nosa... postojan u zavjetu Brahmacharye, neka nadzire svoj um, razmišljajući o Meni... neka se tako jogi zauvijek ujedini sa svojim Ja... ulazi u Mir, u najviše Blaženstvo koje se nalazi u Meni.”

Krišna je bio Učitelj i Začetnik prave joge, kako kaže Gita, a moj je otac bio njegov vrlo predani učenik. Kako

su godine brzo prolazile, u meni se produbilo to uvjerenje, sve dok i sâm nisam postao jogi.

Slijedeći upute svoje majke i savršen primjer svoga oca, s pet godina svakodnevno sam počeo meditirati. Sjedeći u lotos položaju, uspravljenih leđa i očiju usmjerenih u ništa, oponašao sam onoga koji mi je u međuvremenu više izgledao kao bog, nego kao otac.

“Tako si sličan svome ocu dok meditiraš!” povremeno mi je potihlo, ali s primjetnim ponosom govorila majka. “Jednoga dana i ti ćeš biti veliki jogi!” Te nježne i često ponavljane riječi u meni su učvršćivale odluku da je ne razočaram.

Iako je bila tako mlada, moja majka sama je nosila svoju neobičnu odgovornost. Od svog bogatog oca pokušavala je sakriti da je, dok sam još bio malo dijete, susjede molila za *mar*, vodu u kojoj su oni kuhali rižu, da bi me nahranila. Djed Singh, kojeg smo zvali Nana, ipak je to otkrio pa je ustrajao na tome da se majka preseli u roditeljski dom. Majčina sestra Revati uvijek je molila da smije živjeti tamo. Ona se u pravilnim vremenskim razmacima pojavljivala s čoporom svoje djece te je sa suzama molila za utočište, pokazujući strašne modrice od udaraca koje je dobila od svog muža, okorjelog pijanice. Udaranje žena bilo je prilično uobičajeno, tako da je djed na nekoliko tjedana prihvaćao Revati dok se ne oporavi, a onda bi je opet poslao natrag. Na kraju krajeva, on je ugovorio taj brak i htio je sačuvati glas da drži svoju riječ. Teta Revati neizbježno se opet pojavljivala, obilježena modricama, te gleći djecu i, naravno, trudna. Nakon rođenja posljednjeg djeteta, djed ju je opet poslao natrag k njenom mužu.

Poslije rođenja petog djeteta i djedove smrti, teta Revati preselila se k nama u veliku obiteljsku kuću. Radovao sam se bratićima i sestričnima koji su se doselili k nama. Kao što je to uobičajeno za združene indijske obitelji, živjeli smo s 15 do 20 Naninih potomaka. Bile su

tu tete, ujaci, nećaci i Nanee, njegova udovica, koju smo svi iz ljubavi zvali Ma.

Nana je umro dok sam bio još vrlo mlad. Majka i ja nakon toga dijelili smo njegovu spavaću sobu. U njegovoj trgovini pićem i mješovitom robom dolje i velikom dijelu za stanovanje gore, još su dugo poslije njegove smrti odjekivali njegovi gnjevni koraci. U takvim prilikama moglo se osjetiti kako je njegov duh lebdio u zidovima kuće nalik tvrđavi koju je sam sagradio. Oni koji ne vjeruju u okultne sile kojima je prožet naš svemir, to mogu smatrati velikim praznovjermem i čistom histerijom. Čuli smo njegove teške korake kako lupaju na tavanu, a često i točno pred vratima naše sobe nakon što bismo legli u krevet. Gosti su doživljavali isto. Gotovo da nije postojao niti jedan gost u našoj kući kojeg nisu napale nevidljive ruke i koji nije vidio prikaze. Neki naši rođaci nakon takvog iskustva više nikada nisu htjeli prenoćiti kod nas. Nama, koji smo tu kuću nazivali svojim domom, nije preostalo ništa drugo nego ostati.

Nana se bio duboko upustio u hinduistički okultizam i kritizirao je one koji su samo filozofirali o svojoj religiji, a nisu naučili koristiti njene nadnaravne moći. Kada sam malo odrastao, Ma mi je povjerala tajnu koju je godinama čuvala u svom srcu i podijelila je samo s tetom Revati: Nana je žrtvovao svog prvog sina kao žrtvu svojim omiljenim bogovima. Nije to bilo ništa neobično, samo što se o tome nije govorilo otvoreno. Nanino omiljeno božanstvo bila je Lakšmi, družica Višne, Održavateljka. Kao božica bogatstva i blagostanja, ona je svoje velike moći pokazala kada je Nana gotovo preko noći postao jedan od najmoćnijih i najbogatijih ljudi na Trinidadu. Kada je na tajanstven način izgorjela mala drvena kolibica koju je Nana izgradio za svoju obitelj i posao, on ju je zamijenio ogromnom kućom koja je postala obilježje ceste koja je vodila od Port of Spaina do San Fernanda. Nitko nije mogao pogoditi odakle je odjednom došao novac ili gdje

je stekao zlato koje je bilo nagomilano u velikom trezoru skrivenom u debelom betonskom zidu nove kuće. Samo nekolicina od nekoliko stotina tisuća iseljenika iz Indije bila je sposobna nagomilati bogatstvo tako lako i brzo. Svi mi vjerovali smo da su mu pomogli moćni bogovi. Zauzvrat, on im je dao svoju dušu.

Lutchman Singh Junction, mjesto gdje sam stanovao, bilo je nazvano prema Nani. Nalazi se na glavnoj cesti, južno od Port of Spaina. Među mnogobrojnim istočnoindijskim stanovništvom na Trinidadu, Nana su smatrali jednim od vodećih Indijaca, čovjekom koji je imao tajanstvene nadnaravne moći, koje nitko nije mogao poreći i u koje nitko nije htio dirati. Bilo je opće poznato da duhovi čuvaju milijune zlatnih dolara koje je Nana početkom Drugog svjetskog rata zakopao na jednom od svojih imanja. Nitko nije znao gdje je to, a samo bi se malen broj ljudi usudio prkositi duhovima tražeći to zakopano blago, a nije postojao čak nijedan *obeah*-čovjek koji bi bio u stanju pronaći to mjesto, koristeći čak i svoje najmoćnije čarolije. Te dragocjene zlatne kovanice, čija je vrijednost u međuvremenu poprilično narasla, još su i danas sakrivene.

Nana je cijenio okultne sile više od novca. Njegov debeli čelični trezor čuvao je jedan predmet kojeg ne bi prodao ni pod koju cijenu. Bio je to mali, bijeli kamen iz Indije u kojem su bile duhovne moći koje su mogle liječiti, ali i proklinjati. Pouzdani svjedoci izvještavali su da je mogao izvući zmijski otrov ako biste ga držali nad ranom. Osobno to nikada nisam vidio. Jedan stric ispričao mi je kako je jednom, iz znatiželje, oprezno otvorio vrata Nanine sobe u kojoj je bio trezor... da bi ga pozdravila divovska zmija koja nije čuvala samo novac i vrijednosne papire, nego i druge tajne te sobe o kojima se inače samo šaputalo. Ne znam je li zmija bila prava ili je to bio duh u zmijskom obličju, kako su neki predlagali, ali i ja sam na vlastite oči vidio tog ogromnog gmizavca svijetle boje

kako gmiže pod Naninom kućom, i to dosta dugo nakon što je sa 63 godine iznenadno umro od srčanog udara.

Za hinduista zmije su bogovi. I ja sam u sobi držao predivnu *macajuel* zmiju kojoj sam se klanjao, isto kao i bogu majmunu, bogu slonu i, iznad svega, bogu kravi. Za mene je bog bio sve i sve je bilo bog, osim, naravno, onih nesretnika koji nisu pripadali niti jednoj kasti. Moj svijet bio je ispunjen duhovima, bogovima i okultnim silama, a moja obveza od djetinjstva bila je da svakome od njih iskažem čast koja mu pripada.

To je bila kultura iz koje je iznikao moj otac. On je savršeno slijedio stope Krišne i drugih velikih jogija. Moja majka učila me da i sâm trebam činiti isto. Nikada u to nisam sumnjao. Otac mi je pružio primjer i zbog toga je postao nadaleko poznat i stekao štovanje mnogih ljudi. Podrazumijevalo se je da će nakon njegove smrti njegov ogrtač pasti na moja ramena. Međutim, nisam ni sanjao da će me taj dan, kojeg su odredili bogovi, stići tako mladog.

“Dođi s nama, Rabi, molim te!” molile su me moje sestrične. Ujak Kumar vodio ih je na obližnje kupalište kod Monkey Pointa. Uvijek je bila čast, a i jamstvo sreće, kada biste u svom društvu mogli imati *brahmina*. Prema meni uvijek su se odnosili kao prema kraljeviću, a ja sam se tako i osjećao.

“Danas ne”, odgovorio sam i odlučno odmahnuo glavom. Bio sam odlučio završiti slikanje svoje složene religiozne slike.

“Molim te!” zajedno su molile Sandra i Shanti.

“Ne mogu!” Svaki drugi komentar bio je suvišan. Svi u kući znali su da su za mene vjerske obveze stajale na prvo-mjestu. Mogao sam satima sjediti i slikati svoje omiljene bogove: Hanumana, Šivu, Krišnu, Ganeša i druge. Već sam bio mistik, a osjećao sam i jedinstvo s bogovima, zbog čega sam bio spreman odreći se kupanja na obali ili igranja s prijateljima na obližnjim poljima. Radije sam vrijeme provodio izrađujući svoje bogove. Šareno sam ih bojio i zatim ih izvjesio u svojoj sobi da mi budu blizu. Častio sam ih, odlučan u tome da svoj život posvetim hinduizmu, koji je, kako me učila majka, najstarija, najuzvišenija i jedina prava religija.

Otac je u to vrijeme živio kod svoje polusestre Mohanee, a majka me uvijek vodila sa sobom kada ga je išla njegovati. Ali danas je otišla bez mene. Bio sam razočaran i pun crnih misli. Ipak, promatranje bogova koje sam naslikao opet me oraspoložilo. Uhvativši bojicu svojim malim, smeđim prstima, pažljivo sam obojio svoju sliku Višne. Kako će se majka radovati kada dođe kući i vidi Narajanu s četiri ruke kako leži na smotanoj zmiji Ananti i kako ih poslužuju Lakšmi i Brahma, koji sjedi na cvijetu lotosa što izlazi iz Višninog pupka... Svi oni su na leđima kornjače koja pliva u pramoru!

Dodajući još pokoji potez, brišući pokoju mrlju, tiho sam pjevao, zadovoljan svojim djelom: “OM, Šiva, OM, Šiva, OM, Šiva”. Tiho sam pjevušio kada sam čuo dobro poznate majčine korake kako žure vanjskim stepenicama. Kuhinjska vrata su se otvorila i slijedila je zbrka uzbudjenih glasova. Odmah sam krenuo iz sobe, ali ostao sam stajati u hodniku zbog onoga što sam čuo.

“On je mrtav! Chandrabhan je mrtav!” Stajao sam kao prikovan. Svi su zbrkano govorili, tako da nisam čuo neke riječi koje su slijedile.

“Imala sam nekakav loš osjećaj kada sam jutros ustala.” Majčin glas bio je težak od tuge, ali jasan i glasan. “Odmah sam požurila tamo. Baš kada sam stigla, medicinska sestra počela je rezati njegovu kosu. Liječnik je tako odredio.”

“Ali zašto je bio u bolnici?” htjela je znati teta Revati. “Zar je bio bolestan?”

“Ne, Vishnu je to potaknuo. Chandrabhan je izgledao kao i uvijek – snažan i bistar.”

Slijedila je duga stanka dok majka opet nije ovladala svojim glasom. Tada je nastavila: “Odrezali su mu kosu. Liječnik je rekao da je preduga zbog zdravstvenih propisa u bolnici. I dok su mu je rezali... pao je na leđa. Skočila sam k njemu. Htjeli smo mu dati vode, ali liječnik je rekao da je mrtav. Možete li to vjerovati? Tek tako, mrtav!”

Otrčao sam u svoju sobu, bacio se na krevet i zakopao svoje lice u jastuk da bih prigušio stenjanje i jecaje koji su izlazili iz mog grla. Osjećao sam se kao da sam sve izgubio. Iako sam ga jedva poznavao kao oca, on je bio moje nadahnuće, moj bog, *avatar*, a sada je bio mrtav. Slutio sam to, nekako osjetio, kada je Gosine neki dan opet pričao o vjenčanju. Sada se to dogodilo i ja ga nikada neću čuti kako govori. A imao sam toliko pitanja. Bilo je mnogo toga što sam htio naučiti iz njegovih usta. Najviše sam želio da me pozove po imenu i da me nazove svojim sinom. Sada je taj san zauvijek propao.

Moje je stenjanje konačno, od silne iscrpljenosti, prestalo. Dugo sam nijemo ležao i uzaludno se trudio shvatiti Krišnine riječi Arjuni kada ga je poslao u borbu. Te sam riječi često čuo pa sam ih znao napamet: “Mudar čovjek ne tuguje ni za živim ni za mrtvim... jer zapravo ne prestajemo postojati... onaj koji stanuje u tijelu... prelazi u drugo tijelo, postojan čovjek zato ne tuguje.”

Laganim, nesigurnim korakom, korakom čovjeka koji nosi težak teret, ujak Kumar ušao je u sobu da bi me izvijestio o očevoj smrti. Nije ni slutio da to već znam. Majka je bila previše potresena da bi mi rekla. Mislio je da sam hrabro podnio tu vijest, ali od tuge bio sam previše iscrpljen da bih je još mogao i pokazati.

Iznenadna i tajanstvena smrt moga oca nije bila šok samo za obitelj, već i za sve one koji su ga poznavali. Liječnici nisu mogli pronaći nikakvo medicinsko objašnjenje. Bio je savršeno zdrav. Je li dosegao cilj samospoznaje, tako da je njegov duh odletio, oslobodivši se kotača reinkarnacije? Htio sam vjerovati u to. Neki su mislili da su mu duhovi oduzeli život jer je prekršio svoje zavjete. To mi se činilo nepravednim. Nije on bio kriv za sve to, nego drugi ljudi: Vishnu koji ga je poslao u bolnicu i liječnici koji nisu hinduisti pa ne znaju o moćima okultnog ni o zavjetima *Brahmacharje*. Moj otac iskreno je slijedio Krišnine upute iz Bhagavad Gite. Vishnu je to morao znati jer je i on odrastao i bio podučavan u hinduističkoj obitelji. Ali prema njegovom shvaćanju, život jogija bio je farsa, a bogovi i duhovne sile ništa drugo osim proizvoda mašte *pundita* i dobro smišljene opsjene. Ja neću napraviti istu pogrešku. Moja vjera u hinduizam nikada se neće pokolebati. Svi smo mi naučili ne prezirati ono što ne poznajemo. Bila je to, u svakom slučaju, skupa pouka.

Kada smo stigli do kuće Phoowe Mohanee, moje su oči pažljivo izbjegavale grub drveni lijes na stolu dnevne sobe. U nazočnosti smrti, moralo se strogo slijediti svaki

obred. Sve dok je umrli ležao tamo i dok nije započeo svoje putovanje u druge svjetove, u kući se nije smjela paliti vatra niti kuhati jelo. Dok je *pundit* vodio dugačku *puju*, prijatelji i rođaci naricali su, a Phoowa, najvatrenija učenica moga oca, sve ih je nadmašila u svojoj strastvenoj tuzi. Uplašeno sam se stisnuo uz majku i djetinje se štitio od uloge središnjeg lika u drami koju nisam mogao shvatiti. Nakon obreda jedna me ljubazna susjeda povela od majke do lijesa.

“Ovo je tvoj otac”, rekla je, kao da ja to ne znam. Kako li mi se samo gadilo sjetiti se toga.

Na neki čudan način, taj bog, taj *avatar*, pred kojim sam tako često stajao i promatrao ga s dubokom čežnjom, u svojoj smrti nije mi više izgledao tako daleko. Izraz lica bio je gotovo isti, samo je lice bilo bljeđe. *Brahmini* su, kao potomci drevnih Arijaca, najčešće imali svjetliju kožu od pripadnika drugih kasti, a moj je otac i za *brahmina* imao neobično svijetlu kožu. Sada je izgledao bijelo poput Engleza, a zatvoreni su mu kapci bili poput voska. Okrenuo sam se i istrgnuo iz ruku susjede.

Bila je to duga sprovodna povorka jer su moga oca cijenili i častili pobožni hinduisti u široj okolici. Automobili, bicikli i volovske zaprege s ljudima koji su žalili za njim, slijedili su ga uskim putem do obale udaljene tek neka tri kilometra prema zapadu. Bio sam previše uznemiren da bih pitao majku zašto nismo krenuli prema groblju gdje je nedavno bio sahranjen Nana. Zašto smo se kretali prema Monkey Pointu, kamo smo uvijek odlazili na kupanje? Na taj način sve što je bilo povezano sa smrću moga oca postalo je još tajanstvenije, a ja sam to ipak zadržao za sebe i čvrsto se uhvatio za majčinu ruku.

Svjesno sam očima izbjegavao lijes, koji je ponešto nakoso ležao na prvim kolima, i radije sam se usredotočio na visoku šćernu trsku koja se nalazila s lijeve i desne strane uskog puta i prolazila kraj nas te kako joj se, mirnoj i po-

nosnoj, dugo, zeleno lišće spušta kao od tuge. Tako i treba biti, budući da je sve u svemiru – čovjek, životinja i neživa tvar – jedno Biće. Činilo mi se kao da cijela priroda tuguje za preminulim *avatarom*. Kada će se opet pojaviti ovakva božanska pojava u ljudskom obličju? To nisu znali čak ni *punditi*, ti *brahmini* koji su shvaćali mnogo toga.

Zrak je stajao, težak i vruć. Bio je neobično miran za zemlju kojom stalno pušu pasati. Pred sobom, na obzoru, s druge strane Parijskog zaljeva, vidio sam tamne oblake nad poznatim Zmajevim ušćem. Tamo sjeverni vrh moje rodne zemlje Trinidada seže tako daleko na zapad da gotovo dodiruje obalu Venezuele. Kako sam često skakao ovom poznatom, uskom cestom, odlazeći s prijateljima i rođacima na plažu, smijući se, sa sljepoočnicama koje su tutnjale od životne radosti i mladenačke razuzdanosti, smatrajući se dijelom svega poznatog. Sada sam se osjećao zastrašujuće tupo i nekako otuđeno od radnika koji su znatiželjno podigli pogled s polja trske dok je dugačka povorka tiho prolazila pored njih. Bili su dio nekog drugog svijeta, svijeta kojem sam i sâm nekada pripadao.

Povorka je napustila polja šećerne trske i slijedila je put koji je vijugao preko širokih močvara mangrova, koje su se protezale preko zapadne obale otoka. Zastali smo na mjestu pokrivenom šljunkom, malo iznad valova koji su zapljuskivali malu uvali koja je niskim betonskim zidom bila zaštićena od oluja. Poslije škole, veći su dječaci s tog zida skakali u vodu i s obale plivali prema otvorenom moru. Ja sam bio još premalen za to, tako da sam se, s još nekoliko svojih malih prijatelja, praćakao u plitkom jezercu blizu mjesta s mangrovima. Kako su mi sada nestvarno djelovala ta sretna sjećanja koja sam povezivao s tim mjestom. Drhtao sam kada smo sišli s kola, unatoč žarkom suncu.

Jednostavan drveni lijes podigli su s kola i odnijeli ga na rub našeg plivališta. Phoowin *pundit* nas je vodio, jed-

noličnim glasom pjevajući na sanskrtu *mantra* iz Veda da bi otjerao zle duhove. Stajao sam malo iza lijesa, još uvijek čvrsto držeći majčinu ruku i tek tada sam prvi put primijetio veliku hrpu drva uredno složenu na šljunku pored jezera. Još jednom se zrak ispunio naricanjem ljudi iz pratnje, u kadenci koja se zastrašujuće dizala i spuštala. Užasnut, promatrao sam kako ukočeni leš moga oca podižu iz lijesa i polažu na hrpu drva. Brzo su naslagali još drva sve dok mu se moglo vidjeti još samo lice kako ukočeno gleda prema nebu. Posljednji mu je puta *pundit* kremom od sandalovine namazao znak kaste na čelu. Je li to moguće? Obredna spaljivanja bila su uobičajen prizor u Indiji, duž Gangesa u Benaresu i na drugim *ghatovima*, ali među hinduistima na Trinidadu to još nikada nisam doživio. Predodžba da će tijelo moga oca biti žrtvovano Agniju, bogu vatre, sve je činila još tajanstvenijim i povećavala uzbuđenje i bol zbog gubitka koja me preplavila.

Posebno su pripremili rižu da bi je žrtvovali pokojniku. Svećenik je nastavio čistiti mjesto od zlih duhova – bila je to važna mjera predostrožnosti prije nego što će bog vatre osloboditi duh iz tijela i otpratiti ga u druge svjetove. Odsutno sam buljio u strogo određen obred koji se odigravao pred mojim očima.

“Rabi, dođi!” Glas *pundita* tako me podsjetio da i ja imam svoju ulogu u svemu tome.

Preplavljen tugom i strahom, jedva sam razabirao *mantra* i nisam primijetio kako mi se *pundit* približio noseći svetu vatru na brončanom tanjuru kojeg je nosio na dlanu. Drugom je rukom posegao za mojom rukom. Plašljivo sam pogledao majku. Ona je kimnula i potapšala me po rame-nu. Nagnuvši se nad moje uho, šapnula mi je: “To je tvoja obveza. Učini to hrabro.”

Očima sam nastojao izbjeći očevo lice kada me *pundit* doveo do lomače. Triput me proveo oko leša, dok je umjesto mene, budući da sam bio još premlad, izgovarao

odgovarajuće molitve na sanskrtu: “Stavljam vatru na sve udove ove osobe koja je svojevolumno ili neželjeno činila pogrešne korake te se sada nalazi u kandžama smrti... neka on stigne u svjetove svjetla.” Sada sam mogao razaznati komadiće kamfora koji su bili prikladno raspoređeni među drvima. Njihov snažan miris prodirao mi je u nos. Neki visoki čovjek s turbanom, u *dhotiju*, prskao je *ghee* i petrolej po drvima i lešu. Mehanički slijedeći upute *pundita*, na svetom plamenu, kojeg je on držao, zapalio sam baklju i približio je najbližem komadiću kamfora. Plamen je buknuo i brzo se, preko petroleja, proširio od jednog komada kamfora do drugog. Crvene i žute ognjene sablasti započele su svoj obred, plešući oko leša. Omamljeno sam stajao tamo promatrajući kako plamenovi skaču sve više, sve dok me *pundit* nije povukao u stranu.

Ludački sam pretraživao ono more lica koja su okruživala vatru dok sam potiskivao jecaje. Majku nigdje nisam mogao vidjeti. Sada od straha i boli više nisam mogao vladati sobom. Djetinje oponašajući naricanje oko sebe, dao sam oduška svojim osjećajima. Bio sam već gotovo histeričan, kada sam je konačno ugledao, posve blizu tijela koje je gorjelo, tako blizu da je izgledalo kao da je u vatri, a njen bijeli svileni *sari* ocrtavao je njezin lik na pozadini jezičastih plamena. Slušao sam o udovicama koje su se bacale na lomaču. Zar ću, uz oca, izgubiti i majku?

“Mama!” viknuo sam. “Mama!”

Ona ničime nije pokazala čuje li me kroz tutnjavu rasplamsane vatre i kroz zaglušujuću buku ljudi koju su naricali. Raširenih ruku mirno je stajala na rubu tog pakla i klanjala se Agniju, bogu vatre koji sve proždire. Duboko se prignuvši, u vatru je bacila žrtvu svježe kuhane riže, a onda se odmaknula od nepodnošljive vrućine i stala do mene. Stajala je tu uspravne glave i nije se priključila naricanju. Kao pravi hinduist, pronašla je snagu slijediti Krišnin nauk: nije oplakivala ni živog ni mrtvog. Nije za-

stenjala niti jednom tijekom dugih sati koje smo prove-
li tamo, stojeći i gledajući kako se vatra gasi. Samo sam
osjećao da potiho, ali iskreno izgovara svoje *mantra* dok
sam se stiskao uz nju.

Na straži smo bili do zalaska sunca. U žeravicu je bilo
bačeno sedam drvenih strugotina, a tada je povorka više
puta obišla žeravicu i preko nje prelila vodenu žrtvu. Na
kraju je pepeo bio već toliko hladan da je *pundit* mogao
prikupiti nešto od očevih tjelesnih ostataka kako bi ih maj-
ka odnijela u Indiju i raspršila po svetoj vodi Gangesa.
Kako i kada se to trebalo zbiti, nisam znao. Bio sam previ-
še uznemiren i pogođen da bih te večeri mogao razmišljati
još i o tome.

Poznavao sam jednog *avatara*, jednog boga u ljud-
skom obličju, a on je sada otišao. Došao je da bi ljudi-
ma pokazao put, put prave joge koja upreže čovjeka u
Brahmana. Njegov primjer nikada neću moći zaboraviti.
Njegov ogrtač pao je na moja ramena i odlučio sam ići
njegovim stopama.

Kao plamteća strijela izbačena iz Agnijeva luka, sunce se, koje sam upravo štovao sat vremena, sve više uzdizalo iznad mene, bacajući svjetlo i sjene na zemlju i travu ispod kokosovih palmi. Napuštajući trijem, izašao sam, spustivši se vanjskim stepenicama, do staje u kojoj smo držali kravu koja je naše domaćinstvo opskrbljivala mlijekom. Otvorivši drvena vrata, uhvatio sam uže dok je to sretno stvorenje nespretnim korakom krenulo prema pašnjaku. Radovala se jutarnjoj ispaši jednako kao i ja. Djelomično vučen na drugom kraju užeta, nekako sam tu teturavu životinju uspio odvesti do oaze svježe trave. Iznad glave, široke grane kokosovih palmi pjevale su poznatu pjesmu dok su nježno dodirivale jedna drugu na jutarnjem povjetarcu koji je dolazio iz zaljeva. Krava se bacila na posao dok sam je ja sa štovanjem promatrao.

Hinduisti niti jednu životinju ne štiju kao kravu. Sveta krava. Nosa uronjenog u visoku travu, zaboravivši sve ostalo, to crno-bijelo božanstvo je, trzajući ušima i mašući repom, trgalo velike zalogaje sočnog zelenog tepiha i zadovoljno ih žvakalo. Napasanje krave bila je moja omiljena razonoda i rado sam koristio priliku obavljanja svakodnevnih poslova da bih štovao tog velikog i svetog boga. S obližnjeg bogatog grma hibiskusa ubrao sam narančast cvijet i stavio ga kravi na glavu, između njenih savijenih rogova. Pogledala me svojim smeđim okom, a onda nastavila žvakati travu. Ometena muhom koja joj se uvukla u nosnicu, krava je otrešla glavom i kihнула. Cvjetna žrtva koju sam tako pažljivo smjestio, skliznula je na pod. Prije nego što sam je uspio vratiti, živopisan cvijet nestao je u njenim ustima, zajedno s biranim snopom trave. Spuštajući se na zemlju s uzdahom, pokušavao sam zamisliti kako bi bilo biti krava. Možda sam to već i bio u prošlom životu.

Nisam se mogao sjetiti. Često sam se čudio zašto se ne sjećam prijašnjih života.

Gosine mi je često pričao kako je prije mnogo vremena neki stari mudrac u dalekoj Indiji vidio taj prekrasan prizor na noćnom nebu: jasno je vidio obrise krave ocrtane zvijezdama. Prema Gosineovom mišljenju, hinduisti su na taj način prvi put saznali da je krava bog. Čuo sam i druga objašnjenja u kojima se govorilo o Egiptu i Arijcima, ali njegovo objašnjenje bilo mi je najprivlačnije. Sve na nebu je sveto pa se podrazumijevalo da se treba klanjati svim kravama na zemlji, budući da one potječu od krave s neba. Obožavanje krave od tih se davnih dana sve više razvijalo. Gosine je često govorio o “Majci Kravi”, a i ja sam često od *pundita* čuo da je ona majka svih nas, kao i Kali, Šivina družica. Nekako sam znao da obje moraju biti isto, ali u različitom obličju. Kali, jedna od najjačih hinduističkih božica, koju smo svi predano štovali, bila je tako strašna: pila je krv iz vrča, imala je ogrlicu od svježe odsječenih ruku i glava, a jednom je nogom stajala na Šivi, svome mužu, koji je ležao na leđima. Daleko sam se više volio klanjati Jedinstvu u blažem obliku krave. Stvarao sam si dobru *karmu* za budući život provodeći mnogo vremena u društvu naše krave. Je li ona znala da je bog? Pažljivo sam je promatrao, ali nisam mogao otkriti nikakve znakove samosvijesti. Na kraju se to pitanje utopilo u mom zadivljenom obožavanju najsvetijeg od svih stvorenja.

Moje divljenje kravi prekinulo je tiho zujanje, koje je postajalo sve glasnije. Uzbuđeno sam skočio na noge i odmaknuo se od palmi da bih bolje vidio. U ono vrijeme rijetko smo vidali zrakoplove. Dok sam ga promatrao kako prolazi, sjetio sam se onoga čega sam se sjetio svaki put kada bih vidio zrakoplov. Razmišljajući o tajni svog podrijetla, napokon sam pitao majku odakle sam došao. Ozbiljnim glasom odgovorila mi je: “Jednog si dana pao s neba, ispao iz zrakoplova, a ja sam te uhvatila.”

“Jesam li trebao pripasti tebi?” pitao sam, odjednom nesiguran jer sam shvatio da sam jednako tako mogao pasti u bilo čije dvorište.

Majka me uvjerila da sam bio namijenjen njoj i ocu. Mjesecima nakon toga nadao sam se da će mi iz nekog zrakoplova koji nas nadlijeće u ruke pasti mali brat. Još su godinama nakon toga bebe za mene bile tajna, iako sam znao da ne ispadaju iz zrakoplova i nekako sam shvatio da, sada kada je tata mrtav, neću dobiti ni brata ni sestru.

Ozbiljno i predano svakodnevno sam štovao očev duh nakon njegove smrti. Svakog jutra posebno sam travi, koju smo posijali nakon njegove smrti, prinosio vodenu žrtvu i pažljivo brojao dane, promatrajući kako ona raste. Danas je bio četrdeseti dan, dan kada ću izgubiti svoju dugu, crnu, valovitu kosu, koju nisam šišao godinama i zbog koje su mi govorili da toliko nalikujem ocu. Danima me zabrinjavalo to šišanje. Možda će duhovi i meni oduzeti život, kao i mome ocu, kada su mu odrezali kosu.

Majka mi je mahala s trijema. Došlo je vrijeme za obred. Uhvatio sam uže i pokušao nevoljnu kravu odvući u staju. Jadno stvorenje cijelim se putem opiralo tome. Tražila se odlučnost, ali nikada je ne bih ubo oštrim štapiom ili je udario šibom, kao što sam vidio da neki moji mali prijatelji čine. “Zar se tako postupa s bogom?” često sam ih korio. Tako su oni naučili iskazivati malo više poštovanja – bar u mojoj nazočnosti.

Mnogo manja povorka krenula je uskom asfaltiranom cestom kroz visoku šećernu trsku, pored močvare mangrova, prema Monkey Pointu, toga četrdesetog dana nakon očeve smrti. Sve tragove spaljivanja izbrisala je plima koja je dvaput dnevno prelazila nizak betonski zid. Jedino se sjećanje na to nije moglo izbrisati. Opet sam vidio kako plamenovi plešu svoj obred oko trupla i mirisao sam spaljeno meso; sa strepnjom sam opet stajao na istom mjestu

na kojem je moj otac bio spaljen u pepeo. Danas sam *ja* bio u središtu pozornosti.

Prijatelji i rođaci u polukrugu su se gurali oko mene kada je *pundit* sa škarama u ruci stao ispred mene. Kratka *puja* prošla je bez da sam je opazio. Stvarnost je ustupila mjesto iznenadnom prisjećanju na jedan strašan doživljaj. Prije otprilike tri godine, iz dubokog sna probudilo me snažno, odlučno čupanje moje kose. Potpuno budan, očajno sam se okretao i izvijao, vičući od boli. Dok sam divlje mahao rukama oko sebe, nisam mogao dohvatiti nikakve ruke od krvi i mesa, a ipak me nešto tako snažno povlačilo za kosu da sam skoro ispao iz kreveta. Moj vrisak dozvao je majku. Potapšala me po leđima i u nekoliko riječi objasnila da je to bila samo noćna mora. Ali znao sam da nije tako. Bio sam budan i nisam sanjao, a oštra bol od tog čupanja kose iz korijena potrajala je do jutra.

To sjećanje, kao i ovo svježije o očevoj tajanstvenoj smrti, plašilo me dok sam čekao na obred. Ali ništa se nije dogodilo. Prije nego što sam toga postao svjestan, moja je kosa ležala na tlu gdje je nekad ležao očev pepeo. Iduća plima odnijet će je u more gdje će se pridružiti ostacima moga oca.

Dio pepela čuvao se za jedan poseban obred. Gosine i ja smo sa zamjetnim uzbuđenjem razgovarali o tome nekoliko puta nakon očeve smrti. “On je bio *avatar* – nema sumnje”, uvjeravao me starac. “*Mokša* je neupitna. Bar za njega.”

“Kako to misliš?” pitao sam, “zar vjeruješ da je postigao *mokšu*?”

“On je to postigao već davno, u nekom prošlom životu. Ovaj put se jednostavno vratio da bi pokazao put... kao Buda ili Isus.”

“Misliš da je on jedan od *Učitelja*?” Ta me misao zadivila.

Gosine je naglašeno kimnuo glavom. “Vidjet ćeš to četrdesetog dana. U pepelu neće naći trag stopala. Ne, pri-

jatelju! Njegov je duh odletio Brahmanu. On je bio bog, *Bhai*, da, to je bio tvoj otac!”

To sam znao i sâm kada sam, dok je još bio živ, stajao pred njim i gledao u njegove duboke oči. Ipak to nisam razumio kao Gosine. On je poznavao Vede iako je bio neobrazovan čovjek. Gosine je, po mom mišljenju, bio vrlo pametan čovjek i dobar hinduist.

Kada sam se vraćao kući, svjestan svoje kratko očišane glave, jedva sam čekao potvrdu Gosineove izjave. *Pundit* nas je uveo u praznu prostoriju koja je cijelu noć bila zaključana. Na sredini poda ležala je plitka posuda s nešto pepela moga oca, glatko poravnatog, večer ranije postavljena na to mjesto. Obitelj se znatiželjno gurala kako bi pogledala ne pokazuje li glatka površina izdajničke stope koje bi otkrile očevu najnoviju reinkarnaciju. Već sam mnogo puta sudjelovao u ovakvim obredima, ali sada mu nisam mogao shvatiti svrhu. Moj otac više nije bio podložan kotaču rađanja, on se vratio Brahmanu. Čemu onda sav taj obred? Još sam se dobro sjećao Gosineovih riječi: “U pepelu neće naći trag stopala. Ne, prijatelju!”

Čuo sam majku kako hvata zrak. Zatim je *pundit* uzviknuo: “Pogledaj! Ptičja kandža! Evo, ovdje!”

Riječima se ne može opisati zaprepaštenje koje sam osjetio. Progurao sam se između majke i tete da bih to i sam vidio. Bilo je točno! Usred poravnatog pepela mogao se vidjeti otisak kandže neke male ptice. Svi smo ga pažljivo pregledali. Zaključak je bio jasan: moj otac reinkarnirao se u pticu!

Moj mali svijet se srušio. A što će Gosine sada reći? Čak je i najviši *pundit* na cijelom otoku moga oca nazvao *avatarom*. Ako *on* nije postigao jedinstvo s Brahmanom, kako sam se tome mogao nadati ja ili bilo tko drugi? Pozlilo mi je i nisam bio sposoban pridružiti se uzbuđenom brbljanju dok smo izlazili u dvorište, gdje je trebao slijediti drugi dio ovog važnog obreda.

Nesposoban za razmišljanje, nisam zapazio ništa od dugačke *puje*. Nisam imao niti teka za veliku gozbu koja je trebala slijediti. Zavodnički mirisi iz kuhinje već su danima škakljali naše nosove. Majka i tete tamo su provodile duge sate u pripremanju omiljenih jela, *curryja* i slatkiša. Prije nego što je itko smio okusiti ta jela, trebalo je od svakog jela ponešto prinijeti pokojniku. Na velikom tanjuru od svetog bagremovog lišća, *pundit* je položio žrtvu duhu moga oca pod stablom banane. Zatim smo se svi okrenuli i uputili u kuću.

“*Bhai ya*, neka se nitko ne osvrće!” ozbiljno nas je upozorio *pundit*. “Duh bi vas mogao napasti. Ta žrtva je samo za njega.”

Nikada mi ne bi palo na pamet prekršiti taj propis. Ali ovaj put nisam mogao odoljeti kušnji. Usporio sam svoje korake i pustio druge da nastave hodati. On je ipak bio *moj* otac. Moram ga vidjeti, makar samo jednom. Samo jedan pogled! Već na pola puta do kuće, dršćući od straha, ali nesposoban nadvladati kušnju, potajno sam pogledao preko ramena. Tanjur od lišća još uvijek je stajao tamo, a i jela sam mogao jasno vidjeti. Duhu moga oca nije bilo ni traga. Brzo sam se opet okrenuo. Usudio sam se učiniti ono što je zabranjeno! Pri svakom koraku mislio sam da mi je posljednji. Ali ništa se nije dogodilo. Jesu li mi se bogovi smilovali? Još jedna tajna je pridodana mojoj zbunjenosti!

Požurio sam se na stražnji trijem i stao hrabro na prste da bih nadgledao tanjur s hranom. Vidio sam Yogija, susjedovog psa, kako je pojeo žrtvu Naninom duhu pa sam htio biti siguran da se to ne ponovi. Nakon što je prošlo oko pola sata i ništa posebnog nije se dogodilo, više se nisam mogao suzdržavati. Još sam se uvijek bojavao što mi mogu učiniti duhovi, ali nešto hrabrije vratio sam se u dvorište i oprezno približio stablu banane. Na moje zaprepaštenje, jelo je bilo nestalo! Na tanjuru nije bilo niti mrvice, a nisam vidio ništa da se približava. Dakle, ipak je bilo točno

– duh moga oca je to pojeo. Je li to bio dokaz da još nije dostigao *nirvanu*? Je li on zaista postao ptica koja je sada možda sjedila na stablu i promatrala me?

Potišten i zaprepašten istovremeno, nemirno sam lutao dvorištem i tražio pticu, malu ili veliku, koja bi makar samo malo ličila na oca. Čak i ako ga ja ne bih mogao prepoznati, on bi prepoznao mene. Uzaludno sam čekao da neko od tih lepršavih, cvrkutavih stvorenja malo zastane i da me pogleda i prepozna. Nijedna ptica nije na mene svratila ni najmanji znak pozornosti, osim kada sam joj se previše približio, a tada bi preplašena odletjela. Naravno, otac nije obraćao pozornost na mene ni dok je još bio živ. Zašto bi to onda sada učinio?

Na kraju sam požurio poznatom stazom prema Gosineovoj kolibi. Bilo je nemoguće razgovarati s njim nasamo kada su drugi bili nazočni. Pred kolibom sam zatekao njegovog četrdesetgodisnjeg sina kako popravlja gumu na kotaču svog bicikla, kojim je u gradiću prodavao *curry channu* i *baru* s ljutom paprikom. Nedavno se oženio ženom s dvoje djece pa se s njima doselio u Gosineovu dvosobnu kolibu. Kada me ugledao, ustao je od svoje gume i pozdravio me naklonom sa spojenim dlanove pred čelom.

“*Sita-Ram*”, rekao je ljubazno. “Tražiš starog? Unutra je. Muče ga godine.”

“Nije točno, čovječe!” čuo sam Gosineov glas iz kolibe. “Nema to veze s godinama. Prehlađen sam.” Da bi to i dokazao, ponosan se starac teškim koracima, na svojim pomalo krivim nogama, dovukao iz kolibe i čučnuo na svoje uobičajeno mjesto u sjeni. Šutke sam čučnuo do njega. Sama njegova blizina činila me mirnijim i sigurnijim, što nisam mogao objasniti.

“Tvoja lijepa kosa brzo će opet narasti”, rekao je, klimajući glavom poput klatna lijevo-desno.

“Briga me za kosu”, odgovorio sam, ali još nisam bio u stanju s njim podijeliti svoje borbe i sumnje.

“Znaš, *Bhai*, nikad neću zaboraviti kako je živio tvoj otac. Najsvetiji čovjek kojeg sam poznao... kako se svega odrekao!” Gosineova glava još se uvijek ljuljala lijevo-desno.

Obično bih poslije ovakve hvale pucao od ponosa, jer on je ipak bio *moj* otac, ali sada je to za mene bila mala utjeha, iako sam osjećao da je Gosine svoje oduševljenje prema mome ocu sada prenio na mene. Taj jasan otisak ptičje kandže u pepelu jednostavno se nije mogao zanijekati. Svatko je to prihvatio, čak i *pundit*, naizgled bez šoka kakvog sam ja doživio. To je samo još pojačavalo moju zbunjenost.

“Kako je sad tako malen?” pitao sam. Prije bih shvatio da je postao neka velika ptica, ali to da je tako *malen* samo me još više zbunjivalo.

“Vidiš, *Bhai*, on nije uopće malen, ne!” važno je odvratio Gosine. Zašutio je i po navici trljao bradu, a zatim je glasno uzdahnuo. “Slušaj, ni jedna tako mala ptica ne može tako *brzo* pojesti toliko hrane.”

Naravno! Skočio sam i otrčao do sobe u kojoj je bio zaključan pepeo. Jesmo li se sjetili dobro zatvoriti prozore? Nisam se mogao sjetiti. Vani sam pogledao pod krov i otkrio gnijezdo neke male ptice. Između zida i krova od valovitog lima bio je niz polukružnih rupa, dovoljno velikih, kako sam zaključio u svojem uzbuđenju, da bi kroz njih mogla proći mala ptica. Ali, je li to gnijezdo bilo tu i prije očeve smrti? Nisam bio potpuno siguran, ali činilo mi se tako.

To znači da moj otac nije na pepelu ostavio nikakav trag! Kakvo olakšanje! A hrana? Tko ili što ju je pojelo? Vjerojatno se umiješao jedan od Asura ili Rakša, zloduha o kojima govore Vede, kako bi nas zbunio. To je to! Ali moj otac bi me sigurno štitio od tih zlih sila, zajedno s drugim Uzvišenim učiteljima. Vjerovao sam u svog oca i u ono što je učinio. Zato sam i odlučio ići njegovim stopama.

“Rabi! Gdje si? Baba je stigao”, zvala me Nanee.

“Evo me, Ma!” Požurio sam uza stepenice u kuću gdje su svi s oduševljenjem pozdravljali našeg dragog prijatelja.

“Rabi!” uzviknuo je taj veliki čovjek i čvrsto me stisnuo uza se. Jankhi Prasad Sharma Maharaj, rođeni Indijac, bio je glavni *pundit* na otoku. Imati ga u kući bila je najveća čast. Kao bliski prijatelj i veliki obožavatelj moga oca, Baba je uvijek navraćao kod nas kada bi ga putovanja po Trinidadu dovela u naš kraj. Govorio je uglavnom hindi, jako malo engleski, a dobro je poznavao i sanskrt. Visok, čiste puti, stasit, valovite bijele brade, mogao bi proći kao Djed Božićnjak, samo da je bio malo deblji. Nekima strašan, prema meni bio je dobronamjeran i ljubazan kao što bi to mogao biti i Djed Božićnjak.

“Rabi!” viknuo je držeći me, “svaki si dan sve sličniji svome ocu. *Bhagwan* je svoje oči usmjerio prema tebi. Jednog ćeš dana biti veliki jogi. Imaš oči kao tvoj otac, a uskoro ćeš opet imati i njegovu kosu”, dodao je smijući se, dok je rukom ljubazno prešao preko moje kratke kose koja je nekako presporo rasla.

Onda se obratio majci koja je stajala pored mene i sjala od ponosa. “Izvanredan je. Doista izvanredan”, ponovio je važno kimajući glavom da to naglasi. “Jednom će biti veliki jogi, kao njegov otac.” Prsa su mi se nadimala, a oči zasuzile. Da, to ću biti! Nastojao sam držati se što uspravnije da budem viši.

Ovaj put je posjet bio kratak. Putovao je na posebnu *puju* u Port of Spain nekom bogatom hinduistu koji je obolio od raka, a htio si je pripremiti put u sljedeći život. Naravno, uz prikladnu naknadu. Neki *punditi* čak su obećavali *nirvanu* uz odgovarajuću cijenu. Takva obećanja *pundit* Jankhi, doduše, nije davao, iako su mnogi njegovim

zagovorima kod *devata* pridavali veliko djelovanje i bili su spremni dobro platiti za to.

Nakon što nas je blagoslovio, veliki je *pundit* čvršće svezao svoj *dhoti* oko pojasa i krenuo prema vratima gdje je zastao da se nakloni. I mi smo se poklonili tako što smo pred licem spojili dlanove i na taj način odali priznanje božanstvu u svakome od nas. Brzo je sišao stepenicama. Istrčao sam na trijem da bih mu još jednom mahnuo dok je ulazio u automobil koji ga je čekao. Još su uvijek u mojim ušima odzvanjale njegove riječi dok je automobil nestajao iza prvog zavoja. Nikako nisam mogao zaboraviti da sam ja nešto izvanredno. Svi su me na to podsjećali. Stvarno ću postati veliki *pundit*. Ne, više od toga – jogi, svet čovjek, poput moga oca.

Majka je stajala pored mene i također mahala. Ruku je prebacila preko mog ramena i tapšala me. Mislio sam da pogađam njene misli. Nastavit ću djelo svoga oca, njegov je ogrtač pao na moja ramena. Majka i ja zajedno ćemo ići njegovim stopama.

Ali varao sam se. Ona je razmišljala o nečem drugom i tražila je riječi kojima bi mogla ublažiti taj udarac.

“Pepeo tvoga oca treba prosuti u Ganges”, rekla je konačno, “u najsvetiju od svih rijeka. On će ga odnijeti u more. Htjela bih da ti isto to učiniš s mojim pepelom kad umrem.”

Ganges! Kakvom li je tajnovitošću obavijeno to ime! Sveta majka svih rijeka - kao i krava, majka sviju nas – čist teče s najviših vrhova Himalaje, kroz doline i široke ravnice te se ulijeva u Bengalski zaljev. U Benaresu, najsvetijem gradu, pepeo treba posuti po vodi. To je konačna predaja očeve duše u Krišnine ruke.

“Povest ćeš me sa sobom, zar ne, mama?” molio sam. “Molim te, molim te, moraš me uzeti sa sobom. I ja moram ići.”

“Voljela bih, Rabi, ali to je predaleko za tebe. Umorio bi se... i naravno, ne smiješ izostati iz škole...”

“Neću se umoriti, obećavam ti! A u školu mogu ići i u Indiji.”

Tužno i polako odmahнула je glavom. “Žao mi je... ali ne brini. Vraćam se uskoro. Obećavam ti.”

“Molim te, ne ostavljaj me”, preklinjao sam, “ne želim ostati ovdje sam, bez tebe!”

“Nećeš biti sam. S tobom su Ma i teta Revati, tvoji bratići i sestrične, ujak Kumar i Lari...” Opet je prebacila ruku preko mene i potapšala me. “Vraćam se uskoro, Rabi. Obećavam ti. Što želiš da ti donesem iz Indije?”

“Slona!” odgovorio sam posve ozbiljno. “Onakvog kao na slikama.”

***

Majka me učila da je moja obveza kao hinduista da se bez prigovora pokorim svakoj sudbini. Stoički podnijeti ovu obvezu, karmu koju mi je odredio Gospodin Krišna, na dan je odlaska dječaku poput mene ipak bilo previše. Tužno sam ušao k majci u automobil koji nas je poveo u Port of Spain gdje će se u luci ukrcati na brod za Englesku, a ondje za Indiju. Ma, koja nije mogla s nama, mahala je s prozora, a majka joj je uzvratila pozdrave, dok smo odlazili tog najtužnijeg dana u životu. I ja sam mahao za oproštaj, odlučivši otputovati s njom u Indiju. Na svježem povjetarcu lepršala je nova zastava s Hanumanom obješena na stupu pred trgovinom rumom i mješovitom robom. Izrezanog iz bijelog platna, prišla ga je Ma s puno ljubavi na crvenu podlogu. Moj omiljeni lik, Hanuman, bog majmun, izgledao je kao da mi maše za sretan put. Dobar znak!

Rođaci su došli s oko desetak automobila da bi se pozdravili s majkom. Prije malo manje od godinu dana, na istom smo mjestu u Englesku otpratili ujaka Deonarinea. On je majčin najstariji brat i otišao je studirati na londonsko sveučilište. Deonarine mi je bio poput oca. Kada je

njegov brod polako isplovljavao iz luke, svi smo stajali na obali i plakali. Mislio sam da će mi srce pući. A sada me napuštala majka! Potajno sam rukavom košulje obrisao suze. Htio sam biti hrabar, ali uskoro mi je bilo previše slušati rođake kako hvale tu veliku čast da je majka mogla otići na to sveto hodočašće. “Tvoja mama ide u Indiju, Rabi, na Ganges! Sigurno je jako sretna!” govorili su. “Nemoj biti tužan. Uskoro će se vratiti!” Kako da njima, ili njoj, kažem da mi se srce slama?

Popeli smo se na brod. Odsutno sam slušao zanosne komentare o tom velikom, luksuznom brodu – kako su kabine udobne i kakva se birana hrana poslužuje na tom nizozemskom brodu. Sve to bilo mi je tako smiješno. Što briga moju majku za luksuz? A što se tiče hrane, poslala je jednog ujaka da joj za put kupi velike zalihe voća i povrća. Posve dragovoljno sam i ja, kada sam imao četiri godine, iskreno obećao slijediti *ahimsu*, načelo nenasilja, i poštovati sve živo kroz strogo vegetarijanstvo, kao i moja majka. Kako su prijatelji i rođaci mogli i pomisliti da bi ona pa i samo sjela u istu blagovaonicu u kojoj nevjernici proždiru meso svete krave!

U svojoj vjerskoj revnosti nisam se samo nastojao sviđeti bogovima i ići očevim stopama, već sam također htio ugoditi majci koja me poučavala hinduizmu. Bili smo tako usko povezani i ja sam je jako volio. Nije bilo u redu da budem otrgnut od nje, ja koji sam ideal hinduizma slijedio puno strože od svih onih čestitara koji su tako glupo razgovarali o putovanju koje mi je zadavalo toliku bol.

Brodska sirena se oglasila dugim i glasnim tonom. “Zbogom... ugodno putovanje... piši nam... nedostajat ćeš nam!” Svatko je pokušao reći još pokoju riječ.

“Daj mami pusu, Rabi!” teta Revati gurnula me naprijed. Odjednom me obuzeo osjećaj usamljenosti.

“I ja idem u Indiju!” vikao sam i rukama se svim snagama uhvatio za kvaku na vratima majčine kabine.

Kaka Nakhi, koji je uvijek vozio Nanu u svom velikom žutom Chevroletu, pred mene je stavio vrećicu svježeg kikirikija. Volio sam kikiriki. “Evo, Rabi!” rekao je da bi me smekšao. “Uzmi ih.” Nisam se dao nasamariti. Ništa me neće odvojiti od ovih vrata.

Majka me počela usrdno moliti: “Molim te, Rabi! Pa ti inače nikada nisi takav. Idi sad s tetom Revati. Možeš mi mahati s obale.”

Još sam se čvršće uhvatio za kvaku. “Hoću ići s tobom. Molim te, mama, uzmi me sa sobom!”

“No, hajde, moramo ići!” pokušavala je teta Revati, sa suzama u očima od pomisli da joj sestra odlazi. “Brod isplovljava.” Nježno je pokušala odvojiti moju ruku od kvake, ali uzalud jer mi je strah dao još više snage. Vidio sam majčino zburnjeno lice. Bilo je nezamislivo prisiliti me ili mi nanijeti bol. Mene, sveto dijete, *brahmina*, sina velikog jogija. Ali brodska sirena još se jednom oglasila.

“Moramo otići, i to *odmah!*” Bio je to ujak Kumar; htio je biti ljubazan, ali odlučan. Bio je pravni savjetnik za naš okrug pa je njegov glas uvijek imao prizvuk autoriteta. Ali bio sam odlučan i počeo sam vikati, držeći se očajnički. Kaka Nakhi pritekao je u pomoć Kumaru da mi nježno oslobodi ruke s kvake. Jedna ruka već je bila slobodna. Ali čim su pokušali odvojiti i drugu, ova je već bila na starom mjestu. Moji krikovi samo su povećali zbrku. “Idem s mamom! Idem s mamom!”

Nikada se u životu nisam ovako ponašao. To malo sve-to dijete bilo je povod za takva uzbuđenja pred preneraženim rođacima. Sada se više nije moglo gubiti vrijeme. Zajedničkim snagama Lari i Nakhi otrgnuli su me od vrata i odnijeli iz majčine kabine. Vrištao sam i koprcao se dok su me nosili s broda na obalu.

Kakav oproštaj! Sada me napustio borbeni duh. Stenjući, stajao sam tamo i od suza nisam mogao vidjeti majku kako mi maše dok je brod isplovljavao iz luke.

Plakao sam neutješno čitavim putem do kuće. Navečer sam plačući zaspao. Sutradan nisam htio jesti i pri svakom pokušaju da me netko utješi počeo sam histerično stenjati. Znao sam da se trebam mirno pokoriti svojoj *karmi*, ali bio sam samo mali dječak, posve običan dječak, koji je trebao ljubav koju mu može pružiti samo majka.

Nikada je više neću vidjeti. To strašno uvjerenje pojačavalo se sa svakim grčevitim jecajem.

“Moraš se učiti strpljivosti, Rabi. To je nešto najvažnije... i najteže.”

“Ali, Ma, kako je majka mogla reći da će se vratiti uskoro? Već su prošle dvije godine, a u pismu opet kaže sljedeće godine!” Još sam uvijek svoje prijatelje uvjeravao da će se vratiti “sljedeće godine”, ali s vremenom više ni sam nisam vjerovao u to.

Nanee je sjedila u svom stolcu pored prozora, gdje sam je svakog jutra posjećivao. Uvijek bih se pred njom duboko poklonio spojenih dlanova, a onda bih sjeo prekrivenih nogu pred nju na pod. Njeni su prsti spretno letjeli složenim pletivom kojim je ispunjavala veći dio dana. Većinu radova davala je drugima. Oduzeta od struka nadolje zbog dječje paralize dobivene nakon porođaja i mnogobrojnih hladnih noći koje je zbog Nanine okrutnosti morala provesti vani pod stablom mangrova, ona je svoju bol i svoju nesretnu sudbinu podnosila bez prigovora. Zapravo, ona je bila najradosnija osoba u kući i, kada smo trebali utjehu ili savjet, uvijek smo tražili nju.

“Strpljenja, Rabi, strpljenja”, odgovorila mi je. “Svima nam nedostaje tvoja majka, ali dobila je stipendiju za studij na sveučilištu u Benaresu. Ti ne znaš da je, prije nego se udala, imala želju studirati. To je njena karma, znaš, i nitko tu ništa ne može.”

“Misliš da će se stvarno vratiti *sljedeće* godine?” pitao sam.

“Nikada nemoj izgubiti vjeru u svoju mamu, ili u bilo koga drugog”, odgovorila je blago. “Danas se namjerava vratiti sljedeće godine. Ako ipak ne dođe, moraš znati da za to postoji razlog i zato prihvati to strpljivo.” Bio je to savjet kojeg nije bilo lako slijediti.

Ma je bila tako nježna. Nikada nije izrekla niti jednu grubu riječ ili podlegla ni najmanjem naletu gnjeva, koji je bio tako svojstven drugim ukućanima. Ona je bila mirotvorac u obiteljskim razmiricama koje su se ponekad znale dosta zaoštriti, tako da se stjecao dojam da Nanin gnjevan duh potiče njegove potomke na svađu. Ljubaznost kakvu je pokazivala Ma bila je melem na rani.

Nana nije bio uvijek svadljiv. Ponekad je bio oličenje ljubavi i velikodušnosti pa je siromasima posuđivao novac, čak i crncima, koje većina hinduista prezire. Nana je bio njihov omiljeni prijatelj i dobročinitelj. Ponekad je s trijema pred trgovinu bacao pune ruke srebrnjaka, na veliku radost djece i radnika s obližnjih polja, koji su grabili novac koji kao da je padao s neba. Nana je bio prvi koji je imao radio na našem dijelu otoka – velik i skup model kojeg je uvezao iz SAD-a. Često je velikodušno dopuštao drugima da uživaju u toj čarobnoj kutiji. Tada bi se u velikoj dnevnoj sobi nanizale stolice, pozivali bi se susjedi, mušterije, prijatelji i rođaci, a on bi uključio radio i pojačao zvuk, kao u kinu bez platna. Nepristrano je i siromasima i bogatima udjeljivao tu veliku čast, a svi su se oni divili toj zadivljujućoj kutiji.

Nanina zla strana je, izgleda, ležala tik pod površinom i znala je izbiti odjednom i bez najave. Bio je u stanju ostaviti mušteriju u trgovini usred sklapanja posla, popeti se stepenicama u stan, uzeti težak kožni remen i u svom divljem gnjevu početi tući svakoga, osim mene, i to bez vidljivog razloga. Prihvaćali smo to kao njegovu *karmu*, nešto što je trebao odraditi iz svog prethodnog života. Hinduistička mitologija puna je priča o zlodusima koji mogu stvoriti lošu *karmu*. Ponekad je izgledalo kao da Nanom vlada neki od najgorih zloduha, koji ga je u trenutku pretvarao iz dr. Jekylla u mr. Hydea. Šaputalo se da su možda duhovi, koji čuvaju njegovo bogatstvo, opsjeli njegovu dušu, jer su izljevi gnjeva, popraćeni ogromnom snagom i lukavošću,

izgledali nadnaravno. Nana je, ipak, bio pobožan čovjek te je svakog jutra i svake večeri obavljao svoje hinduističke molitve i štovanja te je okupljao djecu na pjevanje hinduističkih *bhajana* i *mantri* bogovima.

Iako je Nana uzeo drugu ženu nakon što je Nanee postala nepokretna, ponekad se prema Ma odnosio s najvećom ljubaznošću. Voljan potrošiti cijelo bogatstvo na njezino ozdravljenje, plaćao je pozamašne iznose *punditima* koji su se specijalizirali za liječenje. Vodio ju je i do *obeah*-ljudi svih vrsta, kao i u veliku bolnicu u Port of Spainu, a jednom čak i u poznato katoličko svetište. Ali ni njegov novac ni duhovi na koje se oslanjao nisu mogli dovesti ni do najmanjeg poboljšanja. Ma je ostala djelomično oduzeta od struka nadalje i samo se uz velike poteškoće mogla kretati.

Djeca su brižljivo nosila Ma po kući: do njene stolice kod prozora, u blagovaonicu na jelo ili u dnevnu sobu kada su joj u posjetu došli prijatelji ili *pundit* obaviti posebnu *puju*. Najveći dio svog dana Ma je provodila na svom omiljenom mjestu na koje su je iznosili svakog jutra nakon kupanja i s kojeg je gledala preko kokosovih palmi, polja šećerne trske i močvare mangrova prema uvali. S vremena na vrijeme podigla bi pogled sa svog pletiva da odmori oči i promatrala šarene leptire i različite vrste ptica koje su lepršale s drveta na drvo ili su nadlijetale visoko u zraku. Jednu malu, plavu pticu zvali smo *blue jeans* i za nju sam bio siguran da je ostavila tragove na očevom pepelu.

Dok je Ma jednom bila u bolnici u Port of Spainu, netko joj je poklonio Bibliju koju je donijela kući. Počela je voljeti tu zabranjenu knjigu, osobito psalme. Kad ju je Nana jednom zatekao kako potajno čita djeci iz te knjige, obuzeo ga je neukrotiv gnjev.

“Naučit ću ja tebe da u moju kuću ne donosiš kršćanske laži!” vikao je na hindiju. Skinuo je svoj težak kožni remen i istukao je svom snagom po leđima i ramenima. Zatim ju je

uhvatio svojim snažnim rukama, odnio na trijem i bacio niz stepenice. Dok je ona tako ležala u bolovima, on je rastrgao tu omraženu knjigu na komadiće i bacio je u smeće. Ma je nekako uspjela nabaviti novu Bibliju, a on ju je opet zvjerski premlatio i bacio niz stepenice. Ništa bolje nije prolazila ni Nanina druga supruga, ali zbog drugih razloga, pa je otejerana od kuće. Nanee je bila oduzeta pa nije mogla pobjeći te je zlostavljanja strpljivo podnosila kao svoju *karmu*.

Nije mi bilo jasno zašto je čitala tu omraženu kršćansku knjigu. Kada je jednom meni poznati *pundit* citirao nešto iz Biblije, moj bijes nije imao granice. On je bio obožavatelj Ramakrishne, poznatog štovatelja božice Kali i učitelja Vivekenande, koji je osnovao *Vedanta Society*. Kao i Ma, on je vjerovao da u svim religijama ima nešto istine i da će zato one svoje sljedbenike dovesti Brahmanu. Kao hinduist, bio sam već previše fanatičan da bih vjerovao u to. Uopće mi se nije svidjelo kada sam u Giti pročitao da svi putovi vode ka Gospodinu Krišni. Ali morao sam vjerovati u to jer tako kaže Gita i tješio sam se time da je moja religija ipak najbolji put. Njezin pokušaj da spoji religije bila je jedna točka oko koje se nisam slagao s Ma, ali nikada nismo razgovarali o tome.

Moja teta Revati bila je strogi hinduist. Kod nje nije bilo čitanja Biblije! “Uvijek iznova čitaj Bhagavad Gitu, Rabi”, poticala me. Zbog njenog pobožnog života, shvaćao sam je ozbiljno. On mi je pokušavala nadomjestiti majku i često me poučavala Vedama, posebno Vedanti, njenoj omiljenoj knjizi.

Prihvaćao sam sve što su sveta pisma govorila, iako su mi se neke stvari činile proturječnima. Uvijek sam imao izraženu svijest da je Bog oduvijek postojao i da je on sve stvorio. Ipak, Vede su naučavale da jednom nije bilo ničeg i da je Brahman izišao ni iz čega. Čak ni Gosine to nije mogao uskladiti s onime što Krišna kaže u Giti: “Što nije, nikada ne može biti.” To mi je ostala tajna.

Shvaćanje Boga kakvom me poučavao hinduizam, da su list, kukac i zvijezda Bog, što znači da je Brahman sve i da je sve Brahman, nije se poklapalo s mojom sviješću o Bogu, koja mi je govorila da Bog nije dio svemira, nego njegov Stvoritelj te da je iznad mene, a ne u meni. Teta Revati i Gosine objašnjavali su mi da sam ja, kao i svaki drugi čovjek, žrtva *maye*, pogrešnog shvaćanja stvarnosti, koja zarobljava sve koji još nisu prosvijetljeni. Odlučio sam se riješiti tog neznanja. Moj se otac borio i nadvladao je taj privid odvojenosti od Brahmana, a ja sam htio biti jednak njemu.

Nakon tajanstvene smrti moga oca, postao sam omiljeni predmet čitačima s dlana, astrolozima i vračarima, koji su često navraćali k nama. U našoj obitelji bez savjetovanja s astrologom nije se donosila niti jedna važnija odluka i zato je bilo važno da se i moja budućnost potvrdi na taj način. Bilo bi besmisleno težiti za nečim što zvijezde nisu odredile. Kakvo je ohrabrenje bilo saznati da su crte na ruci, planeti i zvijezde skladno naviještali da ću se uzdići do položaja uglednog hinduističkog vođe. Jogi, guru, *pundit*, *sanyasi*, glavni svećenik u hramu – proročanstva su omamila moj mladi um.

Jedna posebno nadarena čitačica iz dlana živjela je u mjestu Mayo, seocetu udaljenom jedanaest kilometara od nas. Ljudi s čitavog otoka dolazili su toj lijepoj brahminovoj kćeri da bi se raspitali za budućnost. *Punditi* su je posebno visoko cijenili i često je pitali za savjet. Kada je jednom bila kod nas u posjetu, proučila je moj dlan i prorokovala: “Jako ćeš se razboljeti u dvadeset i takav ostati dugo vremena! Postat ćeš poznat hindu jogi, uzeti za ženu prekrasnu djevojku prije svoje dvadeset i pete, imat ćete četvero djece i biti bogati.” Što sam još mogao poželjeti? Bogovi su mi se zaista smiješili!

Često nas je posjećivao još jedan otočni uglednik, mladi *brahmin* koji je, čim bi utonuo u duboku meditaciju,

pored sebe vidio kobre. Bio je zaljubljen u tetu Revati i nadao se da će se oženiti njome. Njegova proročanstva o meni kao poznatom i bogatom *punditu* isto su tako bila sjajna. Posjedovao je magične moći kojima je liječio teške bolesnike, iako nije mogao izliječiti Ma, a njegova su se proročanstva smatrala nepogrešivima. Tko je nakon toliko mnogo potvrda još mogao sumnjati u to da će moja sudbina biti *izuzetna*, kako je to često ponavljao Baba Jankhi?

Svaki put kada su mi proricali, u meni je raslo uvjerenje da sam pozvan uzvišenim hinduističkim pozivom. Nije bila slučajnost da sam se rodio kao sin poznatog jogija i čovjeka kojeg su mnogi štovali kao *avatara*. To je bila moja sudbina. Moj sve veći uvid u značenje *karme* još je više utjecao na odluku koju sam konačno donio. Sigurno je da nagomilani utjecaji prijašnjih života nisu dopuštali niti jednu drugu odluku: u svojoj sadašnjoj reinkarnaciji, vrlo uskoro trebao sam započeti sa školovanjem za hinduističkog svećenika.

Kada sam najavio da nadolazeće ljetne praznike želim provesti učeći u hramu, nitko nije bio sretniji od Phoowe Mohanee, očeve polusestre. Budući da je vrlo pobožna žena, često je kod velikih obreda držala govore, i to uvijek na hindiju. Visoko sam cijenio njenu mudrost i dobro pazio na njene savjete. Poslije očeve smrti ona me obasipala istim štovanjem kao i njega. Pri svojim brojnim posjetima, uvijek mi je donosila poklone: slatkiše, odjeću ili novac. Takvi pokloni *brahminu* sviđaju se bogovima i prikupljaju darivaocu dobru *karmu*. Čim je saznala za moju odluku, došla je da bi mi čestitala.

“Rabi!” uskliknula je i čvrsto me zagrlila. “Tvoj otac bit će ponosan na tebe! U koji hram ideš?”

“Onaj u kojem imaju *swamija* iz Indije”, odgovorio sam.

“Onda je *ašram* u Durgi pravo mjesto za tebe!” uskliknula je Ajee, očeva majka.

Ajee je oslijepila zbog lijeka jednog *pundita* pa je očevo otac, Ajah, uzeo sebi drugu ženu. Kao i mnoge druge bogatije žene iz Indiji, i Ajee je bila hodajuća draguljarnica. Obje ruke bile su joj prekrivene zlatnim i srebrnim narukvicama od šake do lakta. Oko vrata nosila je “jaram” od čistog zlata sa zlatnicima, a o jednoj nosnici visio joj je zlatan cvijet. Iznad gležnjeva, zlatni i srebrni koluti ukrašavali su joj bose noge. Kakva suprotnost mojoj ljubljenoj Ma koja je samo povremeno nosila jednu narukvicu.

“U pravu si. Naravno!” složila se Phoowa. “Da, *swami* koji je otvorio taj hram stvarno je dobar.” Oči su joj zablistale od uzbuđenja. “Kada si još bio mali, došao je iz Indije. Tvoja mama i Revati su ga posvuda slijedila i prisustvovala su svim *pujama*. Napravio je dobar posao u hramu. Sadašnji *swami* je isto tako dobar. Uopće mu nije do šale.”

Stavila mi je ruku na glavu i pogledala me u lice. U njenim se očima vidio dubok ponos, a od proročkog autoriteta u njenom glasu obišli su me trnci. “Postat ćeš veliki jogi, veći nego što to itko očekuje!” svečano je izjavila. Od srca sam joj vjerovao. To je, bez sumnje, bila moja *karma*.

Bila je velika čast biti primljen na naukovanje u Durgi kod poznatog *Brahmacharje* koji je vodio hram, a imao sam tek deset godina. Ipak se glas o meni pronio daleko preko granica našeg dijela otoka. Većina *pundita* u široj okolici poznavala je i cijenila moga oca, a i meni su predviđali sjajnu budućnost, ne samo zato što je moj otac bio veliki hinduist, nego i zato što sam se već tada dokazao discipliniranim vjerskim životom. Svatko se još sjećao velikog *barahi* obreda kojeg su *punditi* priredili 12 dana nakon mog rođenja.

U potpunoj poslušnosti Vedama i Manuovim zakonima, strogo sam se držao pet dnevnih obveza dvaput rođenih: žrtve bogovima, vidiocima, precima, nižim životinjama i čovječanstvu koje su se prinisile tijekom različitih

vjerskih vježbi, počevši s izlaskom pa sve do nakon zalaska sunca. Iako su neki pobožni hinduisti običavali nositi cipele i remenje od kože, ja sam se suzdržavao od nošenja kože bilo kojeg živog bića, a posebno krave. Možda je ta koža bila uzeta od nekog mog pretka ili čak bliskog rođaka. Beskompromisno sam slijedio svoju religiju pa se glas o meni kao budućem *punditu* proširio daleko izvan moga grada.

Ujutro bih rano ustajao i odmah ponavljao određenu *mantru* Višni te bih u sebi štovao našeg obiteljskog gurua. S velikom bih ozbiljnošću izgovarao jutarnju molitvu sjećanja u kojoj bih odlučio dnevne poslove obavljati pod Višninim vodstvom, priznajući da sam jedno s Brahmanom: “Ja sam Gospodar koji se ni po čemu ne razlikuje od njega, Brahmana; nisam podložan nikakvim nedostacima, poput tuge ili straha. Ja sam postojanje-znanje-blaženstvo, onaj vječno slobodni. O, Gospodaru svijeta, sveobuhvatna mudrosti, najviše, sveobuhvatno božanstvo, Lakšmin mužu, o Višna, rano ujutro predajem se obvezama svjetovnog postojanja... O Gospodaru, Hrišikesa, vladaru mog osjetilnog bića, radit ću s tobom u prazninama svoga srca, kako si mi naredio.”

Zatim je, prije izlaska sunca, slijedilo obredno kupanje, čin čišćenja koji me pripremao za klanjanje. Pri tome sam recitirao Gayatri *mantru*, počevši od naziva triju svjetova: “OM, Bhuh, Bhuvah, Suvah – promatramo uzvišeni sjaj blistavog Oživotvoritelja, Savitara; neka on potakne naš razum.” To se smatralo najvišom *mantram*, središnjim izrazom svake duhovne snage koju dobiva *brahmin*, te sam svakodnevno, nekoliko stotina puta, ponavljao ovu odu suncu iz Rigvede na sanskrtu, jeziku bogova. Vrijednost je ležala u ponavljanju; što češće, to bolje pa sam je tako kao dijete izgovorio tisućama puta prije nego što sam mogao razumjeti njen sadržaj. Važnije od razumijevanja sadržaja jest točno izgovaranje sanskrt-

skih glasova. To je bio jedini temelj djelotvornosti *mantr*. Čvrsto sam, kao i svi pravovjerni hinduisti, vjerovao da *mantra* utjelovljuje samo božanstvo i da stvara ono što izražava te da se ispravnim ponavljanjem Gayatri *mantr* i svakodnevnim štovanjem, čak i samo sunce drži na svome mjestu.

Slijedila je jutarnja pobožnost u molitvenoj sobi. Svečano, promišljajući, s osjećajem strahopoštovanja, upalio bih žižak *d*eve potopljen u *ghee*, dok bih svu svoju pozornost usmjerio na trepereći plamen, koji je također bog. Ispunjen strahopoštovanjem, uzeo bih kremu od sandalovine i njome bih na svakom bogu i na Šivinom *lingamu* napravio *chanan* znak. Miris sandalovine ispunio bi molitvenu sobu i u meni svaki put izazivao val uzbuđenja, osjetilni užitak pri pomisli na moj blizak odnos s mojim mnogobrojnim bogovima.

Sjedeći u lotos položaju, okrenut prema istoku, srkao bih vodu, prskao je po sebi i oko sebe radi obrednog čišćenja i tada bih prešao na jogu s vježbama disanja, zazivao božanstvo kojem sam se klanjao kroz *nyasu*, pri čemu bih dodirivao svoje Ja na čelu, nadlakticama, prsima i bokovima, smještajući na taj način simbolično božanstvo u svoje tijelo. Osjećao sam mistično jedinstvo sa svakim bogom kojeg sam štovao. Sjedeći pred oltarom, obično bih sat vremena provodio u dubokoj meditaciji usmjeravajući svu svoju pažnju na vršak nosa, sve dok ne bih izgubio svaki dodir s okolinom i počeo shvaćati svoje jedinstvo s onom Stvarnošću koja se nalazi u temelju svemira. Tada bih kratkom vodenom žrtvom i poklonom otpustio božanstvo i izišao van kako bih se još sat vremena klanjao suncu, često gledajući u njega otvorenih očiju i stotinama puta ponavljajući Gayatri *mantru*, uvjeren, kako sam bio poučen, da to može spasiti potpuno predanu dušu. Volio sam svoju religiju. Štujući sjećanje na oca, znao sam da je on zadovoljan.

Iako sam bio pun radosna iščekivanja, u mom srcu bilo je i tuge tog jutra kada me ujak Kumar trebao, s mojom malom torbom, odvesti u svom velikom, žutom kabrioletu, jedinom takve vrste na otoku, u hram u Durgi. Moj dragi prijatelj Gosine jako će mi nedostajati, a svakim mi se danom činio sve starijim. Slijedeći poznatu stazu kroz vrata preko uske ulice, sreo sam ga vani na suncu kako sjedi i tiho izgovara svoje jutarnje *mantr*e. Čim je čuo da dolazim, prekinuo je *mantru* da bi me pozdravio.

“Danas odlaziš?” rekao je nakon što smo se jedan drugome s poštovanjem naklonili. “Razmišljao sam o tebi jutros kada sam ustao, a zatim su moje misli otišle do tvog Ajaha. To je jako, jako dobar znak. Nek’ te ne smeta što je on pod svoje stare dane tako puno pio. On je ipak bio majstorski *pundit*. Dobar znak, mladiću! Već dugo nisam razmišljao o njemu.”

“Da je bar još živ!” uzdahnuo sam žalosno. “Kažu da je bio jako dobar Indijac! Još se dobro sjećam kako je izgledao: visok, svijetle kože, sivih očiju, gotovo kao bijelac, ali svakim centimetrom bio je *brahmin*.”

“Morali su mu se diviti”, odgovorio je Gosine ozbiljno, kao sudac koji pažljivo odmjerava dokaz. “Nije *morao* napustiti Indiju da bi tim dugim putem stigao ovamo... dok još nije bilo toliko *pundita*. Još se dobro sjećam, da. Ipak je došao i napravio ovdje dobar posao, pomogao nama Indijcima mnogo. Indijci moje generacije mogli su ga dobro iskoristiti, a i on je mogao dobro iskoristiti *dakšinu*”, dodao je tužna pogleda.

“Poznavao si ga?” Naravno da sam znao odgovor, ali bilo bi nepristojno ne pitati.

“*Poznavao?* To pitaš starog Gosinea? Ljudi su mu uvijek davali stvari na tone. Dobivao je čitave hrpe *gheeja*, maslaca, riže i brašna. I jako puno *dhotija*. Ali mislim da bi mu bolje išlo u Indiji.”

Stišao je glas i povjerljivo mi šapnuo na uho: “Bili smo *jako* dobri prijatelji. Bio je bogat, mladiću, a ne kao na kraju kada ga je piće uništilo. Ja sam poznavao samo siromaštvo. To je moja *karma*. On je ipak uvijek bio moj najbolji prijatelj. Dobar Indijac, veliki *pundit*. Pripremao je prave *puje*, bez prečica. Da. Još uvijek ne razumijem kako je postao tako nesretan, zašto je počeo toliko piti. I zamisli, baš danas mi on pade na pamet, tek tako. Dobar, dobar znak!” Potapšao me po ramenu. “Vrlo pogodno vrijeme za odlazak u *mandir* u Durgi. Ti ćeš postati veliki *pundit*, veliki jogi! *Bhai*, ja ti kažem da si ti pravi sin svoga oca!”

Dok sam iz kola mahao na pozdrav, oči su mi zasjale od suza. Ma su iznijeli na jedan od prednjih prozora pa mi je i ona mahala. Moji bratići i sestrične skakali su pred trgovinom i vikali za mnom. Uopće mi nije bilo lako napustiti ih, ali ipak sam znao da sam dobro odabrao. “*Da je bar otac još živ!*” mislio sam. On bi se radovao. Teta Revati pisat će majci i obavijestiti je o svemu. Bio sam zadovoljan i ponosan da idem putem svoga oca. Gosineove riječi još su mi uvijek odzvanjale u ušima i bio sam sve uzbuđeniji. Moja *karma* bila je dobra, a sudbina me je zvala.

Mandir u Durgi bio je posvećen Višni, mužu božice Lakšmi, a na prvi pogled nalikovao je većini hramova u manjim mjestima Trinidada. Sa svojim prljavim, loše okrećenim zidovima, podom od utrte zemlje, limenim krovom, zastavama i svetištima u dvorištu, nije bio tako raskošan kao hramovi u većim gradovima. Nedostajali su mu i visoki zidovi te veličanstveno izrezbaren ulaz u stilu starih građevina u Indiji. Takva vanjska pojava važna je hinduističkom načinu razmišljanja. Ali glavni dio hrama njegovo je unutrašnje svetište, simbol ljudskog srca, u kojem prebiva božanstvo predstavljeno slikom. Veliki kip Višne pred glavnim ulazom dominirao je malim dvorištem kroz koje se mogla, na drugom kraju javnog svetišta, vidjeti Svetinja odvojena niskom gredom.

Kada sam ušao u dvorište, neki je biznismen, ostavivši svoje cipele pred vanjskim vratima, sa svojom torbom za spise kraj sebe, ležao na podu klanjajući se velikom *lingamu* Šive. Nekoliko drugih vjernika brzim je koracima obilazilo svetište u kojem su se nalazili njihovi omiljeni bogovi. Takvi naponi bili su nagrađeni naklonošću bogova.

Unatoč skromnoj pojavi, hram u Durgi slovio je kao jedan od najboljih na otoku jer je veliki svećenik bio izvrstan, poštovani mladi *brahmin* koji je temeljito poznao hinduizam. Još u svojim srednjim tridesetima, dobra izgleda, atletske građe i privlačne osobnosti, taj je mladi *swami* bio uzor svakom *brahminu*. On je bio *Brahmacharya*, što znači da je dao zavjet beženstva. Kakva je prednost, mislio sam, učiti od tog dostojnog Indijca. Ni on nije bio manje radostan da me može imati u svom hramu.

Soba koju sam dijelio s jednim gotovo dvadesetogodišnjakom bila je vrlo jednostavna: pod i zidovi bili su posve goli, bez vrata i privatnosti. Svaki od nas imao je prastari,

uski i niski drveni krevet od dasaka. Iako je moj sustanar za svoje godine bio vrlo pobožan, nije bio *brahmin* pa nije mogao uživati u istom obrazovanju kao i ja.

Dan nam je započinjao vrlo rano. Tijekom posljednje osmine noći, provodili bismo obred svjetiljaka koji donosi sreću i kojim se budi Višna, hramsko božanstvo. Nakon kupanja njegova kipa, okupljali bismo se oko pola šest da bismo slušali Vede koje su se čitale naglas na hindiju. Potom bismo dva ili tri sata provodili u meditaciji. Prva *mantra* koja mi je bila određena bila je: *Hari OM Tat Sat. Brahmacharya* je svoju meditaciju uvijek započinjao ponavljanjem sloga OM. *Mantru* OM, *mantru* s najvećim brojem vibracija, koju je ujedno i najteže izgovoriti, mora vas poučiti guru, kao i sve druge *mantr*e. U Vedama stoji pisano:

“Sjedeći u lotosu... Brahma je počeo razmišljati: ‘Pomoću kojeg jednog sloga mogu uživati u svim željama, svim svjetovima... bogovima... Vedama... nagradama...?’ Tada je vidio OM... sveprožimajući i sveprisutan... Brahmanov osobni simbolični slog... Kroz njega je uživao u svim željama svih svjetova, u svim bogovima, svim Vedama, svima nagradama, svim bićima... Zato će se svakom *brahminu*, što god on želio, ako tri dana posti okrenut prema istoku, sjedeći na svetoj travi i ponavlja taj neraspadljivi OM, ostvariti sve namjere i svi njegovi postupci bit će uspješni.”

Ništa nije bilo važnije od naše svakodnevne transcendentale meditacije, srca joge, koju je Krišna preporučio kao najsigurniji put do vječnog blaženstva. Ali to je moglo biti i opasno. Zastrašujući psihički doživljaji očekivali su neoprezne; bilo je to slično lošem *tripu* pri uzimanju droge. Znalo se za jogije, kako opisuju Vede, koji su bili opsjednuti zlodusima. Moć Kundalini, koja navodno poput zmije drijema smotana na dnu kralježnice, mogla je pri dubokoj meditaciji proizvesti ekstatične doživljaje, ali ako se ne nadzire ispravno, može dovesti do duševnih i

tjelesnih oštećenja. Granica između ekstaze i strave bila je vrlo uska. Zato su *Brahmacharya* i njegov pomoćnik strogo nadzirali nas novake.

U dnevnim meditacijama počeo sam zapažati psihodelične boje, čuo bih nadzemaljsku glazbu, čak bih posjećivao tajanstvene planete na kojima su sa mnom razgovarali bogovi i ohrabrivali me u težnji za još višim stanjima svijesti. Ponekad bih u transu sretao ona strašna zloduhovska bića čije se slike mogu vidjeti u hinduističkim, budističkim, šintoističkim i drugim hramovima. Bilo je to zastrašujuće iskustvo, ali *Brahmacharya* mi je objasnio da je to posve uobičajeno i da dalje težim cilju: samospoznaji. Povremeno bih doživljavao osjećaj mističnog jedinstva sa svemirom. Ja sam *bio* svemir, Gospodar svega, svemoguć i sveprisutan. Moji su učitelji bili oduševljeni kada bih im to rekao. Očito sam bio odabrana posuda, predodređen za rano ostvarivanje jedinstva s Brahmanom. Sile koje su vodile mog oca sada su vodile i mene.

Iako sam oduvijek jeo vrlo malo, tijekom ta tri mjeseca u hramu naučio sam se još dubljem samoodricanju. Svoj jedini dnevni obrok dobivao sam kod jedne dobrostojeće hinduističke obitelji koja je imala poznatu mljekaru. Oni su se radovali da kod sebe na ručku mogu imati *brahmina*, jer nahraniti *brahmina* pridonosi dobroj *karmi*. Zauzvrat, bio sam im zahvalan jer sam se mogao klanjati čitavom stadu krava.

Na svoje zaprepaštenje otkrio sam da si oni, koji se odriču na nekim područjima, u drugim područjima dopuštaju mnogo. Jedan tridesetogodišnji mladić, koji se školovao za sveca, po meni je previše važnosti pridavao svom izgledu, uzimajući si puno vremena za uređivanje svoje duge, tamne kose i namještanje odjeće. Jedino je zapuštao svoju trbušinu koja je od obilne hrane sve više rasla. Bio sam zaprepašten kada sam saznao da je u vezi s nekoliko djevojaka koje su često posjećivale hram.

“Čovječe, što misliš o Shami? Zgodna, ha?” pitao me jednom. Shama je imala oko 12 godina, lijepo lice i kovčavu kosu, crnu poput smole. S još nekoliko djevojaka stalno se vrmala oko hrama, ali rijetko s namjerom istinskog štovanja. “Zatreskana je u tebe! Evo, kolač koji je napravila za tebe.”

Osjećao sam kako sam pocrvenio. “Nisam zaljubljen u nju niti u neku drugu!” odvratio sam pravednički.

To ga uopće nije diralo. Nasmiješio mi se zlobno. “Dođi, pokazat ću ti jedno dobro mjesto na kojem možeš biti sam s njom. Nitko neće saznati.”

Sada mi je gorjelo cijelo lice. “Dosta! O takvim stvarima ne razgovaram!”

“Nisam ja baš tako glup. Misliš da ne vidim kako se okrećeš za djevojkama?”

“Nije istina! Nikada se neću oženiti. Želim biti baš kao *Brahmacharya!*”

Zabacio je glavu i nasmijao se. “Misliš da je on *Brahmacharya*? Slušaj dobro što ću ti reći...” U hodniku su se začuli koraci i on je odjednom zanijemio. Bijesno sam napustio sobu i skoro sam se pred vratima sudario s *Brahmacharyom*. Bilo bi mi neugodno da nas je uhvatio kako ga ogovaramo, ali očito nije čuo ništa.

“Izgleda da ti se žuri”, rekao je sa smiješkom i nastavio put prema svojoj sobi.

Nekoliko dana kasnije, poslije obreda svjetiljaka (kojim smo božanstvo otpremali na noćni počinak) polagano sam prolazio pored spavaonica i začuo jednog od novaka kako stenje u svojoj sobi. Znatiželjno sam zastao i zapanjio se kada sam čuo glas *Brahmacharye* kako gnjevno govori: “Ti širiš te priče o meni! Ne laži!” Potom, nešto mirnije, dodao je: “Naravno, djevojaka ima u *svakom* hramu. Imaju jednako pravo biti ovdje kao i svatko drugi. A ja imam pravo s njima provoditi onoliko vremena koliko to ja želim. Još jednom progovori i letiš odavde!”

Nisam imao pojma na kakve priče on misli. Sigurno laži. Moje poštovanje i predanost bili su na strani *swamija*. Nikada mi ne bi palo na pamet posumnjati u njegovu svetost. Naravno, bilo je uobičajeno da se djevojke i žene vrzmaju oko hrama, kao i u drugim mjestima. Tada sam počeo primjećivati da je jedna vitka djevojka, nešto starija od dvadeset godina, nazovimo je Parbathi, očito bila zaljubljena u *Brahmacharyu*. Protiv svoje volje morao sam zaključiti da se prema njoj ophodio blagošću ljubavnika iako je bio vrlo suzdržan kada bi netko promatrao. Čudno da to nisam ranije uočio. Ta izvanredno lijepa djevojka, Parbathi, često je bila sama s njim u sobi, navodno kako bi mu poslužila jelo koje mu je svakodnevno donosila. Bilo je nevjerovatno da je za to trebala toliko vremena. Iako moj mladi razum nije to potpuno shvatio, njegovo ponašanje teško se moglo smatrati doličnim za čovjeka koji se zavjetovao da se neće ženiti. A ja sam se tom mladom *brahminu* tako divio! Bio sam teško razočaran i ožalošćen.

Jednoga dana u dvorištu sam čuo nekoliko redovitih posjetitelja hrama kako su, čučajući na zemlji, zbijeni, na hindiju razgovarali o tome. “To je njegova stvar. Bolje da se ne miješamo”, rekao je jedan naočit čovjek srednjih godina.

Neki starac, bijele kose i duge brade, kojeg sam često viđao u hramu, kimnuo je ozbiljna lica: “To je, naravno, *karma*. Moraju nešto zajedno raščistiti iz prošlog života.” Ostali su se složili kimajući. To me nekako umirilo.

Moji dani bili su toliko ispunjeni da nisam imao vremena kopati po *Brahmacharyinim* pogreškama. Na kraju će *karma* ionako sve izgladiti. U to nisam sumnjao. Čak je i susjedov pas, kojeg sam promatrao godinama, bio živi dokaz *karme* i reinkarnacije. Taj mršav, crni pas imao je valovitu bijelu bradu zbog koje su ga od milja nazivali Yogi. Kao strogi vegetarijanac, Yogi nije odbijao jesti samo meso i kosti, nego čak i jaja. Iako je njegov vlasnik

bio musliman, pas je bio uvjereni hinduist i vjerno je sudjelovao na svim velikim vjerskim priredbama. Sigurno je težio za tim da si sada stvori dobru *karmu*, nakon što je u nekom od prijašnjih života morao naučiti neku vrlo tešku pouku. Činjenica da se često glasno svađao s drugim psima uvjerila me da je on reinkarnacija nekog jogija koji je zapao u lošu *karmu*. Čak sam poznavao jednog *pundita* koji se ponašao baš kao Yogi. Ljutio sam se zbog toga što mnogi hinduisti zlostavljaju pse. Kako mogu vjerovati u reinkarnaciju i pri tome se prema životinjama odnositi lošije nego prema ljudima? Otkriće da Yogi na sve priredbe dolazi zbog dobre hrane koja se tamo poslužuje još je pojačalo moju vjeru u reinkarnaciju. Poznavao sam ne malen broj *pundita* koji nisu bili ništa manje pohlepni za tim istim poslasticama, a i mnogim hinduistima dobro jelo bilo je mnogo važnije od obreda.

Kada sam se potkraj ljeta opet vratio kući, primijetio sam da mi je, zbog vremena provedenog u hramu, ugled u očima pobožnih Indijaca jako porastao. Na putu do škole bio sam često središtem obožavateljske pažnje.

“*Sita-Ram, Pundit Ji*”, vikali su mi ljudi žureći da bi se pokloniti. Volio sam to. Posebno me oduševljavalo priznanje *pundita*.

Često kada sam prolazio pored kuće *pundita* Bhajana, on je u vrtu brao cvijeće za svoje dnevne *puje*. Bio je to visok, širok čovjek duge, crne kose koju je straga vezao u čvor. Čim bi me vidio da dolazim, spojio bi dlanove pred čelom, sagnuo se i glasno povikao: “*Pundit Maharaj, namahste Ji.*”

“*Namahste Ji, Pundit Bhajan*”, odgovarao sam dostojanstveno. To mi je godilo.

Tada još nisam smatrao da sam potpuno postigao samospoznaju, ali osjećao sam da sam već jako blizu *jivannukti*, što je, prema Bhagavad Giti, najviši cilj čovjeka. Dobivanje tog spasenja od naslijeđenog neznanja, za vrije-

me dok sam još u tijelu, značilo bi mi sigurnost da se neću više morati reinkarnirati, već da ću zauvijek biti sjedinjen s Brahmanom, svojim pravim Ja. Sada sam bio uvjeren da je moj otac dostigao to stanje pa sam i ja težio za istim oslobođenjem iz privida pojedinačnog postojanja. Ja sam jedan i jedini Brahman, čisto postojanje-znanje-blaženstvo i zato sam mogao očekivati da mi se drugi, priznajući stupanj do kojeg sam već spoznao taj uzvišeni ideal, klanjaju i da me štiju.

I doista, sjedeći pred ogledalom, klanjao sam se sebi. Zašto ne? Ja *jesam* Bog. Krišna je u dragocjenoj i prelijepoj Bhagavad Giti obećao ovo božansko znanje svakome tko vježba jogu. To je bio nektar za onoga koji meditira. Nije se radilo o tome da postanem Bog, nego o tome da jednostavno spoznam tko sam uistinu i tko sam oduvijek bio. Dok sam hodao ulicama, stvarno sam se osjećao kao Gospodar svemira kome se njegova stvorenja klanjaju.

Iako nije bilo jednostavno s milostivim stavom prihvatiti štovanje, polako sam naučio kako pri tome izgledati ponizno, a da moje božanstvo ostane netaknuto. Trebao sam si samo predočiti da su svi ljudi bića istog podrijetla, osim, naravno, onih koji ne pripadaju niti jednoj od četiri hinduističke kaste. Moj cilj bio je podučiti sposobne hinduiste o tome da su oni u biti bogovi, kako bi mogli biti oslobođeni lanaca neznanja. Htio sam postati guru, što znači učitelj, jer bez njegove pomoći hinduist nema nika-kve nade za spasenje iz kotača reinkarnacije.

Jedan od najomiljenijih gurua na Trinidadu u to vrijeme bio je Njegova Svetost Swami Sivananda. Redovito smo dobivali njegove časopise iz Indije s opisima velikih *puja* i događaja u hramu te oglasom za njegove knjige, od kojih se jedna zvala *Moj bog Sivananda*, a sadržavale su njegovo naučavanje i svjedočanstva njegovih brojnih sljedbenika. Priloženo je bilo i više njegovih slika koje su nam trebale pomoći da mu se lakše klanjamo. Jedna velika fotografija

Sivanade je na našem kućnom oltaru zauzimala počasno mjesto, uvijek sa svježim *chanan* znakom na čelu. U obitelji je zavladao veliko uzbuđenje kada je majka u jednom od svojih pisama opisala svoj posjet njegovom *ašramu*. Zadivljena nazočnošću božanstva u njemu, majka nas je uvjerala da je on svet čovjek, učitelj koji je ostvario samospoznaju. Odlučio sam postati kao on. Poslije njegove iznenadne smrti od raka, klanjali smo mu se kao jednom od Uzdignutih učitelja iz dugog niza gurua još od dana Rišija.

Usprkos dobrom glasu koji me pratio zbog moje pobožnosti i časnoj pažnji koju su mi poklanjali, u mnogim stvarima još sam uvijek bio dječak. Očekivanje darova i čarape koje je napunio Djed Božićnjak uvijek su me iznova radovali. Trinidad je bio britanska kolonija pa su se zato već nekoliko tjedana prije Božića mogle čuti poznate božićne pjesme. Hinduistički i budistički trgovci bez grižnje savjesti iskorištavali su takve svečanosti. Naravno da pritom vjersko uvjerenje nije smjelo ometati povećan prihod. Čak su i muslimani sudjelovali u godišnjim svečanostima. Djed Božićnjak postao je svačiji zaštitnik, trenutno najomiljeniji bog.

Djeca su na Badnjak morala ići rano u krevet, dok su odrasli bili zauzeti posljednjim pripremanjima za blagdan ili su se jednostavno opijali. Veća su djeca stvarala buku zviždaljkama, loncima, bubnjevima i petardama ili su mahala prskalicama. Zato, naravno, nije bilo lako zaspiti, ali svi smo znali da Djed Božićnjak neće stati sa svojim jelenjim saonicama sve dok svi ne zaspimo. Ovaj put odlučio sam bar nakratko vidjeti Djeda, čak i ako bih morao ostati budan cijelu noć. Pažljivo sam sve pripremio da bih bio siguran da me neće otkriti.

“Čovječe! Zašto to radiš?” čudio se Ananda, moj mlađi bratić koji je sa mnom dijelio veliki dvostruki krevet nakon majčina odlaska u Indiju. Pomoću Naneenih škara u plahti sam izrezao dvije male rupe za oči. U tropskoj kli-

mi rijetko smo koristili pokrivače, ali plahta uvijek dobro dođe, barem kao zaštita od komaraca.

“Pst!” bio je jedini odgovor koji je dobio. “Pst!”

“Zašto ne spavaš?” i dalje je uporno ispitivao budući da se cijeli krevet tresao dok sam tražio ugodan položaj pri kojem bih mogao viriti kroz rupice u plahti.

“Pst! Spavaj!”

“I ti isto!”

“Ne mogu spavati uz ovakvu buku!”

“Ti stvaraš buku! Prestani tresti krevet!”

“Pst!”

Konačno sam čuo kako Ananda tiho hrče. Borio sam se sa snom dok sam se pokušavao usredotočiti na prozor kroz koji je Djed Božićnjak ulazio svake godine. Na božićno jutro uvijek sam u čarapi, koja je visjela na dnu kreveta, nalazio jabuku i one ukusne lješnjake. Ovaj put htio sam vidjeti kako je Djed puni. Činilo mi se kao da je vrijeme stalo. Kada sam već skoro zaspao, čuo sam neki šum u sobi. Nije dolazio iz smjera prozora, već iza mene! Iznenađen, gotovo sam se okrenuo, ali suzdržao sam se i polako okrenuo glavu, pazeći da mi rupe budu pred očima. Nejasno sam mogao prepoznati ujaka Kumara kako hoda kraj kreveta na prstima, punih ruku. Spustivši poklone na pod, vadio ih je pojedinačno iz torbe i njima punio čarape. Zatim je tiho napustio sobu, nakon što je pogledom usmjerenim prema dvjema nepomičnim spodobama na krevetu još jednom provjerio da nitko ništa nije primijetio.

Skoro sam puknuo od nestrpljenja, ali morao sam čekati do poslije doručka, dok nisam bio nasamo s Krishnom i Shanti, koji su bili nešto stariji od mene.

“Djed Božićnjak uopće ne postoji!” objavio sam dramatično.

“Što?” rekla je Shanti izbečenih očiju s nevjericom.

“Djed Božićnjak ne postoji”, ponovio sam, “osim ako ujaka Kumara nazivaš Djedom.”

“Sigurno se šališ, ne?” rekao je Krishna snažnim glasom starijeg i pametnijeg. “Što misliš, odakle onda pokloni? Ako hoćeš znati, Djed ih je donio ravno sa Sjevernog pola!”

“Ne, uopće ih ne donosi Djed Božićnjak!” objasnio sam ja, sveznajući. “Djed Božićnjak nije nitko drugi nego ujak Kumar!”

“Zašto nas zezaš!” Shanti se od razočaranja skoro rasplakala, s nevjericom na licu.

“Jučer navečer nadmudrio sam ga... vidio sam ga svojim očima!”

“Koga si vidio?”

“Ujaka Kumara; on je napunio čarape. Cijelo vrijeme vam to govorim!”

Ova poražavajuća vijest vrlo se brzo proširila među djecom u kući a potom i u susjedstvu. Na filozofski način rekao sam si da to nije niti moglo biti drugačije. Naravno da su kršćanski bogovi samo obična bića iz bajki, za razliku od bogova kojima se klanjamo mi, hinduisti, jer njih možemo sresti u viđenjima, za vrijeme meditacije, ili se pojavljuju kao duhovi. Mi tada nismo znali ništa o dokazima takvih pojava u parapsihologa, predvođenih poznatim i neemocionalnim dr. Carlom Jungom. Mi smo samo znali ono što smo doživljavali, a to je bilo krajnje stvarno.

***

“Hej! Rev! Hej! Pogledaj!”

Sjeo sam na krevetu i protrljao oči, prestrašen, i pokušavao nešto vidjeti u mraku. Čuo sam brze korake hodnikom. Začuo sam i tihe, uzbuđene glasove, dok je Nanee glasno dozivala tetu Revati na hindiju.

Kad su u kući upalili svjetla, bio sam dovoljno hrabar da se izvučem ispod plahte i otrčim preko, u Naneeinu sobu, gdje sam zatekao uzbuđenu zbrku glasova.

“Upravo sam vidjela... vidjela sam Nanu!” objašnjava-
la je Ma uplašenim glasom na hindiju, baš kada sam ulazio
u sobu. Polovica našeg kućanstva okupila se oko nje i po-
zorno slušala.

“To je bio Nana, sigurna sam... ali nije imao glavu!”
Dršćući i blijeda, pokazivala je prema prozoru. “Probudila
sam se i osjetila nešto čudno... a onda, pojavio se! Na mje-
sečini sam ga mogla prepoznati.”

“Sigurno nisi sanjala?” pitala je teta Revati.

“*Nehi Ji!* Bila sam potpuno budna. Prišao mi je, a onda
sam vrisnula.”

***

“Ne možemo biti sigurni da je to bio baš Nanin duh”, re-
kao je Gosine razmišljajući, dok smo ujutro razgovarali o
tome pred njegovom kolibom. “Posvuda ima mnogo duho-
va. Svugdje okolo.”

“Ali moja Nenee kaže da je to bio Nana.”

“Nije to tako lako”, odvratio je Gosine. Nekoliko se
puta pogladio po bradi, a onda me postrance pogledao.
“Neki *punditi* koriste duhove. Jedan je tamo, niz ulicu;
znaš na koga mislim. Ti duhovi rade sve što im oni kažu,
dobro i zlo.”

“Misliš da ću i ja morati koristiti duhove kada budem
pundit?”

Gosine je slegnuo ramenima i okrenuo glavu. “Nisam
rekao da to rade svi. Neki mogu raditi i bez lubanje.”

“Kako samo uspije da duhovi rade za njega?”

“*Bhai*, pa svatko zna da on ide na groblje i iskopa ne-
čiju lubanju. Ako imaš lubanju, možeš se poslužiti i njego-
vim duhom.”

“Misliš da je netko iskopao Naninu lubanju? I zato na
tom... na toj *stvari* koju je ona vidjela nije bilo glave? Pa
na njegov grob se pazi!”

Izgleda da je razgovor bio neugodan za Gosinea. Opet je slegnuo ramenima, a onda je ustao i zbunjeno buljio u nebo. Olujni oblaci nakupljali su se nad zaljevom. “Mislím da će uskoro kiša.” Stresao je glavom i krenuo u kolibu. “Ja se ne igram s duhovima”, rekao je još dok je saginjao glavu pod niskim vratima, “to su đavolja posla.”

Munja je proparala nebo i kiša se kao iz kabla spustila na mene dok sam trčao kući. Grmljavina je zvučala zastrašujuće. Možda su bogovi bili bijesni.

Kroz otvorene prozore tutnjava bubnjeva ulazila je u učionicu i među učenicima više nije bilo mira. Ogromni bubnjevi, koje se čuje kilometrima daleko, spremali su se i ugravali za svečanost Ram-leela u Mahabir Villageu, gdje se nalazila naša škola (koji kilometar i pol od moje kuće). Ta cjelotjedna predstava u cijelosti je uprizorivala ep o Ramajani. Ja sam već sanjario o Indiji i pokušavao zamisliti selo u kojem sam, prema kazivanju *pundita*, živio u prijašnjem životu. Ritmičko udaranje bubnjeva još je više poticalo moju maštu. Vidio sam se kao Rama, pa kao Hanuman, bog majmun, u borbi protiv zlog Ravane. Škola je u usporedbi s tim bila tako dosadna. Zašto sam ja, Gospodar svemira i osoba u jedinstvu s Brahmanovom biti, opet morao dopustiti još jednu lekciju iz engleske gramatike? Jedva da sam čuo jednu riječ od učiteljevih izlaganja.

Imao sam tek 11 godina, a već su mi se mnogi klanjali, pred noge su mi stavljali darove poput novca, pamuka i drugih dragocjenosti te su mi na vjerskim svečanostima oko vrata stavljali vijence od cvijeća. Ne bi li bilo najbolje odustati od škole i umjesto toga nastaviti sa školovanjem u hramu? Nanee i teta Revati bile su protiv toga, ali ta je misao ipak bila veliko iskušenje, osobito po ovako vrućim poslijepodnevim u sparnoj učionici. Moji dugi sati meditacije i drugih vjerskih obveza ionako su mi ostavljali malo vremena i snage za školu.

Kada je konačno zazvonilo za kraj zadnjeg sata, radosno sam istrčao iz učionice. Dok me slijedilo nekoliko obožavatelja, žurio sam prema tržnici, žudeći da budem među prvima koji će stići na mjesto svečanosti. Tutnjava bubnjeva bila je sve jača kako sam se približavao.

“Rabi, želim da budeš moj guru!” rekao je Ramjit. Njegovi roditelji pripadali su kasti *kshatrija*, kao i Nana.

Njegov otac bio je predradnik na poljima šećerne trske i ponosno je nosio sivožuti pluteni šešir nadglednika.

“I ja isto”, nadovezao se Mohan, vrlo pobožan dječak koji je redovito pohađao *sandhya* sastanke na kojima sam predano pomagao u poučavanju mladih hinduista njihovim vjerskim obvezama. Mohanov otac bio je iz *vaisja* kaste i bogat trgovac šećerom u obližnjoj tvornici u kojoj je moj otac prije braka radio kao tehničar.

Ponosno sam se nasmiješio njihovoj revnosti. “Ne mogu o tome razgovarati dok trčim”, dahtao sam. Odnedavno sam osjećao bolove u prsima i znao sam da je to od mnogo pušenja. “Kasnije ćemo razgovarati o tome”, dodao sam gubeći dah. Mnogi ljudi iz našega gradića od mene su tražili duhovnu pomoć. Jednoga ću dana biti guru tisućama.

U uskim, prljavim uličicama Mahabir Villagea, punim malih koliba od blata koje su pripadale radnicima u poljima šećerne trske, već je vrvjelo ljudima. Gurali smo se pored šareno ukrašenih trgovina sve dok nismo došli do velikog, otvorenog seoskog trga. Ovdje se svake večeri izvodio jedan dio Ramajane. Ulični prodavači u toj su bučnoj gužvi glasno hvalili svoju robu i prodavali pića, slatkiše i začinjena jela na svojim privremenim štandovima i kolicima ili jednostavno iz velikih posuda i pladnjeva postavljenih na tlo, prepunih hrane poput *bare* i *chutneya* od manga, *channe s curryem*, pržene *channe* te različitih indijskih slatkiša, poput *jilabhija*. Tu i tamo čučali su čitači s dlana i vračari okruženi čitavom gomilom znatiželjnika i razastirali su po podu karte i slike dlana.

Imao sam mnogo novaca za trošenje. U jednom sam zaključanom ormaru kod kuće čuvao novac koji su mi obožavatelji donosili pred noge. Neki *punditi* pripadali su među najbogatije Indijce, a i ja sam polako učio kako se na brz i lagan način može skupiti novac. Siromašni ljudi iz nižih kasti nerijetko su bili glavni izvor prihoda *pun-*

dita. Jedan *pundit* kojeg sam poznao specijalizirao se za *puje* koje donose sreću, kojima se onome koji ih plati osiguravao dobitak na lutriji i nagradnim igrama te gomilanje bogatstva. Siromasi koji su redovito plaćali te obrede, ostajali su siromašni, dok je *pundit* bio sve bogatiji pa je sam sebe mogao predstaviti kao najbolji dokaz da je njegova magija djelotvorna.

Stajao sam u prvom redu kada je *pundit* te večeri dugim i jakih zvukom iz školjke dao svoj blagoslov za otvaranje svečanosti. Neprijateljske su vojske, a glumili su ih muškarci iz visoke kaste odjeveni u šarene kostime, stajale jedna nasuprot drugoj na dvije strane seoskog trga i već se približavale plešući u taktu glasnih bubnjeva. Zli Ravana je oteo Sita, Raminu ženu. Nju je glumio jedan mladić u kričavom *sariju* jer žene nisu smjele sudjelovati u predstavi. Hanuman, kralj majmuna i pravi junak priče, otkrio je gdje je Sita zatočena. Rama se s braćom i pomoćnicima, pojačan Hanumanom i njegovom majmunskom vojskom, na bojnopolju suprotstavio Ravani i njegovim hordama. Kakva upečatljiva i šarena drama dok su jedni i drugi napadali i uzimali, popraćeni ratničkim ritmom ogromnih *tassa* bubnjeva i odjekujućim uzvicima gledatelja. Uživao sam u svakom trenutku i brzo sam zaboravio da sam u školi često glumio Mahatmu Gandhija, posredujući između hinduista i muslimana koji su se često tukli i nazivali pogrdnim imenima. “Nenasilje je obveza svih kasti!” često sam poučavao Indijce koji su me obično i slušali kao svog duhovnog vođu. Ali na svečanosti Ramleela i ja sam, kao i stotine drugih vegetarijanaca i zagovornika nenasilja, klicao ispadima Hanumana i Rame na bojnopolju. Što su glumci divlje uspjeli prikazati borbu, to nam se ona više sviđala.

Majka me temeljito poučila duhovnoj pouci epa: Rama simbolizira dobro, a Ravana zlo. Njihova je borba slika stalne borbe između dobra i zla koja bjesni u srcu svakog

čovjeka. U ozračju svečanosti i uz te bubnjeve to sam zaboravio na trenutak, ali kada sam se kasno navečer vraćao sa Shanti, Sandrom, Anandom i Amarom, opet sam se morao suočiti s borbom između dobra i zla u svom vlastitom srcu. Zašto sam osjećao tu borbu ako je sve Jedno? Bio sam zbunjen. Brahman je bio jedina stvarnost. Sve drugo je privid. Onda je sigurno i zli Ravana također bio Brahman, jednak *avataru* Rami. I jednak meni. U transu joge bio sam Gospodar svemira, izvan utjecaja svih briga, nemira i nesigurnosti. Trebalo je samo to stanje transcencije zadržati i onda kada nisam meditirao. Možda je jedina nada bila u tome da se potpuno povučem iz ovog svijeta privida, kao i moj otac. Ali kako bih onda mogao postati guru i poučavati druge?

Najmlađi sin tete Revati, Amar, bio je jedan od mojih najboljih učenika. Kada je imao tek pet godina, jako me podsjećao na mene u toj dobi. Možda sam ga zbog toga tako volio. On je već provodio svoju *puju* tako da je svakog jutra suncu žrtvovao vodu. Pokazivao je neobičnu vjersku revnost. Ja sam ga podučavao meditaciji i posebnim *mantrama*, a on me, za uzvrat, visoko cijenio.

***

“Ne izgledaš baš dobro u zadnje vrijeme, Rabi! Brinem se za tvoje zdravlje”, ozbiljno mi je rekla Ma kada sam sutradan ujutro sjeo do nje prije odlaska u školu. “Tako si blijed i uvijek kašlješ.”

“Nije mi ništa, Ma!” tvrdio sam, “sve je u redu...” Prekinuo me iznenađan napad kašlja.

“Rabi, ujak Kumar te mora odvesti liječniku prije nego što ode u Englesku.”

“Nije mi ništa, Ma”, izustio sam s mukom hvatajući zrak. Kako su me boljela prsa, posebno u predjelu srca! “Bit će sve u redu.”

“Već tjednima tako kašlješ. Čujem te svaku noć!”

“Ništa strašno, ne brini, Ma. Svi kašlju. Kako si ti danas?” Posramljen, pokušao sam promijeniti temu kako Nanee ne bi saznala istinu. Već mjesecima sam jako pušio potajice, uvjeren da bi se Ma i ostali tome jako protivili. Sada je navika izmakla mom nadzoru. Često sam se čudio da nisam imao snage prestati pušiti iako sam jasno znao da time uništavam svoja pluća, a inače sam bio vrlo strog vegetarijanac pa nisam htio jesti čak ni sir za kojeg sam znao da je u trgovini bio rezan nožem kojim su rezane kobasice i meso. Cigarete sam, jednu za drugom, pušio sam na polju, duboko udišući svaki dim. Najgore je bilo to da sa morao krasti cigarete, iako sam imao novaca, da bih svoju naviku upio održati u tajnosti. To je najviše mučilo moju savjest. Borba između Rame i Ravane zaista je bjesnjela u mom srcu, a ja sam bio potpuno nesposoban utjecati na njen ishod. Ravana je pobjeđivao, usprkos mojim iskrenim molitvama Hanumanu.

Prvi sam put osjetio prazninu tog jutra kada su me na putu u školu, kao i obično, pozdravljali obožavatelji: “*Sita-Ram, pundit Ji.*” Nije me toliko mučio moj razgovor s Ma, kojoj sam slagao. Bio sam zamišljen oko jednog doživljaja od rano jutros.

U jednoj sam ruci držao malu brončanu posudu, *lotu*, sa svetom vodom za žrtvu očišćenja, a drugom sam kravi, kao i uvijek, stavljao na glavu svjež cvijet hibiskusa i poklonio joj se štujući je. Odjednom je ta velika, crna životinja, upozoravajuće dahćući, spustila glavu i zamahnula na udar. Odskočio sam unatrag i tako jedva izbjegao ubod rogova, ispustio *lotu* i molitvenu brojanicu te odjurio. Moj bog me napao! Srećom kravu nisam još bio odvezao. Uže je čvrsto zadržalo njenu glavu, baš kada sam pomislio da će me nabosti na robove. Potresen i bez daha pomaknuo sam pogled sa zdrobljene *lote*, molitvene brojanice i bijesnih, gacajućih papaka prema onim velikim, smeđim oči-

ma koje su buljile u mene ispunjene bijesom. *Moj bog me napao!* A ja sam joj se godinama vjerno klanjao.

Kada sam, dva sata kasnije, bio na putu u školu, još sam uvijek u sebi drhtao, ali ne više od straha, nego od neizrecive tuge. *Zašto?* Često sam se bojao Šive i Kali pa i drugih bogova, ali kravi sam se uvijek divio. Ništa me nije toliko veselilo kao izvesti je na pašu i brinuti se o njoj. Uvijek sam se prema njoj, kao i prema svim drugim životinjama, odnosio s krajnjom ljubaznošću. Zašto me onda napao taj bog? To me pitanje proganjalo u nadolazećim danima. Čak ni Gosine nije znao odgovoriti na to pitanje.

U svojim ranim tridesetim godinama, Nana je jednom za mnogo novaca naručio svoj portret kod najboljeg fotografa na otoku. Nije bilo lako zadovoljiti Nanu pa mu je čovjek i prikladno naplatio. Na kraju je ipak nastala slika Nane u patrijarhalnom stavu s prodornim pogledom, uokvirena u težak i skup okvir. Bila je smještena u dnevnu sobu na istaknuto mjesto. Nije postojala druga mogućnost da se dođe u druge prostorije kuće osim kroz dnevnu sobu pa su tako, s koje god strane biste ušli u prostoriju, Nanine oči uvijek bile uprte u vas. Činilo nam se da nas Nanine oči posvuda progone. Kao da je njegov duh htio vidjeti što se događa u kući koju je on sagradio tajanstveno stečenim novcem. Nisam se usuđivao pogledati u te oči. One su me progonile.

Slično je bilo i sa Šivom, bogom kojeg sam se najviše bojao pa sam mu se zato i najviše klanjao da bih ga umirio. Ali Nanin duh nije se dao umiriti. I dalje nas je plašio trčanjem i hodanjem glasnim koracima, nakon čega je slijedio neugodan miris koji se dugo zadržavao u zraku i predmetima koji su ponekad pred našim očima padali sa stolova i ormara.

Iako sam se revno trudio ugoditi Šivi, nikada se nisam oslobodio osjećaja njegovog sve većeg nezadovoljstva. Što god da sam poduzimao, niti *mantr*e niti obredi niti klanjanje nije mi donosilo mir s tim zastrašujućim bogom, zvanim i Razaratelj. U dubokoj meditaciji često sam dospijevao u druge svjetove u kojima sam bio sâm sa Šivom. Njegova pojava uvijek je djelovala prijeteće. Kada sam jednog dana žurno trčao dvorištem tete Sumitre, jedan je čavao probio moje boso stopalo. Dok sam, poslije toga, s groznicom ležao u krevetu, nisam se mogao osloboditi dojma da je Šiva tamo postavio taj dugi čavao i da je

usmjerio moju nogu na njega. Pokušao sam se riješiti te misli kao čistog praznovjerja, sve dok je nisam ispričao svom bratiću Krishni. On me pogledao s razumijevanjem. I on je mislio da ga Šiva napada. Dok je jedne večeri do kasno u noć učio, nevidljiva ga je ruka tako ošamarila da je pao na pod, a sutradan ujutro svi smo još mogli vidjeti tragove udarca na licu. Jedne druge noći nevidljive su ga ruke davile u krevetu, a on je opet osjećao da je to Šiva. I ja sam bio meta ponovljenih napada, ali ni Krishna ni ja nismo mogli razumjeti zašto nam se sve ovo događa. Čak nam ni Gosine nije mogao pomoći. On nije volio govoriti o takvim stvarima i ja sam znao zašto.

Tajanstveni fizički napadi i stalni progoni Naninog duha ostavili su svoj trag na svima nama. Ispod površine plivale su napetosti koje su neizbježno morale utjecati na naše međusobne odnose. To je posebno pogađalo tetu Revati i mene. Nekada smo se tako dobro razumjeli, a sada se više nismo mogli podnijeti pa smo se ponekad svađali čak i usred obiteljske *puje*. Moja majka u međuvremenu je bila odsutna već šest godina, a meni je bilo dosta toga da se teta Revati prema meni odnosi kao prema jednom od svoje djece. Imala je okruglo lice i srdačan osmijeh, ali bila je čudljiva. Često je djeci dijelila slatkiše, a već u sljedećem trenutku batine. Njena je vedra pojava u kuću dovlačila mnogo prijatelja, ali sumnjao sam da se ispod te radosne površine krije krajnje nesretna osoba. Nije ni čudo da je takva budući da je morala podnositi zvjersko ponašanje svog otuđenog muža. Pretpostavljao sam da je u prijašnjem životu bila muškarac koji je tukao ženu pa joj je sad *karma* vraćala istom mjerom.

Dok sam bio mlađi, teta Revati bila je vođa vjerskog života našeg doma, ali sada smo dvoje tražili duhovni autoritet. Time je napetost između mene i nje još više porasla i mislim da je ona bila s vremenom sve ljubomornija. Svakodnevno je nekoliko sati provodila u molitvenoj sobi

u meditaciji, *pujama* i klanjanju suncu i kravi. Zbog toga je zapuštala svoje kućanske poslove. To ju je, naravno, smetalo pa smo svi, a naročito ja, mogli osjetiti njenu razdražljivost. Ljutio sam se na nju jer je od mene zahtijevala da obavljam kućanske poslove koji su bili ispod mog dostojanstva i poziva. Nije u redu da svoje vrijeme, umjesto na vjerske obveze, trošim na prizemne poslove koje su i drugi mogli obavljati. Jedino sam kravu bez prigovora vodio na pašu jer je briga za to najsvetije biće pozitivno djelovala na moju *karmu*. Moje oduševljenje za taj posao splasnulo je otkako me napala. Čak je i s klanjanjem kravi sada bilo gotovo.

Krajnje me je uznemiravalo to što je stanje blaženog mira koje sam dosegao u meditaciji tako brzo nestalo čim bi me teta ukorila zbog lijenosti ili zapuštanja kućanskih poslova. Iako inače miran, tada bih se razbjesnio i počeo koristiti osoran rječnik. Ponekad bih pomislio da me obuzeo Nanin gnjevan duh. Tada bih se ponašao kao on pa bih pomoću štapa svoj bijes iskalio na betonskom stupu koji je nosio trijem sve dok iscrpljen ne bih zastao i zagledao se u tragove štapa na okrečenom betonu i čudio se što je to ušlo u mene. Jednom sam uhvatio Nanin stari kožnati remen kojim je on često tukao obitelj te sam njime nekoliko puta udario po leđima svoje mlađe sestrične da bih se zatim smirio, zbunjen i ispunjen sramom. Taj je događaj bio gotovo jednak Naninim izljevima gnjeva. Nanine bi me oči nakon ovakvih događaja ismijavale, kada bih greškom pogledao u njih, kao da znaju neku tajnu. Stresao bih se potom i skrenuo pogled, ali sjećanje je ostajalo. On nam je očito bio za petama i to ne samo u koracima, nego i kroz mene. Zašto sam baš ja, najpobožnija osoba u kući, morao biti nosilac njegova duha, da bi on još dugo nakon svoje smrti mogao zlostavljati našu obitelj? Nisam se usudio dublje istraživati tražeći odgovor na to pitanje jer se on očito ticao svega u što sam vjerovao.

Pokušavao sam zaboraviti te događaje živeći samo za vjerske obrede – javne u hramu ili osobne u vlastitom domu ili pak one za druge, gdje bismo pozvali prijatelje i rođake. Ovdje sam bio u središtu pozornosti, a svi su me obožavali. Pritom sam volio proći posred gledatelja kako bih ih poškopio svetom vodom, njihovo čelo pomazao kremom od sandalovine ili sakupio prinose, sve dok se na brončanom tanjuru kojeg sam nosio nije nagomilalo veliko brdo plavih, crvenih i zelenih novčanica raznih vrijednosti, poput velikog buketa novčanih cvjetića. Ipak sam najradije bio predmetom divljenja sjedeći uz službujućeg *pundita* pred oltarom. Kako sam samo uživao u snažnom mirisu cvjetnih vijenaca koje su mi u tim prigodama stavljali oko vrata! A tek klanjanje štovatelja i darovi koje su poslije obreda stavljali pred moje noge!

Mir kojeg sam doživljavao tijekom meditacije me, doduše, brzo napuštao, ali okultne sile koje sam razvijao svojim vježbanjem joge ostajale su u meni pa su se već počele pokazivati aktivnima i u javnosti. Budući da sam znao da bez takvih objava nadnaravnog nikada neću pridobiti velik broj poklonika, jako sam se radovao svojim sve većim duhovnim moćima. Često su ljudi koji su mi se klanjali oko mene zapažali sjaj i doživljavali neku vrstu unutarnjeg prosvjetljenja kada bih ih blagoslivljao dodirujući njihovo čelo. Imao sam tek 13 godina, a već sam udjeljivao *šaktipat*, poznat među guruima, znak istinitosti mog poziva. Šakti je jedno od imena Kali, Šivine krvožedne žene koja voli ubijati, božice majke koja udjeljuje prasilu što izlazi iz srca svemira. Bio sam oduševljen da smijem biti njezin kanal!

Dok sam bio u dubokoj meditaciji, bogovi su često postali vidljivi i razgovarali su sa mnom. Izgleda da sam povremeno pomoću astralnih projekcija bio odnesen na druge planete i u svjetove drugih dimenzija. Tek sam mnogo godina kasnije saznao da se takva iskustva u laboratoriji-

ma, pod budnim okom parapsihologa, mogu oponašati pomoću LSD-a ili hipnoze. U transu sam najčešće bio sâm sa Šivom, Razarateljem. Ispunjen strahom, sjedio bih do njegovih nogu dok bi me ogromna kobra, koja se ovijala oko njegova vrata, fiksirala očima, siktala i prijeteći plazila jezik. Ponekad sam se pitao zašto niti jedan od bogova koje sam susretao nije ljubazan, blag i drag. U svakom slučaju, djelovali su stvarno, u to nisam sumnjao, a ne kao bića iz bajki, poput onog kršćanskog boga, Djeda Božićnjaka.

***

Bio je to radostan dan kada se moj ujak Deonarine, Nanin najstariji sin, vratio iz Engleske nakon što je s pohvalom završio studij na londonskom sveučilištu. Kada je ujak Kumar prije nekoliko mjeseci otišao u London, svi smo pojačano osjetili matrijarhalni autoritet tete Revati. Sada, kada se Deonarine vratio, kućom će opet upravljati *muškarac*. Nitko mi nikada nije bio više otac od njega, a možda će njegov primjer i majku ohrabriti da se vrati kući. Još uvijek je pisala svakih nekoliko mjeseci, ali sada više nije obećavala da će se vratiti “sljedeće godine”.

Kratko nakon svog povratka, ujak Deonarine pozvao me u stranu. “Rabi, upravo sam kupio nov auto pa te molim da ga blagosloviš”, rekao mi je ozbiljno. “Bez tvog blagoslova neću ga voziti.”

Blistao sam od sreće! Moj strah da će se u Londonu odreći hinduizma nije bio osnovan. Deonarine je već godinama pokazivao malo zanimanja za vjeru, ali sada je ipak postao uvjereni hinduist. “Samo trenutak”, odgovorio sam, trudeći se oko ispravnog engleskog, “moram donijeti najprije neke stvari. Odmah se vraćam.”

Temeljito sam blagoslovio taj automobil, istjerao svakog zlog duha i na vozilo zazvao zaštitu najmoćnijih bogova. Ujak Deonarine za to mi je pozamašno platio iako

nisam htio ništa primiti. Na kraju sam ipak pristao budući da mu nisam htio uskratiti blagoslov koji je osiguran svakome tko *brahminu* dade poklon.

“Rabi, *moraš* ići i u srednju školu!” rekao je Deonarine kada smo jednog jutra posjetili Ma. Uskoro sam trebao završiti školu u Mahabir Villageu pa sam govorio o tome da opet odem u hram u Durgi ili možda u veliki hram u Port of Spainu.

“Rabi, trebaš višu naobrazbu!” nastavio je ozbiljno, a Ma je potvrdno kimnula. “Mislim i na fakultet. To je važno ako želiš drugima prenijeti svoje ideje. Bez obzira koliko si sam prosvijetljen, ako ne možeš jasno drugima prikazati svoje misli, nikada nećeš postati dobar učitelj. Uz dobro poznavanje Veda, treba ti i *opća* naobrazba.”

“Mislim da si u pravu”, nevoljko sam se složio s njim i razočarano spustio glavu. Veselio sam se da ću uskoro biti oslobođen školske agonije, ali njegova logika bila je na mjestu. Odlučio sam prijaviti se na prijemni ispit iste srednje škole koju je pohađao moj bratić Krishna na jugu. Stric Ramchand, kojeg sam jako cijenio, sigurno će me primiti u svoj dom. Kuća mu je blizu škole.

***

“Rabi dolazi! Rabi dolazi!” Bila je to Daadi. Kao i uvijek, moj dolazak najavljivala je dok sam još bio daleko od kuće.

S malim kovčegom u ruci, znojeći se od vrućine i vlage, žurio sam putem od autobusne postaje prema kući Ramchanda Maharaja, najstarijeg očevog brata, koji je živio na jugu otoka. Uvijek sam uživao u povremenim posjetima njegovoj obitelji. Daadi, njegova žena, bila je srdačna osoba koja se lako oduševljava i uvijek me primala s radosnim vikanjem čim bi izdaleka primijetila da dolazim. Ovaj put u njenom glasu čuo se prizvuk upozorenja.

Uskoro sam saznao i razlog. Kada sam ušao u kuću, u nos mi je odmah ušao ometajući miris kozjeg *curryja*. Nikada ne bih pomislio da moji rođaci jedu meso. Kakvo grozno razočaranje!

“O, nismo znali da ćeš doći već danas!” Činilo se kao da stric Ramchand traži riječi kojima bi sakrio svoju nelagodu.

“Htio sam vas iznenaditi”, objasnio sam slabim glasom. Bilo mi je neugodno zbog njegove zbunjenosti pa ni sam nisam znao kamo da gledam. Kakva sramota! *Brahmin* koji jede meso! Još tako dobar i pobožan!

Stric je pokušao skrenuti na opće teme pa se raspitivao o zdravlju Ma i o drugim novostima u obitelji, ali ja sam hladno odgovarao i uopće se nisam trudio sakriti svoje nezadovoljstvo. Razgovor se na kraju rasplinuo. Znajući što se događa u meni, stric Ramchand pokušao se opravdati. “Rabi, znaš li zašto kršćani jedu meso?” pitao me.

Čudno pitanje, mislio sam. Što me se tiču izgovori kršćana za zlostavljanje mog boga kravu. Odmahnuo sam glavom, preslab da bih još nešto rekao. Da se bar nisam odlučio za iznenadan posjet!

“Bog je s neba spustio *veliko* platno sa svakovrsnim životinjama...”

“Odakle ti to?” pitao sam.

“Iz Biblije, čovječe, kršćanske knjige.”

“Ti *to* čitaš?”

“Ja ne, ali sam čuo o tome.”

“I što se onda dogodilo s tim *velikom* platnom?” Bio sam sve bjesniji i razočaraniji. Zbog te knjige Nana je bacio Ma niz stepenice. Knjiga kršćana, onih koji jedu krave! A ovo je bio očev brat!

“U njemu su bile svakakve životinje. Znaš što je onda Bog rekao Petru? Neka kolje i jede koliko želi.” Pogledao me pobjedonosno kao da se tim objašnjenjem potpuno opravdao za taj užasan smrad nasilja i smrti u svojoj kući.

“Moguće”, dodao sam zajedljivo, “ali tebi to nije rekao!”

“Ali mi to radimo u ime Kali”, branio se Ramchand. “Svećenici svakog jutra zakolju šesnaest koza u poznatom hramu božice Kali u Kalkuti.” Moja strina potvrdno je kimala iz kuhinje kamo se sakrila od mog gnjeva.

“Ali *brahmini* ih ne jedu!” energično sam ga ispravio.

Cijeli dan nisam dotaknuo ništa na njihovom stolu. Već je sam miris mesa onečistio cijelu kuću. Ljudi su me poštivali zbog toga što sam se držao svojih načela. Kod kuće imao sam svoj osobni tanjur, osoban pribor za jelo, pa čak i osobnu posteljinu. Nitko se nije usudio upotrijebiti ih. Nisam jeo kruh niti kolač u kojem je bilo jaja. Ramchand je to znao. Nekad smo imali toliko toga o čemu smo mogli razgovarati. Sada je tjeskobna tišina bila samo povremeno prekinuta nekom ispraznom rečenicom. Moja strina s djecom se radije udaljila. Na kraju je stric predložio da u obližnjoj luci pogledamo velik nizozemski tanker koji je jučer doplovio. Složio sam se, zahvalan za izgovor pod kojim sam mogao napustiti kuću s tim odvratnim mirisom.

Nizozemski brod bio je čista ljepota: sjajan i dugačak, veći od svih tankera koje sam do tada vidio. Moglo se gotovo promatrati kako tone sve dublje dok ga pune kroz velike cijevi neprekinutim mlazom crnog zlata s teglenica koje su ga posluživale ovako usidrenog. Pored nas, na molu su tovarili velik teretni brod. Dugačke dizalice njihale su se nad njim, a vitla škripala pod teškim teretom koji se dizao u zrak. Marljivi lučki radnici, goli do pojasa, znojili su se na užarenom suncu. Uvijek sam s velikim užitkom posjećivao luku. Ta vreva u meni je izazivala val oduševljenja, a strana imena brodova uvijek su bila primamljiv poziv u daleke krajeve. Ramchandu se luka nije sviđala ništa manje nego meni. Neprimjetno se napetost među nama smanjila pa smo započeli ugodan razgovor o mojim planovima da od sljedeće jeseni počnem pohađati

obližnju srednju školu, što bi mi pružilo priliku da ih češće posjećujem. Izgleda da mu se to svidjelo jer me podržao u mojoj odluci i rekao da bi se i otac sigurno složio.

“Zašto nitko ne radi na ovom brodu?” pitao sam dok smo šetali pored visokog trupa istrošenog broda. Izgledao je potpuno napušteno.

“Stvarno čudno”, odgovorio je moj stric razmišljajući dok je očima pretraživao brod.

“Gle!” viknuo sam i uhvati teško uže koje je visjelo s neke dizalice skoro do poda. Svojom težinom provjerio sam njegovu čvrstoću. Izgleda da bi moglo nositi nekoliko tona. “Vidi ovo, kao Tarzan!” Zaurkao sam, potrčao i snažno se bacio u zrak. U velikom luku zanjihao sam se visoko iznad doka, a onda opet projurio pokraj strica koji se smijao i veselio ovoj zabavi. A onda se dogodilo. Odjednom, kao nožem odrezano, uže se otkinulo s dizalice, visoko iznad mene.

“Pazi, Rabi!”

Samo što sam čuo njegov krik, shvatio sam što se dogodilo. Sa strahom sam uočio da padam upravo prema uskom otvoru između broda i doka. Lamatao sam rukama i uhvatio se za lučki zid. Visio sam tamo u tom opasnom položaju poluonesviješten. Ramchand me izvukao na sigurno upravo kada je brod, nošen valovima, udario bokom o dok.

“Čovječe, imaš sreće!” uzviknuo je. Skoro sam bio zdobljen. Usne su mu drhtale i proplijedio je.

Jedva sam stajao. Obojica smo nijemo buljila u smotano, oslobođeno uže na tlu i dizalicu u visini. Neobjašnjivo. Još malo prije uže je bilo sigurno, a već se u sljedećem trenutku činilo kao da ga je odvezala neka nevidljiva ruka. Niz leđa su mi prošli trnci dok me preplavio niz sjećanja: one nevidljive ruke koje su me pomele s kamiona u pokretu, pri čemu sam se ozbiljno ozlijedio; ili ono nezaboravno poslijepodne kada je *nešto* nevidljivo držalo moju nogu tako da je nisam mogao maknuti s puta velikog valjka koji

se približavao i smrskao je... Slijedile su i druge “nezgode” te vrste. I sada sam u sjeni tog čudnog, napuštenog broda osjećao prijeteću, dobro poznatu Šivinu nazočnost. Je li on odvezao uže? Iz straha pred Šivom pokušavao sam otjerati tu bogohulnu misao, ali od dojma njegove nazočnosti nisam mogao pobjeći. Ali *zašto*? Pa nisam jeo meso!

Razočarano i polagano krenuli smo kući, utonuvši u šutnju i misli. Ako je to bila moja *karma* na temelju mog prijašnjeg života, smatrao sam to krajnje nepravednim. Zašto moram biti kažnjen za neki prošli grijeh kojeg se uopće nisam sjećao?

“Divna vijest, Rabi! Poučavat ću na *Queen’s Royal Collegeu* u Port of Spainu. Zašto i ti ne dođeš u tu školu umjesto da ideš na jug?” Ujak Deonarine pokazao mi je pismo koje mu je potvrđivalo imenovanje na to radno mjesto.

“Misliš?” Prestrašio sam se misli da bih mogao pohađati tako veliku i poznatu školu.

“Naravno! Mogao bi se svaki dan voziti sa mnom u školu i praviti mi društvo. Što misliš o tome?”

Ujak Deonarine bio mi je stvarno drag. Bilo bi divno svaki dan voziti se s njim u školu. Mogli bismo razgovarati o mnogim stvarima. I tako sam pristao.

Bilo je uzbudljivo tog prvog dana voziti se širokim ulicama Port of Spain, pored velikih trgovina, kuća s crvenim krovovima, velikih parkirališta i blistavo zelenih igrališta za nogomet i kriket. Konačno smo stigli do dojmljivih zgrada *Queen’s Royal Collegea*. Izgleda da se ujak Deonarineu nije sviđalo ništa manje nego meni pa me ponosno odmah predstavio nekim učiteljima kao svojeg “mladog nećaka, *brahmina*”.

Svi smo se najprije okupili u velikoj predavaonici gdje je ravnatelj održao dug i meni nerazumljiv govor. Rijetko sam čuo nekog Engleza, a ni tada većinu nisam razumio. Ali ovo je bilo gore od svega dosad. Jedva da sam razumio koju riječ.

“Ej, šta j’ rek’o?” došapnuo sam jednom učeniku kada mi je dojadilo. U ovoj će mi školi trebati prevodilac!

On me zbunjeno pogledao. “Jesi li *gluh*?” pitao je glasno.

“Ne, nisam gluh, al’ o čem’ on?”

“Ma, pravila škole i takve stvari. Ti sigurno dolaziš s juga... sa sela?”

Postiđeno sam kimnuo i već požalio što nisam s Krishnom otišao u drugu školu. Prije nego što je dan završio, još sam više požalio. Na onom dijelu otoka odakle potječem živjeli su skoro samo Indijci, ali u Port of Spainu većina stanovništva bila je crna. To je u meni izazvalo nemali sukob. Cijelog života njegovao sam duboku mržnju prema crncima jer oni jedu kravu, moga boga. Oni su u mojim očima bili niži od najniže kaste. Za mene je bilo nezamislivo da u školskoj klupi sjedim pokraj crnca, da me oni guraju na hodniku ili da s njima igram nogomet. Toga su dana moje predrasude i moj ponos dobili snažan udarac. Jedini crnci koje sam poznavao bila su djeca siromašnih radnika. Bilo crni, smeđi ili bijeli, mnogi učenici ove škole dolazili su iz dobrostojećih obitelji i govorili su bolje engleski od mene. Zabavljajući se mojim seoskim narječjem, krivim izgovorom i lošom gramatikom, moji sudrugovi iz razreda skrivali su se iza knjiga i smijali kada bi na meni bio red za čitanje. Zato sam se jako trudio popraviti svoj engleski jer nisam htio da me i dalje ismijavaju.

U narednim su tjednima svakodnevnici kontakti s mnogim crncima, orijentalcima, Englezima i ostalima predstavljali ozbiljan izazov mojim vjerskim načelima. Sustav kasti za hinduizam je od velike važnosti. Sâm Brahma je iz svog vlastitog tijela stvorio četiri kaste. Tu tvrdnju Veda nije mogla poništiti niti jedna vlast na svijetu. U skladu s tim, za ljude koji nisu pripadali jednoj od te četiri kaste, nije postojao nikakav temelj za postojanje. Svijet je ipak bio pun ljudi koji su potpuno izvan sustava kasti. Kako su oni nastali? Zašto hinduistički spisi ništa ne govore o tome? Zašto za njih nema spasenja kroz jogu i reinkarnaciju? Prema mojoj religiji, oni su bili potpuno bez nade. Ipak, oni ni u kom pogledu nisu bili slabiji od mene. Zapravo, neki su čak bili bolji učenici od mene. Na mom dijelu otoka ljudi su se brinuli o meni i obožavali me. I ja sam bio potpuno siguran da sam Bog. Ali ti neprosvijetljeni dečki

s *Quenn's Royal Collegea* prema meni su se odnosili kao prema sebi jednakom, a ponekad čak ni tako. Čak je i od pitanja koja su mi postavljali, ponekad ironično, a ponekad ozbiljno, moja vjera počela pucati po šavovima.

“Je li točno da hinduisti vjeruju da je sve Bog?”

Kimnuo sam nesigurno, oko sebe promatrajući mladiće raznih rasa i religija koji su me opet pokušavali uloviti. To je već gotovo postala navika. Ostali dječaci Indijci sramotno su me ostavljali na cjedilu i brižno izbjegavali podržati me zbog srama ili straha.

“Ti dakle želiš reći da je muha Bog? Ili mrav. Ili stjenica.” Skupinom se pronio smijeh.

“Smijete se jer ne razumijete”, odvratio sam hlabro. “Vi ste zarobljeni u prividu i ne možete spoznati jedinu pravu Stvarnost, Brahmana.”

“Jesi li *ti* Bog?” s nevjericom je pitao jedan Portugalac. Najbolje je bilo ne odugovlačiti s odgovorima niti ih izbjegavati jer bi me tada samo još više ismijali. “Da”, odgovorio sam odlučno, “kao i svi hinduisti. To trebaju samo spoznati.”

“Kako možeš spoznati nešto što nije istina?” pogrdno se otresao. “Pa ti nisi stvorio svijet!”

Jedan mladić iz Engleske je, izgleda, dobro poznao hinduizam. “Čuo sam da si vegetarijanac. Ti vjeruješ da nije u redu uzeti život.”

“Ja vjerujem u nenasilje, kao Gandhi. Njega svi poštuju. On je bio veliki Indijac. Pogrešno je uzeti život!”

“*Svaki* život?” Nisam primijetio da me želi namamiti u zamku.

Energično sam kimnuo: “Sav život je svet. Tako kažu Vede.” Tražeći pomoć, pogledao sam prema nekolicini Kineza za koje sam znao da su budisti. I oni su se slagali sa mnom, ali zašto to sada nisu priznavali? Bio sam u poteškoćama i nadao sam se da će mi u ovom trenutku pružiti podršku, iako sam u mnogim drugim stvarima bio njihov

protivnik. Na satu biologije naučio sam sedam osobina života: disanje, hranjenje, izlučivanje, podražljivost, rast, razmnožavanje i kretanje. Predobro sam znao da i povrće posjeduje svih sedam osobina. Kada bih ubrao i pojeo bananu ili mango, uzimao bih život. Nisam mogao zaniijekati da i vegetarijanci uzimaju život, ali bio sam odlučan u tome da branim razliku između životinjskog i biljnog života.

Moj protivnik obratio se svojim prijateljima: “Zar ne znate da i povrće posjeduje sedam osobina života?” upitao je. “I vegetarijanci uzimaju život.”

Otvorio sam usta da bih objasnio razliku između biljnog i životinjskog života, ali me netko preduhitrio. “A što se događa kad si kuha vodu za čaj?” rekao je glas iza mene. “Sjetite se milijuna bakterija koje tada ubija. Jadne, male, bespomoćne *životinje*, da upravo to. A one se sve više razvijaju i reinkarniraju pa se jednog dana pojavljuju kao krave i ljudi!”

Svi su se dobro nasmijali. “Čovječe, pa on je masovni ubojica!” povikao je netko s moje lijeve strane. “Nije ni čudo da je tako mršav”, dodao je netko. “Uvijek jede samo povrće! Ti trebaš mesa, čovječe!”

“Vi to ne razumijete”, usprotivio sam se hrabro. Obrazi su mi gorjeli, a u sebi sam bio povrijeđen i zbunjen.

“Nemoj pokušavati logički ili znanstveno objasniti hinduizam”, savjetovao mi je ujak Deonarine kada smo se iste večeri vozili kući. “To je religija, nešto u što se vjeruje ili ne vjeruje; ne može se dokazati.”

“Ali istina je istina!” ustrajao sam. “Hinduistički spisi su istina!”

“Mnoge stvari su čista mitologija”, odgovorio je Deonarine zaštitničkim tonom. “Krišna nije nikada postojao, baš kao ni Rama. Bhagavad Gita i Ramajana su samo mitovi, lijepe priče.”

Naravno da je bilo beskorisno o tome raspravljati s ujakom Deonarineom. On nije nikada imao dovoljno za-

nimanja za svoju vjeru da bi počeo vježbati jogu pa zato nije mogao razumjeti ono što sam ja znao. On nije, poput mene, susreo neke od bogova. Još je pred njim mnogo života u kojima može spoznati istinu kada bude spreman.

Kada sam te večeri pod kokosovim palmama iza Gosineove kolibe napasao kravu, dobro sam pazio, kao i uvijek otkada me napala. Naravno da nije bilo u redu biti nepovjerljiv prema tom velikom bogu, ali trebalo je biti i praktičan. To je jedna od stvari koje sam naučio u srednjoj školi – biti praktičan. U svakodnevnom životu religiju nije trebalo uzimati previše doslovno. Iz posve praktičnih razloga prestao sam se klanjati kravi. Jednostavno nije bilo moguće istovremeno klanjati joj se i čuvati se od napada. Ipak sam još uvijek vjerovao da je krava velik i svet bog. Čak sam bio uvjeren da bi velik korak prema naprijed, prema sjedinjenju s Brahmanom, bilo u sljedećem životu reinkarnirati se kao krava, ukoliko još u ovom životu ne postignem *mokšu*.

“Ti si bog, zar ne?” ozbiljno sam pitao kravu.

Ona je marljivo pasla travu i polako je žvakala, ispunjena dubokim zadovoljstvom. Teško je bilo shvatiti da me tako zlobno napala, ali sjećanje na to nije se dalo izbrisati.

“Naravno da si ti bog. Ja to znam. To je istina, zar ne?” Podigla je glavu i pogledala me umornim očima, polako i mirno žvačući. “Muu!” rekla je svečano. “Muu! Muu!”

“Kako je Nana došao do svog bogatstva?” pitao sam jedne večeri ujaka Deonarinea. Nagadanja o tome jako su zanimala i mene i ostale, ali još nikada nisam čuo da ujak Deonarine govori o tome. Stajali smo na trijemu i uživali u pogledu na sjajno osvijetljene kuće u mjestu. Izgledalo je kao da se svaka hinduistička obitelj natječe sa susjedima tko će na godišnju Divali svečanost moći postaviti najviše *deya*.

“*Punditi* misle da su mu duhovi dali zlato.” Deonarine je zbunjeno slegnuo ramenima. “Nema logičnog objašnjenja”, dodao je zamišljeno. “Naravno, Nana je teško radio. Iako je bio iz kaste *kshatrija*, počeo je kao seljačko dijete zarađivati deset centi dnevno koseći travu. Nekako je od nekog Kineza kupio onu stračaru za pedeset dolara i počeo praviti nakit u njoj. Jedne je noći ta stračara tajanstveno izgorjela... i otada je on bio milijunaš, za što su znali samo neki izvan obitelji.”

U međuvremenu je pao mrak pa su sveta svjetla zasjala još jače. Kakav prekrasan pogled! Divali je bio jedan od mojih omiljenih praznika. Sa zadovoljstvom sam zaključio da je svaka hinduistička kuća svijetlila mnogo jače od kršćanskih kuća za Božić, i to ne od električnih žarulja, nego od živog plamena žižaka umočenih u *ghee*. Poput sjajnih svijeća, *deye* su treperile na prozorima, stolovima, ogradama trjemova i uzduž stepenica – svako svjetlo u čast Lakšmi, božice bogatstva i blagostanja.

Pokazujući rukom prema jednoj posebno osvijetljenoj kući, ujak Deonarine je rekao: “Nana je svaki put na Divali držao dvije posebne *puje* za Lakšmi, i to posve sam, pred svojim čeličnim trezorom. U toj su se prostoriji provodili i drugi tajanstveni obredi, ali nitko drugi nije smio sudjelovati.”

“Što misliš, je li ga Lakšmi učinila tako bogatim ili su to bili duhovi?” pitao sam. S vremena na vrijeme, naš je obiteljski *pundit* s upaljenom *deyom* prolazio kroz svaku sobu naše kuće, štujući kuću i duhove u njoj, osobito Nanin duh, jer ju je on sagradio. Tada bi triput okružio u smjeru kazaljki na satu upaljenom *deyom* pred Naninin velikim portretom u dnevnoj sobi. Jednako smo bili predani duhovima kao i bogovima pa nam je povremeno bilo teško razlikovati ih.

“Pa svejedno je kako to nazoveš. U svemiru ionako postoji samo jedna Sila.”

Kimnuo sam svečano: “Postoji samo jedna Stvarnost, Brahman. Sve ostalo je privid, *maya*.”

Šutke smo promatrali svjetla. Lakšmina nazočnost gotovo se mogla osjetiti, a mi smo znali da je ona sigurno zadovoljna. U meni je ostalo još jedno pitanje pa sam konačno prekinuo tišinu.

“Tvrde neki da su isti duhovi koji su čuvali Nanino bogatstvo ubili Nanu prije nego što je sve uspio potrošiti. To ne razumijem. Što misliš o tome?”

Ujak Deonarine šutio je nekoliko minuta. Čekao sam nestrpljivo. Kada je konačno odgovorio, u njegovom glasu primijetio sam određenu nelagodu. “Ne znam. Svake godine na Divali razmišljam o očevom bogatstvu koje je tako tajanstveno stekao i isto tako tajanstveno skrivao od svih nas... i o njegovoj preranoj smrti.” Nervozno se iskašljao i htio je otići u kuću. “Ne volim razgovarati o tim stvarima”, dodao je tiho preko ramena.

Još sam dugo ostao tamo sâm i uživao u veličanstvenom pogledu, diveći se brojnim *deyama* i razmišljajući o tajni mnogih bogova i duhova i jedne Stvarnosti.

“Svjetla se pale za Lakšmi, njoj se posvećuju posebne *puje*. Ona je božica bogatstva i blagostanja.” Tijekom ručka jednom sam mladom muslimanu objašnjavao svečanost Divali. Činilo se da ga to zanima, ali se, kao i uvijek, oko nas okupio velik broj ometajućih ispitivača.

“Ako je Lakšmi božica bogatstva, kako to da je većina Indijaca siromašna?” pitao je jedan visok, crni mladić. “Klanjati se njoj čisto je traćenje vremena!”

“Ti ne razumiješ *karmu* i reinkarnaciju!” odvratio sam žustro. “Čovjek u jednom životu može biti siromašan, a u drugom opet bogat.”

“Koliko reinkarnacija je za to potrebno? Pogledaj oko sebe – većina Indijaca radi na poljima šećerne trske i živi u vrlo siromašnim kućama...”

“Naša obitelj nije siromašna!”

“On misli općenito na Indijce”, pomogao mu je neki mršavi mladić iz Engleske. “Uzmimo Indiju. To je najsiromašnija zemlja na svijetu!”

“Tko to kaže?”

“Moj otac. On je živio tamo prije nego što sam se ja rodio. Tamo ima više štakora nego ljudi. A tek siromaštvo i bolesti!”

“To je možda bilo točno dok su Englezi još bili tamo, ali od neovisnosti sve se promijenilo!” Kratak val slaganja proširio se skupinom koja se gurala oko nas. Trinidad se borio za slobodu od britanskog jarma pa je *neovisnost* bila riječ od koje je zatreperilo svako rodoljubno srce.

“Ljudi umiru od gladi u Indiji, štakori se debljaju, a svete krave umiru od starosti”, umiješao se netko. “To su Indiji donijeli bogovi i reinkarnacija. Ja sam ateist. Ne želim takve bogove!”

“To nije istina! Moja majka živi tamo i još nam nikada nije pisala o takvim stvarima.”

Znao sam da su moji protivnici u pravu, ali nisam to htio priznati. Majka je u svojim pismima uvijek pažljivo izbjegavala spomenuti siromaštvo u Indiji. Opisivala je vrtove, ptice jarkih boja i egzotične životinje, hramove i svečanosti. Rekla nam je sve o svom guruu, ali stanje naroda nikada nije spominjala. Knjige koje sam čitao nisu mi dopuštale da sumnjam da je zemlja moje religije bila

užasno siromašna. Kako to može biti posljedica stoljeća vježbanja joge, sve boljih *karmi* i reinkarnacija koje se sve više razvijaju prema jedinstvu s Brahmanom? Zašto su se indijski filmovi koje sam gledao bojali prenijeti vjernu sliku Indije? A zašto sam ja, u sukobu sa svojim prijateljima iz škole, tvrdoglavo zastupao tvrdnje koje su sigurno bile pogrešne? Jesam li se bojao istine? To nisam mogao priznati jer bi posljedice bile preteške!

“Zašto misliš da je ovo jedini svijet koji postoji?” pitao je Gosine na moje oprezno pitanje zašto je tako mnogo Indijaca siromašno i u patnjama. Za vrijeme Divali svečanosti u njegovoj kolibi od blata dan i noć gorjela je *deya*, iako mi je rekao da je njegova *karma* siromaštvo. “Vede kažu da postoji mnogo svjetova. Možda su siromašni Indijci samo u ovome svijetu. Zbog bolje *karme* oni tada prijeđu u bolji svijet.”

“Da, ali i ovdje ima bogatih Indijaca, poput Nane i *pundita*?”

Gosine je ozbiljno kimnuo: “Želim reći, *Bhai*, možda to nije kod svih isto... ali možda su u drugim svjetovima samo bogataši.”

“Možda, ali Krišna kaže u Giti da se opet vraćamo ova-
mo, nakon što smo u drugom svijetu odradili svoju *karmu*.”

“Neke stvari nije lako razumjeti...” Jesu li to Gosineove oči otkrivale tračak sumnje? Brzo se opet sabrao. “Za jogija je svejedno je l’ bogat il’ siromašan. Jogi kao tvoj otac više se nikada neće vratiti u ovaj svijet. U Upanišadama piše da sve neznanje nestaje ako meditiraš o Brahmanu. Tada nalaziš OM. Samo jogiji stižu do prosvjetljenja.”

Pozivajući se na Vedantu, Gosine je izrazio moj najveći cilj. Jedna od najdragocjenijih stvari koju sam imao bila je knjiga o jogi koju mi je majka poslala iz Indije. Sadržavala je napredne tehnike koje sam mogao koristiti gradeći ih na temelju kojeg sam stekao u hramu. Krišna je poučavao Arjuna da ništa nije važnije od marljivog vjež-

banja joge. Na toj “božanskoj splavi” prelazilo se preko mora neznanja, pa čak i preko najgorih grijeha, do vječnog Blaženstva. Od svoje desete godine, svaku večer od ponoći do pola dva, dok su svi ostali spavali, uz svoju svakodnevnu meditaciju, na trijemu pred svojom sobom vježbao sam jogu – položaje, vježbe disanja i meditaciju. Vježbao sam ili Brumadhya Drishti ili Madhyama Drishti. Povezano s vježbama disanja, to me odvodilo u područja svijesti koja nisu imala nikakve veze sa svijetom oko mene.

Kroz jogu sam sve više doživljavao nazočnost duhovnih bića koja su me vodila i davala mi parapsihološke moći. Bogovi su bili *stvarni!* Nikakvi prigovori mojih školskih prijatelja to nisu mogli promijeniti. Ponekad sam, odlazeći u krevet, od tih iskustava bio toliko uzbuđen da nisam mogao zaspati. Kada bih bar ujaka Deonarinea i druge hinduiste mogao nagovoriti da vježbaju jogu i meditaciju! Onda bi i oni razumjeli istinu o svojoj vjeri. Nisam htio sam postići *nirvanu*. Guru je učitelj koji druge vodi k vječnom Blaženstvu.

***

“Rabi! Rabi!”

Sjedio sam sâm u molitvenoj sobi pred malenim kipom Krišne. Duboko i ritmično dišući, pokušavao sam oponašati Krišnin osmijeh. Teta Revati i ja jutros smo se jako posvađali, a ja se uopće više nisam mogao sjetiti kako je sve počelo. Sada sam meditacijom pokušao vratiti osjećaj unutrašnjeg mira koji je u posljednje vrijeme izgledao tako varljivo. Bili smo sami kod kuće, Ma i ja, pa se nitko drugi nije mogao javiti na poziv.

“Što je, Ma?” odazvao sam se.

“Netko je u dvorištu i zove. Pogledaj tko je.”

Obitelj je bila na plaži na godišnjoj Kartiknahan svečanosti. Većina hinduista na Trinidadu se tom prilikom

kupala u rijekama, zaljevima i na plažama u nadi da će biti duhovno očišćeni. Za *pundite* nije postojao zaposleniji i unosniji dan od ovog. Žurili su s jedne *puje* na drugu, sakupljali novčane prinose i darove te uživali u jelu koje su im posvuda dijelili. Taj dan nudio je veličanstvene prilike za poboljšanje svoje *karme* služenjem *brahminima*. Već sam tada dovodio u pitanje koristi od takvih obreda. Ništa nije moglo promijeniti *karmu*, a posebno ne kupanje na Kartiknahan. Samo što su se osušili, mnogi od tih hinduista vratili su se kućama da bi jeli meso i opet tukli ili zlostavljali svoje žene. Te svečanosti sigurno su imale svoje opravdanje, ali kao što je Krišna rekao, jogiju je sve drugo beznačajno. Zato sam svoje dragocjeno vrijeme odlučio utrošiti na bolji način.

“Dobro, Ma!” odvratio sam joj. Teška srca umotao sam Krišnu u posvećenu tkaninu i stavio ga na stranu. Kada sam došao na trijem, čuo sam da netko kuca na prednja vrata. Nagnuo sam se preko ograde i vidio nekog starijeg indijskog prosjaka kako gleda gore prema meni.

“Što hoćeš?” pitao sam ga.

“*Roti*, Baba, *Roti!*” odgovorio je, proseći ispružene ruke. Je li me htio počastiti kada me nazvao “Baba” ili se samo kao siromah htio dodvoriti bogatašu? Nisam stigao naći odgovor.

Iako bi rijetko tko pozvao prosjaka u kuću, ovog mi je bilo toliko žao da sam to ipak učinio.

“Dobro, dođi gore”, doviknuo sam, “vidjet ću što imam.” Prosjachenje je, na kraju krajeva, častan način dobivanja dobre *karme*.

Odmahnuo je glavom i pokazao na bose noge: “Ne mogu doći gore.”

“Dobro, onda dođi s druge strane, kroz stražnja vrata.” Pokazao sam mu put i ušao u kuću.

Izgledao je kao *chamar*, nedodirljivi, vrlo tamne kože; zapravo mu se uopće nisam trebao približiti jer bi me to

onečistilo kao *brahmina*. Dok sam ga tako promatrao kako se teško vuče, oslanjajući se na svoj štap, kako posrće i šepa, počeo sam suosjećati s njim. I on je bio čovjek. Bio je dobar osjećaj bar priznati to. Spustio sam se brzo po stražnjim stepenicama i otključao vrata. Pozdravio sam ga toplim osmijehom i uveo ga u malo, otvoreno dvorište ispod kuhinje.

“Dođi, sjedni ovdje”, rekao sam i pokazao mu stolac za stolom. Pogledao me velikim, okruglim očima, hladno i bez treptaja. S uzdahom se spustio na stolac. Izgleda da ga nije zanimala voda koju sam mu dao za pranje ruku. “Donijet ću ti nešto za jelo”, rekao sam ljubazno.

Pretražujući kuhinju, našao sam neke ostatke od doručka: tanak *roti* u obliku lepinje i nešto kuhanog špinata s oštrim začinima, zvan *bhaji*. Stavio sam jelo pred njega i sjeo kako bih ga sa zanimanjem mogao promatrati. Bio je to jedan od onih svetih prosjaka luralica koji su se odrekli sveg posjeda. Većina ih se ionako malo toga i trebalo odreći. Njegova duga, sijeda kosa bila je nepočešljana i slijepljena od prljavštine, a u njegovoj divljoj bradi još su uvijek bili vidljivi ostaci isprošenih obroka. Njegov nekada bijeli *dhoti* sada je bio siv i zaprljan, pun mrlja od umaka i *curryja* s prednje strane. Morao sam odmaknuti stolac; nepodnošljivo je zaudarao. Ipak sam osjećao sve veće suosjećanje prema tom čovjeku što me ispunilo osjećajem kreposti. To će poboljšati moju *karmu*.

“Jesi li danas daleko putovao?” htio sam znati da bih započeo razgovor.

Pohlepno žvačući, odgovorio mi je samo mračnim pogledom. Trgao je komad po komad *rotija*, njime marljivo grabio *bhaji* i trpao ga u usta, ližući prste. Očito je uživao u svakom zalogaju. Bio sam siguran da sam postavio previše hrane, ali on je pojeo sve i očistio tanjure. Još se obilno napio te se naslonio na stolac, buljeći u mene, i glasno podgrignuo. Na kraju je dijelom *dhotija* obrisao usta pa je tako njegova odjeća dobila još jednu svježju mrlju.

“Zahod!” progundao je odjednom, dok su njegove oči očajno gledale oko sebe kao da mu se tamo jako žurilo. Skočio sam da mu pomognem, a on me uhvatio za rame i podigao se sa stolca. Oslanjajući se malo na mene, a malo na štap, dovukao se do nužnika kojeg smo za takve slučajeve imali u stražnjem dvorištu. Kad je ušao, naredio mi je da čekam. Uskoro sam mogao čuti kako više na mjesnom trinidadskom narječju: “Au! Au!”. Zvučao je očajno.

“Hej, što je?” pitao sam nesigurno.

“Dođi, pomogni.”

Otvorio sam vrata oklijevajući. Nije mogao ustati sa sjedala. Izgledao je kao da mi se ruga svojim hladnim očima. Trudeći se zadržati dah, nagnuo sam se nad njega, uhvatio ga ispod pazuha i svim snagama ga povukao, dok je on glasno stenjao, ali malo pomagao. Konačno je opet stao na svoje noge, njišući se nestabilno i tražeći svoj štap. Činilo se kao da ne može govoriti. Pomoću znakova i gundanja shvatio sam da se nije mogao sagnuti tako duboko. S nelagodnom sam se nagnuo i povukao gore njegov *dhoti*. Više nisam mogao zadržavati dah pa sam, unatoč užasnom smradu, morao ipak uzeti koji udisaj. Taj se čovjek sigurno već mjesecima nije okupao. Ipak je bio čovjek pa sam mu, usprkos njegovoj neljubaznosti i hladnom pogledu, htio pomoći. Već se dugo nisam osjećao tako dobro zbog djela koje sam činio.

Odveo sam ga do slavine misleći da si želi oprati ruke, ali to ga uopće nije zanimalo. Samo je nevoljko gundao, a te njegove hladne oči zasjale su mržnjom koju sam trebao i ranije uočiti jer je bila tik ispod površine. Odgurnuo me i odvuкао se kao ranjena zvijer, šepajući i oslanjajući se na štap, prema vratima.

Preduhitrio sam ga i otvorio mu vrata. Prošao je pored mene, okrenuo se i pljunuo mi pred noge. Taj, do tada nijem čovjek, odjednom je izbacio iz sebe čitavu bujicu na najprljavijem engleskom i hindiju; on me mrzio jer ja

sam imao ono čega se on odrekao. Je li stvarno želio ono što ja imam? Je li me mrzio jer je mislio da sam ja bogat, a on siromašan? Bio sam zbunjen... i preneražen. Čak ni "hvala" za učinjeno?

Mehanički sam zaključao vrata. I ne znajući što činim, otišao sam temeljito se oprati. Potom sam se kao omamljen uspeo stepenicama do trijema. Potresen, više se nisam vratio u molitvenu sobu. Zaboravio sam na Krišnin blaženi smiješak. U svojoj sobi pao sam na krevet obješene glave. Prosjak je bio u pravu: siromaštvo je bilo duhovnije jer bogatstva pripadaju prividu neznanja. Ali kako onda Lakšmi može biti božica bogatstva i blagostanja ako je bogatstvo zlo i samo *maya*? Zašto je onda Nanu nagradila milijuni-ma? I gdje je sada bilo to zlato? Jesu li i sami bogovi, sa svim tim hramovima koji su podignuti njima u čast, bili samo dio tog velikog privida?

Kad se obitelj, svježa i radosna, vratila sa svog izleta za očišćenje duše, još sam uvijek sjedio na krevetu. Glave naslonjene na dlanove, pokušao sam izaći na kraj sa svim onim pitanjima koja je u meni ostavio taj uznemirujući posjet.

Kada sam završio drugu godinu na *Queen's Royal Collegeu*, kao i obično, nekoliko tjedana proveo sam na dobru moje tete Sumitre u Guara Cari u središnjem gorju. Tu sam obitelj uvijek rado posjećivao jer su se prema meni odnosili kao prema kraljeviću. Nije postojalo ništa što teta Sumitra ne bi napravila za mene. Iako težak pijanac, njen muž bio je savjestan i ambiciozan industrijalac. Nadgledao je veliku plantažu kakaa i kamenolom koji je pripadao obitelji. Sharma, njihov sin, bio je godinu dana stariji od mene i za vrijeme nastave u školi stanovao je kod nas pa smo nas dvojica postali najbolji prijatelji.

Uvijek sam volio biti kod svojih osmero bratića i sestrični, ali ništa nisam toliko volio kao ljepotu i tišinu planina. Bila je prava blagodat udaljiti se od stalne buke glazbenih automata, motocikala i automobilskih truba koji su mi u Port of Spainu tako često krali mir. Kako li sam samo volio prirodu! Moja duboka svijest o jedinstvu sa svemirom u meni je budila mistični osjećaj istovjetnosti sa svime što je živo: sa cvijećem jarkih boja, beskrajnom raznolikošću cvrkutavih ptica, svjetlucavim lišćem u prašumi poslije oluje. Ja sam bio sve i istovremeno svaka od tih životinja koje su nastavale šumu. Svaka od njih postojala je odvojeno, kao jedno od mojih tijela, a ja sam bio njihova viša svijest. Duge šetnje koje su me svakodnevno vodile u taj raj oko kuće u meni su stvarale krajnje uzvišene osjećaje. Ja sam bio Brahman, a ovo je bio moj svijet, stvoren kroz moje misli.

Nakon duge, vruće vožnje i ovaj put krenuo sam u tihu šetnju, diveći se krajobrazu i neobičnim primjercima flore i faune. Duboko u džungli naišao sam na liticu s koje sam mogao vidjeti šumu ružičastog smilja koje je, u dolini ispod mene, nad stablima kakaa, poput kraljevskih balda-

hina širilo svoje krune. S druge strane plantaže, na vjetru su se njihala visoka i vitka stabla bambusa. Još dalje su se pružala lelujava polja šećerne trske, jedva vidljiva od sparine, poput zelena tepiha koji se spaja s plavetnilom mora u daljini. Iza mene su, uz glasan cvrkut i vrevu, razne vrste egzotičnih ptica prelijetale vrhove stabala.

Činilo mi se kao da cijeli svemir pjeva istu pjesmu, vrvi istim životom, izražava istu Bit. Svaki atom u najmanjoj bakteriji pa sve do onog u najvećeg sunca i najudaljenije zvijezde izviru iz istog Izvora. Sve je to dio iste velike Stvarnosti. Bio sam jedno sa svime – svi smo mi bili izraz Brahmana. Priroda je bila moj bog i moj prijatelj. Zapao sam u ekstazu radosti nad tim sveobuhvatnim bratstvom svih stvari i bića.

Pjevajući “*OM namah Shivaya*”, jer nikada ne smijete zapostaviti svoje obveze prema Razaratelju, među prstima sam vrtio orhideju u obliku škorpiona, diveći se njenoj blijedoj, nježnoj građi i nevjerojatnoj dubini njenih boja koje su izgledale kao otvorena vrata prema nekom drugom svijetu. Preplašen mnogoznačnim, zveketavim šumom u grmlju iza sebe, naglo sam se okrenuo. Prestravljeno sam ugledao veliku, debelu zmiju kako mi prilazi, a njezine staklene oči ne odvajaju pogleda od mojih. Bio sam kao hipnotiziran, oduzet, željan bijega, ali nesposoban pokrenuti se. Nije ni bilo mjesta za bijeg: iza mene litica, a preda mnom zmija. Iako taj ružan gmaz nije imao široku glavu poput kobre, ipak je napadno sličio ogromnoj zmiji koju je Šiva uvijek nosio oko vrata. Osjećao sam istu onu njegovu nazočnost kao i pri susretima koje sam imao tijekom meditacije, kada sam u neobičnim svjetovima sjedio pod njegovim nogama, a njegova kobra prijeteći je siktala i plazila jezik. Moj sadašnji položaj bio je sličan nekom predodređenom ispunjenju tih viđenja. Ovaj put neću umaći Razaratelju.

Zmija je već bila tako blizu da sam je mogao dotaknuti; podigla je svoju klinastu glavu i nagnula se unatrag za

napad. U tom trenutku strave čuo sam, kao iz daleke prošlosti, majčin glas kako ponavlja odavno zaboravljene riječi: “Rabi, ako ćeš ikada biti u pravoj opasnosti i ništa ti ne pomogne, onda postoji još jedan bog kojem se možeš pomoliti. Njegovo ime je Isus.”

“Isuse, pomogni!” pokušao sam vikati, ali očajnički krik samo je prigušeno i jedva čujno prešao preko mojih usana.

Na moje krajnje zaprepaštenje, zmija je odjednom spustila glavu, okrenula se nespretno i nestala u grmlju. Klecavih nogu, u velikom luku zaobišao sam mjesto na kojem je nestala zmija i gustom prašumom požurio do staze koja je vodila prema kući. Još uvijek bez daha i dršćući, ali ispunjen zahvalnošću prema tom predivnom bogu Isusu, ispričao sam svom bratiću Sharmi o toj pustolovini, bojeći se izgovoriti njegovo ime.

Moje su misli još dugo kružile oko toga tko je zapravo taj Isus. Sjećao sam se da su o njemu govorile božićne pjesme na radiju za Božić pa sam znao da je to vjerojatno jedan od kršćanskih bogova. Zašto onda u osnovnoj školi koju su vodili kršćani nikada nisam čuo ništa o tom Isusu? Ili se možda nisam mogao sjetiti. Možda mi je nešto promaklo. Kako god, o kršćanstvu sam znao samo to da su se prvi kršćani zvali Adam i Eva i da je neki Kajin ubio svog brata Abela.

Danima sam razmišljao o tom doživljaju. Isus je bio moćan, predivan bog. Kako je samo brzo odgovorio! Ali kakav je on bog? Možda bog zaštite? Zašto mi majka ili *swami* u hramu nisu rekli više o njemu? Ni Gosine nije znao mnogo; čak je izgledalo da mu je moje pitanje nelagodno.

Tijekom treće godine srednje škole prolazio sam kroz sve dublji unutarnji sukob. Duboko u sebi znao sam da je Bog zapravo Stvoritelj, odvojen i različit od svemira kojeg je stvorio, ali to je proturječilo shvaćanju kojem me poučavao hinduizam: da je Bog sve, Stvoritelj i stvorenje istovremeno. Bio sam rastrgan između ta dva nepomirljiva shvaćanja. Ono što sam doživljavao u meditacijama odgovalo je vedskim učenjima o Brahmanu, ali činilo mi se da svakodnevna iskustva proturječe tome. U transu joga osjećao sam jedinstvo s čitavim svemirom; bio sam buba, krava ili udaljena zvijezda. Svi smo dijelovi jedne Biti. Sve je bilo Brahman i Brahman je bio sve. "A to si ti!" govorele su Vede. To znači da je Brahman moje pravo Ja, bog u meni kojem sam se klanjao sjedeći pred ogledalom.

Bilo je teško nakon nekoliko sati provedenih u transu izaći na kraj sa svakodnevicom jer mi se razlika između ta dva svijeta činila nepremostivom. Viša stanja svijesti u koja sam se penjao meditacijom navodno su me sve više približavala pravoj stvarnosti. Pa ipak, morao sam se suočiti sa svojim svakodnevnim svijetom. Bio je to svijet radosti i patnji, boli i zadovoljstva, rađanja i smrti, strahova i sumnji, gorkih svađa s tetom Revati i nerješivih pitanja mojih prijatelja iz razreda na *Queen's Royal Collegeu*, svetica koji zaudaraju i psuju te *Brahmacharyi* koji se zaljubljuju. To je bio svijet s kojim sam trebao izaći na kraj. Nisam to mogao proglasiti prividom, osim ako sam ludilo htio nazvati pravim prosvjetljenjem. Moja religija bila je teoretski predivna, ali imao sam ozbiljnih problema provoditi je u svakodnevnom životu.

Nije se radilo samo o borbi između mojih pet osjetila i viđenja. Bila je to i stvar razuma. Pravi sukob bio je između dva suprotstavljena shvaćanja Boga: je li sve što postoji

Bog ili je on mogao stvoriti stijenu ili čovjeka, a da on sam ne bude njegov sastavni dio? Ako je postojala samo jedna Stvarnost, onda je Brahman i dobro i zlo, ljubav i mržnja, život i smrt. Ako je to tako, onda je sve besmisleno, sav život je apsurdan. Nije bilo lako zadržati zdrav razum i istovremeno zastupati shvaćanje da su dobro i zlo, ljubav i mržnja, život i smrt jedna te ista Stvarnost. Kada bi dobro i zlo bili jedno te isto, onda bi i svaka *karma* bila ista pa bi sve bilo svejedno. Čemu onda svi vjerski napori? To mi se činilo nerazumnim. Gosine me uvijek podsjećao da se na razum ne treba oslanjati jer je i on dio privida.

Ako je i razum *maya*, kako su naučavale Vede, onda se nisam smio pouzdati niti u shvaćanje niti u predodžbu da je sve *maya* i da samo Brahman stvarno jest. Kako sam onda mogao biti siguran da i Blaženstvo koje sam tražio također nije privid kada se nisam smio pouzdati u svoje zapažanje i razum? Da bih prihvatio nauke svoje religije, morao sam zanijekati razum. A što je s drugim religijama? Ako je sve Jedno, onda su i one sve iste. Izgleda kao da je zbrka zapravo najviša Stvarnost. Bio sam zbunjen.

Moja jedina nada bila je joga za koju je Krišna u Giti obećao da će preko nje sve neznanje biti otjerano spoznajom da sam ja Bog. Bilo je vremena kada me ta unutrašnja vizija zbunjivala i oduševljavala. Vjerovao sam da sam tako blizu samospoznaji da sam se gotovo vidio kao Brahman, Gospodar svega. Gotovo, ali ne potpuno. Uvjeravao sam se da je to istina i pretvarao se da sam Bog, ali ostao je unutrašnji sukob, taj glas koji me upozoravao na varku. Borio sam se protiv tog posljednjeg ostatka prvotnog neznanja, a povremeno sam čak i slutio da sam blizu pobjede nad tim prividom, kao što je to i moj otac učinio. Ipak nikada nisam u potpunosti uspio premostiti provaliju koja je dijelila mene i cijelo stvorenje od Stvoritelja.

Počeo sam o Stvoritelju razmišljati kao o pravom Bogu, za razliku od drugih bogova hinduizma za koje sam

bio uvjeren da sam ih susretao u transu. Bio sam sve više svjestan razlike između *njih* koji su mi utjerivali strah i spoznaje da je pravi Bog sigurno pun ljubavi i dobar. Ni za jednog od hinduističkih bogova nisam stekao dojam da bih mu mogao vjerovati jer ni jedan od njih nije me volio. Moja glad za poznavanjem Stvoritelja je rasla, ali nisam poznao niti jednu *mantru* za njega i mučio me taj osjećaj da me moja trka za samospoznajom uopće ne vodi bliže njemu, nego da samo povećava naš razmak. Uništavalo me i to da mir koji sam postizao meditacijom, u svakodnevnom životu nije dugo trajao, posebno ako sam prošao pored tete Revati.

“Rabi Maharaj! Gdje si bio?” opet me korila svadalačkim glasom, kao i uvijek u posljednje vrijeme kada mi se obraćala. “Zamolila sam te da pometeš stepenice!” Stajala je na kuhinjskim vratima, baš kada sam nakon dvosatne meditacije izlazio iz molitvene sobe. Blaženi osjećaj unutrašnjeg mira u kojem sam uživao u kratkom vremenu samoće bio je razbijen tim glasom.

Iako je takav prizeman posao bio nezamisliv za *brahmīna*, odgovorio sam: “Dolazim! Nemoj vikati na mene!”

“Kako da te inače dozovem. Uvijek sanjariš u nekom drugom svijetu.”

“Bolje tamo nego u *tvom* svijetu!” tiho sam progundao, ali ipak dovoljno glasno da je ona to mogla čuti.

“Pazi što govoriš!”

“Hvala, također!” odvratio sam joj, ali ovaj put tako da me nije mogla čuti.

Čistiti stepenice vani, mislio sam, Gospodar svemira, ti koji si Brahman! U meditaciji sve to izgleda tako stvarno, ali s metlom u ruci...?

“Hej, Rabi! Nakon ručka idemo na plažu. Ideš s nama?” Moj bratić Krishna, s kojim se isto nisam baš najbolje slagao jer je previše bio vezan uz svoju majku, strugao je stolice i stol u stražnjem dvorištu gdje sam prije nekoliko

tjedana ugostio prosjaka. S metlom na ramenu, lijeno sam se dovukao do njega.

“Možda”, odgovorio sam bezlično, “ako Njezino kraljevsko visočanstvo neće htjeti da pometem još i krov.”

“Hej, pazi što govoriš!” Teta Revati spustila se po stepenicama da bi provjerila što sam napravio i tiho je stala iza mene. “Bilo bi ti bolje da još jednom pometeš stepenice, sve je još puno crne prašine.”

“Pa ne mogu zabraniti vjetru da opet donese prašinu!” odgovorio sam joj bijesno. Lagani povjetarac taj je sitan pepeo iz obližnje tvornice šećera nanio na stepenice čim bih ih ja pomeo. Ja tu stvarno nisam mogao ništa. Zašto me nikada nije ostavljala na miru?

“Lijenčina!” vikala je dalje. “Isti si otac!”

Isti otac? Kriknuo sam tako da sam se i sâm uplašio. Nitko nije smio tako govoriti o njemu! Godine nakupljene mržnje sada su izbile poput vulkana. Pogled mi je pao na utege kojima je Nana vježbao; ležali su na uobičajenom mjestu, tek korak od mene. Zaslijepljen od bijesa, sagnuo sam se... a kada sam opet ustao, držao sam jedan kraj poluge utega kao da je palica za kriket. Zamahnuo sam jako unatrag i nanišanio točnu u glavu tete Revati. Tada se Krishna očajničkim skokom bacio na drugi kraj poluge. Ta čarolija kao da je odjednom bila slomljena, moja nadnaravna snaga me napustila, a uteg je takvom jačinom udario o tlo da je slomio debeli betonski pod.

Osjećao sam se kao da čitavu vječnost stojim tu i gledam u blijedo lice tete Revati. Usta su joj bila poluotvorena, a usne su se oblikovale u bezglasan krik. Drhtao sam kao list na vjetru. Oči su mi poletjele prema utegu utonulom u beton, zatim prema Krishni, koji je, teško dišući, široko otvorenih očiju od straha, još uvijek stajao iza mene, a onda opet prema mojoj potpuno omamljenoj teti. Glasno stenjući, otrčao sam po stepenicama gore.

U svojoj sobi zalupio sam vrata i zaključao ih za sobom. Pao sam na krevet tiho plačući, vjerojatno satima, u

nevjerici da se to dogodilo. Moj svijet se srušio. Nikada više neću moći pogledati u oči svojoj teti! Niti bilo kojem drugom čovjeku! Nikada!

Vjerovao sam u nenasilje i propovijedao ga svojim mladim prijateljima kao Gandhi. I sam sâm bio najstroži vegetarijanac jer mi je svako živo biće bilo sveto. Pomno sam pazio da nikada ne pregazim mrava ili kukca. Kako sam onda mogao podići taj uteg kao palicu i mahnuti njime iznad glave kao da nema težine s namjerom da ubijem svoju tetu?

Poslije ponoći, dok su svi spavali, a ja sam trebao sjediti na trijemu i tražiti Blaženstvo vježbajući jogu, tiho sam se išuljao iz svoje sobe, prošao kroz kuhinju i stepenicama se spustio u stražnje dvorište. U tami sam opipavao zidove sve dok nisam naišao na uteg kako leži gdje mi je i ispao. Htio sam nešto provjeriti. Sagnuo sam se, uhvatio polugu objema rukama, ovaj put na sredini, i svim je snagama pokušao podići. Usprkos svim naporima nije mi uspjelo podići je ni centimetra. S grčevitim uzdahom opet sam se okrenuo prema stepenicama.

Vratio sam se u sobu, pao na svoj krevet i tiho plakao u jastuk. Odakle mi je došla ta nevjerojatna snaga kojom sam te teške utege podigao kao perce? Sam gnjev, pa čak ni najjači, to sigurno ne bi mogao. Je li neki od duhova koje sam sretao u meditaciji ovladao mnome? Tko god to bio, nisam sumnjao da je bio zao. Ali ja sam težio za sjedinjenjem s Brahmanom! Je li on ipak bio i dobar i zao, smrt i život, s obzirom da je on Sve? Jesam li to napokon dokazao? Je li *to* bilo moje pravo Ja – to zlo, moćno biće, koje je na trenutak skinulo pobožnu masku religije? Ne! To ne može biti! Zaprepastio sam se. Kako sam mogao znati da ta zla sila neće opet ovladati mnome, možda s još tragičnijim posljedicama?

To pitanje me mučilo. Tko su bili ti bogovi i duhovi kojima sam kroz *nyasu*, jogu i meditaciju dopustio ulazak? Jesu li oni bili dobri ili zli ili oboje? Ili je sve bilo *maya*,

a ja luđak koji je iza svega toga još pokušavao pronaći smisao? Usprkos svim nagovaranjima, još sam nekoliko dana ostao u svojoj sobi bez jela i pića. A kada sam se napokon opet pokazao svijetu, onom svijetu koji navodno nije postojao, a mene je tako mučio da sam mu jedva mogao pogledati u oči. Skoro ni s kim nisam razgovarao. Teta Revati i ja smo se izbjegavali. Više mi nije naređivala da obavljam kućanske poslove. Čak su i moji jutarnji posjeti kod Ma bili kratki i napeti.

Konačno se ipak dogodilo ono čemu sam se nadao: vrijeme je i to užasno razdoblje mog života sakrilo slabim osjećajem daljine. Teta Revati i ja još uvijek smo se pokušavali izbjegavati, ali sam joj ipak, kada su to okolnosti zahtijevale, ono nužno mogao reći djelomično ljubaznim tonom, a ni na njoj se nije mogao primijetiti gnjev, bar ne izvana. Najduže me opterećivalo to da se moram uvjeriti da sam Brahman... i duboka, nerješiva nesigurnost o tome tko ili što su u stvarnosti Brahman i ti mnogi bogovi kojima sam se klanjao. Na kraju, a tko sam *ja*?

U svojoj težnji za samospoznajom, doživio sam težak poraz.

“Ima previše licemjera! Cijelo vrijeme govore o samospoznaji... a postaju sve sebičniji!”

Zastao sam pred Mainom sobom. Šokirale su me bijesne riječi ujaka Deonarinea, na koje od njega nismo navikli. Nikada ga nisam čuo da tako govori u mojoj nazočnosti. Ili je možda mislio na mene?

“Ima mnogo dobrih *pundita*”, odgovorila je Ma mirno. “Sjeti se samo Babe!”

“Kako mogu znati da i on nije licemjer? Svi od religije rade posao, ništa više ne rade besplatno. Ništa!” Bijes u njegovom glasu rezao me kao nož. Nisam ni slutio da mu je to bilo tako odvratno. Ali zašto me onda zamolio da mu blagoslovim auto i zašto je zahtijevao da mi plati za to?

“I tebe kao učitelja plaćaju. Zašto bi *punditi* trebali raditi besplatno?”

“Ali neki *punditi* su prebogat! Zараđuju gomile novca, i to najviše od siromaha. Koliko se samo *puja* za sreću plaća za dobitak na lutriji, a koliko ima stvarnih dobitnika? *Punditi* dobro znaju da ne mogu svi dobiti, ali novac ipak uzimaju od svih! Kada se to ne bi činilo u ime religije, takve bi licemjere zbog prijevare strpali u zatvor!”

“A siromašni *punditi*?” pitala je Ma. “Ljudi ih zovu zbog *puja* i oni ipak dolaze.”

“Naravno, pa to im je posao. A kad onda većina ljudi ne dobije ništa, kako to već ide na lutriji, kažu da je to njihova *karma*, još neka stara krivnja iz njihove prošle *janme*. Ako se osloniš na Babine *puje*, onda su tvoje šanse da dođeš u nebo jednake kao i da dobiješ na lutriji!”

“Pst! Govoriš preglasno. Netko bi te mogao čuti.”

“Možda bi me cijeli svijet trebao čuti”, odgovorio je nešto tiše.

Potresen napadom mog ujaka na samo srce moje religije, odšuljao sam se na prstima. Mislio sam da se ujak Deonarine počinje opet sve više otvarati hinduizmu jer mi nije nikada nagovijestio ništa slično. On je pokušavao biti previše logičan pa je napravio baš onu grešku na koju je uvijek mene upozoravao. Iz religije se jednostavno ne može raditi znanost. Kada bih ga barem mogao nagovoriti da svakodnevno počne meditirati! To bi bio jedini izlaz. Krišna je, naravno, bio u pravu: ako stvarno vježbaš jogu, onda je sve drugo nevažno.

Tog jutra na putu prema školi, ujak Deonarine upustio se u utopijski razgovor o čudotvornoj preobrazbi do koje bi doveo napredan sustav školstva na Trinidadu. To je bilo prosvjetljenje u koje je on vjerovao. Nikako nisam mogao temu razgovora skrenuti na jogu. Sada mi je postalo jasnije nego ikada da nas dvojica živimo u dva posve različita svijeta. On se trudio rješavati probleme u svijetu kojeg sam ja odbacivao kao *mayu*, probleme, koje prema Vedama, možemo riješiti samo tako da ih zanijemo i prema njima se odnosimo kao prema prividu. On je oduševljeno zagovarao obrazovanje masa u zapadnjačkim znanostima i tehnologiji kao jedini izlaz Trinidata prema blagostanju, kad već postigne samostalnost. Kako sam s takvim čovjekom mogao pričati o unutrašnjem prosvjetljenju koje guru mora postići kako bi ga tada mogao prenijeti svojim sljedbenicima? Tog sam jutra mislio da ću se slomiti pod napetošću između ta dva svijeta: svijeta meditacije i svijeta svakodnevice. Nisam znao kako da ujaku Deonarineu kažem za taj svoj unutarnji sukob pa sam ga samo mirno slušao i razmišljao o njegovim riječima.

Za vrijeme nastave brzo sam zaboravljao svoju duboku duševnu borbu družeći se s dječacima raznih rasa i vjera. Izvana sam u školi bio stvarno sretan jer sam sada imao čitav niz novih prijatelja. Nitko me više nije pokušavao osramotiti teškim vjerskim pitanjima. Kao i svi ljudi na

Trinidadu, i ja sam volio igrati kriket i nogomet pa sam oduševljeno sudjelovao u svakodnevnim igrama, iako sam u tim borbama dolazio u tjelesni dodir s nehinduistima, a prema Vedama, ti ljudi uopće nemaju pravo postojati pa su još niži od nedodirljivih. Naravno da sam od svojih prijatelja dobivao i ogrebotine i udarce, kao što se to uvijek događa u žarkom bavljenju sportom. Tada se jednog poslijepodneva dogodilo nešto neočekivano. Za vrijeme jedne uobičajene nogometne utakmice, baš sam trčao za loptom, kada me savladala nagla, jaka bol u donjem dijelu trbuha. Legao sam na travu skvrčen. Učitelj i prijatelji iz razreda odmah su se okupili oko mene.

“Nitko ga nije udario. Zašto je tako odjednom pao? Što se događa?” pitao je netko. Mogao sam odgovoriti samo jecajima.

“Odnosite ga u hlad!” naredio je učitelj. Uronjen u bol, osjetio sam ruke kako me podižu, a onda mi se sve zacrnilo.

Vožnja u automobilu ujaka Deonarinea sličila je mješavini noćne more i agonije. U liječničkoj ordinaciji izgubio sam svaki osjećaj za vrijeme. Zadnje čega se sjećam, čuo sam kako liječnik govori nešto kao: “Još koju minutu i slijepo crijevo bi mu puklo.” Nekoliko sati kasnije, probudio sam se bez slijepog crijeva pod čistim bijelim plahtama u bolničkoj sobi. Još me uvijek boljelo, ali sada mnogo manje.

“Imao si sreće, Rabi!” rekao je ujak Deonarinea s primjetnim olakšanjem, kada me posjetio sutradan. “Liječnik kaže da si se izvukao u posljednjem trenutku.”

Nakon tri dana bilo mi je već toliko bolje da su mi dozvolili ustati i otići na zahod. Kada sam otvorio vrata kupaoalice da bih se vratio u krevet, odjednom me probola bol u desnom boku. Sve se počelo ludo okretati i tamnjeti. Boreći se protiv nesvjestice, pokušao sam uhvatiti kvaku, ali nisam je mogao pronaći. Vratilo se blijedo sjećanje šumskog proplanka pokraj litice i nečega čemu me majka naučila prije mnogo godina.

“Isuse, pomogni mi!” viknuo sam.

Osjetio sam stisak oko svoje ruke kako me pridržava, iako sam znao da u kupaonici nema nikoga. Tama je nestajala, soba je opet mirovala, a ja sam jasno vidio. Nestala je svaka bol i prožeo me osjećaj ugode i snage.

Dugo sam nepokretno ležao u krevetu pokušavajući shvatiti što se dogodilo. Nisam to mogao vjerovati, ali ipak je bilo istina. U sobu se ušuljao čudan mir. Utonuo sam u dubok san. Kada sam se probudio, primijetio sam da mi je netko na stol pored uzglavlja stavio mali kršćanski letak, prvi letak koji sam ikada vidio. Pisac se zvao Oswald J. Smith (naravno da nisam znao za njega), a radilo se o jednom mladiću koji je postao sljedbenikom Krista. To mi se jako svidjelo, ali moja glava bila je toliko ispunjena svijetom hinduizma da ga nisam razumio. Uskoro sam opet zaboravio na Isusa. Već sam tolikom broju bogova morao iskazivati štovanje da bi još jedan na tom popisu bio samo još veće opterećenje. Bilo mi je već dosta teško odlučiti kojem bogu ću se najviše klanjati. Svih sam se bojao, ali svoju pažnju najviše sam dijelio na Šivu i Krišnu.

Svake večeri poslije škole povlačio bih se u svoju molitvenu sobu, u svoje svetište. Točno u 18 sati svečano bih, gotovo kao da stvaram život, palio sveti *deya* plamen na drugoj stepenici u sredini oltara. Prije nego što bih sjeo u lotos položaj na podu na meditaciju i kontemplaciju, izveo bih svoj *arti*: lijevom bih rukom zvonio malim zvonom, a u desnoj ruci bih držao brončani tanjur s *deyom* u sredini i svježim cvijećem oko nje i triput bih ga okrenuo u smjeru kazaljki na satu oko svakog božanstva, izgovarajući odgovarajuću *mantru*. Jedne večeri dogodilo se nešto strašno. Upravo dok sam pred Šivom izvodio *arti*, nehotice sam laktom bacio Krišnu s oltara!

Užasnut, podigao sam mali brončani kip s poda. Nježno ga mazeći, zaprepašten sam vidio da je pad savinuo Krišninu ruku i frulu. Kakav me samo strah obuzeo!

Stisnuo sam Krišnu na prsa kako bih mu pokazao da mi je žao, ali znao sam da se niti jedna isprika ne može prihvatiti. Oproštenje nije bilo moguće. Zabranjivao ga je nepromjenjivi zakon *karme*. Čime ću platiti za ovaj grozan zločin u budućem, ili možda još u ovom životu, nisam se usuđivao niti pomisliti. Sigurno je bilo da će kazna biti teška. Ali opet, ako je ta mala, brončana figurica posjedovala tako veliku moć, zašto je onda tako lako pala na pod? Imajući u vidu očitu bespomoćnost tih malih idola, strah od njih učinio mi se apsurdnim.

Unatoč svim neodgovorenim pitanjima i svojim unutrašnjim sukobima, svaku sam budnu minutu, koju nisam provodio u školi i pišući zadaće, slijedio svoje vjerske ciljeve. Moja jedina nada bila je da će moja stalna vjernost biti nagrađena, otkada mi je samospoznaja postalo više san nego prava nada. Meditirao sam više nego ikada i još sam uvijek doživljavao nebesku glazbu, psihodelične boje, astralna putovanja i susrete s duhovima. Ali svijest da sam ja Brahman, Gospodar svemira, veliki Um utjelovljen u mnogim oblicima, sada me sve više napuštala. Činilo mi se da je *mokša* u sadašnjem životu nedosežan cilj. Bojao sam se da ću do tada trebati još mnogo reinkarnacija; tko zna koliko. Zašto je budućnost morala biti tako nesigurna?

Očevi dosezi činili su mi se sjajnijima nego ikad. On je sigurno bio *avatar*. Ja to očito nisam bio. Zato sam odlučio postati veliki guru, što sam već i bio u očima mnogih. Ipak u ovom životu još neću postići *nirvanu*. Moja druga nada, da ću se opet roditi kao krava, najsvetije od svih stvorenja, također se uzdrimala. Ništa nije bilo sigurno. Pa ipak, nikada ne bih priznao te svoje sumnje. Prema van izgledao sam, kao i uvijek, uvjeren u svoju religiju, a i moj ugled među hinduistima sve je više rastao.

Na kraju moje treće godine u srednjoj školi, teta Revati i Ma pozvale su velik broj susjeda i rođaka na posebnu

puju u naš dom. Gosti su došli, s poštovanjem su se klanjali preda mnom, a zatim su slavili veličinu moga oca. Primjedbe o meni koje sam čuo samo su potvrđivale divljenje koje sam mogao pročitati u njihovim očima. Ja sam bio jogi koji je trebao pomoći našem gradiću da se proslavi, guru koji će jednog dana oko sebe okupljati mnogo, mnogo sljedbenika. Uživajući u njihovu klanjanju, potpuno sam zaboravljao svoje unutrašnje sukobe. Iako sam imao tek petnaest godina, među hinduistima već sam dosegnuo položaj zbog kojeg su mi zavidjeli neki *punditi*. Bio sam radostan da ne pripadam licemjerima koje je ujak Deonarine tako prezirao.

Naš Baba, *pundit* Jankhi Prasad Sharma Maharaj, moj duhovni savjetnik i najveći uzor, hinduistički vođa priznat na cijelom Trinidadu, vodio je razrađen obred. Ponosno sam mu u tome pomagao. Za mene bila je to velika prilika.

Stajao sam pored oltarom s prekrasnim vijencem mirisavog cvijeća oko vrata i poslije obreda pozdravljao goste. Jedna susjeda pred moje noge stavljala je novčić po novčić i klanjala se da bi dobila moj blagoslov, *šaktipat*, kojeg je svaki obožavatelj htio zbog njegova natprirodnog djelovanja. Poznao sam je kao siromašnu udovicu koja je bijedno zarađivala teško radeći. Prinosi koje sam dobivao pri ovakvom obredu daleko su nadmašivali njenu cijelu mjesečnu plaću. Bogovi su ustanovili taj sustav darivanja *brahmina*, a Vede su naučavale da će davatelj biti bogato blagoslovljen. Dakle, nije bilo razloga da se osjećam krivim. Tada su se u meni opet pojavile mržnjom ispunjene riječi ujaka Deonarinea: “*Svi od religije rade posao, ništa više ne rade besplatno... najviše od siromaha!*” S nelagodnom sam pogledao na njenu novčanu žrtvu.

Naravno da sam joj za naknadu mogao dati mnogo. Kada sam ispružio ruku da bih je blagoslovio, odjednom sam začuo glas nepogrešivo svemoćnog autoriteta: “Rabi, ti nisi Bog!” Moja ruka se ukočila na pola puta. “Ti... nisi...

Bog!” Te su me riječi pogodile kao što mačeta pogada visoku šećernu trsku.

Instinktivno sam znao da je te riječi izgovorio pravi Bog, Stvoritelj svega, i počeo sam se tresti. Bila bi prijevarena, otvoreno zavođenje, kada bih se sada pravio da blagoslivljam tu ženu. Povukao sam ruku iako sam bio bolno svjestan da mnogo očiju promatra što se događa. Osjećao sam da zapravo trebam pasti ničice pred pravim Bogom i tražiti ga oprostjenje, ali kako sve to objasniti ovim ljudima? Brzo sam se okrenuo i progurao kroz gomilu, dok je ona siromašna žena zaprepašteno gledala za mnom. U svojoj sobi s vrata sam strgnuo cvjetni vijenac, bacio ga na pod i stenjući pao na krevet.

Ma je vidjela kako odlazim i promatrala me sa sažaljenjem, iako od nje sigurno to nisam zaslužio. Već skoro mjesec dana nisam razgovarao s njom. Na svoj ljubazan način ona me krajnje oprezno opomenula zbog jedne glasne svađe s tetom. Jasno da sam bio kriv za to sramotno pokazivanje samopravednosti pred cijelom obitelji. Pa ipak, odbacio sam Mainu molbu da se ispričam. Umjesto toga, izjurio sam iz njene sobe i izderao se da više nikada neću razgovarati s njom. Ma je jednog po jednog bratića i sestričnu slala k meni s voćem i drugim darovima, moleći za pomirenje, ali odbio sam svaku ponudu. To gorko sjećanje mučilo me sada dok sam, slomljen pod ukorom pravoga Boga, ležao s grižnjom savjesti što sam se usudio primiti štovanje koje pripada samo njemu. Cijeli moj svijet ponosa se srušio.

Htio sam reći tom Bogu da mi je žao zbog mnogo stvari: zbog načina na koji sam se odnosio prema svojoj teti, prema Ma i mnogim drugim ljudima, ali najviše zbog toga što sam ga potkradao primajući štovanje ljudi koje samo njemu pripada. Ali kako da mu se obratim i kako uopće mogu očekivati oprostjenje? Zakon *karme* ionako će mi vratiti prema mojoj zasluži. Moja sljedeća reinkarnacija nakon

ovakvog zločina bit će prava katastrofa. Tisuće, možda čak i milijuni reinkarnacija trebat će mi dok opet ne dođem u kastu *brahmina*. Tko bi mogao izmjeriti težinu puta kojim ću se morati uspinjati nakon ovako dubokog pada?

Koliko je god budućnost izgledala strašno, još je bilo mučnije pogledati sadašnjosti u oči. Nikada više neću moći primiti štovanje ljudi, a to se ipak od mene očekivalo. Kako sam to mogao izbjeći? Hoću li ikada smoći dovoljno hrabrosti i priznati onima koji su me podigli na prijestolje da sam lopov koji je ukrao čast jedinome Gospodaru nad svima nama? Nisam više vidio mogućnost da napustim svoju sobu i opet stanem pred zajednicu hinduista. Tko bi ionako vjerovao mojim objašnjenjima da nitko nije Bog i da zato nije dostojan štovanja? A kako da im kažem tu jadnu vijest o sebi? Sramota bi bila prevelika, ali bilo mi je ipak nemoguće i dalje živjeti u toj laži. Činilo se da je otvoren samo jedan put – samoubojstvo. Uvijek iznova dolazio sam do tog zaključka. Je li to bio jedini izlaz? Kako bi to utjecalo na moj sljedeći život, mogao sam samo pogađati, ali strah od sadašnjeg bio je jači od toga.

Danima sam ostajao bez jela i pića u svojoj sobi. Nemirno i usrdno hodao sam svojom sobom da bih tada iscrpljen pao na krevet i zaspao na nekoliko trenutaka. Potom bih opet nastavio šetati sobom ili bih sjeo na rub kreveta s glavom oslonjenom na ruke. Tada bih plakao, žaleći što sam se ikada rodio i prepuštao se samosažaljenju. Toliko je toga u mom životu bilo krivo. Nedostajala mi je ljubav i nježna briga roditelja. Moj otac nikada nije razgovarao sa mnom, a umro je dok sam još bio dijete. Majku nisam vidio već osam godina. Izgubio sam baku i djedove, osim Nanee. A nekoć sam bio ponosan na svoju dobru *karmu*! Zašto je sve moralo biti tako loše? Bilo je nepravedno kažnjavati me za moje prijašnje živote kojih se uopće nisam sjećao, iako sam se ponekad toliko trudio pa i uvjeravao da ih se sjećam.

U tim dugim, usamljenim satima razmišljao sam o svom životu dokle god je sezalo moje sjećanje. Čudio sam se svojoj sljepoći. Kako se samo može vjerovati da smo krava, zmija ili čak i ja, Bog? Kako je stvaranje moglo stvoriti samo sebe? Kako bi sve stvari mogle biti od iste božanske Biti? To je nijekalo temeljnu razliku između osobe i predmeta za koju sam znao da postoji, bez obzira što su Krišna i Vede naučavali drugačije. Ako sam ja u biti jednak šećernoj trski, onda nije postojala *bitna* razlika između šećerne trske i mene, što je bilo besmisleno. Jedinstvo svih stvari koje sam doživljavao u meditaciji sada mi se činilo smiješnim. Samo ponos me zaslijepio. Toliko sam želio biti Gospodar svemira da sam bio spreman vjerovati u očitu laž. Možete li zamisliti veću zlobu? Bilo je to licemjerje najgore vrste!

Ja, koji sam se nekada kretao granicom samospoznaje, sada sam se danima skitao u mračnom samooptuživanju. Razmišljao sam o svim cigaretama koje sam ukrao, o lažima koje sam izrekao, ponosu i sebičnosti, mržnji prema teti i drugima. Koliko sam puta poželio da je mrtva, a istovremeno sam propovijedao nenasilje. Ni na jednoj pravednoj vagi moja dobra djela ne bi prevagnula ona loša. Prošli su me trnci pri pomisli na reinkarnaciju, budući da sam bio siguran da će me *karma* baciti na najnižu razinu. Kada bih bar mogao pronaći pravoga Boga i reći mu da mi je žao za sve, ali što bih time postigao, budući da se *karma* ne može promijeniti? A možda bi se on ipak smilovao.

Sada sam se bojavao astralnih putovanja i posjeta duhova kojima sam se nekada radovao, ali osim joge nisam poznavao niti jedan drugi put kojim bih tražio Boga. Moja religija, moja poduka, moja iskustva u meditaciji, sve me je učilo da istinu mogu pronaći samo tako da je potražim u sebi. Tako sam još jednom pokušao. No, potraga se pokazala uzaludnom. Umjesto da pronađem Boga, samo sam uzburkao to leglo zla i otkrio još jasnije pokvarenost svoga

srca. Moja bijeda rasla je sve dok osjećaj krivnje i tereta nije postao gotovo nepodnošljiv.

Ako uskoro ne pronađem tog Boga, jedini izlaz bit će mi samoubojstvo, bez obzira na to kakve će posljedice na moju budućnost imati to kukavičko djelo. Život bez njega bio je nepodnošljiv.

Pa ipak, bojao sam se uzeti si život. Moj budući život mogao bi biti još gori od sadašnjeg. Budućnost je bila nesigurna i mračna. Znači da sam odgovor morao pronaći u sadašnjosti.

Petog dana okupao sam se, malo doručkovao i vratio u svoju sobu, ne progovorivši ni s kim. Prvi put ostavio sam otvorena vrata. Nadao sam se da će obitelj razumjeti taj čin, taj korak k pomirenju, koji je, doduše, bio malen i slab, ali isto tako i najbolje što je vrlo ponosan i samopravedan čovjek mogao učiniti bez ičije pomoći.

“Rabi, netko te želi vidjeti.” Shanti je stajala u mojoj sobi. Uopće nisam čuo da je ušla.

“Tko to?”

“Jedna moja školska prijateljica. Želi s tobom razgovarati.”

Jedna privlačna osamnaestogodišnja djevojka sjedila je u dnevnoj sobi i čekala me. Oklijevajući, stajao sam na vratima i kritički je promatrao. Čim me ugledala, ustala je, srdačno se smiješeći iz dna srca. *Očito još nije razumjela ništa o životu jer se inače ne bi smiješila*, mislio sam.

“Zdravo, Rabi, ja sam Molli”, pozdravila me toplim glasom. “Puno sam čula o tebi i već dugo želim razgovarati s tobom.”

“Da, a o čemu?” pitao sam. “Sjedni”, dodao sam nestrpljivo i sjeo za stol nasuprot nje. Nisam imao vremena za nju. Što li je samo htjela od mene? Zašto Shanti nije ostala s njom? Očito je otišla u kuhinju.

Molli se prijazno nasmijala mom zlovoljnom izrazu lica. “Čula sam kako si pobožan pa sam te htjela upoznati.”

Postavila je nekoliko pitanja o meni i, između ostalog, htjela je znati nalazim li ispunjenje u svojoj religiji. Pokušavao sam svoju prazninu sakriti iza mnogih riječi velikog znanja o hinduizmu pa sam lagao da sam jako sretan i da je moja religija istina. Ona je strpljivo slušala moja opširna i ponekad uobražena izlaganja. Bez suprotstavljanja ili raspravljanja, svojim ljubaznim pitanjima otkrila je moju prazninu.

Na kraju je htjela znati: “Imaš li neki određeni cilj u svojoj vjeri?”

“Da, želim biti bliže Bogu!” odgovorio sam.

“Poznaješ li ga?”

“Da!” opet sam slagao, trudeći se sakriti svoju nesigurnost. Znao sam da on postoji, ali nisam imao nikakvu njegovu sliku, nisam znao niti jednu *mantru* za njega, niti sam ga susreo kroz jogu. “Jesi li i ti pobožni hinduist?” htio sam znati kako bih skrenuo pozornost sa sebe i svoje praznine. Ona se sigurno marljivo klanjala bogovima, budući da je imala takav mir.

“Bila sam, ali sada sam kršćanka.”

“Što si?” Bio sam šokiran.

“Kršćanka. Otkrila sam da mogu poznavati Boga i približiti mu se kroz Isusa Krista.”

“Ja k Bogu dolazim kroz svoju vlastitu religiju!” viknuo sam snažno, iako sam duboko u sebi znao da lažem. Čak sam otkrio da me svaki korak kojim se približavam hinduističkim bogovima odvodi sve dalje od pravoga Boga kojeg sam tražio. To ipak nikada ne bih priznao, posebno ne nekoj kršćanki! Nije me ljutilo to ime, Isus Krist, nego ta riječ “kršćanin” i to da je ona to postala. Kršćani jedu mog boga, kravu. Osim toga, kršćani koje sam poznavao živjeli su tako da nisam htio imati nikakve veze s njihovom religijom.

Ustao sam s namjerom da je zamolim da ode. Nije imalo smisla nastaviti razgovor. Tada je tiho rekla nešto zbog čega sam opet sjeo: “Biblija uči da je Bog Bog ljubavi. Htjela bih ti ispričati kako sam ga upoznala.”

Bio sam preneražen. Još nikada u svom hinduističkom životu nisam čuo za Boga ljubavi. Slušao sam je pun divljenja.

“On nas voli i zato nas želi dovesti k sebi.” To me je još više zbunilo. Kao hinduist, svojim sam naporima htio doći k Bogu, a Mollie mi je objašnjavala da me Bog u svojoj ljubavi želi dovesti k sebi!

“Biblija ne naučava samo da nas grijeh sprečava u tome da se približimo Bogu, nego i u tome da ga uopće upoznamo. Zato je Bog poslao Isusa Krista da umre za

naše grijeha. Ako prihvatimo njegovo oprostjenje, možemo ga upoznati.”

“Čekaj malo!” prekinuo sam je. Je li me htjela obratiti? Činilo mi se da je moram opovrći. “Ja vjerujem u *karmu*. Što posiješ, moraš i požeti i u tome se ništa ne može promijeniti. Ne vjerujem u oprostjenje. To je nemoguće. Što je bilo, bilo je.”

“Ali Bog može sve”, uvjerala je Molli. “On nam je pripremio put oprostjenja. Isus kaže: ‘Ja sam put, istina i život. Nitko ne dolazi k Ocu osim po meni.’ Isus je put. Bog nam može oprostiti jer je Isus umro za naše grijeha!”

Takvu dogmu nisam mogao prihvatiti. Uvijek sam ustrajao u tome da je hinduizam jedini put, ali sada sam tvrdio da Gita kaže da svi putovi vode do istog cilja i da sve djelovanje svakog čovjeka, pa čak i onog najbezbožnijeg, na kraju kroz *karmu* i reinkarnaciju vodi do Krišne. Je li možda manje dogmatski bilo tvrditi da je Krišna jedini cilj, nego reći da je Krist jedini put? Jesam li stvarno tražio Krišnu? Ne. Duboko u svom srcu bio sam uvjeren da on nije bio živi Bog kojeg sam želio poznavati. Bio sam previše ponosan da bih to priznao pa sam i dalje revno branio mnoga proturječna vjerovanja hinduizma u nadi da ću sačuvati svoj obraz. Usprkos njenoj strpljivosti, ili možda baš zbog nje, izgubio sam nadzor nad sobom, podigao glas i počeo bijesno gestikulirati. Pa neću valjda dopustiti toj djevojci da me nadvlada! Ali ona je bila tako mirna, tako sigurna u svoj odnos s Bogom da sam i ja na kraju htio znati njenu tajnu.

“Zašto si tako sretna?” pitao sam neočekivano. “Sigurno puno meditiraš!”

“Prije jesam”, odgovorila je Molli, “ali sada više ne meditiram. Otkada sam primila Isusa u svoj život, on me potpuno promijenio. On mi je dao mir i radost kakve prije nikada nisam poznavala.” Onda me pogledala u oči i rekla: “Rabi, ti ne izgledaš sretno.”

Brzo sam se osvrnuo oko sebe. U kuhinji se čulo zvečanje posuđa. Tada sam joj tihim glasom priznao: “Nisam sretan. Želim imati tvoju radost.” Jesam li ja to rekao? Uvijek sam mislio da tu tajnu neću moći nikome priznati, čak ni Ma, a gle, povjerio sam je strancu. Ali kako mi ona može pomoći? Trebao sam nešto više od radosti. Želio sam upoznati Boga!

“Radost ne možeš napraviti”, rekla je Molli. “Ako nema pravog razloga, ona neće nikada biti prava i trajna. Moja radost dolazi iz činjenice da su mi grijesi oprosteni. To je promijenilo cijeli moj život. Mir i radost došli su od Krista, kroz poznavanje njega.”

“Nemoj mi pričati o Isusu!”, prekinuo sam je. “On je jedan od bogova - jedan od milijuna - pa još i *kršćanski* bog. Želim upoznati pravoga Boga, Stvoritelja svemira.”

“Pa to je upravo Isus. Zato je i mogao umrijeti za tvoje grijeh; samo Bog je mogao platiti taj dug.” Bila je tako mirna i govorila je s tolikom sigurnošću. Kako je drugačiji bio moj stav! Prema svojim hinduističkim bogovima nisam mogao imati toliko povjerenja koliko ga je ona imala prema tom bogu Isusu. O njemu je govorila kao o osobnom prijatelju koji sjedi do nje.

Razgovarali smo nekoliko sati i uopće nismo primijetili kako vrijeme prolazi. Žustro sam raspravljao, često gubio nadzor i postajao glasan. Nju to nije smetalo; ostala je mirna i čvrsta u svojim stavovima. Tvrdooglavo sam uvijek iznova govorio o hinduističkim bogovima i pokušavao filozofijom drevnih vidjelaca, ali nisam imao nikakvih argumenata protiv onoga što je ona *bila*. Htio sam njen mir, njenu radost, ali nisam se ni pod koju cijenu htio odreći ni djelića svoje religije. Ona to nije rekla, ali shvatio sam da bi sve za što sam kao hinduist živio, bilo besmisleno kada bih povjerovao da je Isus Bog, da je umro za mene i da mi može oprostiti grijeh.

“Stvarno moram ići”, rekla je konačno i ustala kao da odlazi. I ja sam brzo ustao kako bih joj potvrdio da me nije

uvjerila. Njen posjet bio je uvreda! Ja, *brahmin*, spustio sam se i razgovarao s otpadnicom, a ona se još usudila mene, jogija, pokušati obratiti na kršćanstvo!

“*Mrzim* kršćane!” viknuo sam glasno i bijesno tako da su me čuli oni u kuhinji. “*Nikada* neću postati kršćanin, čak ni na samrti! Rodio sam se kao hinduist, umrijet ću kao hinduist!”

Ona me pogledala puna suosjećanja. “Prije nego večeras odeš u krevet, klekni na koljena, Rabi, i zamoli Boga da ti pokaže istinu. Ja ću se moliti za tebe!” Mahnula je i otišla.

Kroz otvorena vrata vidio sam kako sunce zalazi nad zaljevom. Uskoro će nestati iza Punta Peñasa na sjeveru Venezuele i nastat će noć. Pogledao sam ruke i vidio da sam ih stisnuo u šaku, a nokti su se duboko zarili u kožu na dlanu.

Opet sâm u svojoj sobi, počeo sam šetati dok je u meni bjesnjela borba između dviju vojski. Nikada još nisam doživio tako dubok sukob. Izgledalo je kao da se radi o borbi na život i smrt, a te dvije sile trgale su me među sobom. Za vrijeme razgovora s Molli nisam se mogao otarasiti dojma da taj pravi Bog mora biti svet i čist. Kako bi on mogao htjeti imati veze sa mnom? U međuvremenu sam predobro upoznao svoje mračno srce. Morao sam konačno priznati da to stanje nisu mogla promijeniti nikakva sveta pranja ni *puje*.

Zar ne bi bilo predivno, mislio sam, da je istina ono što je Molli govorila o Isusu: kako umire za moje grijeh-e da bih primio oprostjenje i bio očišćen za zajedništvo sa svetim Bogom! Htio sam vjerovati u to, ali Isus je bio kršćanski bog, a ja *nikada* neću postati kršćanin. Kada bih postao, nikada se ne bih mogao suočiti sa svojom obitelji. Pa ipak, ako sve ostane po starom, ne bih se mogao suočiti sa životom. Borio sam se za samospoznaju, ponirao u sebe da bih spoznao da sam Bog, a pri tome sam samo spoznao kako sam beznadno izgubljen.

“Cijelo vrijeme govore o samospoznaji... a postaju sve sebičniji!” Riječi ujaka Deonarinea nisu mi davale mira. On je tada izrekao strašnu istinu. Nije me čudilo da Ajah, razočaran hinduizmom, nije vidio nikakav izlaz pa je posegnuo za pićem. Nikada u to nisam htio vjerovati, ali sada sam to razumio. Samo me je još strah od neizvjesnosti onostranog zadržavao od samoubojstva.

Molli je tvrdila da me Bog voli i da je ona iskusila njegovu ljubav. Bio sam joj zavidan na tome, ali mrzio sam je jer je postala kršćankom. Moj ponos zahtijevao je da odbacim sve što je rekla, ali sada sam bio previše očajan da bih pod svaku cijenu pokušavao sačuvati svoj obraz. Pred svojim krevetom pao sam na koljena, svjestan da se predajem na njezin zahtjev. Je li ona možda baš u ovom trenutku molila za mene?

“Bože, pravi Bože i Stvoritelju, molim te, pokaži mi istinu! Molim te, Bože!” Nije bilo lako izgovoriti to, ali to mi je bila posljednja nada.

Nešto se u meni prelomilo, kao visoki bambus slomljen u oluji. Prvi put u svom životu bio sam siguran da sam molio i dopro ne do neke neosobne Sile, nego do pravog Boga koji voli i brine.

Preumoran da bih i dalje razmišljao, uvukao sam se u krevet i ubrzo zaspao. Moja posljednja misao bila je da je Bog čuo moju molitvu i da će na nju i odgovoriti.

“Hej, Rabi!” viknuo je Krishna kada je došao u kuhinju gdje sam razgovarao s jednom od svojih mlađih teta. Njegov nastup i izraz lica bili su nekako drugačiji. Činilo se da je radostan što me pronašao. “Jesi li znao da je potrebno nanovorođenje da bi se došlo u nebo?” pitao je.

Već sam htio odgovoriti: “Naravno! Ja ću se ponovno roditi kao krava. To je moje nebo!” No, kada sam vidio Krishnin ozbiljan izraz lica, progutao sam svoju porugu. “Kako to znaš?” pitao sam s nevjericom. U njegovoj ruci primijetio sam malu, crnu knjigu. Počeo ju je listati kao da traži nešto.

“To piše u Bibliji. Čekaj, pokazat ću ti.” Polagano je nastavio listati, kao netko tko istražuje neki novi teritorij. “Marko... Luka... Ivan. Evo ga, u trećem poglavlju. *Dobro slušaj*: ‘Odgovori Isus: Zaista, zaista, kažem ti: ako se tko ne rodi iz vode i Duha, ne može ući u kraljevstvo Božje.’ Što misliš o tome?”

Što sam trebao misliti o tome? Je li to možda bio isti onaj Isus o kojem mi je prije mnogo godina pričala majka, isti onaj za kojeg je Molli tvrdila da je pravi Bog koji je umro za moje grijeha? Mora biti taj!

“Daj da vidim!” odgovorio sam uzbuđeno.

Krishna mi je pridržavao knjižicu tako da sam mogao čitati. Čitajući, konačno sam shvatio što sam uzaludno tražio u protekla tri tjedna od Mollinog posjeta. Čitav moj svijet se srušio, a sada se činilo da opet sve sjeda na svoje mjesto. “Novo rođenje!” Baš to sam trebao. Shvatio sam što je Isus mislio. On nije govorio o reinkarnaciji, nego o duhovnom rođenju koje bi Nikodema promijenilo iznutra, umjesto da samo dobije novo tijelo.

Sada sam bio stvarno oduševljen. Zašto to nisam nikada prije shvatio? Kakve koristi od tisuću tjelesnih rođenja?

Pri reinkarnaciji bih dobio novo tijelo, ali to mi nije trebalo. Bolje tjelesno rođenje od sadašnjeg nisam mogao zamisliti. Rodio sam se u najvišoj hinduističkoj kasti, u bogatoj obitelji, bio sam sin jogija i imao sve prednosti školovanja i vjerske naobrazbe, ali ipak nisam ništa postigao. Bilo je ludo vjerovati da ću se popraviti budućim rođenjima u novim tijelima!

Na svaku Staru godinu, kao i drugi, postavljao sam si ciljeve za sljedeću godinu. Uvijek je na vrhu ljestvice bila odluka o prestanku pušenja. Moj kašalj još se pogoršao, ali nikako nisam mogao prestati. Svakog sam siječnja počinjao s namjerom da ću sljedeće godine u svemu biti bolji. Ali već je 2. siječnja sve bilo po starom. Nije trebalo dugo da je moja nekontrolirana ćud opet eksplodirala, često kratko nakon što sam u dubokoj meditaciji satima tražio mir. Nešto sa mnom nije bilo u redu i novo tijelo tu ne bi ništa promijenilo.

Kako bi divno bilo kada bi mi Bog mogao oprostiti, ali samo oprostjenje nije me zadovoljavalo; čeznuo sam za nečim većim. Otkad sam Boga molio da mi pokaže istinu, sve sam se više vidio u novom svjetlu. Svijet se uvijek vrtio oko *mene*. Od svih sam zahtijevao da se prilagođavaju *mojim* željama i htio sam da se prema *meni* ponašaju kao prema bogu. Bio sam mali, razmaženi tiranin, ali ne i Bog! Niti ću to ikada postati. Bilo je veliko olakšanje priznati to. Više nisam htio biti Bog. Ali nisam ni želio ostati ovakav kakav jesam. Želio sam postati nova osoba. Ako me Krist ne može potpuno promijeniti, onda mi nije stalo do njegova oprostjenja.

Prije sam pomoću mističnih doživljaja htio pobjeći od svakodnevice, od ovog svijeta kojeg hinduizam naziva *maya* – privid. Sada sam čeznuo za snagom kojom bih se suočio sa životom, da živim životom kojeg Bog planira za mene. Čeznuo sam za promjenom čitavog svog bića, a ne samo za osjećajem površinskog mira kakvog sam *doživlja-*

vao u meditaciji, a koji bi me u sljedećem trenutku bijesa ostavio. Morao sam se nanovo roditi i to ne tjelesno, nego duhovno.

Tema razgovora za večerom vrtjela se oko pisma ujaka Larija iz Montreala u Kanadi, gdje je studirao filozofiju na McGill sveučilištu. On je svojevremeno postigao najbolji uspjeh na otoku na *Cambridge higher school certificate exams* ispitima. Bili smo jako ponosni na njega i radovali smo se njegovom uspjehu. S Larija je razgovor skrenuo na Krishninu budućnost. Ujak Deonarine savjetovao mu je da ide Larijevim stopama. Možda bi mogao dobiti i stipendiju za studij na londonskom sveučilištu. Ja sam bio previše zablavljen svojim mislima da bih mogao sudjelovati u obiteljskom razgovoru. Morao sam im nešto reći pa sam tražio odgovarajuće riječi. Za manje od tjedan dana bit će moj petnaesti rođendan. Kakva prigoda da se nanovo rodim!

Već su počeli ustajati od stola, dok sam se još uvijek borio s riječima. Deonarine i Krishna upravo su htjeli odnijeti Ma u njenu sobu. Sada je bio pravi trenutak, ali bojao sam se. Za sada im još nisam htio reći baš sve, ne još.

“Ma!”

“Da, Rabi?” Pogledala me s očekivanjem. Je li to konačno bio prvi korak prema pomirenju? Jesam li se polako smekšao? Da je bar znala kako sam to samo želio.

“Za svoj rođendan ne želim nikakvo slavlje.”

“Rabi!” pobunila se Shanti, “valjda ne misliš ozbiljno?”

“Ali zašto?” pitala je Ma ljubazno. “Dobro znaš da se svi cijele godine radujemo tvom rođendanu.” U njenim sam očima mogao vidjeti ljubav i razumijevanje. Sigurno je mislila da moja želja dolazi zbog problema između nas dvoje.

“Nije ono što misliš”, odgovorio sam, “ove godine jednostavno želim biti *drugačiji*.” Time je stvar bila gotova. Moja riječ bila je zakon u svim vjerskim i obrednim pitanjima.

Tih nekoliko dana do mog rođendana vuklo se vrlo sporo. Na svoj rođendan nisam se čak ni približio molitvenoj sobi. Obitelj se tome sigurno čudila, ali nisam se usudio ništa im objašnjavati. Namjeravao sam prihvatiti Isusa u svoj život da bih se nanovo rodio. Nešto tako veličanstveno za rođendan!

Sve je ostalo samo na namjeri. Nisam smogao hrabrosti da to ostvarim. Što bi majka mislila kada bih postao kršćanin? A *punditi* koji su me ohrabrivali i poučavali, ili hinduisti koji su mi se klanjali i darivali me s pouzdanjem da ću im pokazati put u višu reinkarnaciju? Nisam ih smio samo tako izdati. A što bi rekao Gosine? A mnogi susjedi koji su me svojoj djeci pokazivali kao uzor?

Prihvatiti Krista kao svog Gospodara i Spasitelja stajalo bi me svega: mog položaja *brahmina*, mog ugleda kao mladog jogija, blagoslova hinduističkih bogova, naklonosti moje obitelji. Neizbježno bih postao izopćenikom iz hinduističke zajednice, niži od najnižeg. A što ako Isus ne može oprostiti grijeha i promijeniti moj život? A ako kroz njega ipak ne upoznam Boga? Nisam smio toliko riskirati ako nisam bio siguran.

I tako je došao i prošao moj rođendan, dan kada sam se namjeravao nanovo roditi, ali još sam se uvijek bojao Isusu otvoriti svoje srce. Kada sam navečer zaspao, osjećao sam se bjednije nego ikada prije.

“*Namahste, namahste*, Jogi Rabindra Maharaj!”

Podigao sam pogled sa svoje knjige, “Zašto nisam kršćanin”, Bertranda Russela, kada mi se pred kućom naklonio mršav, visok lik, Bhaju Radhay Govinda, a zatim se požurio stražnjim stepenicama u kuću. Bio sam radostan da je do trijema na kojem sam sjedio mogao doći samo kroz kuću. Tamo će se sigurno uplesti u razgovor s Ma i tetom Revati pa do mene neće ni doći. Govinda je bio stari obiteljski prijatelj iz obližnjeg Kali Baya koji nas je često posjećivao i najradije je sa mnom razgovarao o hinduizmu. Ali danas mi uopće nije bilo do toga.

Sa svojom dugom, bijelom kosom i bradom, taj je stari gospodin u svom *dhotiju* boje šafrana bio uzor hinduističkog sveca i svoju je ulogu igrao do krajnosti, s odgovarajućom teatralnošću, iako je bio ozbiljan hinduist. Odzdravio sam mu naklonivši se sklopljenih dlanova i sa smiješkom promatrao kako se uspinje stepenicama i kako svojim štapićem, kojeg je nosio više zbog dojma nego zato što ga je trebao, udara po svakoj stepenici. Kao i obično, pjevao je iz svega glasa na hindiju dok je ulazio u kuću.

Knjiga “Zašto nisam kršćanin” razočarala me. Posudio sam je iz školske knjižnice u nadi da će me uvjeriti da ostanem hinduist, ali Russelovi argumenti bili su slabi i usiljeni. Što sam više čitao zašto on nije postao kršćanin, bio sam sigurniji da bi to bio put za mene – činjenice su govorile za sebe. Odložio sam knjigu i pogledao u plavo nebo s razbacanim krpicama oblaka. Duboko sam se zamislio. Koliko dugo sam još mogao odbijati Krista ako sam točno znao da je on pravi Bog, Spasitelj koji je zbog mojih grijeha otišao u smrt? Bio sam u bijednom položaju. Jedino što me zadržavalo bio je strah da ću izgubiti ugled u očima hinduista

i naklonost svoje obitelji. Ali nisu li istina i moj odnos s Bogom bili važniji? Sigurno jesu, ali strah je ostajao.

Krishna je došao na trijem. “A tu si, Rabi. Tražio sam te. Večeras je u Rouevi skup koji obavezno moraš vidjeti.” Izgledao je oduševljeno.

“O čemu se radi?”

“To je mali sastanak kršćana. Oni razgovaraju o Bibliji.”

Krishna se u posljednje vrijeme promijenio; djelovao je veselo i bilo je lako izaći na kraj s njim. Sada me htio pozvati na *kršćanski* skup. Je li slutio što se u meni događa? Kako bih rado išao! Ali ako me krivi ljudi vide tamo, krenut će svakakve glasine.

“Što misliš, Rabi? Bilo bi lijepo kad bi došao. Ja krećem u pola sedam.”

“Zašto ne?” odgovorio sam i sâm zbunjen. “Da, zašto ne?”

Na putu do Roueve pridružio nam se Ramkair, Krishnin novi prijatelj. Već sam ga viđao u gradu i očito je znao puno o meni. “Znaš li išta o tom skupu?” pitao sam ga znatiželjno.

“Ne baš puno; ja sam tek nedavno postao kršćanin.”

“Kršćanin?” Nisam vjerovao svojim ušima. “Je li Isus stvarno promijenio tvoj život?”

Ramkairovo lice je zasjalo. “Naravno! Sada je sve drugačije.”

“Poznaješ li Boga?” pitao sam.

“Da, otkad sam Isusa pozvao da postane Gospodar mog života.”

“To je stvarno točno, Rab!” oduševljeno se umiješao Krishna. “I ja sam postao kršćanin – prije samo nekoliko dana.” Prvi put me nazvao Rab, kako su me zvali samo najbliži prijatelji.

“To sam i mislio!” uzviknuo sam, zbunjen što mi je drago zbog toga. Ali moja radost odjednom se pretvorila u

strah. Što se događa hinduistima u zadnje vrijeme? Molli, Ramkair, a sad i Krishna! Nikada u svom životu nisam čuo ništa slično. Jesam li ja sljedeći?

Nakon jednosatnog hoda stigli smo u predgrađe Couve i odmah smo skrenuli u neku usku sporednu ulicu u jednoj od siromašnih četvrti. Asfalt s najpoznatijeg trinidadskog jezera Pitch koristio se za ceste u skoro svim dijelovima svijeta, ali ne i u ovoj uličici, i to već godinama. Ostaci crnog pokrova bili su puni pukotina i rupa kroz koje je rasla trava. U ulici su stajale samo tri zgrade, pri čemu je najsiromašnija od njih, toliko potrebna popravka, odmah privukla moju pozornost. Bila je to ruševna daščara, sa svih strana okružena visokim korovom. Grube zidne daske i nestabilan krov od valovitog lima nisu pokazivali ni traga boje, a bili su prepuni plijesni i sivi od starosti. Izblijedjela, jedva čitljiva slova najavljivala su kao odjek iz boljih vremena: *Dvorana Srce i ruka*. Nikakav natpis nije odavao da se tu održava neki skup. Ali to nije bilo ni potrebno. Glasno pjevanje, ponekad promašene intonacije, ali zato vrlo uvjerljivo i radosno, odjekivalo je kroz otvorene prozore. Nema sumnje, stigli smo na cilj!

Dok sam se nesigurno uspinjao trošnim betonskih stepenicama, skoro sam pukao od uzbuđenja. Ali kada sam ušao, bilo mi je teško vjerovati svojim očima. Tu nije bilo više od dvanaest ljudi, a orkestar, kojeg mi se učinilo da čujem vani, sastojao se od jedne male šestogodišnje djevojčice (kasnije sam saznao da je pastorova kćer) koja je stajala naprijed i udarala o jeftin tamburin. Tako ih je malo, a tako su oduševljeni. Takvo pjevanje još nikada nisam čuo. Još smo malo ostali stajati. Moje oči prelazile su preko prašnjavog poda, paučine koja je visjela s greda, grozdova šišmiševa koji spavaju pod krovom i na kraju do nebojenih zidova koji su bili prelijepljeni prastarim, nečitkim plakatima. Malena skupina kršćana bila je sve samo ne dojmjljiva: nekoliko starih Indijaca i crnaca i još šačica mladih i djece.

Iako nisam poznavao nikoga od njih, bio sam uvjeren da bi mene svatko prepoznao. Kada bar ne bi ispričali svojim susjedima Indijcima da sam bio na kršćanskom sastanku! Među ovako malo ljudi bilo je nemoguće ostati neprimijećen. Odlučivši da ću biti hrabar, krenuo sam uskim prolazom između drvenih klupa, a slijedili su me Ramkair i Krishna. Odlučno sam krenuo ravno prema prvoj klupi, usprkos znatizeljnim pogledima i glavama koje su se spajale šapćući. Uvijek iznova s velikim oduševljenjem pjevala se jedna te ista pjesma (slobodno prepjevano; op. prev.):

*Čitavim putem do Golgote, išao je za mene,
Za mene, za mene, za mene.
Čitavim putem do Golgote, išao je za mene,
Umro, da bi oslobodio me.
Imao sam mnogo, mnogo grijeha
Isus ih je sve odnio i opravdao me.
Čitavim putem do Golgote, išao je za mene,
Umro, da bi oslobodio me.*

Bila je to prva kršćanska pjesma na koju sam ikada obratio pažnju. “Golgota” je očito bilo mjesto na kojem je Isus umro za grijehе svijeta – i za moje grijehе. *Dakle, to mjesto je stvarno*, mislio sam. A kako su osjećajno pjevali! Osjećala se njihova ljubav prema Isusu koji je umro za njih.

Mala djevojčica plašljivo se smješkala dok je neumorno udarala po tamburinu. Pjesmu su otpjevali još jednom, pa još jednom. S čuđenjem sam primijetio da smo nas trojica uskoro pjevali s njima i to jednako snažno i ništa manje oduševljeno.

Nije bilo ništa čudno da pjevam na hinduističkim svečanostima, ali to nikada nije bilo s tako velikom radošću kao kod ovih kršćana.

Mala sviračica podigla je tamburin u zrak. Uslijedila je kratka pauza, a onda je opet udarila po njemu pa su svi

započeli pjevati novu pjesmu. I ovaj su put pjevali više puta zaredom, a ja sam im se uskoro pridružio. Tko ne bi bio oduševljen, ako je ono što pjevamo istina! (slobodno prepjevano; op. prev.)

*Predivan, predivan, Isus je za mene!
Savjetnik, moćan Bog, Knez mironosni.
Spašava, čuva me od grijeha i sramote.
Predivni Otkupitelju, mi slavimo Te.*

Do tada još nitko nije propovijedao, a ja sam već toliko toga naučio. Kakve li suprotnosti između odnosa ovih kršćana s Isusom i strogih obrednih napora hinduista prema svojim bogovima. Nikada nisam čuo da se za nekog hinduističkog boga kaže da je “predivan” ili “Savjetnik”. Nikome ne bi palo na pamet da tako nešto pjeva o Šivi ili Kali, njegovoj krvožednoj ženi, ili o njihovom omiljenom sinu Ganešu, pola čovjeku, pola slonu! A ovi su Isusa nazivali Knezom mironosnim! Više me nije čudilo da Molli ne treba jogu da bi pronašla mir. Riječi ove jednostavne pjesme same su se urezale duboko u moje srce. Isus ne samo da spašava, nego i štiti od grijeha i sramote. Kakve li radosne vijesti! Ovi ljudi su to sigurno iskusili, inače ne bi mogli tako radosno pjevati o tome.

Dok smo pjevali još nekoliko takvih pjesama, pojavilo se još više ljudi. Sada nas je u dvorani bilo petnaestak. Djevojčica je sjela i neki je mladić, kojeg nisam do sada primijetio, došao naprijed.

“Sve vas srdačno pozdravljamo na današnjoj evangelizaciji”, najavio je ljubazno.

“Otpjevat ćemo pjesmu broj deset. Okrenite svoje listove, molim.” Bila je to posljednja pjesma na listu.

Nisam mogao vjerovati svojim očima. Taj mladić je u osnovnoj školi bio veliki razbijač i nisam ga baš podnosio. Osim toga, bio je musliman. Djelovao je potpuno promi-

jenjeno! Zadivila me pjesma koju je predložio, posebno pripjev (slobodno prepjevano; op. prev.):

*Sunčev sjaj, sunčev sjaj, u dušu moju sja;
Sunčev sjaj, sunčev sjaj, pokazuje mi put.
Spasitelj me nađe, uze sav moj grijeh,
U sebi sad imam sunca Njegove ljubavi sjaj.*

Te jednostavne riječi na mene su ostavile snažan dojam. Iako sam se dnevno sat vremena klanjao suncu, moje srce ostalo je hladno i u tami. Ali ovi ljudi pjevali su o sunčevom sjaju *u svojim dušama!* A onda i o sjaju ljubavi! Jedva sam mogao sakriti svoje divljenje. *Sunca Njegove ljubavi sjaj.* Ja nisam mogao pjevati ni o kakvoj ljubavi. Mrzio sam tolike ljude usprkos svojoj vjerskoj revnosti. Znao sam da mnogi hinduistički sveci u svojim srcima njeguje mnogo mržnje i gorčine. Među *punditima* vladala je ljubomora. Hinduisti su sigurno mrzili muslimane i u Indiji su ih prije i nakon osamostaljenja poklali na tisuće. A ovi kršćani pjevali su o Isusovoj ljubavi koja je bila u njima, ljubav tako čista, svijetla i prava – ne samo ideja – takva da su je opisivali kao *sunčev sjaj u duši*. Da, i ja sam tu ljubav htio imati u svome srcu!

Nakon još nekoliko pjesama, propovjednik Abdul Hamid opet je došao naprijed, dok je tanjur za milodare kružio od ruke do ruke. Ja sam ubacio novčić i čuo kako je zazvečalo još nekoliko kovanica dok je tanjur kružio kroz malo slušateljstvo. Kako bijedno, mislio sam, u usporedbi s masnim prinosima koje sam namicao na *pujama*. Propovjednik će biti ogorčen!

Ali varao sam se. Kada su mu donijeli tih nekoliko kovanica, Abdul Hamid je zatvorio oči i pomolio se: “Zahvaljujemo Ti, nebeski Oče, za ovaj blagoslov koji primamo iz Tvoje ruke. Pomogni nam da taj novac iskoristimo odgovorno i uz molitvu, za Tvoju službu i Tebi na čast. Molimo Te, u Isusovom imenu. Amen.”

Skoro sam se nasmijao pri pomisli da se taj novac “iskoristi odgovorno i uz molitvu”. Koji *pundit* bi ikada došao na zamisao da prinose s neke *puje* iskoristi na čast Hanumanu ili nekom drugom bogu? On bi s tim novcem činio što mu drago. Kako pohlepno i škrto sam se odnosio prema novcu kojeg su mi stavljali pred noge! Ramkair je Krishni i meni došapnuo da je propovjednik, koji ima ženu i troje djece, napustio dobro plaćeno radno mjesto učitelja da bi mogao raditi kao neplaćeni pastor. Za mene je to jednostavno bilo neshvatljivo.

Propovijed o 23. psalmu bila je vrlo jednostavna, ali duboka. S velikom sigurnošću i duhovnom snagom, kakvu još nikada do tada nisam doživio, propovjednik je iznosio svoje misli. Činilo mi se da je svaka riječ upućena meni. Pitao sam se odakle ovaj čovjek poznaje moje unutrašnje borbe i mučna pitanja koja su me pokretala. Kako je on mogao znati da ću doći na ovaj skup?

“Jahve je pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam.” Moje srce klicalo je pri ovim riječima. Kao da me neki unutrašnji glas upozoravao da prihvatim pravoga Boga za svog Pastira i postanem njegova ovca. Ali bio je tu još jedan drugi glas koji se protivio svemu što je propovjednik rekao. *Sve ćeš izgubiti*, upozoravao me, i podsjećao me na moj ugled koji bih imao kao veliki *pundit*, kao Jankhi Prasad Sharma Maharaj. A majčino srce bi se slomilo! Kako bih samo mogao nanijeti takvu sramotu dobrom imenu svoga oca? Obojica su se borila, ali glas koji me vukao k Dobrom Pastiru za mene se borio ljubavlju, dok je drugi glas koristio mržnju i prijetnje. Zaista, taj Pastir o kojem je govorio pisac psalma bio je Bog kojeg sam tražio! Čak i kada bih se svega drugog morao odreći, ako Stvoritelj postane moj Pastir, što bih još mogao poželjeti? Ako je on imao moć stvoriti čitav svemir, onda mu ne bi predstavljalo nikakav problem brinuti se za mene.

“Stazama pravim on me upravlja radi imena svojega.” Moja krivica i grijeh tištali su me! Kako su ništavni bili

svi moji naponi da se moralno očistim. Čak i poslije tisuću svetih pranja, još sam uvijek iznutra bio pun grijeha. Ali ovaj Bog obećava voditi me do pravednosti, ne da bih se hvalisao vlastitom dobrotom ili poboljšavao svoju *karmu* da dobijem bolju reinkarnaciju, već da bih mu pripadao, čak i ako to ne zaslužujem, a onda će mi pomoći živjeti životom kakvog je predvidio za mene. To bi bila *njegova* pravednost, dar koji bih primio. Polako sam počeo vjerovati u čudo Božje milosti.

“Pa da mi je i dolinom smrti proći, zla se ne bojim jer si ti sa mnom.” Usprkos zastarjelom engleskom (prijevod *King James Version*; op. prev.), lako sam shvatio. Bit ću oslobođen strahova koji su me proganjali čitava života: straha od duhova koji su proganjali našu obitelj, straha od zlih moći koje su utjecale na moj život, strah od Šive i ostalih bogova ako ih ne umirim. Ako ovaj Bog postane mojim Pastirom, više se nikoga i ničega neću bojati jer će on biti uz mene da mi dadne svoj mir i da me štiti.

“Dobrota i milost pratit će mene sve dane života moga. U Jahvinu ću domu prebivati kroz dane mnoge.” Propovjednik je rekao da to znači biti u Božjoj nazočnosti u nebu. To je bilo mnogo bolje od samospoznaje.

“Gospodin Isus želi biti tvoj Pastir. Jesi li čuo njegov glas kako govori tvome srcu? Poslije svog uskrsnuća Isus je rekao: ‘Evo stojim na vratima i kucam’ - misli na vrata tvoga srca - ‘ako tko čuje moj glas i otvori vrata, ući ću k njemu i večerati s njim i on sa mnom.’ Zašto mu baš sada ne otvoriš svoje srce? Nemoj čekati do sutra jer bi moglo biti prekasno!” Činilo mi se kao da propovjednik govori upravo meni. Nisam to smio više odgađati!

Skočio sam sa svoje stolice, pojurio naprijed i kleknuo. Pastor mi se nasmiješio i pitao želi li još netko otvoriti vrata svog srca Isusu. Nitko se nije micao. Zatim je zamolio kršćane da dođu naprijed i da se sa mnom pomole. Nekoliko ih je kleknulo i pomolilo se. Godinama su se hin-

duisti klanjali preda mnom, a sada sam ja bio na koljenima pred Kristom.

“Ti ne dolaziš k meni”, objasnio je, “nego k Isusu. Nitko osim njega ne može ti oprostiti, očistiti te, dati novi život i živi odnos sa živim Bogom.” Razumio sam to i bez daljnjih objašnjenja. Klečao sam tamo zato da bi mi mogao pokazati kako mogu prihvatiti tog Isusa o kojem je govorio.

Glasno sam za njim ponovio molitvu u kojoj sam pozvao Isusa u svoje srce – izostavio sam samo riječi “učini me kršćaninom”. Isus da, ali *to* nikako! Još nisam shvatio da sam upravo postao kršćanin čim sam Isusa zamolio da uđe u moj život i da se ni na koji drugi način ne može postati kršćaninom.

Gospodin Hamid rekao je “amen” i pitao želim li se pomoliti svojim riječima. Tiho, gušeći se od uzbuđenja, rekao sam: “Gospodine Isuse, još nikada nisam čitao Bibliju i ne znam što sve u njoj piše, ali čuo sam da si ti umro na Golgoti da bi mi oprostio i da bi me pomirio s Bogom. Hvala ti što si umro za moje grijeha, došao u moje srce i oprostio mi. Želim postati nov, drugačiji čovjek.”

Plakao sam kajući se zbog svog prijašnjeg života: zbog svog bijesa, mržnje, sebičnosti i ponosa, zbog idola kojima sam služio i zbog toga što sam primao štovanje koje pripada samo Bogu; čak i zbog toga što sam zamišljao da je *on* kao krava ili kao zvijezda ili kao čovjek. Molio sam nekoliko minuta, a i prije nego što sam završio, znao sam sigurno da Isus nije samo jedan od milijuna drugih bogova. On je stvarno Bog za kojim sam žedao. Po vjeri sam susreo Isusa, a sada sam otkrio da je on Stvoritelj. Ali on me ipak tako volio da je postao čovjekom i zbog mojih grijeha otišao u smrt. Činilo mi se da su s tom spoznajom spale tone mraka, a sjajna svjetlost zablistala je u mom umu. Sjaj njegove ljubavi sada se pojavio i u mom srcu!

Astralna putovanja na druge planete, nadzemaljska glazba i psihodelične boje, viša stanja svijesti i viđenja u dubokoj meditaciji, sve te nekada tako uzbudljive stvari, sada su se pretvorile u prah i pepeo. Ono što sam sada doživio nije bio neki novi psihički *trip*. U to sam bio uvjeren. Molli je tvrdila da će se Isus pokazati stvarnim. Sada sam spoznao što je ona pod time mislila. On je sada živio u meni. Znao sam da je odstranio moje grijeha i promijenio me. Još nikad u svome životu nisam bio tako izvorno sretan. Suze pokajanja pretvorile su se u suze radosnice. Sada sam doživio, po prvi puta, pravi mir. Onaj grozan osjećaj nestao je. Ušao sam u zajedništvo s Bogom i to sam znao. Postao sam njegovo dijete! Nanovo sam se rodio.

Malo društvo počelo je pjevati: "Takav kakav jesam, tako mora biti; ne moja snaga, samo Ti, tvoja me krv čisti od svih mrlja. O, Janje Božje, evo me, dolazim!" Ostao sam na koljenima dok sam, pun zahvalnosti za božansko oprostjenje, u sebe upijao svaku riječ. Ova pjesma točno je pogađala moje osjećaje. Pisac je sigurno iskusio isto oslobođenje od krivice. Riječ "janje" ukazala mi je na to da je Isus ljubazan, blag i pun ljubavi. Sjetio sam se što je Molli rekla o Isusovoj ljubavi. Sada sam znao da je ta ljubav i u mom srcu.

Sav ponos zbog toga što sam *brahmin* sada je nestao. Bilo je potrebno puno poniznosti da bih kao hinduist iz visoke kaste bio spreman pasti na koljena pred tim kršćanima, i to još na prljav pod; a to je bio tek početak spoznaje koliko sam malen, a Bog velik. Otkrio sam da poniznost nije preziranje sebe, nego jednostavno priznanje činjenice da sam u svemu ovisan o svome Stvoritelju. To priznanje otvorilo je vrata do posve novog života u Isusu.

Sa suzama radosnicama i radosnim smijehom, cijela zajednica okupila se oko mene, srdačno pružajući ruke u znak dobrodošlice u Božju obitelj. Nikada još nisam osjetio takvu radost i ljubav od drugih ljudi ili takav osjećaj

pripadnosti, čak ni od svoje vlastite obitelji. Zamislite moju radost kada me Shanti zagrlila, pucajući od sreće! Uopće nisam znao da je i ona tu; mora da je ušla nakon nas. “Rab!” toplo je rekla, “tako sam sretna što si svoj život predao Isusu. Nisi mogao učiniti ništa bolje! “ Iako smo bili prijatelji, odmah sam osjetio novu povezanost s njom. I ona je pripadala Božjoj obitelji!

Na povratku kući činilo mi se da stabiljike šećerne trske s lijeve i desne strane ceste plešu na laganom povjetarcu koji je puhao s oceana. A tek zvijezde! Nikada nisu bile tako sjajne! Oduvijek sam volio prirodu, ali sada mi se ona činila još deset puta ljepšom nego prije. Nebeska tijela kojima sam se nekada klanjao sada sam vidio u posve novom svjetlu. Sve je to stvorio veliki Bog kojeg sam upravo upoznao. Mogao sam se samo diviti njegovoj moći i mudrosti, pokloniti mu se i zahvaliti mu na životu. Sada više nisam želio da se nikada nisam rodio. Bio sam sretan što živim, živim vječnim životom. Nas troje imali smo ve-seo povratak kući. Stalno smo ponavljali pjesme koje smo čuli te večeri i raspravljali o značenju kršćanskih izraza i biblijskih redaka koji su mi bili posve novi.

Kada smo Krishna i ja konačno stigli kući, čitava nas je obitelj čekala, osim ujaka Deonarinea i njegove žene. Očito su od Shanti, koja je već ranije stigla automobilom, čuli što se dogodilo. Najprije sam se bojao da će me prepoznati na skupu, ali taj je strah posve nestao kada sam Isusu predao svoj život. Tu radosnu vijest više nisam mogao zadržati za sebe. Svatko je trebao upoznati mog Gospodina!

“Večeras sam zamolio Isusa da uđe u moj život!” izjavio sam radosno dok sam promatrao jedno po jedno zaprepašteno lice. “To je prekrasno. Kada bih vam bar mogao reći koliko mi Isus znači! On me potpuno promijenio!”

“Nisam to mogla vjerovati, Rabi, ali sada to čujem od tebe”, rekla je teta Revati prigušenim glasom. “Što će tvoja mama reći na to? To će je potresti.” Napustila je sobu, ali

ne u bijesu kao što sam očekivao. Činilo se da je više povrijeđena i uznemirena.

Tako mi je bilo žao da mi teta Revati nije dala vremena za objašnjenje. Sada sam je mogao voljeti, a i njoj sam želio taj isti mir. A Ma, kako će ona reagirati? Na moje iznenađenje, njeno je lice sjajilo.

“Rabi, napravio si pravu stvar!” viknula je radosno. “I ja želim slijediti Isusa!”

Požurio sam k njoj i pao joj oko vrata. “Žao mi je da sam te tako povrijedio, molim te, oprosti mi!” Kimnula je ne mogavši govoriti kako je bila dirnuta.

Shanti nije mogla više skrivati svoju tajnu: “I ja sam svoje srce prije nekoliko dana predala Isusu.” Brisala je suze radosnica s očiju.

Još smo dugo ostali budni i razgovarali o novoj ljubavi koju smo u Kristu osjećali jedni prema drugima. Ma mi je ispričala kako se Shanti prije nekoliko večeri iskrala na taj skup u Rouevi. Kad je, na povratku, htjela ući kroz prozor, uhvatila ju je teta Revati. Ujak Deonarine zbog toga ju je dobro isprašio. Zatim sam Ma opisao propovijed koju sam čuo. Rekla mi je da je 23. psalam bio njen omiljeni, uz druge koje je čitala prije nego je Nana poderao njene Biblije. Bilo je već kasno pa smo ipak morali poći na spavanje.

Prije nego što sam legao spavati, uništio sam svoju tajnu zalihu cigareta. Nestala je svaka želja za njima. Sutradan sam iskoristio prvu priliku da se ispričam teti Revati. Ona nije znala kako bi reagirala na to. To više nije bio onaj Rabi kojeg je poznavala godinama. Moje ponašanje učinilo ju je nesigurnom. Sažalila mi se. Izgledala je tako jadno. Predobro sam razumio borbe u njenom srcu.

Ujak Deonarine je u dvorištu laštio svoj automobil, isti onaj kojeg sam blagoslovio. Nije mi bilo lako otvoreno mu priznati da sam postao kršćanin. Prišao sam mu i rekao: “Ujače Deonarine, primio sam Svetog Duha u svoj život.”

Uspravio se i pogledao me s čuđenjem i ukorom. “Tvoj otac bio je veliki hinduist, a i tvoja majka je velika pobornica svoje religije”, odgovorio je strogo. “Ona će biti jako nezadovoljna zbog tvoje odluke da postaneš kršćanin. Razmisli još jednom što činiš!”

“Razumijem što želiš reći, ali već sam dobro razmislio”, odgovorio sam mu.

Krishna je najbolje, kao nitko od nas, mogao razgovarati sa svojom majkom. Otkrio je tako da ni ona već godinama ne nalazi ispunjenje u vjerskim obredima, ali nije se usudila to pokazati. Dao joj je adresu jedne kršćanske zajednice u većem gradu, dovoljno daleko da tamo ode neprimijećena. Ona je sljedeće nedjelje, kolebajući se, ipak otišla tamo. Mi kršćani čekali smo dok se kasno navečer nije vratila kući, znatiželjni jesu li se ispunile naše molitve. Odgovor nam nije bio potreban – njen izraz lica sve je govorio.

Revati i Ma su se zagrlile i zaplakale. Onda je teta Revati ustala, obrisala suze i pogledala me: “Rabi!” Zagrlili smo se, s potocima suza, i osjetili kako su mržnja i gorčina među nama zauvijek nestali.

Sutradan smo Krishna i ja odlučno ušli u molitvenu sobu. Zajedno smo počeli iznositi na dvorište: *lingam* Šive i sve drvene, glinene i mjedene idole koje smo nazivali bogovima, hinduističke spise omotane svetim tkaninama i gomilu ostalih vjerskih pomagala. Dok teta Revati nije postala kršćanka, bojao sam se to učiniti. Sada smo svi bili jedinstveni u želji da se riješimo svake veze s prošlošću i s moćima tame koje su nas tako dugo zasljepljivale i zarobljavale. Svi zajedno iznijeli smo veliki oltar. Kada je nekadašnja molitvena soba bila potpuno prazna, pomeli smo je. Potom smo brižljivo pretražili kuću tražeći amajlije, fetiše, vjerske slike i predmete te smo ih sve iznijeli na hrpu u vrtu. Ujak Deonarine i njegova žena, ponosna pripadnica kaste *brahmina*, zbunjeno su promatrali što to

radimo. Ostali članovi obitelji bili su uz nas. Već nas je trinaestero u našoj rodbini otvorilo svoje srce Kristu – desetak u našoj kući i troje od ostalih rođaka.

Ispunjeni radošću zbog oslobođenja od straha koji nas je prije čvrsto vezao, Krishna i ja sada smo porazbijali sve idole i vjerske slike, uključujući i Šivine. Samo nekoliko dana prije toga ne bih se tako nešto usudio ni pomisliti jer bih se bojao bespoštedne osvete Razaratelja, ali Kristova moć razbila je okove straha. Nitko nam nije rekao da to trebamo učiniti. Gospodin nam je otvorio oči. Bilo nam je jasno da je kompromis između hinduizma i pravog kršćanstva nemoguć; nema miješanja. To su dva suprotna kraja. Jedan je tama, a drugi svjetlo. Jedan od njih pokazuje mnogo putova u istu propast, a drugi nam pokazuje, kako je Isus rekao, jedan uzak put u vječni život.

Kada smo sakupili sve na hrpu, zapalili smo je i promatrali kako plamen uništava našu prošlost. Mali kipovi kojih smo se nekada bojali kao bogova sada su se pretvarali u pepeo. Više nismo bili pod utjecajem tih zlih sila. Radovali smo se i zahvaljivali Božjem Sinu što je umro da bi nas oslobodio. Dok smo pjevali i molili se, naša lica sjala su novom slobodom. Bio je to nezaboravan dan!

Dok sam zgrtao žeravicu da bih temeljito spalio ostatke prošlosti, krenule su uspomene. Sjetio sam se obrednog spaljivanja očevih ostataka prije gotovo osam godina. U usporedbi s novom radošću, taj prizor izazivao je neutješan krik boli dok se tijelo moga oca predavalo onim istim lažnim bogovima čiji nagorjeli ostaci su sada ležali u pepelu. Razmišljao sam o godinama koje su prošle i o svojoj namjeri da nasljedujem oca. Činilo se gotovo nevjerojatnim da sam sada s krajnjom radošću sudjelovao u uništavanju onoga što je predstavljalo sve u što sam nekada tako čvrsto vjerovao. Zapravo sve za što sam do sada živio sada je nestajalo u plamenu, a ja sam slavio Boga zbog toga!

Na neki način to je bilo moje obredno spaljivanje, kraj osobe kakva sam nekada bio... smrt jednog gurua. Već sam nekoliko dana nakon svog duhovnog nanovorodenja naučio što znači biti “nanovo rođen”: po Isusovoj smrti i uskrsnuću za mene, moje staro *ja* je umrlo i uskrsnuo je novi čovjek.

Stari Rabi Maharaj umro je u Kristu. Iz njegova groba ustao je novi Rabi u kojem sada živi Krist.

Koliko je drugačije i sjajnije uskrsnuće od reinkarnacije! Stari život je prošao; radovao sam se novom životu u Isusu, svome Gospodinu.

Kakvu je samo promjenu doživjela naša obitelj! Umjesto svađa i gorčine, došli su mir i sklad. Svakodnevno smo se čudili promjeni koju je Krist napravio u nama. Mržnja koja je godinama gorjela između mene i moje tete, sada je izgledala poput ružnog sna iz kojeg smo se probudili. Religija koju smo nekada tako revno držali samo je povećala naše neprijateljstvo. Usred jedne obiteljske *puje*, teta Revati je na mene bacila brončanu *lotu* punu svete vode. Ali sada nas je Krist oboje promijenio. Sada smo se od srca voljeli. Ona mi je opet bila kao majka, a Krishna, njen sin, kojeg sam također mrzio, postao mi je više od brata. Zapravo smo i bili braća u Kristu. Prošlost je iza nas, uništena, kao i idoli koji su nestali u plamenu.

To je učinila Božja milost. Kao hinduisti nismo razumjeli oproštenje jer *karma* ne poznaje oproštenje. Zato nismo mogli niti oprostiti jedni drugima. Ali sada je to postalo moguće jer je Bog u Kristu oprostio nama. Krist nas je poučio da tko drugima ne oprostí od sveg srca, ne može od nebeskog Oca ni sâm primiti oproštenje. Ali on je u naša srca stavio svog Duha opraštanja, tako da više nisam morao biti gnjevan ni na koga. “Žao mi je” i “Opraštam ti”, sada su se te riječi mogle iskreno izgovoriti kad god je trebalo pa je rasla i radost u našim srcima.

Na svoje čuđenje, sada sam i ja zavolio kućanske poslove. Mi mlađi prihvatili smo se posla: plijevali smo korov, zalijevali biljke, uređivali gredice s cvijećem i čistili lišće. Uz znatizeljne poglede susjeda, naše je dvorište dobilo nov izgled. Nikome nije mogla promaći ova promjena.

Ali u kući se dogodila još jedna promjena koja se, dođuše, izvana nije mogla vidjeti, ali nama je bila utoliko važnija. Koraci, za koje smo vjerovali da su Nanini, što su se čuli s tavan ili su noću tumarali pred vratima spavaće

sobe, nikada se više nisu čuli. Nestao je i onaj neugodan miris koji je pratio tu pojavu. S namještaja se više nisu rušili razni predmeti na pod. Uskoro smo shvatili da nas nije progonio Nanin duh, nego duhovna bića koja se u Bibliji nazivaju zlodusima. To su anđeli koji su se pridružili Sotoni u njegovoj pobuni protiv Boga, a sada rade na tome da zbune i zavedu ljude da bi se i oni priključili njihovoj pobuni. Oni su sila koja stoji iza svakog božanstva i svake filozofije koja niječe pravom Bogu njegov položaj Stvoritelja i Gospodina. Sada sam znao da su to bila bića koja sam susretao u transu joge i u dubokoj meditaciji, a predstavljala su se kao Šiva ili neko drugo hinduističko božanstvo.

Čitanjem Novoga zavjeta konačno sam dobio odgovore na mnoga pitanja koja su me tako dugo mučila: tko sam ja, zašto živim i kakve su Božje namjere sa mnom? Na koljenima bih molio Boga da mi objavi značenje Pisma, onda bih čitao polako, redak po redak, s povjerenjem da će mi Sveti Duh dati razumijevanje. Svakodnevno sam sate provodio u molitvi i čitanju Božje riječi, sate koje sam prije posvećivao nemoćnim idolima na oltaru ili klanjanju suncu i kravi te jogi i meditaciji. Tako sam pažljivo nekoliko puta pročitao Novi zavjet. Zadubio sam se i u Stari zavjet i otkrio da Biblija nije neka knjiga puna starih, proturječnih priča i “drevne mudrosti” o nazovi-bogovima, kao što su to Rama i Krišna, koji su, ako su ikada postojali, bili obični ljudi kojima su pripisane božanske osobine. Naprotiv, uz doslovno tone dokaza u najvećim svjetskim muzejima, Biblija je povijesna knjiga i govori o povijesnim osobama, kao što su Abraham, Daniel, Petar i Pavao, koji su svi upoznali Boga, i o narodima, kao što su Izrael, Egipat, Grčka i Rimsko carstvo. Shvatio sam da Bog Stvoritelj ima plan za sve ljude. On je bio Bog povijesti koji još uvijek djeluje u životima pojedinaca i u sudbinama naroda. Biblija me isto tako naučila da Bog vodi povijest prema vrhuncu. Tako

sam trenutne događaje, posebno ispunjena proročanstva o Bliskom istoku, počeo gledati u novom svjetlu. Kao obitelj uvijek smo iznova doživljavali prekrasne trenutke kada smo razmjenjivali nove spoznaje iz Božje riječi.

Ma je Bibliju čitala s jednostavnom, dječjom vjerom. Kada je u toj svetoj knjizi koju nam je dao Bog pronašla neko obećanje, ona je vjerovala i djelovala u skladu s njim. To je bilo tako jednostavno. Isus je liječio bolesne. Zašto onda ne bi izliječio i nju? “Ti si mi tako stvaran, Gospodine”, molila je. “Prije toliko vremena učinio si ta čuda, a danas si još uvijek živ. Htjela bih opet hodati. Hvala Gospodina!” Ona je bila sigurna da će je izliječiti.

Polako se počelo događati čudo. Poboljšanje je bilo vidljivo iz dana u dan. Polako je postajala sve jača, zatim se usudila ustati na noge, a onda je nesigurno pokušala napraviti nekoliko koraka držeći se za namještaj. Nekoliko tjedana kasnije, kretala se po kuhinji i pomagala pri kuhanju. Nešto kasnije, već se mogla uspeti uza stepenice. Šetala je dvorištem i radovala se da može izbliza vidjeti ptice i cvijeće kojima se uvijek divila s prozora. “Slava Gospodinu!” uzvikivala je često. “Ono što nije uspjelo najboljim liječnicima i najskupljim hinduističkim izlječiteljima, uspio je učiniti Isus, koji i danas živi!”

Prije svog izlječenja, Ma nije mogla klečati. Ali sada su joj se čudom vratili iveri na koljenima, nestali tijekom godina bolesti, pa je Ma počela najmanje pet sati dnevno provoditi u molitvi na koljenima. Ona je, izgleda, imala posebnu službu zastupanja pa je molila za ostatak obitelji, za susjede i za svoje rođake da bi upoznali Krista i da dođu u zajedništvo sa živim Bogom. Iako je imala već preko 70 godina, obično je ustajala u šest sati, a u jedanaest je još uvijek bila na koljenima u molitvi, bez prekida za doručak. Kada bi zatim konačno napustila svoju sobu, na njenom se licu vidio prekrasan sjaj. Svi smo znali da je bila s Isusom.

Priče o nama brzo su se proširile gradom i okolicom. U početku je malo ljudi vjerovalo da smo stvarno postali kršćani. Bilo je puno vjerojatnije da smo poludjeli. Zato smo uvijek imali posjetitelje koji su to htjeli osobno ispitati. Neki su uzbuđeno raspravljali s nama. Drugi su se činili previše zbunjenima da bi mogli bilo što reći pa su, odmahujući glavom, napuštali kuću. Iznenadjenje i čuđenje uskoro su se pretvorili u mržnju i aktivan otpor. Ljudi koji su mi se prije klanjali i obraćali s poštovanjem, sada su mi se rugali i za mnom izvikivali pogrdna imena. Bili su bezgranično ogorčeni zato što smo spalili svoje idole. Mi smo im strpljivo pokušavali objasniti kako su nemoćni ti lažni bogovi i svjedočili smo o živom Bogu koji je u Isusu Kristu postao čovjekom da bi umro za naše grijehе. U početku su naši susjedi ustrajno odbijali prihvatiti Božje oprostеnje koje on nudi kroz Isusa Krista. Kako sam ih samo dobro razumio! Ništa ih nije moglo uvjeriti sve dok im je predaja bila važnija od istine.

Od Molli sam saznao da se u našem gradu sastaje mala skupina kršćana. Sljedeće nedjelje radosno sam krenuo prema tim kršćanima koji su se sastajali ispod kuće na stupovima, što je bilo upravo dovoljno da pruži zaštitu od sunca koje je stalno žarilo i od iznenadnih pljuskova.

“Gledajte, Isus Krist! Prolazi! Evo ga, stiže!” vikala je jedna susjeda dok sam prolazio pored nje.

“Ja nisam Isus Krist”, odvratio sam joj sa smiješkom, “ali radostan sam što sam njegov učenik.”

Mala zajednica sastojala se od šačice kršćana. Bilo je tu nekoliko Indijaca iz nižih kasti i više crnaca s kojima se prije ne bih družio. Ali kako smo srdačno bili primljeni! Kako čudno i prekrasno da sam sada mogao zagrliti one koje sam prije prezirao, ako ne i mrzio. Sada sam ih volio ljubavljju svog Gospodina Krista i grlio kao braću i sestre. Bio sam oslobođen od razdvajajućeg duha sustava kasti, tog središnjeg dijela religije koju sam tako revno

slijedio. Prema razumijevanju *karme* i reinkarnacije, kaste grade različite stupnjeve kojima se treba popeti na svom razvojnom putu do Boga. Viša stanja svijesti koja se traže u meditaciji domišljato su proširenje sustava kasti. Ono što mi se nekada činilo tako božanskim, sada sam prepoznao kao jedno veliko zlo koje među ljudima izgrađuje zidove tako što nekima daje mitsku nadmoć, dok druge osuđuje na prezir i izdvojenost.

***

Za božićne blagdane me Ramchand, očev brat, pozvao k sebi i svojoj obitelji gdje sam proveo tolike lijepe dane. Tek što sam stigao, nije gubio vrijeme i počeo me ozbiljno uvjeravati.

“Rabi, čuo sam čudne stvari o tebi. Ti dobro znaš kako je živio tvoj otac. On je bio istaknut primjer pravog hinduista. I tvoja majka je vrlo sveta žena, do kraja predana našoj velikoj religiji.” U njegovim sam očima još uvijek bio hinduist.

Kimnuo sam šutke budući da sam cijenio njegovu brigu za mene. Sjeća li se on još kako sam se uznemirio kada sam otkrio da jede meso? Kao kršćanin, otkrio sam da mi nova prehrana odgovara jer sam sada u svoj jelovnik uključio jaja i malu količinu mesa. Prije sam zbog stalnog nedostatka bjelančevina uvijek bio bolehljiv. Ali za mog strica jesti meso značilo je nijekati jedno od najvažnijih načela njegove religije: jedinstvo svega, što čak i najnižim oblicima života pridaje svetost. Pojesti životinju bilo je isto kao pojesti čovjeka. I tako me on korio zbog mog odlaska od religije čije zakone ni sam nije potpuno slijedio.

“Ti znaš”, nastavio je, “da ste vi uzor hinduistima u široj okolini. Svatko ti se divi zato što si se tako strogo držao hinduističke prehrane. Ne želiš valjda izgubiti sve ono za što si se toliko trudio?”

“Ali ja vjerujem da je Isus jedini, pravi Bog, Spasitelj koji je umro za naše grijehе.” Govorio sam pažljivo i s poštovanjem da ga ni na koji način ne bih povrijedio jer sam ga jako volio.

Stric Ramchand sa strahopoštovanjem je posegnuo za Bhagavad Gitom na visokoj polici i pažljivo je odmotao iz tkanine boje šafrana. “Poslušaj što Krišna kaže u četvrtom poglavlju: ‘Kad god nestaje pravednosti... ja ustajem; da zaštitim dobre i uništим grešnike. Rađam se s vremena na vrijeme.’” Polagano je čitao te riječi pazeći pritom na moju reakciju.

“Jasno je da je Krišna jednom došao kao Isus”, nastavio je. “Svaki hinduist koji je čuo za njega, vjeruje da je Isus jedan od bogova. Ne moraš postati kršćaninom jer vjeruješ da je Isus bog. To je za one koji su rođeni kao kršćani, a ti si po rođenju hinduist. Što god da vjeruješ, nemoj promijeniti svoju religiju. Uvijek moraš ostati hinduist.”

“S time se ne mogu složiti”, odgovorio sam uljudno, ali jasno. “Isus je rekao da je on *jedini* put, a ne jedan od putova. Time su Krišna i svi drugi isključeni. On, isto tako, nije došao, kako kaže Krišna, da bi *uništio* grešnike, nego da bi ih *spasio*. Nitko osim njega to nije mogao učiniti. Isus nije jedan od mnogih bogova. On je jedini pravi Bog, koji je kao čovjek došao na zemlju, i to ne da bi nam samo pokazao kako moramo živjeti, nego da bi umro za naše grijehе. To Krišna nikada nije učinio. A Isus je i uskrsnuo, što se za Krišnu ili Ramu ili Šivu nikako ne može reći. Oni zapravo nikada nisu ni postojali. Osim toga, ja ne vjerujem u reinkarnaciju jer Biblija kaže da je čovjeku određeno jedanput umrijeti, a onda dolazi sud.”

Moja strina cijelo je vrijeme tužno slušala, jedva zadržavajući suze. Stric Ramchand izgledao je tako razočarano. On je bio iskren, ljubazan čovjek zbog čega sam ga jako poštivao. Ali njega nije bilo moguće navesti na to da logično sagleda jasne činjenice i da logički promisli hin-

duizam i prizna njegove proturječnosti. Prema njegovom mišljenju, ni u kojem se slučaju nije smjelo prekršiti predaju u kojoj ste rođeni. Da sam Isusa samo dodao na svoj popis bogova ili da sam postao ateist ne vjerujući više ni u kakve bogove, mog strica to ne bi diralo. Ali morao sam se nazivati hinduistom! Meni je ipak bilo stalo do istine, a ne do predaje. Uskoro nam je postalo jasno da nema smisla nastaviti razgovor. Uz obostrani dogovor, još sam se istog dana vratio kući.

Niti Gosine nije mogao prihvatiti to da sam postao kršćanin. On je, kao i Ramchand, vjerovao da je Isus jedan od milijuna bogova, jedan od mnogih putova koji na kraju vode k Brahmanu. “Čuj, *Bhai!*” započinjao je više nego jednom, “svi putovi vode na isto mjesto.” Pokušao sam ga uvjeriti da ja i on ne idemo na “isto mjesto”. Isus je Židovima koji nisu vjerovali u njega rekao: “Umrijet ćete u svojim grijesima; kamo ja idem vi ne možete doći.” Ali to se pokazalo beskorisnim. Gosine se nije htio odreći svojih vjerovanja, koliko god da sam mu jasno prikazao činjenice. Nismo više razgovarali i to me jako rastužilo.

Naravno da naš dragi prijatelj, *pundit* Jankhi Prasad Sharma Maharaj, nije mogao zaobići naš dom da bi provjerio ima li istine u tim pričama o nama i kako bi nas odgovorio od te ludosti zvane kršćanstvo. Baba se odmah osvrnuo oko sebe kada je ušao, primijetivši tužno da je nedostajao čitav naš panteon hinduističkih božanstava koja su inače uvijek ukrašavala naše zidove. Zabrinuto je sjeo na stolicu i glasno uzdahnuo.

“Ne razumijem”, započeo je tužno, “zašto ljudi govore te laži o vama? Tvrde da ste svi postali kršćani.” Babi su suze navrle na oči. “Ja u to ne vjerujem!” uzviknuo je snažno. “Recite mi, zašto govore takve stvari o vama?” U očima tog dragog, starog čovjeka kojeg smo svi jako voljeli, ležala je duboka zabrinutost.

“Ali to je istina, Baba”, rekla je teta Revati na hindiju.

On se okrenuo prema meni, s toliko tuge u pogledu: “A tvoj otac, što bi on mislio o tome? A ti Rabindranath Ji... jednostavno ne mogu vjerovati! Tko te uvrijedio? Znam da *punditi* nisu baš uvijek posve iskreni. Reci mi, što se događa?”

“Nitko nas nije uvrijedio, Baba”, odgovorio sam brzo. “Otkrili smo da je Isus istina. On nam je donio oprostjenje i pravi mir. On voli i tebe i umro je i za tvoje grijehе. I ti možeš u njemu pronaći spasenje.”

On nas je zbunjeno pogledao, kao da je oprostjenje za njega pojam koji mu je, kao i meni nekad, potpuno ne-shvatljiv. Činilo se da mu je neugodno i da ne zna što reći. Onda se s čuđenjem obratio Kumaru: “Zar i ti?”

Kumar se nedavno nenajavljeno vratio iz Engleske i sve nas je iznenadio kada je rekao da je postao kršćanin.

“Baba”, započeo je Kumar s poštovanjem, “ti dobro znaš da sam, prije tri godine kada sam napuštao Trinidad, bio beznadni alkoholičar. Hinduistički bogovi nisu mi mogli pomoći, a *karma* me u sljedećoj reinkarnaciji mogla baciti samo još dublje. Također znaš da je s mnogim *punditima* isto tako i da im njihova pobožnost ništa ne pomaže. Nadao sam se da ću u Londonu sve započeti ispočetka. Možeš si zamisliti moje zaprepaštenje kad me jednog dana posjetio jedan od mojih prijatelja s Trinidada s kojim sam se opijao. Čim sam ga ugledao, znao sam da on više nije onaj stari. Rekao mi je da je postao kršćanin i da ga je Isus Krist oslobodio alkohola. To je zvučalo predobro da bi bilo istinito. Ja s njegovom religijom nisam htio imati ništa. ‘Ti si oduvijek bio kršćanin!’ Onda mi je objasnio da se mnogi ljudi nazivaju kršćanima jer idu u crkvu, ali da zapravo nemaju osoban odnos s Isusom Kristom i da ga ne slijede.”

“U svakom slučaju, njegovo sadašnje kršćanstvo plašilo me više od prijašnjeg pijanstva”, nastavio je Kumar, “ali nisam htio biti neljubazan pa sam ga poveo da mu poka-

žem grad. Budući da je na Trinidadu bio poznat kao velik govornik, najprije sam ga odveo do *Speaker's Cornera* u Hyde Parku. Hodali smo od jedne skupine do druge i slušali dok nismo došli do jednog mladića koji je govorio o Kristu. U sebi sam bio siguran da je to istina, ali nisam ga htio slušati. Vratio sam se natrag u svoj stan, ali riječi tog mladića i mog prijatelja nisu mi davale mira. U svojoj sobi pao sam na koljena i zamolio Isusa da mi oprostí grijehe i da uđe u moje srce kao moj Gospodin i Spasitelj. S radošću ti kažem, Baba, da mi je Isus dao pravi mir i da me potpuno promijenio. Sjećaš li se kako ti se Ma uvijek žalila jer sam toliko pio i tisuće dolara trošio na viski? Sada sam potpuno slobodan od želje za alkoholom.”

Baba je s nevjericom zurio u svog promijenjenog prijatelja. Vidjevši kako je ostao bez riječi, teta Revati se nagnula naprijed i s velikom ozbiljnošću progovorila, gledajući tog starog čovjeka u oči.

“Baba, želim ti ispričati što se meni dogodilo. Sjedila sam na *puji* u molitvenoj sobi, kad mi je neki glas odjednom rekao da su svi ti bogovi koje štujem lažni. Onda je isti glas rekao: ‘Ja sam put, istina i život. Nitko ne dolazi k Ocu osim po meni.’ Znala sam da je to Isus. Nekoliko dana kasnije predala sam mu svoj život i on je od mene učinio novog čovjeka. Staro je prošlo, moji grijesi su oprošteni i ja sam sigurna da ću biti u nebu zauvijek. Pazi što Isus kaže: ‘Bog je tako ljubio svijet da je dao svojeg jedinorođenog Sina da ni jedan koji u njega vjeruje ne propadne nego da ima život vječni.’ To spasenje vrijedi za sve kaste i za sve narode, pa i za tebe. Bog će ti oprostiti i pokloniti vječni život ako prihvatiš Krista u svoje srce i ako se pozdaš samo u njega.”

Baba je još uvijek bio previše potresen da bi mogao govoriti. Redom je gledao svakog od nas i bilo mu je jasno da je izgubio svoje najvjernije učenike. Polagano je ustao, a iz njegova lica moglo se pročitati gorko razočaranje. Bio

je pristojan i vrlo ljubazan te je i dalje htio biti naš prijatelj, ali na njemu smo primijetili da se morao jako truditi da potisne svoje snažne osjećaje. Svi smo bili jako tužni dok smo se pozdravljali s njim. Od tada više nikada nisam vidio Babu.

Najviše su nas zbog toga što slijedimo Krista optuživali baš oni ljudi koji hvale toleranciju hinduizma i tvrde da hinduizam prihvaća sve religije. Što su nas više nagovarali da se vratimo na religiju naših očeva, sve smo više uviđali da vjernost religiji ne potječe toliko iz težnje za istinom, nego prije iz osjećajne vezanosti za kulturne predaje. Mnogi hinduisti cijelog života izgovaraju *mantr*e na sanskrtu, a da nikada ne saznaju što one zapravo znače. Većina onih koji su nas klevetali nisu znali zašto su hinduisti, osim po rođenju, niti su imali utvrđeno poznavanje barem temeljnih tvrdnji svoje religije. Naš zločin bio je što smo napustili vjeru svojih očeva pa je svaka rasprava o istini bila suvišna.

Zanimljivo je da su i mnogi muslimani bili jednako uznemireni iako nismo napustili njihovu vjeru. Jedan prijatelj, musliman, vikao je na mene: “Čuo sam da slijediš tog varalicu Isusa!” Ali čak i Kuran naučava da je Isus živio bezgrešnim i čistim životom.

U početku je bilo teško razumjeti mržnju i gnjev koje je Isusovo ime izazivalo u srcima onih koji su nam bili bliski prijatelji. Ali onda smo u evanđeljima pročitali da je Isus svojim učenicima rekao da će ih ljudi mrziti zbog njegovog imena. Ipak, nije nam bilo jasno kako je netko mogao mrziti Isusa, još manje razapeti ga. On je činio samo dobro, ali za sebe je tvrdio da je *jedini* put k Bogu. I mi smo brzo primijetili da je ta tvrdnja ljutila ljude. To bi značilo da se oni moraju odreći svojih vjerskih obreda i žrtava da bi samo njegovu smrt prihvatili kao plaću za svoje grijeh. Sada se njihov gnjev protiv Isusa usmjerio na nas, njegove učenike.

***

“Vi ste sramota i ruglo hinduističke zajednice! Licemjeri! Izdajice!” Ustao sam čuvši taj snažan glas i otrčao na trijem da vidim što se događa. Krishna i Shanti već su bili tamo. Na cesti pred kućom stajao je velik američki automobil. Na krovu je imao pričvršćen zvučnik, a na stražnjem sjedalu sjedio je čovjek s mikrofonom. Bio je to jedan od najbogatijih ljudi na Trinidadu, *brahmin*, i jedan od vodećih hinduista.

“Okrenuli ste leđa vjeri i bogovima svojih predaka. To je najgore što hinduist može učiniti! Odrekli ste se najljepše *dharme* na svijetu, Sanatan *dharme*! To će vas skupo stajati!” Očito je dobro pripremio svoj govor jer je nekoliko minuta čitao bez prestanka, u čemu su ga ohrabrivali susjedi koji su izlazili na ulicu da bi slušali. Zatim je bučno otišao prema sjeveru.

Ujaku Deonarineu i njegovoj ženi to je na kraju bilo previše. Ona se ionako nikada nije baš slagala s ostalima u kući, čak ni prije promjene. A sada kad smo svi postali kršćani, za njih je bilo nepodnošljivo živjeti pod istim krovom s nama i zato su se odselili.

***

Bilo mi je prenaporno svaki dan voziti se autobusom u školu pa mi je Kumar pronašao neku obitelj u blizini *Queen's Royal Collegea* kod koje sam mogao stanovati. Oni su bili hinduisti. Položaj je bio dobar, ali prostor je bio pretrpan. Desetero ljudi dijelilo je dvije male spavaće sobe. Najstariji sin, koji je išao u srednju školu, i ja spavali smo na podu dnevnog boravka. Uopće mi se nije svidjelo to što sam opet bio okružen kipovima i slikama hinduističkih bogova. Ta obitelj još nije znala da sam kršćanin, ali kada me dan za danom nije bilo na obiteljskoj *puji*, morao sam im objasniti razlog.

“Postao sam kršćanin”, priznao sam im jedne večeri.

Cijela obitelj s nevjericom je buljila u mene. Otac se počeo smijati misleći da se šalim, ali kada je primijetio da sam ozbiljan, razgnjevio se. “Napustio si najveću religiju na svijetu da bi postao baš kršćanin!” napao me prezirnim glasom. “Zašto?”

“Tražio sam istinu i onda sam spoznao da je Isus istina, jedini pravi Bog, koji je za naše grijehе otišao u smrt.”

Združenim su se snagama trudili vratiti me natrag. No pristup im se promijenio kada su uočili da sam siguran u svoj izbor. Optuživali su me da sam iznevjerio vjeru svojih očeva, a pri tome su u svojoj trgovini prodavali goveđi *curry*, što je izravno kršenje hinduizma. Ipak im nisam ukazao na to. Gotovo svake večeri otac se vraćao kući pijan. Sada je vikao na mene, psujući ime Gospodina Isusa, a ja se nisam smio braniti. Inače, dok je bio trijezan, bio je vrlo pristojan čovjek. Iako obitelj nije mogla podnijeti kršćane, na svaki su se način trudili biti gostoljubivi i ljubazni.

Više od ljudskog neprijateljstva, pogađao me sve jači pritisak zloduha koji nisu marili za ljubaznost. U toj kući bio sam okružen idolima zastrašujućih pogleda. Znao sam kakva moć se krije iza tih grotesknih maski i zato sam dvoumio trebam li ostati stanovati ovdje. Tada nisam imao drugog izbora.

U školi je život opet postao težak. Pošto sam konačno stekao ugled kao hinduistički vođa, sada sam postao meta šala na Isusov račun. Napadali su me čak i mladići koje sam smatrao kršćanima. Postalo je nepodnošljivo pa jedne noći, pod pritiskom zloduhovskih sila, ležeći ne podu dnevne sobe, nisam mogao usnuti. “Gospodine”, tiho sam jecao, “zašto je tako teško slijediti te? Volim te i imam tvoj mir u srcu, ali ovo u školi i domu postaje preteško za mene. Hoće li me to uvijek pratiti?” Konačno sam zaspao, nadvladan tugom.

Oko dva sata u noći osjetio sam kako me netko tresе. Otvorivši oči, ugledao sam nekoga odjevenog u sjajno bi-

jelo svjetlo kako stoji kraj mene. Sada već potpuno budan, sjeo sam da ga promotrim. Znao sam da je to Isus iako nije izgledao kao na slikama koje sam vidio. Pružio je ruku prema meni i blago rekao: “Mir, svoj mir dajem ti!” Nakon tih riječi nestao je i soba je opet bila mračna. Sjedio sam tako još dugo, pokušavajući se uvjeriti nisam li možda sanjao. Došlo mi je da uskliknem: “Aleluja!” Legao sam i stavio ruke pod glavu, pogled u vjeri usmjerio u nebo i radovao se u Gospodinu.

To iskustvo dalo mi je novo ohrabrenje. Dobio sam novu potvrdu da je Krist sa mnom, da me vodi i da se brine za mene. Naravno da sam to i prije vjerovao i da sam imao povjerenja u njega, ali sada sam imao dublju sigurnost koju ni najteže okolnosti nisu mogle uzdrmati. Ta sigurnost nikada me nije napuštala niti me ikada hoće.

Zamislite moje oduševljenje kada sam jednog dana na oglasnoj ploči škole pročitao o skupu kojeg organizira “Mladež za Krista” (*Youth for Christ*; op. prev.) koji će se održati u predavaonici škole. To je bila najveća udruga u školi, a ja sam uvijek mislio da sam jedini pravi kršćanin na *Queen’s Royal Collegeu*! Odmah su me srdačno prihvatili i tamo sam pronašao niz prijatelja kršćana. Najbliskije prijateljstvo razvio sam s Brendanom Bainom, sinom poznatog suca kriketa. I on je nedavno postao kršćanin. Zajedničkom molitvom i proučavanjem Biblije međusobno smo se ohrabivali da potpuno živimo za Krista i da budemo svjedočanstvo za njega. Često sam doživljavao kako su ljudi upravo kroz to svjedočanstvo i kroz sastanke “Mladeži za Krista”, gdje sam u međuvremenu postao suradnik, bili pridobivani za Krista. Ipak, nije bilo lako “rođenim” kršćanima objasniti da bez nanovorođenja ne mogu ući u Božje kraljevstvo.

Da bih izbjegao nepotrebne susrete s hinduističkom obitelji, zamolio sam ravnatelja da mi dozvoli koristiti sobu za učenje u školi do kasno u noć. Tako sam mogao mnogo vremena iskoristiti za čitanje Biblije i molitvu. Kada bih se

navečer vratio kući, većina je već bila spremna za odlazak u krevet. Kad je, godinu dana kasnije, čitava ta zgrada bila srušena da bi je zamijenila nova, bio sam prisiljen preseliti se. Moj novi dom bio je mnogo udaljeniji od koledža, ali i mnogo prikladniji. Brendan mi je posudio svoj bicikl za prijevoz, a moja nova stanodavka bila je draga kršćanka koja me uvijek ohrabrivala u vjeri.

Kao dječak iz znatiželje sam često rastavljao svoj ručni sat i opet ga sastavljao. Sada sam iz svog umijeća izvukao korist. Pomoću žileta, džepnog nožića i pribadače svojim sam prijateljima popravljao satove. Svakog petka navečer Brendanovim biciklom odlazio sam u grad kupiti potrebne dijelove. Glas o meni brzo se proširio. Uskoro su mi učenci i profesori donosili svoje satove na popravak. Tako sam zaradio džeparac i još sam mogao plaćati dio svog smještaja i školovanja.

Preko vikenda odlazio sam kući u Lutchman Singh Junction gdje sam predavao u nedjeljnoj školi male zajednice pod kućom. Krishna je u međuvremenu postao učitelj u državnoj osnovnoj školi u San Fernandu. On i Shanti preko vikenda su obično dolazili kući pa smo se radovali zajedništvu u proučavanju Biblije i razmjeni iskustava s Isusom. Ma nam je svima bila velik poticaj, posebno u molitvenom životu. Svi smo se od srca voljeli. Ona je često molila sa mnom i tražila je Gospodina da mi pokaže put nakon mature.

U meni se probudila želja da postanem liječnik. Svidjela mi se misao da pomažem drugima. To bi istovremeno bila dobra mogućnost da podijelim Krista s pacijentima. Možda mi se čak otvore i vrata za studij u Engleskoj.

17 **Ponovan susret i oproštaj**

“Rabi, tvoja mama stiže kući!”

Teta Revati stajala je na vratima trijema i pregledavala dnevnu poštu dok je Ma pogledala uzbuđeno i gotovo s nevjericom. Je li moguće? Nakon 11 godina!

“Piše iz Londona”, rekla je teta, pogledom prelijećući pismo. “Traži brod za Trinidad. Ah! Pa stiže danas!”

Lari je baš bio kod kuće u kratkom posjetu iz SAD-a, gdje radi na svom doktoratu. Kada je čuo naše uzbuđene glasove, požurio je u sobu. “Kada pristaje brod?” pitao je.

“Trebao je već pristati!” uzviknula je teta uzbuđeno. “Moramo se požuriti!”

Bila je to divlja vožnja! Kada smo stigli u luku, brod je već bio tamo i svi su se putnici već bili iskrcali. Majku nismo nigdje vidjeli. “Vjerojatno je već uzela taksi”, pretpostavio je Lari. “Dakle, brzo natrag kući!” Tako smo se odmah vratili, ovaj put vozeći još brže.

Potrčali smo uz stepenice i uletjeli u dnevnu sobu. Ona je bila tu – moja majka koju nisam vidio od svoje sedme godine. Stajala je pored stola i razgovarala s Ma, malo zbunjena i začuđena što vidi svoju majku još tako mladahu i na nogama, iako je iz naših pisama saznala kako ju je Gospodin izliječio.

Najprije je prepoznala Larija. Zagrlili su se. Onda je na redu bila teta Revati. Ja sam stajao pokraj vrata i promatrao taj dirljiv prizor. Bilo mi je žao majke. Sigurno je prošla cijelom kućom. Molitvena soba bila je prazna. Idoli i slike božanstava skinuti su sa zida. To joj je sigurno teško palo. Možda se čak i bojala ovog susreta jer smo svi bili kršćani, a ona uvjerena hinduistkinja. Ovo je njen dom, njena obitelj, a vjerojatno smo joj sada svi bili stranci.

Gledala je u mene ne prepoznavši me. Na kraju je pitala: “Ali gdje je Rabi?”

Svi su šutjeli. I ja sam šutio. “Tko je to?” pitala je pokazujući na mene. Još uvijek nitko nije odgovorio. Svi su bili znatizeljni hoće li me prepoznati.

Napetost je postala nepodnošljiva. Konačno je teta Revati rekla: “Pa to je Rabi!”

Svi su pogledali prema meni. Više se nisam mogao suzdržavati. Otrčao sam do nje i poljubio je. Ona me zagrlila, ali ne s onom toplinom i osjećajima kakve sam očekivao tih jedanaest godina. Bilo je kao da se susrećemo prvi put.

“Kako si narastao, Rab! Ne bih te prepoznala.” Usprkos mojoj ljubavi prema njoj, osjetio sam provaliju među nama.

“Sigurno smo se mimoišli”, opravdavala se teta Revati. “Kako dugo si već ovdje?”

“Ni 15 minuta. Ne brini o tome!”

“Žao mi je”, rekla je teta. “Nakon tolikog puta i tolikih godina vratiš se kući, a nitko da te dočeka.”

“Ah, znam da pošta nije baš pouzdana”, odgovorila je majka, hrabro skrivajući razočaranje. Bilo nam je jasno da tuga u njenim očima dolazi od nečeg mnogo važnijeg od toga.

Konačno je došao taj susret, nakon 11 godina. Već dugo nisam više vjerovao da će ikada doći. Toliko toga smo si htjeli reći, ali prepreka između nas i nje nije se mogla previdjeti. Ona je stalno hvalila Babu Muktanandu, gurua u čijem je hramu dugo živjela. Postala je izučeni učitelj joge pa je htjela govoriti o prednostima nadzora tijela i istočnjačke meditacije, čime se otvarate utjecaju zlih duhova, ali nismo znali kako joj to reći. Htjela je razgovarati sa mnom o hinduizmu, ali bilo joj je jasno da više nemamo isto mišljenje. Zato smo oboje izbjegavali rasprave.

Filozofski gledano, može se zaključiti da je hinduizam u pravu kada kaže da prihvaća sve religije i da svatko ide istom cilju, ali različitim putovima. Ali svatko tko zagovara međusobnu snošljivost i sinkretizam svih religija nije

shvatio da zapravo postoje ogromne razlike koje imaju snažan utjecaj na život osobe. Takve temeljne razlike ne mogu se nadvladati međureligijskim dijalogom. Moja majka bila je vjerna hinduističkoj filozofiji, prema kojoj postoji samo jedna stvarnost, Brahman, i prema kojoj *karma* zahtijeva otplaćivanje prošlih grijeha jednom u budućnosti. Mi ostali čvrsto smo vjerovali da su dobro i zlo dvije različite stvari i da Stvoritelj i stvorenje nisu jedno te isto. Primili smo oprostjenje kroz Isusa Krista i više nismo vjerovali u reinkarnaciju. Ta suprotna vjerovanja nemaju zajedničke točke i nije ih moguće uskladiti bez teškog kompromisa koji nijeće značenje jezika i ideja.

Majka se nekako morala pomiriti s tim da više ne dijelelimo njeno vjersko uvjerenje. U našoj nazočnosti činila se praznom i nesigurnom. Sve se promijenilo osim nje. Ona se još uvijek držala predaja i mitova koje smo mi odbacili. Nakon tri dana otišla je u Port of Spain da bi tamo stupila u najvišu službu u najvećem hramu na Trinidadu. To mjesto dobila je već kad je odlazila iz Indije. Sve nas je boljelo to što nas je već tako brzo napustila, ali prepreka među nama nije se mogla zanijekati.

“Moraš doći živjeti sa mnom u hramu”, pokušala me nagovoriti prije svog odlaska. “Čim opet kreneš u školu, moraš me posjetiti! Imamo prekrasan prostor gdje možemo živjeti, a i *Queen’s Royal College* nije daleko!”

Ništa me nije moglo natjerati da živim na takvom mjestu, čak ni blizina majke, ali nisam nalazio riječi kojima bih joj to rekao. Gadio mi se čak i običan posjet. Uopće nisam sumnjao da se iza onih idola kriju zloduhovske sile koje svoje štovatelje drže zarobljene u okovima duhovne tame. Još se živo sjećam tog prvog posjeta kod nje. Netko mi je pokazao put do njenih odaja. Kada sam ušao, vidio sam majku kako sjedi u lotos položaju pred visokim ogledalom, sklopljenih ruku, i klanja se svom božanskom Ja. Na zidu iznad oltara visjela je

velika slika njenog gurua Muktanande, kome se također klanjala i meditirala nad njim.

Oduševljeno me pozdravila. “Tako mi je drago što si došao, Rabi! Dođi, pokazat ću ti prostorije!” Odvela me u susjednu sobu. “Pogledaj, ovo sam dala urediti za tebe! Kada useljavaš?”

“Pa, malo je daleko do škole...”, izmicao sam.

“Ma samo pet minuta dalje”, odvrtila je majka razočarano.

“Razmislit ću o tome.” Zapravo nije dolazilo u obzir, ali nisam joj to mogao reći.

Pri svakom posjetu opet me je pokušavala nagovoriti, ali svojim odgovorima samo sam izmicao i odgađao. Izravno odbiti njenu ponudu bilo bi okrutno. To bi sigurno bilo jako teško za nju. Toliko je toga očekivala od mene, a sada sam joj postao sramota. Svaki hinduist na otoku cijenio ju je, a na njenim mnogim putovanjima na kojima je držala predavanja, sigurno su je vođe pitali za mene. Sigurno sam joj bio na sramotu.

Moja briga za nju bila je mnogo dublja. Strahovao sam za njenu vječnu sudbinu. Ona je bila potpuno predana lažnim bogovima, ali Bog je i mene u svojoj dobroti dosegnuo pa se sigurno želi objaviti i njoj. Svakoga dana molio sam za njeno spasenje. Kako li će to biti teško za nju, teže nego za većinu! Samo ju je ponos mogao tako zaslijepiti. Bilo bi nevjerojatno teško odreći se časti koju je ona uživala i dobiti mržnju i prezir od cijele hinduističke zajednice. Samo jednom pokušao sam je uvjeriti Isusovom izjavom: “Ja sam put, istina i život.”

“Naravno, vjerujem u to!” odvrtila je majka. “Isus je time htio reći da smo svi mi put. To nas uče i Vede: svatko ima svoju *dharmu* i mora u sebi pronaći svoju istinu.”

“Ali, mama! Isus kaže za sebe da je on *jedini* put!”

Brzo smo primijetili da nas vjerska rasprava neće daleko dovesti pa smo promijenili temu. Iz pojedinačnih izjava

zaključio sam da ona nije bila posve sretna. Zato sam i dalje molio da je ta unutarnja glad dovede Gospodinu.

“Za nekoliko minuta odlazim u televizijski studio”, upala mi je majka u riječ kada sam je jednog poslijepodneva posjetio. “Drago mi je da si tu. Dođi sa mnom, molim te!”

Zapravo nisam htio ići s njom jer sam znao da je trebala održati još jedno predavanje o hinduizmu i da će me poslije pitati za mišljenje. To je moglo otvoriti sukob, ali ništa mi drugo nije preostalo.

U studiju sam promatrao majku. Sjedila je pred kamerama i rječito hvalila prednosti joge i meditacije u postizanju duševnog mira. Bio sam uvjeren da mir o kojem je govorila sama nikada nije postigla. I ja sam svojevremeno pokušao proizvesti osjećaj mira, postići mir, ali to nije djelovalo. Mir dobivamo samo ako smo u pravom odnosu sa svojim Stvoriteljem, a ona to nije bila.

“Što misliš o tome, Rabi?”, pitala je nakon snimanja, puna oduševljenja.

Kako bih samo kao hinduist bio ponosan na svoju majku! Ali sada su me njena vjerska revnost i njeni uspjesi tištali. “Ti si dobra govornica, mama!” odgovorio sam koначno. “Imaš dobar glas i dobro izgledaš na ekranu.”

Po njenom razočaranom pogledu shvatio sam da je očekivala više. Nije bilo dovoljno samo izbjegavati raspravu. Hoće li se ikada odreći nade da ću se vratiti hinduizmu?

Nakon mature, iz različitih zajednica na otoku pozivali su me da propovijedam. Krishna i ja često smo na sastancima pjevali, svjedočili i propovijedali. Te službe pričinjavale su nam veliku radost, ali počeo sam osjećati da će me Bog odvesti daleko od Trinidada. Provodeći mnogo vremena u molitvi, tražeći Božju volju, raslo je moje uvjerenje, jednako kao i uvjerenje Ma i tete Ravati, da me Gospodin vodi u Englesku. Mnogo sam razmišljao o studiju medicine. Kao liječnik, mogao bih služiti ljudima i istovremeno govoriti pacijentima o Kristu.

“Pismo za tebe od ujaka Kumara”, doviknula mi je jednog dana teta Revati dok je pregledavala poštu. Kumar se nekoliko mjeseci prije dolaska moje majke vratio u London.

“Poziva me k sebi u London!” viknuo sam oduševljeno. Upravo sam proveo četiri dana u postu i molitvi tražeći Božju volju pa sam ovo uzeo kao potvrdu da me Bog vodi u London, iako nisam imao novaca za put. Ako je to Božja volja, on će se pobrinuti za novac.

Početkom veljače 1967. čuo sam za francuski linijski brod *S. S. Antilles*, koji je četrnaestog trebao isploviti za London. U sebi sam bio siguran da ću biti na tom brodu, ali dani su prolazili, a ja još uvijek nisam imao novac za kartu. Usprkos tome, dvanaestog sam ujutro otišao u Port of Spain i nabavio putovnicu. Zatim sam bez odgađanja otišao na britansko veleposlanstvo i predao zahtjev za vizu.

“Ne možemo vam izdati vizu”, rekli su mi, “dok nam ne dokažete da imate barem 1500 dolara za putovanje.” A meni je nedostajao čak i novac za putnu kartu!

Napustio sam ured s taman dovoljno novaca za povratak kući. Kod kuće sam saznao da su stigla tri dara za mene u ukupnom iznosu od upravo 1500 dolara. Iznenadio sam se kada sam saznao da su darivaoci moja majka, Lari i Krishna. Iznos koji je točno odgovarao onom kojeg sam trebao, bez da je to itko znao, bio je samo još jedan dokaz Božjeg vodstva.

Još iste večeri jedan mi je prijatelj ponudio posuditi novac za putnu kartu. Sva su vrata izgledala otvorena: imao sam novac i osiguran smještaj u Londonu.

“Četrnaestog odlazim za London”, najavio sam obitelji te večeri.

“Četrnaestog? Pa to je preksutra! Kako ćeš sve urediti tako brzo?”

“Danas sam dobio putovnicu, a sutra ću, ako Bog da, dobiti vizu i kartu.”

Nisam imao pojma kako je teško dobiti vizu za Englesku. “Žao nam je, ali ne možemo vam izdati vizu”, bio je suh odgovor na britanskom veleposlanstvu.

“Ali, gospodine, imam tih 1500 dolara koje ste tražili da imam uza se.”

“To još uvijek ne znači da ćete dobiti vizu.”

“Zašto ne?” Sjetio sam se da sam čuo kako su britanske vlasti postrožile uvjete za ulazak stranaca u zemlju.

Ništa mi više nije objašnjavao: “Žao mi je, ne mogu vam je izdati.”

Listao je putovnicu, a onda ju je stavio na šalter. Nisam je uzeo, nego sam se okrenuo, pogledao kroz prozor i molio u sebi: “Gospodine, učini nešto!”

Opet je uzeo putovnicu i udario pečat za vizu.

“Hvala, Gospodine!” šapnuo sam tiho.

Kada sam navečer stigao kući s vizom i putnom kartom, kod nas su se okupili prijatelji i rodbina. Ma i teta Revati pozvale su ih na oproštaj. Čak je i majka stigla iz Port of Spaina. Bili su to trenuci puni osjećaja. Ona se tek vratila kući, a ja sam upravo odlazio. Ma je ostarjela i nerado sam je napuštao. A teta Revati! Kako smo samo bliski postali u Kristu i kakvu nam je pravu ljubav dao Bog! A Shanti i Krishna! Kakve lijepe trenutke smo proživjeli zajedno! A zatim i ostali bratići i sestrične koji su postali kršćani, ujaci, tete i rođaci koji to još nisu... i moj ujak Deonarine, koji mi je nekoć bio kao otac, a nije došao na oproštaj... Nikoga od njih nisam htio napustiti. Ali vjerovao sam da je takav Božji plan za mene i bio sam siguran u njegovo vodstvo.

Oproštajni govori bili su dobronamjerni, puni ljubavi i najčešće iskreni. Teta Revati mi je, sa suzama u očima, rekla da me jako voli. Rekla je kako smo se dobro slagali i da će joj jako nedostajati moja pomoć u kućanskim poslovima. Sjetio sam se tada starih vremena i slavio Boga za čudesne preobrazbe u svakome od nas. Ma je također

rekla slične lijepe stvari pa čak i neki susjedi, hinduisti, izrazili su mi poštovanje nakon što su duže vrijeme pomno promatrali moj život. A onda je ustala moja majka.

“Rabi je moje jedino dijete”, započela je, “i jako sam sretna da imam takvog sina!” Nisam mogao vjerovati da ona to govori. Suze su mi navrle na oči. “Otkad sam opet na Trinidadu, promatrala sam pažljivo njegov život. Mogu samo reći da ga jako cijenim. Zapravo sam i njegov tajni obožavatelj. Dok sam ga promatrala, vidjelo se da je poseban, po svjetlu koje sja u njegovom životu.”

Bilo mi je teško zadržati suze. Majka je bila osoba od malo riječi pa je zato rečeno imalo veću težinu. Nisam ni pomišljao da tako razmišlja o meni, što me duboko taknulo. To me ohrabrilo da i dalje molim za nju.

Ono što je primijetila nisu bile moje vrline ili moje svjetlo, već ljubav i Kristov život u meni koje sam primio nanovorođenjem. Ona nije hvalila moje osobine. Bila je to samo Isusova zasluga. On me promijenio. Kako sam samo želio da i moja majka prihvati taj nov život u Kristu!

18 **Susret Istoka i Zapada**

U Londonu moj život trebao je doživjeti neočekivan preokret. Kada se osvrnem unatrag, samo se mogu diviti kako je Bog sve divno isplanirao i pripremio. Ali prije toga, obitelj na Trinidadu pogodila je jedna tragedija i bilo mi je jako žao da nisam mogao biti kod kuće i tješiti Ma.

Kratko nakon mog dolaska u London, brzojavom mi je stigla vijest o neočekivanoj smrti ujaka Deonarinea, čovjeka s kojim sam nekoć bio tako blizak. Umro je kao i Nana: od srčanog udara. Deonarine je stradao mnogo ranije, s tek 37 godina. Ma je teško podnijela njegovu smrt.

Nešto kasnije saznali smo nešto ohrabrujuće. Bez ničijeg znanja, ujak Deonarine je potajno vodio duge, ozbiljne razgovore s jednim mladim kršćaninom koji je prije toga bio hinduist. “Moli za mene”, tražio ga je Deonarine često. Saznali smo i da je usred jedne *puje* koja je bila održana za njega, odjednom ustao i otišao dok su *pundit* i ostali nijemom gledali za njim. Poslije više nije htio sudjelovati u drugim *pujama*. Duboko sam se nadao da je ujak Deonarine prihvatio Spasitelja prije nego što je bilo kasno. Njegova iznenadna smrt još me jednom podsjetila kako je život kratak i nesiguran. Razmišljajući o tome da je moj život u Božjoj ruci, nalazio sam mir i sigurnost. On će od njega učiniti što želi!

Prije početka jesenskog semestra radio sam u nekoj tvornici i zatim upisao predmedicinski studij na koledžu kojeg mi je preporučio ujak Kumar. Nemoral mojih kolega me šokirao. Moja vjera u Isusa postala je poznata na vrlo jednostavan i neočekivan način. Drugog ili trećeg dana nastave, na satu kemije sjedio sam u prvom redu. Na mojoj igli za kravatu velikim je slovima pisalo: *Isus nikada ne zakazuje*. Usred sata predavač je zastao i nagnuo se da bi izbliza pogledao moju iglu za kravatu. “Isus nikada ne za-

kazuje?” pročitao je glasno, podrugljivim glasom. “I vi to vjerujete?”

Odlučno sam priznao: “Da, vjerujem u to čitavim srcem. Isus me nikada do sada nije iznevjerio.”

“Ma zamisli!” viknuo je predavač. Zbunjeni pogledi ostalih učenika kao da su govorili: “Je li moguće da je s nama u razredu netko tko Bibliju shvaća ozbiljno? A još je i Indijac! “ Ta se novost poput vatre proširila koledžom i postao sam obilježen.

Samo što bih sjeo za stol za ručkom, već je oko mene u krugu sjedilo 15 do 20 studenata, često iz raznih zemalja. Odmah bi počeli postavljati pitanja: “Zar zaista vjeruješ u Boga? Zašto? Kako gledaš na evoluciju? Zašto bi nam Bog još trebao? Pa znanost je odgovorila na sva pitanja. Kako možeš vjerovati u uskrsnuće? Zašto ne vjeruješ u reinkarnaciju?” Neki su me samo htjeli izazvati i raspravljati, ali bilo je i onih koji su tražili istinu. Mogao sam odgovoriti na svako pitanje o znanosti, religiji, politici, psihologiji... ali moj cilj uvijek je bio pridobiti svoje sugovornike za Krista. Neki su ga i prihvatili.

Iako sam imao mnogo posla oko studija i službe u nedjeljnoj školi koja je imala sve više polaznika, redovito sam nalazio vremena za odlazak u Hyde Park, na Piccadilly Circus, Trafalgar Square i u Portobello Road razgovarati o Kristu sa svima koji su htjeli slušati. Pritom sam često susretao narkomane i otkrio nešto vrlo zanimljivo: neki od njih pomoću droge doživljavali su isto što i ja kroz jogu i meditaciju. Zadivljeno sam slušao kako su mi opisivali taj “prekrasan i miran svijet” koji im se otvarao uporabom LSD-a. Taj svijet psihodeličnih boja i zvukova bio mi je jako dobro poznat. Naravno da je bilo i loših *tripova*, ali općenito gledano, narkomani su bili ovisni o tim doživljajima, kao i ja dok sam još vježbao jogu.

“Ja nisam trebao drogu da bih imao viđenja drugih svjetova i bića, da bih vidio psihodelične boje i osjetio

jedinstvo sa svemirom”, pričao sam im. “Sve se to otvorilo samo kroz transcendentalnu meditaciju. Ali sve je to laž, prijevara zlih duhova koji su zauzeli moj razum čim sam im prepustio nadzor nad njim. Prevareni ste! Jedini put na kojem ćete pronaći ispunjenje i mir je vjera u Isusa Krista.” Zbog činjenice da sam znao o čemu govore i imao ista iskustva, ali bez droge, mnogi od tih narkomana pozorno su slušali i prihvaćali moja upozorenja.

Ponekad bih posjetio jednog poznanika narkomana u njegovom stanu da bih mu govorio o Kristu. Kada sam jednog dana došao, vrata stana bila su samo pritvorena. Kako nitko nije odgovarao na moje uporno kucanje, ušao sam. Glasan *rock* ječao je iz zvučnika, a sobu su osvjetljavala psihodelična svjetla. Nasred poda vidio sam svog prijatelja kako izvodi čudne pokrete (meni ipak poznate) tijelom i rukama.

“Pat!” viknuo sam. On je tako slabo zapažao moju nazočnost kao i moj otac tijekom onih osam godina. “Pat!” viknuo sam više puta, ali nikako nisam uspio pridobiti njegovu pažnju. Bio je u nekom drugom svijetu, kao i ja toliko puta nekad, ali samo kroz jogu.

Požurio sam natrag u svoju sobu, pao na koljena i zazivao Boga za svog prijatelja. Pat je na svom *tripu* izvodio iste pokrete kao i hinduističke hramske plesačice. On se baš zbog svojih iskustava s drogama počeo zanimati za hinduizam. Rastužilo me kada sam vidio kako je prodao svoju dušu i uništavao tijelo za doživljaje za koje sam znao da dolaze od zloduhâ.

Jedan drugi ovisnik ponekad je posjećivao najamnike u istom stambenom bloku u kojem smo stanovali ujak Kumar i ja. Rado sam slušao tog inteligentnog apsolutista s Cambridgea dok je na ujakovom klaviru svirao klasičnu glazbu. Bio je glazbeni genije. Vodili smo nekoliko dugih, ozbiljnih razgovora. Iako Michael nije nikada proučavao hinduizam niti je ikada susreo ijednog hinduista, što sam

sve pažljivo ispitao, ipak su njegove predodžbe o Bogu, svemiru i ljudima bile jednake onima koje sam imao ja kao jogi. Bio sam nemalo iznenađen otkrićem da ga je njegovo iskustvo s drogom uputilo u hinduističku filozofiju!

Otkrio sam da zbog brige za te ovisnike, sve više vremena provodim s njima. Razmišljao sam i molio se o činjenici da tako mnogi ovisnici, naravno, ne svi, imaju ista iskustva s drogama kao i jogiji pomoću istočnjačke meditacije. Prema tome, droge proizvode slična stanja svijesti kao i meditacija. Na taj način zlodusi mogu djelovati na živčane stanice i izazvati takva natprirodna iskustva koja nisu ništa drugo nego prijevarne obmane uma. Ti isti zli duhovi koji su me vodili sve dublje u meditaciju da bi me tako zaposjeli, stoje iza narkomanskog pokreta, i to s istim đavolskim ciljem. Postajalo mi je sve jasnije da su droge, meditacija, slobodna ljubav i pobuna mladeži dio iste sotonske taktike, izražene u *hipi*-pokretu, upravo u procvatu u to vrijeme, a uključeni i u određenu glazbu skupina kao što su *The Beatles* i *The Rolling Stones*. Još se dobro sjećam koncerta *The Rolling Stonesa* pred 250 000 ljudi u Hyde Parku nakon smrti Bryana Jonesa koji je umro od predoziranja. Glazba ih je opijala jednako kao i hašiš i LSD.

Najviše me zapanjilo otkriće da je čitava filozofija tih kontrakultura droge, pobune i *rock* glazbe bila u načelu hinduistička: iste laži o jedinstvu svega živog, vegetarijanstvo, shvaćanje stalnog napretka do potpunog jedinstva sa svemirom i tvrdnja da svatko mora pronaći svoj vlastiti put.¹ Mnogi mladi ljudi nisu pobjegli samo u opijenost drogama, nego su i vježbali transcendentalnu medi-

---

1 Hinduizam naučava da je *dharma* svakog čovjeka drugačija i da je zato treba osobno tražiti i pronaći. Ne postoji moralno mjerilo koje bi bilo mjerodavno za sve. Krišna je naučavao da svatko može odabrati bilo koji put, što znači da može činiti što želi, a da na kraju ipak stigne do njega.

taciju i razne vrste joge. Čitavo njihovo razmišljanje bilo je zamagljeno istočnjačkim misticizmom. Gotovo svi su počeli vjerovati u reinkarnaciju, što je isključivalo vjeru u Kristovo uskrsnuće jer radi se o dvije nepomirljive krajnosti. Moja zabrinutost porasla je kada sam shvatio da Sotona želi napasti Zapad poplavom istočnjačkog misticizma. Činilo mi se da je malo kršćana shvatilo taj plan i bilo spremno boriti se. Je li Bog možda htio opremi-
ti mene, bivšeg hinduista, da upozorim milijune ljudi na Zapadu koji padaju pod utjecaj istočnjačke filozofije, a za koju znam da je kriva? Ozbiljno sam počeo moliti za to.

Bog je očito imao plan za mene, iako nisam još shvaćao u kojem me smjeru vodi. Bilo je prekrasno uvijek iznova doživjeti Božju brigu za moje potrebe, njegovo vodstvo i zaštitu. Prva kršćanska propovijed koju sam čuo bila je o Dobrom pastiru, tumačenje 23. psalma. Dobri pastir sada mi je htio pokazati da pripadam njegovom stadu i da se on brine za mene.

Jednog sam jutra trebao poći u školu na ispite, ali nisam imao novaca za autobus i metro. U molitvi sam predao tu potrebu Gospodinu, kao što to činim za sve stvari, i krenuo prema autobusnoj postaji te stao u red. Malo prije nego što je autobus stigao, neka mi je žena u ruku stavila novčanicu od 5 funti i ustrajala u tome da je zadržim. Nekoliko tjedana ranije, njenog sam muža doveo Gospodinu i ona mi je bila vrlo zahvalna za to. Ipak, ničime joj nisam dao naslutiti da nemam novaca. Samo Gospodin joj je to mogao reći i dovesti je ovamo baš u tom trenutku.

Jednog drugog jutra, upravo polazeći u školu, osjetio sam potrebu da se vratim u sobu i molim za svoju sigurnost. To sam i učinio. Dok sam stajao na autobusnoj postaji, dobio sam osjećaj da trebam ući u autobus broj 6 koji je upravo ukrcavao putnike, iako je moj autobus broj 52 trebao doći za nekoliko trenutaka. Ne znajući zašto, uskočio sam. Samo što se autobus pomaknuo, čuo sam zapanju-

juću škripu guma. Osvrnuo sam se i vidio automobil bez nadzora kako pustoši onaj red ljudi na postaji u kojem sam trebao i sam stajati. Skočio sam iz autobusa u želji da pomognem. Bilo je strašno. Tako je malo nedostajalo da i ja budem među poginulima! Iako mi je bilo žao unesrećenih, zahvaljivao sam Gospodinu što mi je poštedio život. Bilo je očito da me on čuvao. Sutradan sam u novinama čitao izvještaj o tom događaju: sedmero mrtvih i šestero teško ozlijeđenih.

Svakom sam prilikom na radiju slušao poruke Billyja Grahama. One su za mene predstavljale velik izazov i pomoć. U proljeće 1970. godine najavio je svoju veliku evangelizaciju u Dortmundu u Njemačkoj. Taj događaj trebao se prenositi televizijom na velike stadione u 39 gradova, "od Amsterdama do Zagreba", u 11 država. Dr. Graham obratio se kršćanima Europe da se ujedine u tom velikom podvigu. Dok sam molio za tisuće suradnika koji su bili potrebni, u meni je raslo uvjerenje da molitva nije dovoljna. Trebam li napustiti školu i otići u Dortmund? To nije izgledalo baš razumno. Bio sam već usred treće godine studija i radovao sam se da ću postati liječnik.

U meni su se probudila sjećanja na prve dane mog kršćanstva. Od početka je u meni postojala želja da cijelome svijetu govorim o Kristu. Dok sam još išao u srednju školu, vapio sam Gospodinu na koljenima: "Daj mi da naviještam evanđelje milijunu ljudi!" Činilo se da je to nemoguće uslišati jer na cijelom Trinidadu tada nije živjelo toliko ljudi, ali stvarno sam vjerovao da će Bog to omogućiti. Kada je Oswald J. Smith držao predavanja u Port of Spainu, posjećivao sam ih budući da sam se njegovog imena sjećao još s letka kojeg sam bio dobio u bolnici. Posljednju večer zamolio je sve koji se žele posvetiti punovremenoj kršćanskoj službi da dođu u prostoriju za molitvu. Javila se nekolicina ljudi, po meni prestarih da bi Gospodinu mogli dati još mnoge godine.

“Vjerujem da je među nama jedan mladić kojeg Bog poziva”, rekao je ozbiljno dr. Smith. “Bog ga želi upotrijebiti da tisuće pridobije za Krista. Još ćemo malo sačekati.”

Nitko se nije micao. *Gospodine*, molio sam žarko, *ne znam jesam li ja taj mladić... ali želio bih biti!* Ustao sam i otišao u prostoriju za molitvu. Kada je dr. Smith molio sa mnom, osjećao sam da ću postati evangelizator. Ali bio sam još tako mlad; tek su mi bile 22 godine.

Kada sam čuo izazov Billyja Grahama, počeo sam moliti za namicanje tolikih radnika za evangelizaciju u Dortmundu. I dok sam tako bio zabavljen tim posredovanjem, Bog mi je, izgleda, rekao: “Rabi, došlo je taj trenutak!” U srcu sam odgovorio: “Da, Gospodine!”

Ta odluka trebala je promijeniti čitav tijek mog života, a dogodila se tako brzo i lako. Naučio sam vjerovati Bogu, a moje srce bilo je mirno iako nisam znao što me čeka. Znao sam samo da je to ono što želim i da se neću predomisliti. Bol zbog činjenice da neću postati liječnik bila je više nego nadomještena spoznajom da će me Dobri pastir voditi na svakom koraku, istina, korak po korak.

Te iste noći sanjao sam isti san kao kratko nakon toga što sam postao kršćanin. Stajao sam na prekrasnoj zelenoj livadi, a Gospodin uz mene. Poveo me, držeći me za ruku, na brežuljak. Kada smo se popeli, s druge strane vidio sam tisuće ljudi kako gledaju u nas puni očekivanja. Pokazujući u njih, Isus mi je rekao: “Propovijedaj!” Kada sam se probudio, sada već drugi put pod istim dojmom, smatrao sam da je to potvrda te tako važne odluke.

“Vjerujem da me Bog želi u Njemačkoj da bih pomogao Billyju Grahamu oko susreta u Dortmundu”, rekao sam ujaku Kumaru tog jutra. “Odlazim za nekoliko dana.”

“A škola, Rabi?” pitao je. “Hoćeš li se vratiti dogodne da nastaviš studij?”

Kako da mu kažem da namjeravam ostaviti studij kojim se i sâm toliko oduševljavao? “Pa nisam siguran”, re-

kao sam u nadi da me neće više ispitivati. Činilo se da je zadovoljan. Mislim da ću mu lakše sve ispričati kasnije. Zapravo sam se brinuo za duhovno blagostanje onih koje sam u Londonu doveo Gospodinu. London je opasan grad za mlade kršćane, s tolikim zamkama i napastima. Nije mi bilo lako ostaviti te novoobraćenike koji su mi toliko značili. Ali znao sam da se mogu pouzdati u Gospodina da će ih voditi.

Ovo je bio velik korak vjere. Nisam mogao mnogo uštedjeti od honorarnog rada u prodavaonici cipela na Oxford Streetu, ali znao sam da sam u Božjoj volji. Spalio sam mostove za sobom ostavivši i to malo što sam imao. Pozdravio sam se sa svojim stricem, s Londonom i sa svojim životnim putem kojeg sam ovdje namjeravao započeti. S malom putnom torbom koja je sadržavala sve što sam tada imao i s novcem za otprilike tjedan dana, sjeo sam na vlak za Dortmund, bez da sam znao i riječ njemačkog niti poznao ikoga u Njemačkoj. Bio sam poput malog djeteta koje je krenulo na dugo putovanje i sve sitnice povjerilo svome ocu da se on brine o njima.

Prvog jutra u Dortmundu, među tisućama stranih ljudi koji su žurili ulicama i govorili meni stranim jezikom, bio sam zapanjen. Bog me je milostivo odveo upravo do ureda organizacije Billyja Grahama, iako nisam poznao adresu. Na ulazu me pozdravio Nijemac na savršenom engleskom, ispružene ruke. Činilo mi se kao da me očekivao: “Dobro jutro! Jeste li upravo stigli s dalekog puta iz Indije?”

“Trenutno samo iz Londona”, odgovorio sam zadovoljno, “ali sam Indijac, s Trinidada.”

“Gdje ste odsjeli?”

“Prespavao sam u hotelu...”

“Ah, to ne možemo dozvoliti! Pobrinut ćemo se da dobijete smještaj. U međuvremenu ćemo svi pojesti nešto toplo.”

Taj “smještaj” bila je prekrasna kuća u blizini velike crkve, Marienkirche. Moji domaćini, obitelj Klitschke, nisu mogli biti ljubazniji. Uskoro sam zaboravio da sam stranac u stranoj zemlji.

Susret kršćanskih vođa Europe s Billyjem Grahamom održan je u dvorani u blizini doma obitelji Klitschke. Srećom, i ja sam bio pozvan. Osjećao sam se kao da ne pripadam onamo među te lijepo odjevene i uspješne Nijemce, odjeven u svoje staro, smeđe odijelo, krojeno za tropske krajeve, kupljeno davno na Trinidadu. Unatoč izgledu, činjenica da sam bio prvi bivši hinduist kojeg je većina od njih ikada vidjela, pretvorila me istog trena u slavnu ličnost. Mnogi su me pozvali u svoje crkve diljem Europe da propovijedam i ispričam kako sam postao kršćanin. Za jednog mladića sa sela, s malog Trinidada, bilo je to previše, a vrhunac sam doživio kada me dr. von Stieglitz predstavio Billyju Grahamu.

Znao sam da je on propovijedao na svakom kontinentu, većem broju ljudi nego itko do tada u povijesti, da je propovijedao u Bijeloj kući i da je prijatelj s predsjednicima i državicima. Moglo se očekivati da će biti napuhan, ponosan i nepristupačan. Naprotiv, bio je jako topao, osoban i izrazito ponizan. Pokazao je iskreno zanimanje za mene: tko sam, odakle dolazim i što radim. Visok i naočit, sagnuo se da bi me pogledao u lice svojim bistrim, plavim očima.

“Rabi, propovijedao sam evanđelje u tvojoj zemlji dok si još bio dječak”, rekao mi je taj veliki evangelizator.

Te riječi danima nisu napuštale moje misli. Taj čovjek propovijedao je evanđelje u mojoj zemlji i posredno sam zbog toga i ja postao kršćanin. Jedan od njegovih izravnih obraćenika doveo je Molli Kristu, a ona me prva suočila i izazvala evanđeljem. Također je propovijedao u Indiji i mnoge moje sunarodnjake doveo Kristu. I još uvijek propovijeda Radosnu vijest širom svijeta. Hoću li i ja, uz Božju milost, propovijedati Radosnu vijest o Kristovoj

ljubavi u raznim zemljama, a posebno u Indiji? Bila je to prevelika stvar da bih joj se mogao nadati.

U Dortmundu sam, kao i u Londonu, bio jako privlačan hipijima i narkomanima. Mnogi su mi postavljali pitanja o smislu života i o Božjem postojanju te se nadali da im, kao bivši hinduist, mogu pomoći. Potvrdili su mi da je LSD često putna karta za putovanje u svijet istočnjačke misli. Jednako kao i u Engleskoj, mnogi od tih narkomana prihvatili su hinduističke poglede na život. Ali ni to nije moglo ispuniti njihovu najdublju čežnju i zato su me pitali za put istine.

Moja iskustva s meditacijom pomogla su mi u razgovoru s njima. Usprkos tome, osjećao sam potrebu za temeljitom teološkom naobrazbom. Uvijek sam bio protivnik seminara jer sam smatrao da Bibliji pristupaju kao nekakvoj čitanci, a ne kao onome što ona jest, Božja riječ koju samo Duh Sveti može objaviti. No znao sam da trebam sustavnu pouku u poznavanju Biblije pa sam počeo moliti Boga za vodstvo.

Predavanja Billyja Grahama bila su izazovna, nadahnjujuća i živa. Jednostavna i jezgrovita; svatko je mogao shvatiti svaku riječ. Jednostavno snažno. Usred svoje prve poruke na tim susretima, Billy Graham je odjednom rekao: “Želim pozvati vas, mlade ljude, da se upišete u neku dobru biblijsku školu. Izgradite čvrst temelj za službu u koju vas poziva Gospodin.”

Te riječi, kao da su izgovorene upravo meni, ušle su mi u srce kao strijela. Na licu mjesta opet sam se predao Gospodinu. Kasnije, sâm u svojoj sobi, molio sam: “Gospodine, uzmi me, koristi me. Ne mogu ti platiti spasenje, ali ti želim služiti. Ti me pripremi za službu koja će dotaknuti vječnu sudbinu tisućama. Sve ti je na raspolaganju!” Dok sam molio, stekao sam dojam da me Bog želi poslati na *London Bible College*. Sutradan sam zatražio obrasce za prijavu.

Tih dana u Dortmundu često sam slušao o jednom mladom studentu biblijske škole *Brake* u sjevernoj Njemačkoj za kojeg su mi rekli da ga moram upoznati. “Vas dvojica imate istu viziju i želju”, govorili su mi. Heinz Strupler iste je stvari slušao o meni. Konačno smo se upoznali, ali budući da nijedan od nas nije znao jezik onog drugog, tada smo proveli zajedno samo nekoliko minuta. Nismo ni slutili da ćemo narednih godina služiti Gospodinu u istom zadatku. Iznenadilo bi nas da smo znali gdje i kako uskoro će nam se putovi opet sresti.

Putujući kroz Švicarsku i Austriju, posjećujući prijatelje koje sam upoznao u Dortmundu, našao sam se okružen do tada neviđenom ljepotom. Bilo je proljeće. U dolinama stabla su već pupala, a trava je bila zelena. Na jezerima i u parkovima blistalo je cvijeće raznih boja i oblika kakvo još nisam vidio. Nad tim rascvjetalim i raspjevanim rajem u tihom su se veličanstvu uzdizale Alpe, još odjevene u zimsko ruho, što je proljeće činilo samo još dražesnijim. Zahvalan Bogu, Stvoritelju i Velikom umjetniku na tim prizorima, ponekad mi se činilo da ću pući od radosti nad tim ljepotama.

Stigavši u Zürich, odmah sam potražio adresu koju su mi dali u Dortmundu. Došao sam ovamo jer sam čuo da je Zürich postao Meka za ovisnike. Pronašao sam taj nekadašnji dom umirovljenika u čijem podrumu su se održavali sastanci za hipije. Jedan stariji, ali živahan gospodin upravo je vodio razgovor o nekoj biblijskoj temi na njemačkom. Kada je sastanak završio, neki me mladić pozdravio na engleskom.

“Zovem se Martin Heddinger”, ljubazno se predstavio i pogledao prema mojoj putnoj torbi. “Nadam se da još nemate smještaj. Htio bih da stanujete kod nas.”

“Slazu li se vaši roditelji s tim?”

“Nazvat ću ih i reći im da dolazite. Oni će se veseliti ako ćete ostati kod nas koliko god možete.”

Obitelj Heddinger bila je jednako gostoljubiva i prijazna kao i obitelj Klitschke. Kakav srdačan prijem su pripremili, meni, potpunom strancu iz neke daleke zemlje! Kristova ljubav mogla se vidjeti u njima i uskoro sam Martinove roditelje počeo zvati mama i tata, kao i on. Prema meni su se doista odnosili kao prema sinu.

Nekih dva tjedna nakon mog dolaska u Zürich, Heinz Strupler, njegova zaručnica Annalies i još četiri učenika

iz biblijske škole *Brake* došli su u grad. Namjeravali su u Zürichu raditi među hipijima. Bio sam sretan da i Heinz dijeli istu brigu za te mlade ljude koji su drogama bili uvučeni u istočnjački misticizam. Bio je odlučan u tome da mlade kršćane pridobije za evangelizaciju cijeloga svijeta, što je bila i jedna od mojih želja.

“Dok sam bio u biblijskoj školi, svakog sam ljeta surađivao s *Operation Mobilisation*”, ispričao mi je Heinz preko prevodioca, pri čemu je izrazito gestikulirao. “Oni nastoje organizirati mlade ljude cijeloga svijeta za naviještanje evanđelja na ulicama, za prodaju Biblija i kršćanskog tiska po kućama te da pomažu mjesnim crkvama u evangeliziranju. Upravo sam završio biblijsku školu i želim svoj život posvetiti tom zadatku.”

“To bi svatko trebao raditi!” dodao je posebnim glasom kojim je izražavao oduševljenje. Kasnije sam zaključio da je zapravo uvijek oduševljen. Iako je njegov humor bio oštar i narav ćudljiva, nakon iznenadnog ispada njegovo je lice vrlo brzo opet poprimalo uobičajen ozbiljan izraz. Sve je to bilo u skladu s njegovom razbarušenom kosom i kratko podrezanom bradom. Rijetko sam susretao ljude s tako velikim oduševljenjem za Krista.

“Ja nisam oduvijek bio takav”, ispričao mi je Heinz. “Znaš ti Švicarce. Ne može ih se baš tako lako pokrenuti. Ali kada sam prije nekoliko godina postao kršćanin, Isus me potpuno promijenio. Sada želim da čitav svijet sazna što on može!” Šakom je udario o dlan kao znak potvrđivanja. “Da, mislim ozbiljno! Moramo protresti kršćane ovdje u Švicarskoj. Većina onih koji se zovu kršćanima nisu nanovorodeni. Kažem ti, Europa je veliko misijsko polje. Crkva u Africi je jača, ima veći postotak vjernika nego u Njemačkoj, Austriji ili Francuskoj.”

Heinz je bio rođeni organizator, čovjek od akcije, koji je tražio da se nešto obavi jučer, a ne sutra. Ipak, nije bio od onih koji rade u ljudskoj snazi i revnosti, bez poznavanja

nja Božje volje i moći Duha Svetoga. Nas sedmorica proveli smo tjedan dana u postu i molitvi, tražeći Božje vodstvo. Nakon toga bili smo uvjereni da je Bog kroz nas htio započeti rad s onim društvenim skupinama koje je većina crkava u Zürichu zanemarivala. Složili smo se da ćemo se podrediti vodstvu organizacije *Operation Mobilisation* i postati jedan od njihovih timova. Naš početni kapital se, osim od Kristove ljubavi u našim srcima, sastojao od nešto džeparca i jedne stare Simce, vlasništvo Annaliese, predane Kristu kao i Heinz.

Uskoro smo primijetili da nije baš jednostavno pridobiti ni mlade ni stare kršćane za rad s organizacijom *Operation Mobilization*. Malo ih je bilo spremno napustiti svoj udoban dom i dobro plaćen posao. Ponekad je bilo lakše uvjeriti nekog bivšeg narkomana ili obraćenu prostitutku da postanu Kristovi učenici, nego probuditi nekoga odgojenog u crkvi. Tih prvih dana imali smo poteškoća čak i s ulaskom u crkve. Neki pastori mislili su da im pokušavamo oteti mlade ljude jer su mnogi koji su nas upoznali otišli u biblijske škole i u misiju. Većina pastora me ipak uvijek iznova molila da posvjedočim o svom obraćenju s hinduizma na Krista, ali poruke koje su u pitanje stavljale njihov lagodan način života nisu bile tražene. Ali moja priča uvijek je činila upravo to. U Zürichu sam radio vrlo naporno, danju i noću. Danju smo po dvoje ili troje išli u barove i okupljališta hipija i nudili im alternativu za alkoholu, droge i nemoral: Isusa Krista, koji ih može osloboditi ako ga prihvate. Uskoro smo došli u doticaj s prostitutkama, homoseksualcima i razbojnicima, budući da su ovisnici često posezali za najrazličitijim sredstvima da bi podržali svoju ovisnost. Kakva je radost doživjeti kako se ti uništeni životi obnavljaju snagom Božjeg Svetog Duha!

Svake smo večeri mlade ljude koje bismo sreli u gradu pozvali u taj podrum. Ja bih im tada pričao kako sam postao kršćanin i jednostavnim riječima prikazao evanđelje.

Martin Heddingler bio je moj prevoditelj. Nakon sastanka često bismo stolove pomaknuli do zida i dopuštali onima koji nisu imali nikakvog boravišta da prenoće na podu. Mnoge sam noći proveo tamo s njima na podu, često s tridesetoricom ili više njih. Doživio sam strašna iskustva s neizdrživim smradom nekih koji se mjesecima nisu kupali i ispadima ludila zbog utjecaja LSD-a i gubitka kontrole.

Za mnoge od tih mladih ljudi Zürich je bio samo usputna postaja na putu droge kroz Tursku, Iran, Afganistan, Pakistan do prekrasnih plaža Goe na zapadnoj obali Indije. Neki su se htjeli nastaniti u hinduističkom hramu da bi ih tamo poučavao guru. Drugi su više naginjali zenu i drugim budističkim školama. Konačan ishod bio je isti: vjera u reinkarnaciju i um kojim vladaju zlodusi. Mnogi se nikada neće vratiti sa svoje odiseje; negdje će putem bijedno propasti od predoziranja ili od neke bolesti. Željeni raj u Indiji za mnoge se pokazao kao vrata pakla!

Osjećao sam veliku odgovornost dok sam iz večeri u večer pričao kako me Bog oslobodio iste sotonske zablude na koju su sada oni nasjeli. Nagovarao sam ih da svoja srca otvore Kristu. Neki su odgovorili, neki nisu. Činilo se kao da su svi bili oduševljeni pričom kako je predan hinduist postao sljedbenikom Isusa Krista, Mesije. U osobnim razgovorima pokušavao sam im objasniti da droge i meditacija otvaraju um zlodusima. Najljepši doživljaji s LSD-om ili meditacijom su varke mračnih sila koje su ih time htjele ohrabriti da krenu još dalje. Ali nije bilo lako uvjeriti one koji su već duboko upali u zamku tih lukavih zavodnika.

Doživjeli smo mnoge tragedije. Nikada neću zaboraviti Petera, inteligentnog mladića iz bogate obitelji, koji je mrzio svog oca zato što se brinuo samo za posao, uspjeh, kuće, automobile i zabavu. Peter je znao da je život nešto više od toga, ali se isto tako nije htio odreći droge i nemo-rala, kao ni njegov otac materijalizma. Najprije je tvrdio da je ateist, a kasnije je priznao postojanje Boga i bio uvjeren

da je Isus Krist Spasitelj. Unatoč tome, izbjegavao je osobnu odluku. Mnoge sate raspravljao sam s njim nastojeći ga nagovoriti da prihvati Krista.

Jedne večeri ozbiljno sam ga molio da više ne odgađa odluku. "Peter, svi tvoji intelektualni prigovori su samo izgovor. Tvoj problem nije intelektualne, nego moralne prirode. Ti znaš istinu i moraš se odlučiti za ili protiv. Ja to ne mogu učiniti umjesto tebe. Sada, bez Krista, tvoj život nema ni smisla ni sadržaja. Znaš da u životu trebaš odlučiti hoćeš li ići u školu ili ne, hoćeš li prihvatiti neki posao, hoćeš li se drogirati ili ne, hoćeš li voljeti ili mrziti... Tako trebaš izabrati i hoćeš li prihvatiti ili odbaciti Krista. Možeš birati između Krista i Sotone, vječnog života ili vječne smrti. Ne možeš izbjeći tu odluku. Ne možeš imati jedno i drugo. Moraš odabrati."

Sutradan Peter si je prislonio pištolj na glavu i ubio se. Vijest o njegovom samoubojstvu previše me potresla. Jesu li ga možda moje riječi navele na to? Jesam li mu krivo pristupio? Trebam li prestati raditi među ovisnicima? To bi se moglo ponoviti! Bio sam toliko obeshrabren da danima više nisam mogao propovijedati. Mučio sam se s predbacivanjima danju i noću, misleći da sam, na neki način, utjecao na njegovu odluku. Postupno sam se smirio, nakon dosta molitve, jer mi je Gospodin pokazao da sam Peteru ponudio život, a ne smrt. Svatko tko odbaci Krista, odabire smrt, čak i ako si ne puca u glavu. Mnogi se uništavaju drogama, alkoholom i spolnim izopačenostima, ali neki odabiru nov život u Kristu. Nikakve koristi ne bi bilo da sam šutio ili mu dao do znanja da njegova odluka nije tako hitna.

Još me uvijek boljelo srce kad sam razmišljao o Peteru. Njegov izmučen izraz lica vidio sam u licima tolikih drugih ljudi. U njihovom životu mogla se osjetiti sveprisutna moć zla koja je progonila te bijedne duše. Bio sam uvjeren da su Petera u samoubojstvo otjerali zli duhovi, isti oni koji su opsjedali naš dom i određivali moj život. Kada je Peter

odbacio Isusa, predao se njihovoj moći. Svakodnevno sam nalazio potvrde za to da su zloduhovske moći kroz droge i istočnjačku meditaciju nalazile ulaz u čovjeka.

Jedne noći do kasna sam s prijateljima stajao vani pred podrumom koji nam je služio kao prostorija za okupljanje. Podrum je bio prazan jer nitko nije ostao prespavati. Pokušavali smo razumno razgovarati s Raymondom, mladim ovisnikom koji se te iste večeri dvaput pokušao ubiti. Prije tri tjedna ozbiljno sam ga pozivao da ostavi droge i da prihvati Krista. Tada mi se rugao. Dok smo tako nas četvorica stajali vani i razgovarali, Raymond me iznenada odvuкао u podrum i zaključao vrata. Bio je mnogo veći i jači od mene, tako da mu se nisam mogao suprotstaviti. Tada me iza zaključanih vrata počeo gušiti. Dok mi je svim snagama stiskao grkljan, nisam osjećao gotovo ništa. Zbunjen tim čudom, pustio me na trenutak. Brzo sam pokušao otključati vrata, a on je skočio na mene kao tigar.

“Ja sam Sotona!” vikao je histerično. “U meni je Sotona!” Bacio me o vrata i potražio neko oružje. Pokupio je bocu punu sirupa od kojeg smo radili sok i krenuo prema meni vičući: “Ja sam Sotona! Ne miči se ili ću ti baciti ovu bocu u glavu!” Zamahnuo je bocom iza glave.

Ni u jednom trenutku nisam sumnjao da je Raymond opsjednut zlodusima koji su ušli u njega kroz drogu. Ti duhovi, koji su kroz meditaciju ovladali i mnome, dali su mi nadljudsku snagu da podignem onaj težak uteg kao drven štap i zamahnem njime prema svojoj teti. Snaga koju je Raymond sada pokazao bila je strašna. Ali znao sam da je snaga tih zlih bića bila slomljena u trenutku kada je Krist ušao u moje srce.

“Ako si ti Sotona, neću te poslušati jer pripadam Kristu!” odgovorio sam odlučno i krenuo korak prema Raymond.

Istog trenutka svom je snagom bacio bocu prema mojoj glavi. Vidio sam je kako leti upravo prema meni i tiho

zazvao pomoć. Nisam imao niti dovoljno vremena da se sagnem. U sljedećem trenutku boca se trebala razbiti o moje lice, ali začuo sam kako se razbila o vrata iza mene. Osjetio sam strujanje zraka i kako skreće oko mene, kao da ju je skrenuo neki nevidljivi štit.

“Raymonde, Isus te voli i želi ti pomoći”, rekao sam i polako krenuo prema njemu. “Isus je Pobjednik. U Isusu Kristu tražim tvoje oslobođenje!”

Zlodusi u njemu nisu mogli podnijeti izgovaranje Isusovog imena. Raymond je dlanovima pokrio uši i trčao prostorijom. “Ne! Ne!” vikao je. Sada sam mogao otključati vrata i pustiti svoja dva prijatelja unutra. Raymond je upravo zamahnuo stolicom u zrak da bi mi njome razbio glavu.

“U Isusovo ime, pusti stolicu!” naredio sam.

Stolica mu je ispala iz ruke. Sada je bio potpuno izvan sebe. Uhvatio je tešku prijenosnu peć i opet ciljao na mene. Opet sam naredio: “U Isusovo ime, spusti to!” Peć je pala na pod.

Počeli smo gorljivo moliti da Bog izbaci duhove koji su opsjeli Raymonda. On se povukao u kut kao prestrašena životinja, sklupčao se i ispuštao čudne zvukove. Mi smo i dalje molili u ime Isusa Krista, našeg Gospodina. Odjednom je Raymond uzviknuo: “Nešto mračno izašlo je iz mene! Ali još nešto je ostalo! “ Pao je na koljena i počeo se moliti.

Ustrajno smo zazivali pobjedu u Isusu Kristu, sve dok Raymond nije uzviknuo: “Otišao je! Nema ga više!” Zaplakao je poput malog djeteta: “Molim te, oprosti mi, Gospodine, zbog drogiranja i homoseksualnosti.” Očito je novac za drogu zarađivao homoseksualnim djelima. Božjom milošću Raymond je postao nov čovjek.

Naš način rada prenerazio je kršćane u Zürichu. “Evangelici kažu da je tlo ovdje pretvrdo”, poučio nas je jednom Heinz, sa sjajem u očima. “Slobodne crkve tvrde da hipije, prostitutke i homoseksualce nije moguće pridobi-

ti za Krista, a državna crkva opet misli da to nije ni potrebno jer su svi oni kršteni kao djeca i kasnije krizmani pa će sve biti u redu. Ha, ha!” Kratko se nasmijao. “Ali Bog nam je rekao da idemo na ulice da bismo ih pridobili za Krista. Kažu nam da je to nemoguće. Kod nas na ulicu izlazi još samo Vojska spasa. Vidjet ćemo što Bog može učiniti!”

Svakodnevno smo doživljavali da je s Bogom sve moguće. Propovijedali smo masi koja se u stotinama ponekad našla pred željezničkim kolodvorom, na mjestu gdje se sastaju četiri ulice. Kakav prizor je to bio kada vidite krute Švicarce kako izlaze iz mase na poziv da prihvate Krista. Znali smo da to nije bila naša gorljivost, talent ili odlučnost, nego Božji Duh na djelu. Izgledalo je kao da smo samo promatrači tog velikog čuda. Neki okorjeli hipi, kojeg je Krist oslobodio droge i potpuno promijenio, poklonio nam je iz zahvalnosti svoj stari Volkswagen. Taj automobil toliko je bučio da smo ga nazvali *Thunderbird*, ali bio nam je od velike pomoći u radu.

Kada je jedan od vodećih hipija prihvatio Krista i dao se krstiti u jezeru, ta se vijest brzo proširila Zürichom. Tada je mnogo ljudi iz različitih crkava došlo k nama, neki iz znatiželje, a neki ponuditi svoju pomoć. Jedna mlada djevojka nam je kao odgovor na poziv na učenje poklonila svu svoju ušteđevinu. Od tog novca kupili smo rabljeni Volkswagenov kombi. Oni čije kršćanstvo nije bilo pravo i osobno, često su bili odvučeni u hipijevski način života: droge, misticizam i spolne izopačenosti. Jasno smo doživjeli ono što je apostol Pavao rekao: “Obucite se u bojnu opremu Božju... Jer naša borba nije protiv krvi i tijela, nego protiv Poglavarstava, protiv Vlasti, protiv Vrhovnika ovoga mračnog svijeta.”

Danonoćno smo bili u borbama. Krist je oslobodio i promijenio naizgled bezizgledne slučajeve vezanosti silama mraka. Nitko tko mu je otvorio svoje srce nije ostao zatočenikom svojih navika i izopačenosti u kojima je živio

godinama. Teološke svade između evanđeoskih i liberalnih kršćana bile su bespredmetne. Svakodnevno smo doživljavali da je Isus Krist zaista jedini put. Samo on može pokloniti pravo oslobođenje.

Kada smo onog nezaboravnog dana spalili idole, shvatio sam da Krist nije umro za mene samo da bi mi oprostio, već i da bi se riješio starog Rabija i dao mu nov život. Polako je s vremenom raslo i moje razumijevanje toga. U Kristu sam umro svemu što sam nekada bio. Kroz svoje uskrsnuće, on je sada živio u meni. To je bila tajna mog novog života i ja sam vidio kako je to djelovalo u onima koji bi inače bili bez nade.

Taj novi život kroz smrt, to novo stvorenje kroz Kristovu smrt i uskrsnuće, tema je cijele Biblije, od prve do posljednje knjige, velik Božji plan na kojem radi otkako su Adam i Eva sagriješili. Krist nije umro samo zato da bi opet ljude vratio u edenski raj. Ljudi bi tada opet pali u grijeh. Ne, on je uskrsnuo od mrtvih da bi živio u nama i od nas stvorio novu rasu dvaput rođenih ljudi čija srca su postala njegovo prijestolje i gdje se nalazi njegovo kraljevstvo. Mjesecima sam razmišljao o ulomku iz Poslanice Galaćanima 2,20: "... s Kristom sam razapet na križ; živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni..." Otkrio sam istinitost ove tvrdnje!

Pisci kao što su A. Murray, A. W. Tozer i O. J. Smith bili su mi od velike pomoći u shvaćanju te tvrdnje. Kroz njihove knjige najjasnije sam vidio razliku između bijega od svijeta budističkih redovnika i jogija te razapetog života i snage uskrsnuća koji stoje na raspolaganju vjerniku kroz Krista. Potiskivanje tjelesnih želja, kao što je to činio moj otac, bio je krivi put. Kroz Isusa Krista otvoren nam je put do pobjede nad grijehom. A. W. Tozer² tu je misao izrazio ovako:

---

2 A. W. Tozer: *The Root of the Righteous* (Harrisburg, PA.: Christian Publications, Inc.; 1955.) str. 65-66.

“Postoje i oni koji misle da je bijeg iz društva pravo rješenje. Zato u svojoj borbi protiv tijela nijeću prirodne ljudske odnose... Nije biblijsko shvaćanje vjerovati da se stara Adamova narav može savladati na taj način... Za to je potreban ništa manje nego križ. ... želimo se spasiti, ali tražimo da Krist na sebe uzme naše umiranje... Mi ostajemo kraljevi u svom malom kraljevstvu duše i nosimo svoju lažnu krunu s ponosom jednog Cezara... Ako ne želimo umrijeti,... naše će nam nerazapeto tijelo oteti čistoću srca, kristolik karakter, duhovno razumijevanje i plodnost.”

Što sam više u sebi osjećao Kristov život, više sam shvaćao pogrešku koju smo otac i ja učinili. Samoodricanje na koje nas je poticao istočnjački misticizam temelji se na pogrešnom shvaćanju da je jedini pravi čovjekov problem njegov krivi način razmišljanja i da on mora samo “spoznati” da je Bog. Kad bih ja doista bio Brahman, sjećao bih se toga uvijek. Kakve koristi od toga da “spoznam” nešto što sam jednom znao, a onda opet zaboravio? Sigurno ću to opet zaboraviti. To nije bilo rješenje, nego Sotonina laž kojom želi prikriti činjenicu da čovjeka grijeh odvaja od Boga. Problem ne možete riješiti tako da ga jednostavno zaniječete. Kristova smrt za naše grijehе ponudila je pravo rješenje: oprostenje koje možemo primiti da bismo se mogli pomiriti s Bogom. Njegovo uskrsnuće daje nam život koji neće nikada prestati.

Ako smo spremni umrijeti s Kristom, što znači prihvatiti njegovu smrt za sebe, onda, ali i samo onda, možemo istinski živjeti. Koliko sam samo zahvalan da sam u Kristu umro svim svojim sebičnim željama! Moje molitve tada su prestale biti sredstva kojima sam tražio od Boga blagoslov za svoje planove, nego su postale sredstvo učenja i podlaganja njegovoj volji.

Vjerujući u Božju riječ, zavjetovao sam se da nikada više u svome životu neću prihvatiti poraz. Jasno sam vidio da je Krist umro na križu i omogućio mi pobjedu. Jedan redak iz Pisma posebno mi je približio tu činjenicu: “U svemu ovom sjajno pobjeđujemo po onome koji nas je ljubio.” I sljedeći redak postao mi je izvorom unutarnje snage: “Siguran sam da nas neće ni smrt, ni život, ni anđeli, ni poglavarstva, ni sadašnjost, ni budućnost, ni sile, ni visine, ni dubina, ni bilo koje drugo stvorenje moći rastaviti od ljubavi Božje, koja je u Kristu Isusu, Gospodinu našem.” Vjerovao sam u to iz sveg srca.

Školovanje koje sam dobio na *London Bible Collegeu* bilo je odlično i dragocjeno. Teško da bih ikada mogao poučavati druge bez da sam i sâm bio temeljito poučen. Uvijek je bio velik poticaj moliti i studirati s mladim ljudima iz 25 zemalja koji su svoj život predali u službu Gospodinu. Često bih vikendom propovijedao sa školskim evangelizacijskim timom. Godišnje sam morao platiti oko 500 funti školarine. Redovito sam iz ureda dobivao izvješće da je na moj račun stigao novac i da su troškovi pokriveni. Nikada nisam saznao tko su ti moji tajni darivaoci.

Sve praznike: božićne, uskršnje i ljetne, provodio sam u Zürichu pomažući u radu. U proljeće 1971. prepustili su nam onaj podrum u domu umirovljenika. Kršćani iz Züricha, uglavnom mladi ljudi koje smo obučavali, davali su svoje vrijeme, novac i stvari da bismo taj podrum obnovili i pretvorili u kršćansku kavanu. Htjeli smo je urediti što je moguće udobnije da bi što više mladih došlo slušati o Kristu. U međuvremenu, tečaj za učenike pohađalo je oko 150 vjernika. Neki od njih pomagali su u radu. Svi su smatrali da bismo trebali dati ime našoj kavani. Najviše glasova dobio je prijedlog "Nov život". Vjerojatno nije bilo boljeg opisa za ono što se dogodilo meni i svim tim ljudima koji su nekada bili ovisnici, prijestupnici svih vrsta, pa čak i prostitutke ili homoseksualci. Čak su i oni koji su smatrali da su kršćani zato jer su kršteni kao djeca i slagali se s crkvenom predajom, osobno upoznavali Krista pa su i njihovi životi promijenjeni. Iako je i državna crkva imala što ponuditi, mnogi pastori su propovijedali razvodnjeno evanđelje. Kršćanstvo se smatralo više kulturnom predajom, nego osobnim odnosom i životom s Bogom kroz Isusa Krista.

Poslije molitve i različitih iskustava, prihvatili smo određena načela. Smatrali smo da ne trebamo tražiti donacije, da ne prikupljamo priloge na svojim sastancima i da ne govorimo ljudima o svojim potrebama. Htjeli smo se pouzdati u Boga, a ne u ljude. Ako nas je netko htio podržati prilogom, željeli smo da to bude na Božji poticaj, a ne zbog naše zamolbe. Drugo načelo bilo je da nas motivira samo Kristova ljubav. Bog je iz ljubavi dao svog Sina, a Krist je iz ljubavi umro za naše grijehе. Molili smo da nam Bog pomogne da propovijedamo i da mu služimo iz ljubavi prema Kristu, a ne zbog nagrade u nebu. Redak iz 2. Timoteju 2,2 izražavao je naše treće načelo: “Ono što si od mene čuo pred mnogim svjedocima, povjeri pouzdanim ljudima koji će biti sposobni i druge poučiti.” Smatrali smo svojim glavnim zadatkom poučiti druge da budu učenici koji će biti sposobni pridobiti i poučiti nove učenike.

Od samog početka bilo nam je jasno kako je važno temeljito biblijsko poučavanje i određeno poučavanje u kršćanskom življenju. Novoobraćenici moraju znati u što vjeruju i zašto. Jedna je stvar započeti kršćanski život s velikim oduševljenjem, ali je nešto posve drugo svakodnevno jačati u vjeri i dovoditi druge Kristu. Novostečena radost može potrajati danima ili čak tjednima, ali kada dođu sumnje i kušnje, kada se pojave stari prijatelji koji vas žele odvesti natrag u stari život, iskušenje može postati preveliko. Oduševljenje nije dovoljno za opstanak u borbama i kušnjama kršćanskog života. Krist nije došao samo zato da bi ljudima otvorio put u nebo, nego i zato da bi ih ovdje i sada promijenio. Isus želi učenike koji će ga slušati, ne samo vjerovati u njega! Propovijedali smo što je Krist rekao: “Ako, dakle, tko hoće ići za mnom, neka se odreče samog sebe, neka uzme svoj križ i neka me slijedi!” (Matej 16,24). Željeli smo da ta poruka bude svima jasna.

Heinz i Annalies, koji su se vjenčali kratko nakon dolaska u Zürich, koristili su svoj mali trosoban stan za tzv.

“špageti evangelizaciju” – pozivali su mlade ljude s ulice na večeru da bi s njima razgovarali. Na kraju se ta služba razvila u pothvat smješten u veliku kuću s četiri kata i 14 soba. Taj prostor postao je stanom za službenike i svratištem za brojne hipije koji bi navraćali na noć ili dvije te imali priliku čuti o Kristu. Mnogi od njih odustali su od svog nauma da odu u Indiju i odlučili su se vratiti svojim roditeljima, ispričati se zbog mržnje prema njima i pokazati im novu ljubav koju su otkrili u Kristu. Ta velika kuća u ulici Moehrlistrasse, sjedište naše prve škole za učenike otvorene 1972. godine, uskoro je postala premala. Tako smo 1973. godine započeli s poučavanjem prvog naraštaja polaznika naše nove trogodišnje biblijske škole u starom domu umirovljenika. Škola je naglašavala praktičan kršćanski život. Polaznike smo birali nakon ljetnih misijskih aktivnosti tijekom kojih smo ih pažljivo promatrali. Zbog toga su se gotovo svi posvetili punovremenoj kršćanskoj službi. Nekih šest mjeseci polaznici treće godine provodili su u praktičnom misionarskom radu u nekom od europskih gradova gdje smo osnovali timove. Svaki se tim za svoje potrebe pouzdao u Gospodina, a njegove veze s organizacijom *New Life Fellowship* bile su više duhovne, nego organizacijske. Godine 1974. preselili smo se u veći prostor u selu Walzenhausen kraj Bodenskog jezera na sjeveru Švicarske. Veličanstven pogled na dijelove Austrije, Njemačke i Švicarske pružao se s tog mjesta.

Čitav tim se zajedno sa mnom borio protiv utjecaja istočnjačkog misticizma koji se tako snažno probijao na Zapad. Otkada sam postao kršćanin, zamjećivao sam kako se zapadnjački način razmišljanja sve više nalazi pod utjecajem istočnjačkog, bez da prosječan čovjek to prepozna. Tiha, ali temeljita navala istočnjačkih religija iz temelja je utjecala na svaki vid života na Zapadu. Namjernim naporima budističkih i hinduističkih gurua, poput Vivekanande, Aurobinda, Shri Chinmoya (koji vodi meditacije u New

Yorku u SAD-u) i vrlo utjecajnog Dalaj-lame došlo je do značajnih promjena u zapadnjačkom načinu razmišljanja, vjerovanjima i načinu života.

Doslovno milijuni ljudi prihvatili su istočnjačka vjerovanja, poput *karme*, reinkarnacije i vegetarijanstva iz vjerskih razloga. Ti milijuni ne uključuju milijune onih koji su osobno uključeni u bezbrojne hinduističke i budističke sljedbe, poput Hare Krišna pokreta, Yoganandinog pokreta za samospoznaju, Misije božanske svjetlosti, Nichiren Shoshu i brojnih drugih skupina, poput Silva metode.

Kao nekadašnjeg hinduista, dok sam putovao diljem Zapada, zaprepastilo me otkriće da ne samo rozikrucianizam i Slobodno zidarstvo (masoni) imaju hinduističko-budističke korijene, već i da je svaki od dobro utemeljenih pokreta, poput Kršćanske znanosti (Christian Science), Znanosti uma (Science of Mind), Pobožne znanosti (Religious Science) i Jedinstva (Unity), nastao kao mješavina hinduizma i kršćanskog krivovjerja. Čak je i američka Mormonska crkva, kršćanskog izgleda, utemeljena na osnovnim hinduističkim pretpostavkama, poput vjerovanja u predpostojanje duše, mnogoboštva i vjerovanja da je božanstvo konačan cilj čovječanstva.

Osjećajući odgovornost da razotkrijem navalu hinduizma na zapadnu civilizaciju, počeo sam otvorenije govoriti u javnosti da bih upozorio one koje privlače joga, meditacija i drugi oblici istočnjačkog misticizma o zamci u koju upadaju. Počeo sam dobivati pozive sa sveučilišta da govorim o komparativnoj religiji i misticizmu ili o usporedbi kršćanstva s hinduizmom i ostalim istočnjačkim religijama. Na kraju krajeva, sve sam to vidio s obje strane. Uskoro su me počeli pozivati u druge zemlje. Više se nisam mogao vezati samo za Europu.

Kada sam krajem 1972. godine bio u Izraelu, na putovanju kroz mnoge zemlje, osjećao sam da me Bog kroz molitvu vodi da opet posjetim Trinidad, po prvi put nakon

odlaska u London. Iako su svi letovi bili rezervirani pa je zbog toga trebalo računati na dugo čekanje, po Božjoj milosti dobio sam mjesto iz Tel Aviva za London. Odande sam bez čekanja mogao nastaviti let za Port of Spain. Jedan moj prijatelj upravo je bio u zračnoj luci pa me automobilom povezo do naše stare kuće. Bilo je to poput čuda kada sam se 15 minuta prije ponoći uspeo stepenicama u dnevnu sobu. Bio je Badnjak.

“Rabi! To je Božji dar!” viknula je Ma. “Molila sam Gospodina da te za Božić pošalje ovamo!” Kakav susret nakon šest godina!

Ma je bila sve starija i puno slabija nego prije šest godina, ali još je uvijek slavila Boga i bila je živo svjedočanstvo za Krista. Proveli smo lijepe sate u zajedničkom čitanju Biblije i molitvi, sjećajući se onih prvih dana kada smo tek postali kršćani. Još uvijek nismo mogli potpuno razumjeti kako je Krist moćno promijenio našu obitelj i svakoga od nas. Bila je velika radost ponovno sresti stare poznanike. Ponudila mi se i mogućnost da na cijelom Trinidadu naviještam evanđelje.

Samo što sam se opet vratio u Europu, čuo sam da se Ma ozbiljno razboljela. Bolest se otezala više tjedana, sve dok se nije učinilo da će se opet oporaviti. A onda je stigla vijest o tome da je otišla Gospodinu. Sprovod nije bio popraćen glasnim naricanjem kao što je to običaj kod hinduističkih sprovoda i kao što je to bilo na Naninom sprovodu i na sprovodu moga oca. Znali smo da je Ma u nebu kod Gospodina, a ne na zemlji reinkarnirana u novom tijelu, u novom krugu boli, bijede i smrti. Vidjet ću je opet kod Kristovog ponovnog dolaska, a to je moglo biti vrlo skoro; svi su znakovi ukazivali na to. Bio sam zahvalan Bogu da sam je mogao još jednom posjetiti prije nego što ju je uzeo k sebi. Sjećanje na njen kristolik život i sate koje je provela na koljenima u molitvi, za mene su bili stalan poticaj za život svjesne predanosti Gospodinu.

U jesen 1975. godine jedan od mojih snova konačno se ispunio. Petoro nas i još 18 naših studenata otputovali smo na prvo misijsko putovanje na Istok. Jedan od ciljeva bio nam je poučiti te mlade ljude kako otići u zemlje poput Pakistana i Indije i tamo naviještati Kristovu poruku. Nudili smo stipendije studentima koji su u Indiji i drugim dijelovima Azije polazili biblijske škole, seminare i sveučilišta. Tijekom ovog putovanja namjeravao sam uspostaviti vezu s tim studentima.

U Jugoslaviji su zaustavili dva od naša tri Volkswagenova kombija i uhitili njihove putnike zato što su dijelili kršćansku literaturu. Nakon nekoliko sati opet su ih pustili pa smo mogli nastaviti putovanje. Putem kroz Tursku imao sam zadovoljstvo prvi puta propovijedati u nekoj islamskoj zemlji i vidjeti kako muslimani primaju Krista. U Istanbulu stanovao sam kod jednog mladog bračnog para koji se obratio prije tri godine u Zürichu. Bila je prava radost vidjeti kako služe Gospodinu i rastu u vjeri. Taj je mladić pripadao jednoj od najbogatijih obitelji u Turskoj. Prije je kao *playboy* živio u Zürichu s djevojkom iz Francuske. Oboje su bili ovisni o drogama kada sam im u našem centru navijestio evanđelje, malo prije odlaska za München za vrijeme olimpijskih igara 1972. godine. Oboje su se pomolili i prihvatili Krista. Potom je otac zaprijetio mladiću da će ga razbaštiniti, na što je ovaj odgovorio da mu je Krist vredniji od čitavog svijeta. Njih se dvoje vjenčalo i sada su zajedno pokušavali u Turskoj ljude pridobiti za Krista.

U Pakistanu smo doživjeli veliku otvorenost za evanđelje. Dva mlada Švicarca bila su mi prevoditelji. Prije mnogo godina slijedili su put droge prema Indiji i duboko se zapleli u drogu i istočnjački misticizam. Bog ih je čudesno dosegnuo u Pakistanu, gdje su primili Krista. Vratili su se u Švicarsku i tamo pohađali *New Life Bible College*. Sada su moje govore prevodili na urdu jezik kad sam u više pakistanskih gradova naviještao evanđelje.

Zbog nedostatka vremena, ostali su se suradnici vratili u Švicarsku. Mene je put vodio dalje u Indiju. Htio sam tamo upoznati neke ljude i posjetiti majku u blizini Bombaja, gdje je stanovala u *ašramu* svog gurua. Ulazak u Pakistan protekao je bez teškoća, ali kada sam htio izaći, uhitili su me kako sam ranije opisao. Smatrali su me velikim špijunom. Zato su poslali po svog šefa u glavni stožer u Lahore. On me osobno htio saslušati, prije nego što sam na dostojan način trebao biti osuđen kao indijski špijun.

Dok su čekali šefa, ostavili su me samog s naoružanim stražarom pred vratima. Uvjeravali su me da je šef vrlo svet čovjek, svećenik koji je triput hodočastio u Meku. Nisam znao kako ga to osposobljava za ovu policijsku funkciju u Lahoreu. To mi je bila mala utjeha. Pobožan musliman se prema kršćaninu ne bi odnosio ništa bolje nego prema hinduistu. Činilo mi se ipak da mi je jedina prilika ako tom šefu dokažem da sam kršćanin. Osim toga, obvezao sam se da ću iskoristiti svaku priliku da bih nekome posvjedočio o Kristu.

U ta tri sata čekanja u toj maloj sobi mojim je mislima prošao cijeli kaleidoskop sjećanja. Nisam požalio što sam došao u Pakistan. Ako je kroz moj posjet samo jedan čovjek dobio oproštenje grijeha i vječni život u Kristu, putovanje je bilo i više nego vrijedno. A mnogi su prihvatili Krista. Možda neću uspjeti uvjeriti narednika da nisam špijun ili hinduist. Ostali službenici bili su uvjereni da sam lagao. Kako su samo mrzili hinduiste! Moja smrt bila bi za njih mala zadovoljština za tisuće muslimana koje su hinduisti ubili. Posebno ako sam indijski špijun!

Nikada vjera nije na takvoj kušnji kao kada se suočite sa smrću. Sada sam bio sigurniji nego ikad da me Krist ljubi i da će tjelesna smrt samo dovesti moju dušu i duh u njegovu nazočnost gdje je već i Ma. Moje srce bilo je puno zahvalnosti pri pomisli na sve dobro što mi je učinio Krist i na promijenjene živote onih koji su ga prihvatili.

Bio sam u Božjim rukama i nisam želio ništa osim njegove volje, njegove slave. Sjetio sam se riječi koje je Pavao napisao u zatvoru: “Proslavit će se Krist u mom tijelu, bilo da živim, bilo da umrem.” Razmišljao sam o Tozerovim knjigama, jednu sam imao uz sebe, i o ulomku iz Poslanice Galaćanima 2,20: “S Kristom sam razapet na križ; živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni.” Već sam umro u njemu pa mi smrt nije mogla nauditi. Zato se i nisam bojao što će mi učiniti ti ljudi.

“Zašto uhodiš našu zemlju?” rekao je umjesto pozdrava kada je konačno došao.

“Ali ja nisam špijun”, pobunio sam se. “Nikada to ne bih učinio.”

To ga je zabavljalo. “Nikada? Zašto ne?”

“Zato što sam kršćanin.”

“Ti, kršćanin? Nije li ovo tvoja putovnica?” pitao je. “Kršćani se ne prezivaju Maharaj.” Činilo mi se kao da njegov izraz lica želi reći: “Ne misliš valjda da sam tako glup da povjerujem u tako očitu laž?”

“Da, prezivam se Maharaj, ali svejedno sam kršćanin”, ustrajao sam.

“Dokaži onda!” Pogledao me podrugljivo, kao da zna nešto što ja ne znam.

To me prenerazilo. Nikada prije nisam razmišljao o tome. Kako da dokažem ono što vjerujem u svom srcu? Ovdje me nitko nije poznavao i nitko nije mogao posvjedočiti za to...

“Jeste li vi musliman?” pitao sam uljudno.

“Jesam.”

“Možete li mi dokazati da ste musliman?” Mora primijetiti kako je nerazumno postaviti takvo pitanje.

“Zašto bih to učinio?” uzvratilo je. “Ja nisam špijun!”

“Nisam ni ja!”

“Onda mi dokaži da si kršćanin!” I opet taj smiješak.

“Dobro”, odgovorio sam otvarajući torbu. “Evo vam moja Biblija. Bih li kao hinduist nosio Bibliju?”

“Ako si pametan špijun, da”, nasmijao se.

Listao sam mu stranice pod nosom. “Pogledajte, sve je podcrtano, stranica za stranicom. To su reci koji su mi postali posebno važni... I sve ove moje zabilješke!”

“To bi mogao učiniti svaki špijun.”

Opet sam posegnuo u torbu. “Ovdje su i druge kršćanske knjige... a evo i pisama ljudi koje sam doveo Kristu. Pročitajte i vidite što govore o meni.”

Nestrpljivo je odmahnuo uopće se ne osvrnuvši na moj posljednji “dokaz”. “Misliš li da sam glup? Sve se to može lako krivotvoriti.”

Bio sam kao ukočen. Sigurno mu neću moći dokazati da sam kršćanin. Onda mi je na pamet palo još nešto. “Imam još jedan dokaz”, rekao sam i posljednji puta posegnuo u torbu. “To je rukopis mog životopisa!” Stavio sam ga pred njega na stol. “Tu sve piše: moj život kao hinduista i kako sam postao sljedbenik Isusa, Mesije. Nijednom špijunu ne bi palo na pamet da smisli takvo što... pogledajte koliko stranica ima!”

Sumnjičava pogleda, otvorio je rukopis i počeo čitati. To mi je bila posljednja nada. Dok je čitao stranicu za stranicom, molio sam se i pratio njegove izraze lica. Kod 14. poglavlja, “Smrt jednog gurua”, još nisam uspio dovršiti pisanje dalje od tog poglavlja, počeo je čitati sve polaganije. Izgleda da ga je zanimalo kako sam ostavio hinduizam i svoj život predao Kristu. Pri kraju poglavlja, dok je čitao o spaljivanju idola, nakašljao se slažući se i zaklimao je glavom. Kuran zabranjuje idole, a muslimani su pri osvajanju Indije prije nekoliko stoljeća srušili sve hinduističke hramove. Poglavlje je još jednom pročitao, polako i pažljivo. Tada mi je vratio rukopis.

“Vjerujem da si kršćanin”, rekao je konačno, ali njegov izraz lica nije postao ljubazniji. “Ali što tražiš u našoj zemlji?”

Što da odgovorim na to pitanje? Jesam li upravo iskočio iz tave u kojoj sam se pržio u vatru? Čuo sam o kršćanima

koje su nedavno ubili u Pakistanu zato što su muslimanima propovijedali Krista. Nekima su dosudili velike zatvorske kazne. Molio sam Boga za mudrost i pažljivo birao riječi.

“Vaša zemlja je veličanstvena”, rekao sam mu iskreno, “ali imate i jako mnogo problema. Došao sam sa skupinom od 22 ljudi iz Švicarske i SR Njemačke. Posjećivali smo bolnice, sirotišta i prebivališta za gubavce i na svaki način pokušali pomoći, tjelesno i duhovno. Mi volimo vaš narod i vašu zemlju. Iako je naša pomoć skromna, učinili smo sve što smo mogli.”

Pažljivo me promatrao. Zatim se naslonio na stolicu i duboko uzdahnuo. Po prvi put njegovo je lice izgledalo opušteno. Otvorio je moju putovnicu, posegnuo za pečatom i udario dozvolu za izlazak na stranicu na kojoj je bila dozvola za ulazak. Potom mi je pružio putovnicu i rekao: “Možeš ići.”

Zahvalio sam Bogu i kao slobodan čovjek izašao van, pored naoružanih stražara. Službenici koji su me prije slušavali i čekali vani, gledali su me zbunjeno. Nisu mogli razumjeti da su me pustili da idem nakon uvjeravanja da nema načina na koji bih izbjegao pogubljenje.

Prolazeći ničiju zemlju između Indije i Pakistana prema indijskoj pograničnoj postaji, zahvaljivao sam Gospodinu na njegovoj dobroti i molio da taj visoki službenik kroz priču koju je pročitao upozna Krista. On je povjerovao u priču i očito ga je moje obraćenje Kristu dirnulo.

Mojim problemima još nije bio kraj. Indijci su me brzo odveli u stražnju sobu i počeli me ispitivati. Vjerojatno su mislili da sam pakistanski špijun.

“Vi ste sigurno Pakistanac”, tvrdio je najviši službenik. “Niti jedan Indijac ne bi se zadržavao u Pakistanu. Što ste radili tamo?”

“Ja sam sljedbenik Isusa Krista i tamo sam radio ono što kršćani rade.”

“Vi, *brahmin*, pa da ste kršćanin? Nedodirljivi se obraćaju na kršćanstvo, a ne *brahmini*! Ne vjerujem vam.”

“Dobro, onda ću vam reći kako se to dogodilo.” Započeo sam svoju priču, a on je slušao sa sve većom pozornošću. Kada sam stigao do kraja, začuđeno je zatresao glavom, otvorio moju putovnicu, udario žig s dozvolom za ulazak na praznu stranicu i potpisao se. “Sretan put!” zaželio mi je ljubaznim glasom.

Ne mogu opisati svoje uzbuđenje kada sam konačno stao na tlo Indije, zemlje mojih predaka. Ovdje su korijeni religije koju sam napustio, ali sam ipak kulturno i narodno bio jako vezan za tu zemlju. Ovdje je moj narod, ovo je moja zemlja, mjesto gdje zapravo pripadam. Puna šarenih ptica koje lete s grane na granu i stabala manga koja se njišu na povjetarcu. Vidik koji se otvarao preda mnom pozvao je u sjećanje drage uspomene na moju majku i priče koje mi je pričala kao dječaku o Rami i Krišni i drugim junacima hinduističke mitologije.

Prepoznao sam i ugođaj indijskih sela, sličan onome u velikim naseljima Indijaca na Trinidadu, popraćen filmskom glazbom iz indijskih filmova visokih ženskih glasova nazalne boje, što se čula u daljini s nečijeg radija. I drugi su djelovali osjećajno privrženi Indiji kao i ja. Hipiji sa Zapada su, na moje zaprepaštenje, ljubili tlo pri dolasku. Nakon prvih trenutaka uzbuđenja i divljenja, unatoč izvornoj ljepoti Indije, neke prizore ne možete previdjeti.

Indiju ne možete opisati, morate je sami vidjeti. Bijeda, siromaštvo, bolesti i praznovjerje neshvatljivi su. Ako su vas već sela prenerazila, užas života u velegradovima uopće se ne može opisati. U Kolkati moj domaćin rekao mi je da preko milijun ljudi bijedno preživljava na ulicama toga grada; nemaju čak ni kolibu od blata koju bi mogli nazvati domom. Oni završavaju tamo gdje su i rođeni: u nekoj mračnoj ulici ili na vrućem suncu na prljavom nogostupu, a da nikada nisu upoznali ništa drugo osim bijede, bolesti i beznađa, uzaludno se trudeći udobrovoljiti bogove koji ne poznaju nimalo ljubavi ni samilosti, već samo traže još više straha. Postoji li za te odbačene ljude išta bezumnije

od toga da ih poučavate da samo moraju “spoznati” da su bog i da ih tješite time da su ognojene rane na tijelu, gorka glad u želucu i tiha praznina u srcu samo *maya* ili privid? Postoji li veća sotonska prijevara?

Srce me zaboljelo kada sam vidio to mnoštvo Indijaca kako pate. Neshvatljivo mi je da Zapad u potrazi za duhovnim uvidom svoj pogled skreće prema Indiji. Iz osobnog iskustva znam da je hinduizam sa svojim fatalističkim učenjima o *karmi*, reinkarnaciji i lažnim bogovima korijen problema Indije. Kakva je to bezgranična sljepoća kada se istočnjački misticizam shvaća kao pravo prosvjetljenje! Žalosno stanje u Indiji jasno je svjedočanstvo te duhovne tame. Ta prijevara može potjecati samo iz đavoljeg izvora koji milijunima ljudi nudi prijevarni raj kroz uživanje droge.

Bilo je divno, ali i čudno vidjeti majku, po treći put tijekom 21 godine. Malo poslije mog odlaska s Trinidada, ona je napustila hram u Port of Spainu i time se odrekla vrlo uglednog položaja na kojem je navodno bila tako sretna. Uz novčanu potporu svojih bogatih prijatelja, otvorila je školu za djevojke. Svatko je bio siguran da će pod njenim vodstvom nastati prvorazredno učilište. Iako škola nije trebala biti vezana ni uz jednu religiju, ona je jogi dala središnje mjesto u nastavnom programu. Taj je predmet sama poučavala. Ali onda je odjednom jednog vikenda spakirala svoje kovčege i posve nenajavljeno nestala. Teta Revati kasnije je saznala da ju je njen guru, Baba Muktananda, pozvao u New York u hram gdje je provela godinu dana pokušavajući među bogatim Amerikancima pridobiti sljedbenike. Zatim se vratila u Indiju u njegov glavni hram gdje je preuzela vrlo odgovoran položaj.

Kada sam stigao u Bombaj, u njegovom je hramu bilo malo mladih sa Zapada jer je Muktananda bio u SAD-u. Tamo je pridobivao tisuće novih sljedbenika i upoznao ljude s Kundalini jogom i njenom zmijskom moći, prika-

zujući je kao najnovije otkriće medicine. Kompleks zgrada tog omiljenog gurua uzdizao se poput oaze blagostanja usred najveće sirotinje.

Nerado sam stanovao u tom hinduističkom hramu. Sjećanja su se probudila. Jasno sam osjećao nazočnost mračnih sila i njihovo protivljenje. Ali bio sam zahvalan za svaku priliku da iskreno razgovaram s ljudima sa Zapada koji su tamo došli živjeti i studirati. “Pogledajte ovu bijedu unaokolo! Sa svojim prirodnim bogatstvima i radnom snagom, Indija bi trebala biti jedna od najbogatijih zemalja svijeta, ali njena religiozna filozofija ju je uništila. To je tragedija. Zašto se, unatoč tome, ipak okrećete hinduizmu?”

“Dosta nam je zapadnjačkog materijalizma”, bio je uobičajen odgovor.

“Indija danas očajnički pokušava prisvojiti zapadnjačku tehnologiju i materijalizam. Vlada se nada da će na taj način moći spasiti milijune gladnih ljudi. Nije samo Zapad materijalistički, nego i većina bogatih Indijaca. Hinduizam vas neće osloboditi od toga. Samo Krist to može. Pogledajte kuće koje je Muktananda sagradio novcem sa Zapada. Koliko od toga je dao siromasima koji žive u ovim bijednim kolibama? Krist je jedina nada za tebe i za mene... i za Indiju. Materijalizam kojeg vi odbacujete nije kršćanstvo.”

Majka je bila mršava i nije baš izgledala zdravo. Dnevni raspored bio je strog. Svakog se jutro ustajalo u pola četiri da bi se nekoliko sati provelo u jogi i meditaciji. Majka i ja posjećivali smo se, ali joj ni na koji način nisam mogao reći ništa o Kristu, budući da bi to slomilo ionako krhak odnos koji smo pokušavali graditi. Svakodnevno sam se ipak molio za to da mi Gospodin omogući nekoliko dana s njom izvan ovog zloduhovskog ozračja hrama.

Nakon četiri dana majka se složila da provede nekoliko dana sa mnom u Bombaju. Prijatelji su mi u vrijeme svoje

odsutnosti na raspolaganje stavili svoj stan. Bilo je kao u snu. Majka je kuhala i brinula se za kućanstvo i napetost među nama polako je popuštala; opet smo živjeli zajedno nakon toliko godina. Pokušavao sam izbjeći sve što bi moglo smetati miru našeg novog odnosa i jako sam se rado-
vao našem zajedništvu, svjestan kako je ono kratkotrajno. Lutali smo tržnicama, odlazili na izlete i duge zajedničke šetnje. Poslije dugogodišnje odvojenosti, opet smo se počeli razumijevati pa smo sve više jedno drugom otvarali svoje srce, gubeći osjećaj da smo jedno drugom stranci.

Jednog čudnog poslijepodneva to se ipak dogodilo: prekrasan, ali krhak odnos kojeg smo sagradili razbio se u tisuću komadića. Uvijek sam pažljivo birao svoje riječi da je ne bih uznemirio. Nikada nisam govorio o činjenici da sam kršćanin, ali ipak sam postavio nekoliko dobro sroč-
enih pitanja o bijedi koja nas je svugdje okruživala. Je li *to* posljedica tisućljetnih *karmi* i uspona prema Bogu kroz reinkarnaciju o kojima ona stalno govori? Ona uopće nije pokušavala odgovarati na pitanja, već je jednostavno i dalje oduševljeno govorila, trudeći se, po meni malo previše, izgledati sretno, o jogi, meditaciji i svojim odgovornostima u hramu te nije prestajala hvaliti svog gurua Muktanandu, govoreći o njemu kao o Bogu. Tog poslijepodneva stvarno mi je bilo dosta. Nije bilo iskreno od mene šutke sve to slušati kao da se slažem.

“Mama, molim te, tvoj guru nije Bog!” izletjelo mi je. “Ni jedan čovjek nema pravo nazivati se Bogom.”

“Da? Ali tvoj Isus tvrdi da *je* Bog”, odmah je odvrtila kao da je očekivala tu primjedbu. “Baba o sebi ne govori ništa više od onoga što Isus traži za sebe.”

Tužno sam je pogledao. “Ali, mama”, pokušao sam objasniti, “kad Isus kaže da je Bog, onda on to i *jest*. Biblija to jasno kaže. Ali tvoj guru je samo čovjek.”

Miješala je nešto u tavi na štednjaku. Odjednom se okrenula i rekla: “Ti vrijeđaš mog gurua i moju religiju, a

to neću više trpjeti! Ako si došao samo zato da me obratiš na kršćanstvo, onda te više ne želim vidjeti.” Izletjela je iz sobe. Ostao sam nepomičan od iznenađenja. Odmah potom čuo sam kako hoda spavaćom sobom na katu, a zatim kako se spušta niz stepenice. Sreli smo se opet u dnevnoj sobi.

“Odlazim”, izjavila je.

“Mama, ne možeš otići!” usprotivio sam se i uzeo joj mali kovčeg iz ruke te ga spustio na pod. “Molim te, nemoj ići!”

Uzela je kovčeg i odlučno izašla kroz prednja vrata. Promatrao sam je kroz prozor, bespomoćan i potresen. Pozdravila se s nekoliko susjeda koje je upoznala proteklih dana, a zatim je nestala s malim kovčegom u ruci niz ulicu.

Nisam mogao vjerovati da se to događa. Tako sam dugo strpljivo čekao, a sad ovo! Ovo je bilo jedno od najtužnijih iskustava mog života. Sjećam se da sam se odjednom našao u svojoj sobi, ležeći na krevetu, osamljen i jedva sposoban moliti. “*Gospodine*”, vapio sam, “*je li to sve što nakon toliko godina mogu svojoj majci reći o tebi? Ako se sada ne vrati, možda je neću više nikada vidjeti! Molim te, dovedi je natrag!*” Nisam mogao dugo moliti. Ovladan tugom i boli, uskoro sam zaspao.

Kada sam se probudio, bilo je mračno. Začuo sam zvukove iz sobe koju je koristila moja majka. Uznemireno sam sjeo i pažljivo slušao. Je li moguće? Onda se sve opet smirilo. Čuo sam još samo svoje disanje. Dugo sam čekao. Konačno više nisam mogao izdržati pa sam se odšuljao u njenu sobu. Majka je ležala na svom krevetu.

“Mogu li ti donijeti nešto za večeru?” pitao sam.

“Ne”, promrmljala je tiho i okrenula se.

Sišao sam i pripremio sebi nešto za jelo. Gore je sve ostalo mirno. Poslije nekoliko sati pitao sam je mogu li joj donijeti nešto za piće. Opet je odbila. Dobar dio noći proveo sam u molitvi za nju. I sutradan je odbijala moje plašljive ponude jela i pića i ostala sama u sobi. Navečer me

posjetio jedan prijatelj iz *Operation Mobilisation*. Zajedno smo više sati molili za moju majku.

Sutradan ujutro bila je u kuhinji i pripremala doručak kao da se ništa nije dogodilo. Razgovarali smo izbjegavajući spomen na onaj nemili događaj od prije nekoliko dana. Bio je Badnjak, prvi koji smo nakon 21 godinu proveli zajedno. Morao sam nešto obaviti u jednoj kršćanskoj knjižari u Bombaju prije nego što se zatvori za blagdane. Otišao sam tamo kasno poslijepodne. Kada smo poslovođa i ja poslije razgovora krenuli prema vratima, za oko mi je zapeo zanimljiv naslov: “Kršćanska i hinduistička teologija”. Kupio sam primjerak nadajući se da će mi biti koristan za pripremanje predavanja.

Kada sam se vratio, majka je već pripremala večeru. Ostao sam stajati u kuhinji i malo sam razgovarao s njom kad se pojavio moj prijatelj iz *Operation Mobilisation*.

“Imam nešto za tebe, Rabi”, rekao je i predao mi knjigu. “Znam da te zanimaju takve teme.”

Vidjevši knjigu morao sam se nasmijati. “Puno ti hvala. Prije sat vremena kupio sam istu tu knjigu. Kakva slučajnost!” Otvorio sam torbu, izvukao knjigu i stavio oba primjerka jedan pokraj drugog. “Što da sada radim s dva primjerka iste knjige?” pitao sam u šali.

Majka je cijelo vrijeme gledala i slušala. Nagnula se naprijed i proučavala naslov: “Kršćanska i hinduistička teologija”. Odjednom je rekla: “Možeš jednu dati meni.”

Ostao sam bez riječi. Jedva sam se suzdržao da ne počnem vikati: “Slava Gospodinu! “ Nikada se ne bih usudio ponuditi joj takvu knjigu. Čak ni sada nije pružila ruku da bi je primila. Poslije večere uzela je knjigu sa stola i otišla u svoju sobu. Bio sam siguran da je počela čitati. Sada sam vidio priliku za nešto što sam čekao godinama.

Nazvao sam poslovođu knjižare i zamolio ga za uslugu. “Znam da je vaša trgovina zatvorena blagdanom, ali hitno mi je potrebna jedna Biblija.”

Čim sam mu rekao da je želim dati majci da ju ponese u hram, pokazao se spremnim pomoći mi.

Majka i ja proživjeli smo mirne i ugodne božićne blagdane. Poslijepodne smo morali napustiti Bombaj. Ona se vratila u hram svog gurua, a ja sam odletio za Švicarsku. Tamo sam trebao održati govor na misijskom kongresu mladeži o izazovu istočnjačkog misticizma na Zapadu i očajničkoj potrebi za evanđeljem na Istoku. Kada smo se rastajali, predao sam joj Bibliju, lijepo zamotanu u papir s božićnim uzorkom.

“Moraš mi nešto obećati”, zamolio sam je sa smiješkom. “Ovo smiješ otvoriti tek u hramu.”

“Obećavam ti”, odgovorila je radosno, “iako mislim da znam što je unutra.” Provjerila je težinu i vjerojatno očekivala čokoladne bombone.

“Mislim da se varaš”, nasmiješio sam se. “To je iznenađenje, ali svidjet će ti se.”

***

Nekoliko tjedana kasnije, kad sam bio u SAD-u, dobio sam pismo od majke. Između ostalog pisalo je: “Puno ti hvala na Bibliji, Rabi. Držim je pod jastukom i čitam svakodnevno.”

Toliko se toga dogodilo od prvog izdanja ove knjige 1977. godine da bi za potpun izvještaj bila potrebna druga knjiga. Organizacija *The New Life Fellowship* kojoj sam suosnivač, prerasla je sva naša očekivanja. Iako puca po šavovima, biblijska škola sada je smještena u slikovitom švicarskom selu Walzenhausen, iznad Bodenskog jezera, s pogledom na tri države: Švicarsku, Njemačku i Austriju. Stotine ljudi diplomiralo je u njoj i otišlo naviještati evanđelje diljem svijeta, a njihovim radom nastalo je preko dvadeset crkava. Posljedica je toga da je mnoštvo ljudi raznih životnih putova pridobiveno za Krista.

Da bih i dalje bio slobodan za Gospodina i da bih mogao putovati kamogod me on želi, odlučio sam do tridesete godine ostati samac. Oženio sam se u 31. godini. Franzi nadilazi sve moje predodžbe, predivna je kršćanka i voli Gospodina koliko i ja. Jednako je predana Gospodinu i igra značajnu ulogu u mojoj službi. Ne bih mogao imati bolju ženu.

Bog mi je na srce stavio teret da posvuda dosežem ljude Radosnom vijesti o Isusu Kristu, ali prije svega one iskrene tragaoce koji su prevareni lažnim obećanjima istočnih religija. Nakon osam godina rada u organizaciji New Life, krenuo sam u službu za koju sam smatrao da me Gospodin pripremao.

Imao sam priliku putovati po raznim mjestima u Europi i Sjevernoj Americi gdje su mi se otvorila vrata. Govorio sam na skupovima na više od 300 sveučilišta i škola, od Beča do Londona, od Harvarda do Berkeleya. Uvijek je dirljivo među studentima sresti tu veliku glad za istinom i uzbudljivo je vidjeti kako oni posvuda gdje ih susrećemo odgovaraju na evanđelje. Rijetko kada govorio sam u pre-

davaonici koja nije bila ispunjena do zadnjeg mjesta i bez vidljivog oduševljenja studenata.

S druge strane, osjećali smo potrebu za bližom suradnjom s državnim crkvama u Europi. Bog nam je otvorio vrata diljem kontinenta pa smo radosno mogli propovijedati Krista u gotovo svakoj zemlji zapadne Europe. Među kršćanima prepoznali smo veliku potrebu za poukom glede izazova što ga nameće Istok današnjem kršćanstvu pa smo organizirali seminare za kršćanske vođe i laike. Otkrili smo i da su oni u crkvama lake žrtve te navale s Istoka i da im treba jednostavno i jasno prikazati evanđelje Isusa Krista, ističući razliku prema tako uobičajenim idejama koje su nekršćanskog podrijetla.

U svojoj očajničkoj potrazi za istinom, zbunjeni i s teškoćama, pristupali su nam psihijatri, teolozi, pastori, župnici, milijunaši i hipiji u gotovo neprekidnom lancu gdje god smo dolazili. Stalno smo suočeni sa strašnom prijevarom koju prati osjećajno i umno propadanje i uništenje onih koji su se okrenuli Istoku. Tipičan je primjer jednog milijunaš iz Norveške. Oba njegova sina, vrlo inteligentni studenti, nakon smrti majke okrenuli su se transcendentalnoj meditaciji u potrazi za nadom. Jedan od njih izgubio je razum i počinio samoubojstvo, a drugi se posve otuđio i napustio dom. Otac je slomljen došao k nama, a mi smo imali čast vidjeti ga kako svoje srce otvara Isusu Kristu.

Stotine gotovo nevjerojatnih priča moglo bi se ispričati o velikom šarenilu ljudi koji su, kao i ja, pronašli put iz naizgled beznadne tame u pravo svjetlo kroz našu jednostavnu službu. Poznati su nam mnogi učenici Swamija Muktanande, Maharishi Mahesh Yogija, Maharaj Jija, Bhagwana Rajneasha i sljedbenici pokreta Hare Krišna, koji su napustili svoje gurue da bi prihvatili i slijedili Gospodina Isusa Krista. Gotovo svi su (poput Petera iz Irske, nekadašnjeg sljedbenika Hare Krišna pokreta, sada

misionara u Nigeriji) postali predani i aktivni u naviještaju evanđelja u mnogim dijelovima svijeta.

Za nas je velik događaj to da su, sudeći po pismima koja dobivamo i izvještajima koje smo čuli, tisuće ljudi kroz prvo izdanje ove knjige pronašle vjeru u Isusa Krista. Mnogi, ako ne i većina, knjigu nisu nabavili sami, već su je dobili na posudbu od prijatelja ili rođaka zabrinutih za njih. Tijekom Međunarodnog kongresa putujućih evangelizatora (s više od 5000 sudionika iz čitavog svijeta) u Amsterdamu, jedan mi je azijski evangelizator s velikim oduševljenjem ispričao, da on osobno poznaje više od sto ljudi u svom kraju koji su čitanjem ove knjige postali kršćani. Navodno se to dogodilo posuđivanjem samo malog broja primjeraka.

S vremena na vrijeme vidio bih kako Bog radi veličanstvena i neporeciva čuda, što me jako ohrabrialo. Rođene u Švicarskoj, Evelyne i Rosemary su blizanke. Kratko nakon očeve smrti postale su buntovnički nastrojene i napustile su dom. Rosemary se odala alkoholu i zabavama, a Evelyne drogama i seksu, trateći svoj život i biće kao hipi u Maroku. Tamo je dobila rijetku i neizlječivu bolest krvi pa ju je brižna majka zrakoplovom odvela kući. U svom očaju, ta me žena nazvala dok je Evelyne ležala na samrti u bolnici u Zürichu.

Majka je potrošila malo bogatstvo na liječenje, a liječnici su dali sve od sebe, no uzalud. Nijedan oboljeli od ove bolesti nije preživio. Već je bila u komi, na samom rubu smrti, kada me njezina majka nazvala. Ta očajna žena povezla me do bolnice i izlila mi svoje srce pričom o tragediji svojih kćeri, posebno one koja sada leži na samrti. Iskreno sam molio za njezin povratak iz kome, barem na toliko koliko mi je trebalo da s njom podijelim evanđelje.

Kada sam stao kraj njenog uzglavlja, blago sam rekao: "Evelyne! " Na opće iznenađenje, ona je otvorila oči, po prvi put nakon nekoliko tjedana. Podijelio sam s njom

Radosnu vijest što sam kraće mogao, znajući da svakog trenutka može otploviti u vječnost. Pratila me u molitvi i pozvala Isusa u svoj život te se prekrasno nanovo rodila od Duha Svetog. Dalje sam molio da Bog dotakne njeno umirujuće tijelo i da je izliječi, što je on u svom milosrđu i učinio. U potpunosti je ozdravila, ostavljajući liječnike, sestre i sve ostale u nevjerici. Danas je sretno udana i, zajedno sa svojim mužem, aktivna u punovremenoj kršćanskoj službi za mladež. Rosemary je također primila Krista u svoj život na jednom od mojih predavanja, večer nakon što sam molio s njezinom sestrom, i sada služi Gospodinu na Dalekom istoku i u Africi. I njena majka je napravila ta korak i počela služiti Gospodinu.

Dok smo radili na Zapadu, jedan dio našeg srca uvijek je bio na Istoku. Redovito odlazim u Indiju da bih tamo propovijedao Krista. Tamo su otvorena tolika vrata, usprkos stalnom protivljenju, a mogli bismo ispričati toliko napetih priča koje bi nadilazile okvire ove knjige. U Benaresu imao sam priliku govoriti, kao prvi kršćanin, na *Benares Hindu University*, školi toliko važnoj mojoj majci. U tom gradu mogao sam se obratiti i gotovo cijelom udruženju pravnika, sastavljenom uglavnom od pravnika iz viših kasti. Jedan od njih rekao mi je, sa suzama u očima, da u čitavom svom životu nije čuo ništa slično. “Molim te, dođi opet”, molio me je.

Od 1974. godine želio sam se vratiti u Indiju i tamo provesti ostatak svog života. S gotovo spakiranim torbama, svoje sam zamisli podijelio s dr. Francisom Schaefferom, međunarodno poznatim kršćanskim vođom, piscem više od dvadeset knjiga, koji je mnoge godine služio intelektualcima Zapada iz svog sjedišta u švicarskim Alpama. Savjetovao mi je da još jednom razmislim o svojim zamislima i da još molim jer je smatrao da trebam ostati na Zapadu, gdje sam posebno pogodan zbog svog podrijetla pomoći onima koji su se okretali onome od čega sam ja

pobjegao. Dr. Schaeffer je opisao Europu kao otvorena usta koja proždiru istočnjačke religije. Podsjetio me da je godinama na to upozoravao svoje slušatelje. Poslušavši njegov savjet, molio sam nekoliko dana i dobio uvjerenje da je u pravu: Bog ima određeno poslanje za mene na Zapadu. Kratko potom, pristigla je gomila poziva da održim predavanja diljem zapadne Europe, što sam shvatio kao znak od Gospodina.

Dok sam radio diljem Zapada, najuzbudljivija služba bila mi je ipak ona usmjerena Istoku. Dok sam još bio na *London Bible Collegeu*, Bog me potakao da započnem projekt stipendiranja siromašnih studenata iz Azije, posebno iz Indije. Na tisuće je gorljivih indijskih mladih kršćana koji žele i trebaju višu naobrazbu, ali im ona nije dostupna iz financijskih razloga. Većina ih potječe iz siromašnih obitelji. Velikodušnošću kršćana sa Zapada, u mogućnosti smo svake godine ponuditi više stipendija. Tako smo 1984. godine dodijelili čak 65 stipendija. U Indiji ne nedostaje samo hrane, već i kršćanskih liječnika, sestara, učitelja i, svakako, propovjednika. Uvijek je velika radost na putovanju kroz Indiju sresti ljude kojima smo pomogli i koji sada žive pobjedonosno i plodonosno za Gospodina Isusa Krista.

Moja majka, koju jako volim, još nije došla Kristu. Njen guru ju je pred svoju smrt uzvisio na položaj *swamija*. To je obeshrabrujuće, ali mi i dalje gorljivo molimo za nju. Za razliku od nje, njena najstarija sestra, teta Sumitra, u čijoj sam kući još kao dječak provodio lijepe praznike, prihvatila je Krista i sada je jedna od njegovih najvatrenijih sljedbenica. Poslije dvije godine plodonosne službe u Europi, teta Revati otišla je u Indiju gdje radi u vrlo raznolikoj i plodonosnoj službi i već je mnoge hinduiste dovela Kristu.

Ananda je završio svoje studije politike i teologije na kršćanskim školama u SR Njemačkoj i SAD-u i pridružio se svojoj majci u Indiji gdje propovijeda po cijeloj zemlji. Oboje nastavljaju hrabro živjeti s Gospodinom usprkos fa-

natičnom otporu, čestim provalama, zlonamjernom vandalizmu i prijetnjama po život od strane hinduista. Sandra je neko vrijeme radila u Švicarskoj kao medicinska sestra, a zatim se udala za liječnika. Danas oboje služe kao misionari-liječnici u jednom posebno siromašnom dijelu Afrike. Krishna se sada (iz razumljivih razloga) zove Krister. Nakon što je završio svoj studij na Yaleu, doktorirao je iz filozofije religije na Harvardu. Tijekom tih je godina mogao, u tako teškom okruženju, među studentima i profesorima govoriti o Kristu. Boston je jedan od gradova s najviše stranih studenata. On sada služi tamo da bi dosegnuo strane studente.

Na kraju jednog od mojih predavanja u Znanstvenom centru Sveučilišta Harvard, ustao je jedan nezadovoljan student i htio me izazvati svojim posljednjim pitanjem te večeri. “Gospodine Maharaj”, počeo je zajedljivo, “Vi ste se od hinduizma okrenuli kršćanstvu. Kako biste reagirali kada bi se netko iz vašeg sadašnjeg položaja okrenuo prema vašem prijašnjem položaju?”

Zašutio sam na trenutak, pogledao prema Bogu da bih dobio ispravan odgovor na to pitanje, možda najvažnije u čitavoj večeri, a zatim sam odgovorio: “*Nikada* ne bih mogao razumjeti kako bi se neka osoba mogla iz mog sadašnjeg položaja okrenuti prema mom bivšem položaju, ako se *stvarno* nalazi u mom sadašnjem položaju. Koliko sam primijetio, Zapadnjaci koji su se okrenuli prema Istoku nisu nikada osobno poznavali Krista.” Slušateljstvo je tada počelo s ovacijama.

Začuđujuće je da ovakvi izazovi ne dolaze samo od nekršćana, već i od takozvanih kršćanskih vođa. Nakon što sam na jednoj učiteljskoj akademiji u Švicarskoj održao predavanje, izazvao me voditelj religijskog odjela, pastor državne crkve. Izrazio je nezadovoljstvo mojim predavanjem o komparativnim religijama: “Bio sam dvadeset godina misionar u Indiji i vidio sam kako se Indijci kla-

njaju svojim kamenim bogovima. Uvjeren sam da Indijac, klanjajući se svom kamenom bogu, štuje Boga Biblije. Vi uopće ne pomažete razumijevanju među religijama kad tvrdite da postoje tako velike razlike.”

“Gospodine pastore”, odgovorio sam, “ja *sam bio* taj Indijac koji se klanjao kamenim bogovima. Danas se klanjam Bogu Biblije i znam da to *nije* isti Bog. To su dva različita svijeta.”

Kratko nakon mog obraćenja 1962. godine, jedan mi je Indijac u mom kraju rekao da to neće dugo trajati. Danas je moje srce ispunjeno zahvalnošću Bogu što me držao u svojoj volji, svih tih prekrasnih godina. Tijekom tih godina temeljito sam proučavao Bibliju i mogao sam vidjeti koliko je istinita svaka njena riječ. Danas mogu promatrati kako Bog u životima ljudi u cijelom svijetu čini čuda i sigurniji sam nego ikad da je Isus Krist upravo ono što je i rekao: Put, Istina i Život.

Zahvalan sam Bogu da mi je dao tu čast da mogu širiti evanđelje Isusa Krista ne samo po studentskim naseljima, po crkvama i predavaonicama, već i preko radija i televizije, u 56 zemalja ovog svijeta u potrebi. Moj je cilj raditi dok dišem ili dok se Isus Krist ne vrati uzeti svoje.

ahimsa

Učenje o nenasilju prema svim živim bićima. Hinduist vjeruje da kukci i životinje napreduju kroz dobru *karmu* sve dok ne postanu ljudi i da ljudi, zbog loše *karme*, mogu opet postati kukci ili životinje. U skladu s tim, ubijanje i hranjenje bilo čim živim, osim biljkama, bilo bi umorstvo ili ljudožderstvo. Zato hinduist mora biti vegetarijanac.

Ahimsa se ipak ne može u potpunosti uskladiti s učenjima hinduističkih spisa i njihovom praksom. Mnogi hinduisti još i danas prinose životinjske žrtve, a tijekom godina nisu pokazali ništa manju sklonost ubijanju ljudi u ratu ili revoluciji od onih koji ne ispovijedaju *ahimsu*. Što se tiče zaštite krave, hinduisti su tu uvijek bili potpuno dosljedni.

arti

Vjerski obred pri kojem se svetim plamenom ili kadom kruži na tanjuru u desnoj ruci u smjeru kazaljke na satu oko slike ili kipa nekog sveca ili boga. To može u svojoj molitvenoj sobi činiti svaki hinduist.

ašram

Izvedeno iz hindske riječi *asrama* koja označava četiri stupnja u životu dvaput rođenih (pripadnika visoke kaste): 1. stupanj: neoženjen vjerski učenik; 2. stupanj: oženjen otac obitelji koji dobiva djecu; 3. stupanj: vrijeme povlačenja u šumu radi meditacije, obožavanja i vršenja vjerskih dužnosti i obreda te 4. stupanj: starost, kada se treba odreći sveg posjeda, osim pregače oko bokova, posude za prosjačenje i posude za vodu, a hraniti se samo prosjačenjem te biti slobodan od svih obveza i običaja. Ta riječ je u primjeni uglavnom dobila značenje trećeg stupnja i života

starog mudraca. Danas se u Indiji često koristi kao naziv za zajedničke stanove ili kampove u koje ljudi dolaze da bi učili kod nekog gurua. U Indiji ima čak i kršćanskih organizacija koje svoje kampove nazivaju *ašramima*.

avatar

U najširem smislu, utjelovljenje bilo kojeg boga u bilo kojem obliku života. Svaka vrsta navodno ima svoje *avatare*. U užem smislu, *avatar* je reinkarnacija Višne. Neki hinduisti vjeruju da se Višna reinkarnirao nebrojeno mnogo puta, dok drugi uče da je samo devet puta došao kao *avatar*: kao riba, kornjača, lav, vepar, patuljak, Rama, Krišna, Buda i Krist.

Točna uloga koju *avatar* igra da bi ljudima donio spasenje nije posve jasna, ali općenito se vjeruje da *avatar* u svojoj reinkarnaciji nastupa kao guru. Mnogi pravovjerni hinduisti vjeruju da će Kalki, prvi *avatar* nakon Krista, na zemlju doći za 425 000 godina. Ali danas postoje stotine gurua koje njihovi sljedbenici štiju kao *avatare*.

barahi

Izvedeno od riječi *barah*, što znači dvanaest. To je obred koji se vrši dvanaesti dan nakon rođenja brahminskog muškog djeteta, a pri kojem *punditi* i astrolozi proriču budućnost djeteta.

Bhagavad Gita

Najomiljenija od svih svetih knjiga hinduizma. Dio je Mahabharate i najčitanija je hinduistička knjiga na Istoku i Zapadu. Poznata je kao “Gospodinova pjesma” i često se naziva “Evangelje hinduizma”. Gita je dijalog između ratnika Arjune, koji se boji u predstojećem ratu ubiti svoje rođake, i boga-*avatara* Krišne koji upravlja njegovim kolima i ohrabruje ga da kao dobar i hrabar ratnik ispuni svoju dužnost.

Bhagwan

To je hinduska riječ za Boga ili Gospodina.

bhai

Doslovno znači “brat”. Naslov iz počasti koji se daje sebi jednakome. Stariji pobožan hinduist tom riječi nikako ne bi oslovio mladića, a posebno ne dijete. Kada je Gosine počeo tako oslovjavati Rabija, bio je to znak da je poštovanje i čast koje je imao prema njegovom ocu, sada prenio na njega.

bhajane

Pjesme predane ljubavi i obožavanja prema bogovima.

blaženstvo

Stanje u kojem nestaje privid postojanja odvojenog od Brahmana, čistog postojanja-znanja-blaženstva, postignuto meditacijom i prosvjetljenjem, bez prisutnosti želja. Pošto se ovo stanje smatra višim od boli ili ugone, Buda, odgojen kao hinduist, govorio je o njemu kao o ništavilu, poznatom i kao *nirvana*.

Brahman

Najviša stvarnost: bezlična, neopisiva, nespoznatljiva i bez spoznaje, niti osobna, niti neosobna; predstavlja Stvoritelja kao i sveukupnost stvorenja. Brahman je sve i sve je Brahman.

Najviša istina i spasenje za hinduista jest “spoznati” da je on sam Brahman i da su on i čitav svemir jedno Biće. Brahman dakle nije samo drugi naziv za biblijskog Boga, nego označava shvaćanje koje je judejsko-kršćanskom poimanju Boga posve strano pa čak i suprotno. Brahman je sve, ali istovremeno i ništa. On obuhvaća i dobro i zlo, život i smrt, zdravlje i bolest pa čak i privid *maye*.

Brahma

Ne smije se pomiješati s Brahmanom, koji predstavlja sve bogove u jednom. Brahma, Stvoritelj, je najviše božanstvo u hinduističkom *tri murtiju*. Ostala dva su: Višna, Održavatelj i Šiva, Razaratelj. Vjeruje se da Šiva svake 4,32 milijarde godina sve razori, Brahma zatim sve opet stvori, a Višna se opet reinkarnira da bi objavio put do Brahmana. Često se Brahma prikazuje kako izlazi iz Višninog pupka (što naizgled proturječi njegovoj ulozi Stvoritelja) s četiri glave i četiri ruke, držeći žrtveni pribor, molitvenu brojanicu i svitak.

Brahmacharya

Doslovno znači “vjerski život”. Naziv prvog od četiri stupnja u životu hinduista iz visoke kaste. Budući da je to vrijeme kada se zahtijeva spolno suzdržavanje, taj se naziv počeo primjenjivati i na starije hinduiste koji su još uvijek bili pod zavjetom beženstva (celibata).

brahmin

Najviša kasta u hinduizmu i ljudski oblik koji je najbliži Brahmanu, a do kojeg se dolazi tek poslije tisuća reinkarnacija i zbog toga igra ulogu posrednika između Brahmana i ostalih kasti. Samo *brahmini* mogu postati svećenici. To im daje veliku moć nad drugim kastama. Zato se od *brahmina* očekuje da vode pobožniji život od ostalih pa svaki prijestup za njih ima teže posljedice nego za pripadnike nižih kasti.

Sanskrtska riječ za kastu je *varna*, što znači *boja*. *Brahmini* su vjerojatno potomci svjetloputih Arijaca koji su nekada osvojili Indiju. Još danas *brahmini* imaju nešto svjetliju kožu od pripadnika drugih kasti.

chanan

Meka i mirišljava krema od sandalovine kojom se označavaju pripadnici kasti i stavljaju drugi obredni znakovi na bogove i štovatelje, uglavnom na čelo i/ili vrat.

Dakšina

Jedno od mnogih imena Šive, a doslovno znači “s desne strane” pa zato označava i novac koji se prinosi kao žrtva *brahminima* koji se mora prinijeti desnom rukom.

devate

Božanstva ili bogovi.

deya

Mala glinena posudica proširenog ruba u kojoj se obično nalazi *ghee* sa žiškrom. Pali se kod vjerskih obreda i posebnih svečanosti.

dharma

Ispravan način života za hinduista. Nije apsolutna, nego se mijenja od kaste do kaste i od osobe do osobe pa je svatko mora otkriti sam za sebe. To nije moralno načelo. Ona sadrži određene vježbe koje osobu navodno vode do mističnog sjedinjenja s Brahmanom, ali one nisu nužno ukorijenjene i u skladu s naslijeđenom savješću čovjeka. Čovjekova *dharma* može biti iznad kategorija dobra i zla.

dhoti

Dugačak komad tkanine kojeg muškarac omata oko sebe kao odjeću. Obično visi do poda, ali pri velikim vrućinama i kod poslova koji traže povećanu slobodu kretanja, rub se može zataknuti za bokove i tako skratiti za polovicu. Neki ljudi donji rub tkanine povuku između nogu pa se haljina pretvara u neku vrstu širokih hlača.

Iako Indijci u gradovima danas nose uglavnom zapadnjačku odjeću, na selima se koristi *dhoti*. Sveci i svećenici i u gradovima nose *dhoti*, a često uz njega i sako.

ghat

Mjesto koje je određeno za spaljivanje ljudskih leševa. U Indiji ima mnogo takvih mjesta, ali najomiljenija i najsvetija su u blizini svetih gradova, kao što je Benares, i na obali Gangesa, zato što se tada pepeo može posuti po ovoj svetoj rijeci.

ghee

Ulje načinjeno od mliječne masti. Koristi se kao hrana i u vjerske svrhe. Smatra se posebno svetim jer potječe od krave, najsvetijeg od svih stvorenja.

guru

Doslovno znači “učitelj”, ali u smislu očitovanja Brahmana. Hinduistički spisi se ne mogu proučavati samo čitanjem, nego vas mora poučiti neki guru koji je i sam poučen do nogu nekog gurua. Svaki hinduist mora slijediti nekog gurua da bi postigao samospoznaju. Gurui prenose na buduća pokoljenja stare mudrosti drevnih mudraca. (Mnogi proučavatelji Biblije vide upadljivu vezu između ovog poimanja duhovnog prosvjetljenja kroz spoznaju i stabla spoznaje dobra i zla koje je čovječanstvo dovelo do pada u edenskom vrtu.)

Gurua se štuje i poslije njegove smrti. Mnogi hinduisti vjeruju da se s guruom može još snažnije komunicirati nakon što je prešao iz ovog života u tzv. više razine postojanja. Zato mnogi guruov grob smatraju savršenim mjestom za meditaciju.

hinduizam

Najvažnija religija Indije. Sadrži toliko različitih i proturječnih vjerskih shvaćanja da ga je nemoguće definirati. Možete biti: panteist, politeist, monoteist, agnostik ili čak ateist, moralist, hedonist, dualist, pluralist ili monist, redo-

vito posjećivati hramove i biti predan štovanju bogova ili možete izbjegavati svako vjersko djelovanje, a da se ipak možete zvati hinduistom. Hinduizam tvrdi da prihvaća sva vjerska shvaćanja, ali pri tome svaka religija koju on prihvati odmah postaje dijelom hinduizma. Sinkretizam pokušava kršćanstvo predati tom zagrljaju hinduizma, ali previše je jasno da Bog Biblije nije Brahman, da nebo nije *nirvana*, da Isus Krist nije jedna od reinkarnacija Višne i da spasenje po milosti Božjoj i po vjeri u smrt Isusa Krista za naše grijeha proturječi svim učenjima hinduizma.

janma

Jedan od naziva za prijašnji život, za one koji vjeruju u reinkarnaciju. Ima značenje kamena na stepenici na kojeg se staje kao pripremu za sljedeći korak. Jedna *janma* određuje kakva će biti sljedeća *janma*.

jivan-mukti

U Bhagavad Giti se slavi kao najviši čovjekov cilj. To je postizanje mističnog jedinstva s Brahmanom putem joge, još za vrijeme postojanja u tijelu.

joga

Doslovno znači “ujarmiti”. Odnosi se na jedinstvo s Brahmanom. Postoji više vrsta i škola joge, kao i različitih postupaka, ali sve slijede najviši cilj: sjedinjenje s Apsolutnim.

Položaji i vježbe disanja služe kao pomoć u meditaciji i sredstvo su za vladanje tijelom, pri čemu se uči zaniijekati sve požude koje tijelo želi nametnuti umu.

Joga je napravljena za izazivanje stanja transa koji, navodno, uznosi duh do ujarmljivanja s Brahmanom. To je sredstvo pomoću kojeg se može povući iz svijeta privida da bi se potražila jedina prava Stvarnost. Tko traži samo

tjelesnu korist od joge, bolje neka se baviti tjelovježbom namijenjenom za tu svrhu. Niti jedan dio joge ne može se odvojiti od filozofije koja stoji iza nje.

jogi

U najopćenitijem smislu to je onaj tko je postigao određene sposobnosti u jogi. U pravom smislu to je samo majstor joge, onaj koji je jogom dosegnuo njen cilj: jedinstvo s Brahmanom.

Pravi jogi se u meditaciji oslobodio svakog tjelesnog osjećanja, a zbog toga se odrekao svake obiteljske ili bilo kakve druge ljudske veze. Tvrdi se da je on iznad vremena, prostora, kaste, religije, pa čak i iznad dobra i zla.

Kao što kaže Krišna u Bhagavad Giti, jogiju nije stalo do ničeg drugog, osim do same joge.

karma

Za hinduiste je to zakon uzroka i posljedica koji određuje sudbinu. Učenje kaže da *karma* ima neizbježnu posljedicu za svako djelo, svaku riječ i svaku misao duhovne ili moralne vrste. Dalje se naučava da se te posljedice ne mogu odraditi u jednom životu pa iz toga slijedi nužnost reinkarnacije. Okolnosti i uvjeti svakog rođenja te događaji u svakom životu navodno su apsolutno određeni načinom života u istoj starosti u proteklim životima. *Karma* ne poznaje oproštenje: svatko mora snositi posljedice svojih postupaka.

kasta

Nauk kojeg podržava Krišna u Giti i kojeg su vjerojatno izmislili Arijci da bi u podložnosti držali tamnopusite Dravide koje su pobijedili u Indiji. Naučava se da četiri kaste (*brahmini*, *kshatrije*, *vaisje* i *sudre*) prvotno potječu od četiri dijela tijela Brahme: *brahmini* od glave, a ostali s drugih

dijelova ispod nje. Iz toga su se prirodno razvila učenja o *karmi* i reinkarnaciji koja poučavaju pripadnike nižih kasti da bez prigovora podnose svoju sudbinu, nadajući se da će popraviti svoju *karmu* i tako u sljedećem životu možda dobiti bolju reinkarnaciju.

Nedodirljivi ne pripadaju niti jednoj kasti pa se tako nalaze izvan čitavog vjerskog sustava hinduizma. Kada su muslimani osvojili Indiju, najlakše je bilo obratiti nedodirljive na islam jer im je odmah ponudio društveni položaj. Većina indijskih kršćana također su nekada bili nedodirljivi. Često su se izjašnjavali kao kršćani samo da bi se izdigli iz položaja nedodirljivih.

Krišna

Najomiljeniji i najpoznatiji od hinduističkih bogova. Predmet je nebrojenih legendi, često erotskog sadržaja. Krišna je i na Zapadu najpoznatiji hinduistički bog, i to posebno zahvaljujući misijskoj revnosti pokreta Hare Krišna, čiji pripadnici, odjeveni u odjeću boje šafrana, plešu i pjevaju u svim većim gradovima. Oni se nadaju spasenju i blaženstvu tako što beskrajno pjevaju Hare Krišna mantru: “Hare Krišna, Hare Krišna, Hare Rama, Hare Rama, Hare Hare, Hare.” Kao i Rama, Krišna je također, navodno, jedna od reinkarnacija Višne.

Kundalini

Doslovno znači “zamotan”. Ime božice koja se predstavlja kao zmija zamotana u tri i pola okreta i koja spava s repom u ustima. Ta božica ili “zmija života, vatre i mudrosti” navodno spava na donjem dijelu kralježnice svakog čovjeka. Ako se probudi bez potrebnog nadzora, ona bjesni u čovjeku kao strašna zmija, i to snagom kojoj se nije moguće oduprijeti.

Tvrđi se da Kundalini bez potrebnog nadzora oslobađa psihičke snage zloduhovskog izvora, koje na kraju vode do duhovnog, moralnog i tjelesnog propadanja osobe.

Meditacija i joga pokušavaju probuditi i ovladati upravo Kundalininom snagom. I na Zapadu imaju napredni učenicima TM-a i drugim vrsta meditacije iskustva s Kundalini.

lingam

Naziv za falički simbol boga Šive. Dokazano je da je štovanje falusa bilo prisutno u dolini Inda još prije dolaska Arijata. Arijci su se najprije rugali tom običaju, ali kasnije su i oni naučili štovati erotske simbole. Iako je povezan s obredima plodnosti, tantrizmom i s odgovarajućim spolnim izopačenostima, *lingam* Šive nalazi se u gotovo svakom hramu, čak i ako nije posvećen Šivi.

lota

Mala brončana posuda iz koje se pije i škropi “sveta” voda za vrijeme različitih vjerskih obreda.

Mahabharata

Jedan od dva velika epa u hinduističkim spisima. Drugi je Ramajana. Sa svojih sto tisuća parnih stihova, tripud je opširniji od Biblije i zato najduže pjesničko djelo na svijetu. To je skup djela različitih pjesnika koji su uvijek iznova dodavali, oduzimali i prilagođavali tekst da bi ga prilagodili svojim mislima. Zato su njena učenja nepovezana i napadno proturječna. Unatoč tome, časti se kao sveta knjiga.

mandir

Druga riječ za hinduistički hram.

mantra

Glasovni znak koji se sastoji od jednog ili više slogova, a često se koristi za postizanje mističnog stanja. Naučiti se može samo preko guruova glasa i nikako drugačije. Značenje *mantra* nije potrebno razumjeti, budući da njena

snaga leži u ponavljanju glasa. Vjeruje se da utjelovljuje nekog duha ili božanstvo i da ponavljanje *mantra* priziva to božanstvo. Tako *mantra* poziva odgovarajuće biće u osobu koja ju izgovara i istovremeno u njoj stvara stanje pasivnosti koje omogućava stapanje s tim bićem.

maya

Pojava kojom hinduizam objašnjava postojanje čitavog svemira, duha i tijela čovjeka, onakvih kakve ih doživljavamo. Budući da je Brahman jedina Stvarnost, sve drugo je obmana koja proizlazi iz Brahme Stvoritelja, kao što toplina izlazi iz vatre. Zbog svog neznanja, čovjek ne može spoznati jedinu Stvarnost, zbog čega prihvaća privid nestvarnog svemira s njegovim oblicima, boli i patnjom. Spasenje se postiže prosvjetljenjem koje ruši taj privid.

Budući da se svemir svima čini jednak i da slijedi jednake zakone, neke hinduističke sekte naučavaju da je *maya* zapravo san bogova i da ljudi sami dodaju svoj vlastiti osjećaj boli.

meditacija

Po zapadnoj predaji označava razumsko razmatranje, a za istočnjačke mistike upravo suprotno, zbog čega o toj temi na Zapadu vlada velika zbrka.

Istočnjačka meditacija (kao što se naučava u TM-u, zenu i sl.) je postupak pomoću kojeg se postiže odvajanje od svijeta stvari i misli (to znači od *maje*) i to tako da se razum oslobađa svakog voljnog i razumskog razmišljanja i tako prelazi u “viša” stanja svijesti.

Iako se na Zapadu poučava pod raznim imenima, istočnjačka meditacija ima uvijek svrhu “spoznavanje” našeg navodnog jedinstva sa svemirom. To su vrata do “ništavila”, *nirvane*. Obično se prodaje pod bezopasnim imenom “tehnika za opuštanje”, ali uvijek ima za cilj podlaganje osobe utjecaju mističnih sila svemira.

mokša

Oslobođenje iz kotača rođenja stupanjem u konačno stanje postojanja koje postižu oni koji su pobjegli od svemira *maye* i stopili se s Brahmanom. Hinduisti čeznu za *mokšom* kao spasenjem od boli i patnje koji su im nametnuti beskonačnim reinkarnacijama. Pravovjerni hinduizam naučava da ne postoji konačan bijeg, nego da nakon postizanja *mokše* osoba opet mora stupiti u krug života, smrti i ponovnog rađanja. Budući da je, sukladno hinduističkim spisima, nekada postojao samo Brahman, sada je beskorisno vratiti se k njemu. *Mokša* je zato samo prolazno vrijeme odmora, jedan stupanj na kotaču postojanja koji se beskonačno vrti i svakih 4,32 milijarde godina počinje sve ispočetka.

namahste

Uobičajen indijski pozdrav, znači jednostavno “zdravo” i obično je popraćen sastavljenim dlanovima i uljudnim naklonom, priznajući univerzalno Ja u svim ljudima.

Narajana

Hinduističko božanstvo koje se još u pretkršćanskom razdoblju stopilo s Višnom.

nirvana

Doslovno znači “otpuhnuti”, kao kod gašenje svijeće. Nirvana je nebo hinduistâ i budistâ, iako različite sekte imaju različite predodžbe o njoj i o putu koji tamo vodi. To navodno nije niti mjesto niti stanje i nalazi se u svima nama; samo čeka da je “spoznamo”. To je ništavilo, blaženstvo koje potječe od toga da više ne postoji mogućnost osjećanja boli, ali ni ugone. Ona nastaje tako da se ljudsko pojedinačno postojanje ugasi stapanjem s čistom Bitkom.

nyasa

Obred kojim se božanstvo zove u tijelo štovatelja tako da se njegovi dlanovi polože na čelo, ruke, prsa itd. dok se izgovara *mantra*. Samo ponavljanje *mantra* trebalo bi dovesti do toga da se štovatelj suobliči liku božanstva čije titranje ili glas *mantra* utjelovljuje. *Nyasa* navodno potiče taj postupak.

obeah-čovjek

Vrsta vrača, porijeklom iz Afrike. Hinduisti ih često vrijeđaju. Vjeruje se da imaju nadzor nad zlodusima i ostalim nižim bićima kojima se koriste kako bi, uz naknadu, postigli ispunjavanje želja onih koji traže pomoć od njih.

puja

Doslovno znači “obožavanje”. Riječ i obred su dravidskog porijekla. Koristila se za označavanje različitih obrednih klanjanja, nakon što je bio nadomješten arijski običaj žrtvovanja životinja i mazanja žrtvenika njihovom krvlju, pod utjecajem budizma i razmišljanja o nenasilju. Zamijenjen je dravidskim običajem žrtvovanja cvijeća i označavanjem kremom od sandalovine.

U današnjoj hinduističkoj *puji*, koja se može odvijati i u hramovima i u kućama, osim cvijeća, žrtvuju se i voda, plodovi, tkanine i novac.

pundit

Brahmin koji je dobro poučen hinduizmu i svoja znanja koristi na korist drugima. On, primjerice, može ukazati na budućnost ili se može zauzeti za druge kod bogova te izvodi vjerske obrede. Nisu svi *brahmini* svećenici ili *punditi*. Iako bi svaki *brahmin* po rođenju imao pravo na to, nisu svi dovoljno predani svojoj religiji da bi mogli postati *punditi*, tako da se danas *brahmini* bave i drugim, svjetovnim poslovima.

Rama

Reinkarnacija Višne, čiji život je tema Ramajane, poznatog epa. Za hinduiste je Rama idealan muškarac koji nastupa s najvećom plemenitošću, a njegova žena Sita je idealna žena. Svaka hinduistička sekta štuje Ramu, a njegovo ime jedno je od najčešćih imena u Indiji. Svaki hinduist želi umrijeti s Raminim imenom na usnama. Kada je Mahatma Gandhija pogodio smrtonosni hitac, promrmljao je: “O Rama, o Rama.”

Ramajana

Doslovno znači “Ramini putovi”. Jedan od dva velika hinduistička epa. Sastoji se od sedam knjiga koje opisuju ljudski život boga Rame, jedne od reinkarnacija Višne. Prvotno je bila sastavljena u više verzija, vjerojatno pod utjecajem budizma. Danas su u Indiji općenito priznate tri verzije koje se neznatno razlikuju u nekoliko sitnica.

Rigveda

Najvažnija i najobožavanija od sve četiri Vede (iako nije najstarija). Skup raznih legendi, *mantri* i pjesama, podijeljena u deset knjiga. Pjesme su obično jednoličnog, suhog stila i slave mnoga prirodan božanstva. Svećeničke molitve su sebične i putene naravi i rijetko izražavaju čežnju za duhovnom mudrošću, već puno više za vinom, ženama, bogatstvom i moći.

samospoznaja

Najviši cilj istočnjačke meditacije i joge, kojim god nazivom nazvan: oslobođenje od “privida” da se individualno *ja* razlikuje od univerzalnog Ja ili Brahmana. Zbog neznanja, čovjek je navodno zaboravio tko je on zapravo i zato sebe smatra različitim od svojeg bližnjeg ili Brahmana. Samospoznajom se oslobađa tog neznanja i vraća se natrag u jedinstvo s Brahmanom.

sandhya

Bog sumraka. Osim toga, naziv za jutarnje, podnevne i večernje molitve dvaput rođenih (to su pripadnici kasti iznad *sudra* kaste), pri čemu se izgovara *Gayatri mantra* što je moguće veći broj puta, kako bi se sunce održalo na svom mjestu na nebu i štovatelju donijelo spasenje.

sanyasi

Pobožni hinduist u četvrtoj fazi života, nakon što se odrekao svega i sada je iznad svih pravila i obreda pa se drži podalje od svakog društva i obreda. Ako ne pripada nekom posebnom redu, već je sam, može se zvati *sadhu* ili jogi, ako je majstor joge.

swami

Sanyasi ili jogi koji pripada određenom vjerskom redu. Naziv se često koristi za gurua ili poglavara nekog reda.

šaktipat

Označava dodir gurua, obično njegove desne ruke na čelo štovatelja. Taj dodir ima natprirodne učinke. Šakti doslovno znači moć, snaga. Pružanjem *šaktipata*, guru postaje kanal prasile, svemirske sile na kojoj je utemeljen čitav svemir. Ona je utjelovljena u boginji Šakti, Šivinoj supruzi. Natprirodna snaga Šakti, kroz dodir gurua, štovatelja može baciti na pod ili on može vidjeti sjajno svjetlo i iskusiti unutrašnje prosvjetljenje ili neko drugo mistično ili psihičko iskustvo.

tassa

Veliki obredni bubnjevi.

Upanišade

Doslovno znači “koji sjedi blizu”. Naziv jednog dijela hinduističkih spisa koji sadrže određene mistične nauke. Navodno su ih gurui predavali učenicima, kojima je, zbog

podučavanja, bilo dopušteno sjediti blizu njih. One potječu iz četvrtog stoljeća prije Krista i prvotno se nisu ubrajale u kanon Veda, već tek u novije vrijeme.

Filozofija Upanišada je tajanstvena (ezoterična) i razumljiva malom broju ljudi. One se bave mnoštvom šakljivih problema, kao što je Božja i ljudska osoba, smisao postojanja i konačno spasenje. Sve su to pokušaji da se pomoću jedne postavke odgovori na temeljna životna pitanja: istovjetnost osobne duše (*atman*) i Univerzalne duše (Brahman) te jedinstvo bića svih stvari. Jednu od najpoznatijih izjava tog učenja nalazimo u dijelu gdje Uddalakas poučava svog sina Svetaketua u Chandogya Upanišadi: “Suptilna bit prožima sve, ma gdje bilo. To je pravo Ja, i, Svetaketu, to si ti!”

Vedanta

Doslovno “posljednja, konačna ili najbolja Veda”. U širem smislu odnosi se na Upanišade, a u užem smislu na jedan od šest pravovjernih sustava hinduističke filozofije, koja je izgrađena na Upanišadama, a prvi ju je put izrazio filozof Bodarayana koji je živio prije otprilike 2000 godina. Vedanta je beskompromisna u svojim monističkim i pan-teističkim pogledima: Brahman je Sve i jedina Stvarnost, sve drugo je privid.

Vivekananda, nasljednik Ramakrishne, osnovao je *Vedanta Society*, društvo koje po čitavom svijetu ima centre i tvrdi da naučava snošljivost među religijama. “Jedinstvo svih religija” koje on naviješta nije tolerancija i otvorenost, nego se temelji na tom beskompromisnom monizmu koji naučava da je sve Jedno.

Vede

Glavni spisi hinduizma koji se smatraju većima i od samih bogova budući da će one opstati i kada svi bogovi propadnu. Vjeruje se da su one otkrivenje od samog Brahmana,

od Apsolutnog i da su od prapočetaka postojale u svom vječnom, savršenom obliku. Vede se sastoje od Rigvede, Yajurvede, Samavede i Atharvavede. Kao cjelina one se mogu podijeliti u četiri skupine: Mantre (metrički psalmi i hvalospjevi), Brahmane (upute o obredima i molitvama za svećenike), Aranjake (posebne rasprave za pustinjake i svece) i Upanišade (filozofske rasprave).

vedski

Jezik na kojem su prvotno napisane Vede. Zastarjeli oblik sanskerta, a naziva se još staroindoijski jezik. Kao pridjev ima značenje “kao što Vede naučavaju i svjedoče”.

viša stanja svijesti

Postoje različita “stanja” svijesti do kojih se može doći pomoću joge i meditacije. Nazivaju se “višima” zato što se razlikuju od obične svijesti i navodno su iskustvo na putu do *nirvane*. Različite ih škole istočnjačkog misticizma različito definiraju. Neke uobičajene razine su: “svijest o jedinstvu” pri čemu se doživljava mistično jedinstvo sa svemirom i “svijest o Bogu” kada osoba osjeća da je za-pravo Bog.

Slična stanja svijesti postižu se hipnozom, transom preko medija, određenim drogama, vračarskim obredima, *vodoo* obredima itd. Svi oni pokazuju samo male razlike inače iste okultne pojave.